

**ITIHAS CHINTA—A Collection of Articles and Essays on
History and Society of Assam, written by Dr. Dhrubajyoti
Borah and Published by Jyoty Prakashan, Panbazar,
Guwahati. Copyright—Sharodee Saikia.
Price : Rs Twenty Five Only.**

॥ ইতিহাস চিন্তা ॥

॥ লেখক—ড° ধ্রুবজ্যোতি বৰা ॥

॥ প্রকাশক—শ্রীমতী ইলা শৰ্মা ॥

জ্যোতি প্রকাশন ॥

॥ পানবজাৰ ॥

॥ গুৱাহাটী—৭৮১০০১ ॥

॥ প্রথম সংস্কৰণ—মে' ১৯৮৮ ॥

॥ ছপাওঁতা—শ্রীমুনীপকুমাৰ নন্দী ॥

॥ পুৰ্ণিমা প্ৰিণ্টিং ওৱাৰ্কছ্ ॥

॥ ২৮কে, অৰিনাশ ৰোড লেন ॥

॥ কলিকতা—৬ ॥

॥ বহা—শ্রীপ্ৰেয় বেনাৰ্জী ॥

॥ কাৰাখ্যা বাইজি ওৱাৰ্কছ্ ॥

॥ কলিকতা—৬ ॥

॥ মূল্য : পঁচিশ টকা মাত্ৰ ॥

॥ আগকথা ॥

অসমত আধুনিক অৰ্থত ইতিহাস চৰ্চাৰ কাম-কাজ বৰ দুখলসাকৈ কৰ। স্বাধীনতাৰ পাছত নৱজ্ঞান যুগৰ জাতীয়তাবাদী ইতিহাস চৰ্চাৰ কাম-কাজ কৰি আঁতৰলৈ ধৰে, ত' সৃষ্টিকৰ্মাৰ ভূঞা আৰু কেন্দ্ৰৰ শৰ্মাৰ পাছত কটনাৰা অৱলম্বনেৰে বুৰঞ্জীৰ লেছেবি ৰোটলাৰ কাম কৰিবলৈ কোনো লেখক আগবাঢ়ি অহা নাই। ইতিমধ্যে ইতিহাস চৰ্চাৰ যি প্ৰগতিশীল বৈজ্ঞানিক ধাৰাটো পঢ় লৈ উঠিছে তাৰ অৱস্থাও বৰ সবল নহয়। এই ধাৰাৰ কাম-কাজবোৰ বিক্ষিপ্ত হৈ আছে। ইতিহাস অধ্যয়নৰ ক্ষেত্ৰত যিখিনি গুৰুত্বপূৰ্ণ কাম হৈছে, তাৰে বেছিভাগেই অসমীয়া ভাষাত হোৱা নাই। অসম চৰকাৰৰ পৃষ্ঠপোষকতাত ৰচিত অসমৰ ৰাজনৈতিক ইতিহাসখনৰো ভাষা হ'ল ইংৰাজী। স্বাভাৱত ইতিহাস চৰ্চা নকৰিলে সি স্বাভাৱত মন আৰু চিন্তাক চুবলৈ নোৱাৰে। আজিৰ অসমত এইটোৱেই আটাইতকৈ অভাৱ হৈছে। গতিকে বৈজ্ঞানিক যুক্তিনিৰ্ভৰ বিশ্লেষণৰ ঠাইত প্ৰচলিত অৰ্ধগতা বা স্বপকৰণবোৰেই ইতিহাসৰ মৰ্যাদা লাভ কৰিছে। সাধাৰণ মানুহকে ইতিহাসৰ দোহাই দি স্বাৰ্থাভি মন্ত্ৰলৈ বিপৰ্য্যয়ী কৰাৰ সম্ভাৱনা বাঢ়ি আহিছে। অসমত বসবাস কৰা বিভিন্ন জনগোষ্ঠীসমূহৰ ইতিহাস আৰু অসমীয়া জাতিগঠনৰ প্ৰক্ৰিয়াটোৰ বৈজ্ঞানিক বিশ্লেষণ আৰু ইয়াৰ সীমাবদ্ধতা নজনাৰ বাবে বিভিন্ন জনসমাজৰ স্বাভাৱত অবিহাৰ আৰু অসহ্য বাঢ়ি অহাৰে ক্ষেত্ৰ প্ৰস্তুত হৈছে। এই সংকলনটোত সন্নিবিষ্ট প্ৰবন্ধ কেইটাত এই আটাইবোৰ দিশৰ অভাৱ পূৰণ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰা হৈছে যুলি কোৱাৰ পটভাৱ লেখকৰ নাই। ইয়াত মাত্ৰ অসমৰ ইতিহাসৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ কেটামান দিশ তুলি ধৰি সাধাৰণভাৱে আলোচনা কৰিবলৈ যত্ন কৰা হৈছে। সেয়ে বিজ্ঞানতাৰ কামৰ ওপৰত লেখা প্ৰবন্ধটোও ইতিহাস অধ্যয়ন আৰু গঠনত যাক্ৰিয় ভূমিকা দেখুৱাবলৈকে সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। এই প্ৰবন্ধ কেইটা ইতিহাসিক পৰ্যবেক্ষণৰ ফল নহয়; এই বিকল্পবোৰৰ ওপৰত অধিক তথ্যসমূহ, গভীৰ আৰু বৈজ্ঞানিক অৱলম্বনৰ বাবে আৱশ্যক হৈ যাবেন। সেয়ে তথ্যনিৰ্দেশ আদিও ইয়াত বাহিৰি দিহাৰ পাৰি লিখনি লক্ষ্য কৰাৰ চেষ্টা কৰা হৈছে।

অসমৰ সমাজ আৰু ইতিহাসৰ ওপৰত লেখা যোৱা ভালেখিনি লক্ষ্যভাৱে প্ৰবন্ধ বিভিন্ন কাকত-আলোচনীত বিক্ষিপ্তভাৱে দিহাৰিত হৈ আহিল। ১৯৭০ চনৰ পৰা

১৯৮৮ চনৰ ভিতৰত লেখা এই প্ৰবন্ধবোৰ বন্ধু-বান্ধৱসকলে জুকিয়াই কিতাপ আকাৰে প্ৰকাশ কৰিবৰ বাবে সঁকিয়াই আছিল। তেওঁলোকৰ উৎসাহতে কেটামান প্ৰকাশিত আৰু অপ্ৰকাশিত প্ৰবন্ধ গোটাই এই সংকলনটো প্ৰস্তুত কৰা হ'ল। প্ৰথম প্ৰবন্ধটো প্ৰকাশ পাইছিল 'প্ৰকাশ' আলোচনীত। দ্বিতীয় প্ৰবন্ধটোৰ অংশবিশেষ লবল ৰূপত 'সাম্প্ৰতিক সাময়িকী' নামৰ আলোচনীখনত প্ৰকাশিত হৈছিল। সেই মূল জুহুটিটোৰ ইয়াত বহুখিনি সংযোজন তথা সংৰক্ষণ কৰা হৈছে। তৃতীয় প্ৰবন্ধটো মোৰ 'মোৰামৰীয়া গণ অৱধান' নামৰ কিতাপখনৰ ওপৰত গুৱাহাটীত অৱস্থিত আলোচনাচক্ৰ এখনত প্ৰতিষ্ঠিত হৈছিল। চতুৰ্থ প্ৰবন্ধটোৰো অংশবিশেষ 'সাময়িকী', 'প্ৰতীতি', 'আজিৰ সময়' আদিত টুকুৰা-টুকুৰাকৈ ওলাইছিল। সংকলনটোত এই সিঁচৰিত হৈ থকা লেখাবোৰ গোটাই এটা সংগঠিত ৰূপ দিয়া হৈছে। পঞ্চম প্ৰবন্ধটোৰ কিছু অংশ 'আজিৰ সময়ত' আৰু ষষ্ঠ প্ৰবন্ধটো 'জনসংস্কৃতি'ত প্ৰকাশ হৈছিল। লেখকৰ চিন্তাধাৰা প্ৰবন্ধকেইটাত প্ৰথমে লেখাৰ সময়তকৈ নতুন নতুন তথা আৰু চিন্তাৰ ফলত সলনি হৈছে। সেয়ে সংকলনত অৱলম্বিত কবোতে আটাই কেইটা লেখাৰে প্ৰয়োজনীয় সালসলনি আৰু সংৰক্ষণ ঘটোৱা হৈছে।

কিতাপখন প্ৰকাশৰ দায়িত্ব হাতত লোৱাৰ বাবে গুৱাহাটীৰ পানবজাৰৰ 'জ্যোতি প্ৰকাশন'ৰ ওচৰত মই কৃতজ্ঞ। এতিয়া বিচাৰৰ ভাৱ পাঠকৰ ওপৰত। অসমৰ ইতিহাসৰ বিভিন্ন পৰ্যায়ৰ ওপৰত লেখা এই বচনাকোখনে পাঠকৰ মনত সাৱস্ত চিন্তা আৰু বিতৰ্কৰ নৃত্যশািত কৰিলেই লেখকৰ প্ৰম সফল হব।

—জয়জ্যোতি বৰা।

সূচীপত্ৰ

বিষয়	পৃষ্ঠা
১। ইতিহাস প্ৰসঙ্গ : অসমত ইতিহাস চিন্তা-চেতনাৰ পৰিস্থিতি ...	১—২৭
—প্ৰাক্কথন : ইতিহাস প্ৰসঙ্গ ।	
—ভাৰতত ইতিহাস চৰ্চা ।	
—অসমত ইতিহাস চৰ্চাৰ ধাৰা ।	
২। অসমত সামন্ততন্ত্ৰ আৰু সামন্তীয় অৰ্থনীতি বিকাশৰ ঐতিহাসিক প্ৰেক্ষিত—এটা আলোচনা ...	২৮—৭৩
—পাতনি ।	
—জনজাতীয় বুনিয়াদ ।	
—পশ্চিমৰ পৰা চোৱা প্ৰজন্মৰ প্ৰভাৱ ।	
—টাই আহোমসকলৰ আগমন ।	
—পাইক প্ৰথাৰ অধীনত সামন্ততন্ত্ৰৰ বিকাশ ।	
—সামন্ততন্ত্ৰৰ বিকাশত বৈষ্ণৱ মহাসমূহৰ ভূমিকা ।	
—সামন্ততন্ত্ৰ আৰু শত্ৰুত্ব ।	
—ঔপনিৱেশিক যুগ : যান আৰু যুটীয়া ভূমিকা ।	
—ঔপনিৱেশিক শাসন-শোষণৰ বিৰুদ্ধে প্ৰথম জাতীয় প্ৰতিৰোধ ।	
—যুটীয়া যুগৰ প্ৰাৰম্ভণি : ঔপনিৱেশিক সামন্ত সমাজৰ পটন ।	
—স্বাধীনতা ।	
৩। অসমত খ্ৰীষ্টানত্বৰ বিকাশ, ইয়াৰ ব্যক্তিগত জন্ম আৰু পৰিণতি—মোক্তাৰবীয়া গণ-অভ্যুত্থান ...	৭৪—১০
—আৰম্ভণি ।	
—উজনি অসমত দ্বিতীয় ভূমিকাৰ্থন হাজাৰা ।	
—অসমৰ যুগান্তৰ সমাজৰ খ্ৰীষ্টানত্ব ।	
—অভ্যুত্থানৰ দাবী ।	

৪। অসমৰ জনজাতি প্ৰসঙ্গ

...

১৪—১৪০

—আমাৰ জনজাতীয় ঐতিহ্য ।

—অসমৰ জনজাতীয় সমাজত জাতীয় চেতনাৰ বিকাশ ।

—সমস্যাৰ উৎসৰ ইতিহাস বিচাৰি ।

—নাগালেণ্ড আৰু মিজোৰাম : আত্মনিয়ন্ত্ৰণৰ সংগ্ৰামৰ আন এটা দিশ ।

—কাৰবি আংলং আৰু উত্তৰ কাছাৰ প্ৰসঙ্গ ।

—উদয়াচল আৰু ভৈয়ামৰ জনজাতীয় লোকসকলৰ আকাজক্ষা ।

—জনজাতীয় ভাষাৰ বিকাশ আৰু লিপিব সমস্যা ।

—অসমৰ জনজাতি সকলৰ সাংস্কৃতিক বিকাশৰ সমস্যা ।

—সমস্যা আৰু সম্প্ৰীতি, কোন পথেৰি ?

৫। অসম সাহিত্য সভা আৰু অসমীয়া মধ্যবিত্ত

সমাজ

...

...

১৪১—১৪৮

৬। প্ৰসঙ্গ বিক্ষুব্ধতা

...

...

১৪৯—১৫৬

—প্ৰসঙ্গক্ৰমে ।

—বিক্ষুব্ধতাৰ ইতিহাস চেতনা ।

—সংস্কৃতিৰ ওপৰা বিক্ষুব্ধতাৰ বাস্তবিক চেতনা ।

—উপসংহাৰ ।

॥ ইতিহাস চিন্তা ॥

ইতিহাস প্ৰসঙ্গ

অসমৰ ইতিহাস চিন্তা-চেতনাৰ পৰম্পৰা

প্ৰাক্কথন : ইতিহাস প্ৰসঙ্গ

আমাৰ অতীতে আমাৰ বৰ্তমান আৰু বহু পৰিমাণে ভৱিষ্যতকো ৰূপ দিয়ে। এই কথাখিনি প্ৰায় সকলোৱেই জানে, মানিও লয়। কিন্তু কেনেদৰে অতীতে আমাৰ আজিৰ আৰু অহা কাইলৈব দিনবোৰ গঢ় দিয়াত ভূমিকা লয় সেই কথা বুজিবৰ বাবে কিছু চিন্তা কৰাৰ প্ৰয়োজন হয়। খুব সহজভাৱে এই প্ৰক্ৰিয়াটোৰ বিষয়ে হয়তো এনেদৰে ক'ব পৰা যায় : মানৱ সমাজৰ বিকাশ এটা নিবৰ্জিত প্ৰক্ৰিয়া আৰু ই নিৰ্ভৰ কৰে সমাজৰ অৰ্থনৈতিক, বাজ্যনৈতিক আৰু সাংস্কৃতিক ব্যৱস্থা আৰু ইয়াৰ পৰিৱৰ্তনবোৰৰ ওপৰত। আদিম মানৱসমাজ আছিল অস্বীয়াত্বপূৰ্ণ সমাজ; পশুপালন, চিকাৰ আৰু খাদ্যসংগ্ৰহ আছিল এই সমাজৰ জীৱন ধাৰণৰ উপায়। এটা সময়ত মাত্ৰহে খেতি-বাতি কৰিবলৈ শিকিলে আৰু লাহে লাহে আদিম কৃষিজীৱী সমাজৰ আৰম্ভ হ'ল। তাৰ পৰাই বিকাশৰ বিভিন্ন পৰ্যায়ৰ মাজেদি আহি বৰ্তমানৰ সমস্ৰাবহুল বহুল ভাৱতীয়া কৃষক সমাজখনৰ সৃষ্টি হৈছেহি। ঔপনিবেশিক শাসনকালত বৃটিছে বনাই যোৱা ভূমি আৰু ৰাজ্যৰ নীতিৰ দ্বিৰোৰ পৰিৱৰ্তন স্বাধীনতাৰ পাছত কৰা হ'ল, তাৰেই ফলশ্ৰুতি হিচাপে আজিৰ সমস্ৰাবোৰে গা কৰি উঠিছে। উদাহৰণস্বৰূপে ৰাটি, খেতিয়ক, ব্যৱসায়ী আৰু বাটুৰ মাজৰ সম্পৰ্কবোৰৰ আমূল পৰিৱৰ্তন সাধন নকৰাকৈ কিছু সংস্কাৰৰ লগতে গ্ৰন্থৰ অৰ্থ আৰু বৈজ্ঞানিক কাৰিকৰী কৌশলৰ জাপি দিয়া প্ৰয়োগৰ ফলত পাকাতকৈ মুখ্য কৰি ভাৱতৰ কিছুমান অংশত সেউজ বিপ্লৱৰ অৱিস্ৰুতি খাঙপতৰ উৎপাদনৰ পৰিমাণ বঢ়াব লগে লগে এটা ধনী খেতিয়ক শ্ৰেণীৰ জন্ম হ'ল। নিজৰ স্বাৰ্থৰক্ষাৰ বাবেই বাজ্যনৈতিক ক্ষমতা বিচাৰি ভেঙলোকৰ একাংশই সৰ্বভাৱতীয়া ফলত অৱহাৱন কৰিছে আৰু আন একাংশই আকলিক ফলৰ পৃষ্ঠপোষকতা কৰি সৰু জিজ্ঞানসলৈ আৰু বিচ্ছিন্নতাবাদৰ পোষকতা কৰিছে। আজিৰ ভাৱতীয়া সমাজৰ সমস্ৰাবোৰ কেনেদৰে আৰু কিয় সৃষ্টি হৈছে, সেইটো ভালদৰে জানিবৰ বাবে আহি বিকাশ

সমগ্র প্রেক্ষাপটটোৰ বিষয়ে দূৰ আৰু অদূৰ অতীতৰ পৰা জনাটো প্ৰয়োজন। অতীতৰ ঘটনাই আজিৰ পৰিস্থিতি জন্ম দিয়াত ভূমিকা লৈছে—আৰু আজিৰ পৰিস্থিতিয়ে আমাৰ বৰ্তমানৰ জীৱনতেই যে ডাঙৰ প্ৰভাৱ পেলাইছে ভেনে নহয়, ভৱিষ্যতৰ ক্ষেত্ৰতো ই এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা ল'ব। অতীতক নাজানিলে বৰ্তমানক বুজিব নোৱাৰি, বৰ্তমানক ভালদৰে বুজিব নোৱাৰিলে ভৱিষ্যতক নিয়ন্ত্ৰণ কৰিব নোৱাৰি, আৰু সেয়েই অতীতৰ জ্ঞান, ইতিহাসৰ জ্ঞান অতি প্ৰয়োজনীয় হৈ পৰে। বৰ্তমানৰ পৰিস্থিতিক বুজি পোৱা আৰু ভৱিষ্যতৰ বাবে নিৰ্ভুল পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰাৰ প্ৰয়োজনতেই অতীতৰ ইতিহাসৰ চৰ্চাৰ যথাযথতা নিহিত থাকে।

দৰাচলতে অতীত, বৰ্তমান আৰু ভৱিষ্যত তিনিটা স্বকীয় আৰু বিচ্ছিন্ন পৰ্যায় নহয়, ইবোৰ এক চলন্ত আৰু সামগ্ৰিক সমাজ-জগৎ হ'বৰ আপেক্ষিক ৰূপহে—ই এক জীৱন্ত সম্পূৰ্ণতা—ইয়াৰ এটা পৰ্যায় মৃত হ'বই নোৱাৰে। ইতিহাস বিজ্ঞান মূলতে এবি অচল দিনবোৰৰ লিঙ্কামূলক বিশ্লেষণ যদিও ইয়াৰ গুৰুত্ব আৰু ব্যাপ্তি বৰ্তমানক চেৰাই ভৱিষ্যতলৈকে সম্প্ৰসাৰিত।

ইতিহাস চৰ্চাৰ ক্ষেত্ৰত দুটা প্ৰধান ধাৰাৰ ইতিহাস দেখিবলৈ পোৱা যায়। এটা ধাৰাৰ ইতিহাস হ'ল 'ব্যক্তি ইতিহাস'। এই ধাৰাত ব্যক্তিৰ ওপৰত আটাইতকৈ বেছি গুৰুত্ব দিয়া হয়। একো একোটা ঐতিহাসিক পৰ্যায়ত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা লোৱা এজন ব্যক্তিক কেন্দ্ৰ কৰি সেই যুগটো চিনাক্ত কৰা হয়, যেনে নাপোলেয়'ন শাসন কালক যুৰোপৰ 'নাপোলেয়' যুগ' বুলি অভিহিত কৰা হয়। দিল ডুৱাৰ্ট, কালাইল আদি এই ধাৰাৰ আধুনিক ঐতিহাসিক। এই ঐতিহাসিকসকলে সমগ্ৰ সামাজিক কৰ্মকাণ্ড এনে এজন বিখ্যাত ব্যক্তিক কেন্দ্ৰ কৰি, তেওঁৰ প্ৰতিভা, নিয়ন্ত্ৰণ, কাম আৰু চিন্তাচৰ্চাৰ পৰিণতিত হোৱা বুলি ব্যাখ্যা কৰে। ইয়াৰ ফল হয় মূলতে দুটা : প্ৰথমে, একোজন ঐতিহাসিক ব্যক্তিক তেওঁৰ যুগৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত বৰণ কৰি খুব ডাঙৰকৈ প্ৰতিষ্ঠা কৰি পেলোৱা হয়, আৰু, দ্বিতীয়তে, এনে কৰাৰ ফলত তেওঁৰ ব্যক্তিত্ব আৰু কামৰ বৰ্ণনাৰ আঁৰত সেই যুগৰ সমাজ-জীৱন, সামাজিক শক্তিসমূহ আৰু বাহ্যিক ভূমিকাৰ কথা ইতিহাসৰ আলোচনাত একেবাৰেই আঁৰ হৈ পৰে। স্বাভাৱিকতেই এনে ইতিহাসে সম্পূৰ্ণতা লাভ কৰিব নোৱাৰে। বজা-মহাবজা, শাসক ব্যক্তিসকলক কেন্দ্ৰ কৰি যিবোৰ নেতাপ্ৰধান ইতিহাস লচৰাচৰ আমাৰ চকুত পৰে, প্ৰায়বোৰেই এই ধৰণে লেখা ইতিহাস। এনে ইতিহাসে আমাক

অতীত সম্পৰ্কে শুদ্ধ শিক্ষা দিব নোৱাৰে আৰু সেয়ে বৰ্তমানক বুদ্ধি ভৱিষ্যতৰ বাবে সাজু কৰোৱাতো আমাৰ সহায় নকৰে।

দ্বিতীয় ধাৰাৰ ইতিহাস হ'ল সমাজৰ 'জন্মৰ ইতিহাস'। এখন সমাজৰ মাত্ৰহাবোৰে কেনেদৰে, কি পৰিস্থিতিত, কিবোৰ সম্পৰ্কৰ অধীনত জন্ম কৰিছে তাৰ ওপৰতেই সেই সমাজখনত কিমান আৰু কেনেকুৱা উৎপাদন হয় সেইটো নিৰ্ভৰ কৰে। অকল সেয়ে নহয়, এই সম্পৰ্কবোৰে উৎপাদিত সামগ্ৰী কেনেদৰে আৰু ক'দৰ বাৰ্থত ব্যৱহাৰ হ'ব সেইটোও নিৰ্ণয় কৰে। জন্ম আৰু উৎপাদনৰ ওপৰতেই যিহেতু সমাজৰ বিকাশ নিৰ্ভৰশীল, সেয়ে এই দ্বিতীয় ধাৰাৰ ইতিহাস-চৰ্চাই আমাৰ আগত সমাজ বিকাশৰ প্ৰকৃত ছবিখন তুলি ধৰে।

কিছু নিৰ্দিষ্ট ঐতিহাসিক উদাহৰণেৰে আলোচনা কৰিলে এই কথাখিনি বুজাত সহায় হ'ব। নাপোলেন্ৰ বনাপাটৰ উত্থানৰ কাহিনীতাকৈ চোৱা যাক। ফৰাচী বিপ্লৱৰ আগতে ফ্ৰান্সত সম্ৰাট, অতিজাত জমিদাৰ আৰু ওপৰ খাপৰ ধৰ্ম্মযাজকসকলৰ এটা গোটে দেশ শাসন কৰিছিল আৰু দেশৰ খেতিৰ মাটি আৰু আন আন প্ৰাকৃতিক সম্পদ একচেটিয়াকৈ নিয়ন্ত্ৰণ কৰিছিল। ফ্ৰান্সৰ গৰিষ্ঠ সংখ্যক খেতিয়ক প্ৰজা তেওঁলোকৰ ব্যৱহাৰ আছিল আৰু এক সামন্তীয় উৎপাদন সম্পৰ্কৰ অধীনত তেওঁলোক কাম কৰিছিল। খেতিয়কে হাড়ক মাটি, তেজৰ পানী কৰি ক'ৰ উৎপাদন এটা শ্ৰেণীটোৱে নানান সামন্তীয় ব্যৱস্থা আৰু কৰ-কাটপেৰে শোষণ ক'ৰ লাভ-বিলাহত ব্যৱ কৰিছিল। নিজৰ হাতত মাটি নথকা সাধাৰণ খেতিয়ক-সকলে চৰম দাবিদাৰ মাজত জীৱন-যাপন কৰিছিল। খেতিয়া সমাজত গৰিষ্ঠ উঠা বুজোৱাজী আৰু বণিক শ্ৰেণীটোৱে এই খেতিয়কসকলৰ সত্তায়ত অতিজাত আৰু যাজকসকলৰ সামন্ত তত্ত্বক ফৰাচী বিপ্লৱত পৰাস কৰিলে, খেতিয়া খেতিয়কে মাটি পালে আৰু বুজোৱা-সকলে ব্যৱসায়-বাণিজ্যৰ মুক্ত সুবিধা, সামাজিক প্ৰতিপত্তি আৰু শাসনকক্ষতাৰ ভাগ পালে। সমাজত সামন্তীয় সম্পৰ্কৰ অৱলান হৈ নতুন বুজোৱা উৎপাদন সম্পৰ্কৰ প্ৰতিষ্ঠা হ'ল আৰু লগে লগে প্ৰাচীন বাধ্য-নিবেদনৰ বাধ্য লাভ কৰা ফৰাচী সমাজত কৃষি আৰু শিল্প-উদ্যোগৰ কেন্দ্ৰত প্ৰচুৰ উৎপাদন হ'বলৈ ধৰিলে। বিশ্বব্যাপ্তৰ সামাজিক স্বাধীনতাৰ মুক্ত পৰিবেশত বিভিন্ন জাতিগৰ্ণ, ৰাজনৈতিক যন্তৰাৱ আৰু বাৰ্ষিক মুকলি প্ৰতিদ্বন্দ্বিতা ধৰিলে। ব্যক্তাত্বতেই চাৰিওফালে বিশৃংখলতাৰ সৃষ্টি হ'ল আৰু বিপ্লৱৰ মাজেৰে জন্ম লোৱা বুজোৱা বাট-ব্যৱহাৰই বহিঃশক্ত আৰু আভ্যন্তৰীণ বিশৃংখলতাত নিজকে বচাই ৰাখি-

বব বাবে প্ৰচণ্ড বাহ্যিক সন্ত্ৰাসৰ আশ্ৰয় ল'বলৈ বাধ্য হ'ল। এনে পৰিস্থিতিত এই নতুন শ্ৰেণীটোক নেতৃত্ব দিবৰ বাবে এজন শক্তিশালী নেতাৰ প্ৰয়োজনীয়তা আছিল পৰিল। বৃটিছ বুৰ্জোৱাৰ লগত প্ৰতিদ্বন্দ্বিতা কৰি কৰাচী অৰ্থনীতিৰ বাবে কেঁচামালৰ উৎস আৰু বজাৰ দখল কৰিবৰ বাবে এজন দ্বিবিজয়ী বীৰ লাগে। ক্ৰান্তৰ বুৰ্জোৱা বিপ্লৱৰ পাছত সামাজিক সম্পৰ্কৰ পৰিবৰ্তনে যি নতুন উৎপাদিকা শক্তিৰ বিকাশৰ বাট মুকলি কৰি দিলে, সেই শক্তিয়ে নিজৰ স্বাৰ্থতে নাপোলেয়' বনাপাটক সৃষ্টি কৰিলে। এনে এক পৰিস্থিতিয়ে নাপোলেয়' নামৰ কৰ্তৃকাৰ যুদ্ধকাজনৰ পৃথিৱীত য'দি জয়ও নহ'লহেঁতেন, তেতিয়া আন এজন ভেনে ধৰণৰ নেতাক সৃষ্টি কৰি ল'লেহেঁতেন। এনেদৰেই যুগে যুগে সমাজত উঠি অহা শ্ৰেণীটোৱে নিজৰ নেতা সৃষ্টি কৰি লয়, যি নেতাই আকৌ নিজৰ প্ৰতিভাৰে এই শ্ৰেণীটোক আগবঢ়াই লৈ যায়।

ইতিহাসক এনেদৰেই চাব লাগিব। তেতিয়াহে সামাজিক শক্তিবোৰৰ উত্থানৰ লগে লগে হোৱা পৰিবৰ্তন, বিশেষকৈ শ্ৰম আৰু উৎপাদনৰ সম্পৰ্ক আৰু অৰ্থনীতিৰ পৰিবৰ্তনে ইতিহাসৰ অগ্ৰগতিৰ মূল সূত্ৰসমূহ কেনেদৰে নিৰ্ণয় কৰে সেই কথা বুজিব পৰা যাব। লগতে সমাজ আৰু ইতিহাসত একোজন বিখ্যাত ব্যক্তিৰ স্থান আৰু ভূমিকাও বুজিব পৰা যাব।

ব্যক্তিৰ জীৱনকাল তেনেই চুটি—ডেওঁৰ কাম-কাজৰ মূল্যও মূলতে এটা যুগৰ মাজত সীমাবদ্ধ। কিন্তু এখন সমাজৰ স্বাত্বত্বৰ যোঁথ কামকাজৰ বা জয়ৰ ফল হয় যুগ যুগ বিয়পা। আৰু এটা উদাহৰণ চোৱা যাওক; ১৮৫৭ চনৰ আগৰণবা ১৯৪৭ চনলৈকে এক শক্তিকাৰ ওপৰ কাল ভাৰতীয় বাইজে বৃটিছ ঔপনিবেশিক শাসনৰ বিৰুদ্ধে যুঁজি আহিছে; আৰু ভাৰতীয় বাইজৰ এই নিৰ্বাহিত্ব সংগ্ৰামৰ ফলশ্ৰুতিয়েই হ'ল আমাৰ স্বাধীনতা। এই সংগ্ৰামকালত গঢ়ি উঠা সাধাৰণ শক্তিবোৰেই বিভিন্ন সময়ত, বিভিন্ন পৰিস্থিতিত বেলেগ বেলেগ নেতাক গঢ়ি তুলিছে। এই নেতাসকল সাধাৰণ সংগ্ৰামৰ প্ৰক্ৰিয়াটোৰ ফলশ্ৰুতিয়ে। ব্যক্তিৰ ইতিহাস নহয়, সাধাৰণ জয়ৰ ইতিহাসহে মানৱসমাজৰ প্ৰকৃত ইতিহাস।

এইখিনিতে ভাৰতৰ স্বাধীনতা সংগ্ৰামৰ প্ৰশ্নটো উত্থাপন কৰাৰ আৰু এটা কাৰণ আছে। সমাজ-বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত—ইতিহাস গঢ়াৰ ক্ষেত্ৰত ভূমিকা লোৱা সংগ্ৰামবোৰৰ চৰিত্ৰ সম্পৰ্কে কিছু কথা আলোচনা কৰাটো প্ৰয়োজন।

ভাৰতৰ স্বাধীনতা সংগ্ৰাম কিন্তু ফৰাচী বা কছ বিপ্লৱৰ দৰে স্পষ্ট শ্ৰেণীসংগ্ৰাম নহয়। আনকি চীনৰ জাতীয় মুক্তি সংগ্ৰামৰ মাজত যিয়ানখিনি শ্ৰেণীসংগ্ৰামৰ উপাধান আছিল, তেনে উপাদানো ইয়াত বহুত কম আছিল। অৰ্থচ এই সংগ্ৰামৰ কলাকলে ভাৰতবৰ্ষৰ ইতিহাসকেই যে সলাই পেলালে তেনে নহয়, পৃথিৱীৰ বুকুৰ-পৰা ঔপনিবেশিক যুগৰ অৱসান ঘটাই এচিয়া, আফ্ৰিকা আৰু লেটিন আমেৰিকাৰ সৰু সৰু দেশবোৰৰ স্বাধীনতা লাভৰ ক্ষেত্ৰতো এটা বিৰাট ঐতিহাসিক ভূমিকা পালন কৰিলে। অৰ্থচ এই সংগ্ৰাম শ্ৰেণীসংগ্ৰাম প্ৰকৃতাৰ্থত নাছিল, বাজনৈতিক মুক্তিব লগতে অৰ্থনৈতিক উন্নয়নৰ প্ৰশ্নটো ইয়াত জড়িত হৈ থাকিলেও এই সংগ্ৰাম আচলতে আছিল ঔপনিবেশিক নিপীড়নৰ বিৰুদ্ধে ভাৰতীয় সমাজৰ প্ৰায় সকলো-বোৰ প্ৰধান শ্ৰেণীৰ সন্মিলিত জাতীয় সংগ্ৰাম। ইয়াৰ নেতৃত্বত যদিও সমাজৰ আগবঢ়া শ্ৰেণীবোৰেই স্বাতা-বিকতে আছিল, তথাপি ই আছিল জাতীয় মুক্তিব এক সন্মিলিত সংগ্ৰাম।

এই আলোচনাৰ দ্বাৰা এটা কথাকেই স্পষ্ট কৰিব বিচৰা হৈছে যে ইতিহাসক সকলো সময়তে অৰ্থনৈতিক বৈষম্যই জন্ম দিয়া শ্ৰেণীসংগ্ৰামেই গতি নিদিয়ৈ। কোনো কোনো সময়ত সাধাৰণতে পৰম্পৰাবিৰোধী শ্ৰেণীবোৰো একেলগ হৈ কিছুমান সামাজিক আন্দোলনৰ সূত্ৰপাত কৰে যিবোৰে ইতিহাসক গতি দিয়ে। বিশেষকৈ বিদেশী শক্তিব বিৰুদ্ধে জাতীয় সংগ্ৰামৰ ক্ষেত্ৰত এই কথা বেছি সত্য। এনে সময়ত শ্ৰেণীবোৰৰ মাজৰ সংগ্ৰাম নাইকিয়া হৈ নাযায়, ই যাত্ৰ এক আত্ম-কাৰ্যসূচীত সকলো সন্মিলিত হোৱাৰ বাবে তাপ মাৰি থাকে। জাতীয় মুক্তি-সংগ্ৰামৰ সাক্ষ্যৰ পিছত সেয়ে সমাজত কেতিয়াবা তীব্ৰ শ্ৰেণীসংগ্ৰামে গা কৰি উঠে; বিশেষকৈ যেতিয়া সন্মিলনলৈ অহা শ্ৰেণীবোৰ সচেতনভাৱে শ্ৰেণী-ভিত্তিক সংগঠিত হৈ থাকে—যেনে চীন; নাইবা এনেদৰে সংগঠিত অৱস্থাত নাথাকিলে শ্ৰেণীবোৰৰ মেক বিভাজন ক্ষততৰ হোৱা আৰু ভৱিষ্যত শ্ৰেণীসংগ্ৰামৰ ভেটি তৈয়াৰ হোৱা আৰম্ভ হয়—যেনে ভাৰতবৰ্ষ।

সাধাৰণী ইচ্ছাছাৰত কোৱা কথাখাৰ—মানৱ সংগ্ৰামৰ বিকাশৰ কাছিনী নিবন্ধৰ শ্ৰেণীসংগ্ৰামৰ কলম্ভটি—ই এটা মূল সত্যৰ সবলীকৰণ ৰূপহে। সাধাৰণী ভাৱখাৰা সাধাৰণ মাজুৰৰ মাজলৈ লৈ যাবলৈ এই কথা ইমান সবলভাৱে ইয়াত কোৱা হৈছে। কিন্তু ইয়াৰ সমৰ্থক আৰু বিৰোধীসকলে যেতিয়া কেৱলমাত্ৰ এই কথাবাক্যক কেন্দ্ৰ কৰি তৰ্কত প্ৰবৃত্ত হয় আৰু মানৱসমাজৰ বিকাশৰ ঐতিহাসিক

প্রজিয়াটোব গভীবলৈ গৈ সকলো দিশ খৰচি মাৰি আলোচনা নকৰে, তেতিয়াই ই ইতিহাস চৰা সম্পৰ্কে সকলোফালে সহজ বিশ্ৰান্তিৰ সৃষ্টি কৰে।

সামাজিক জীৱন ইতিহাসেই যিহেতু মানৱ সমাজৰ প্ৰকৃত ইতিহাস আৰু প্ৰমূলিলেই যিহেতু উৎপাদনৰ কাম কৰা আৰু নকৰা প্ৰণালীবোৰ আৰু তেওঁলোকৰ কামৰ পৰ্যায়ভেদ তথা পাবস্পৰিক সম্পৰ্কৰ কথা এবাৰ নোৱাৰা ধৰণে আহি পৰে—গতিকেই প্ৰথম ইতিহাস স্বাভাৱিকতেই সামাজিক প্ৰণালীবোৰৰ ইতিহাস হ'বলৈ বাধ্য।

মানৱ সমাজৰ প্ৰথম ইতিহাসে কেৱল মাত্ৰ অৰ্থনৈতিক আৰু ৰাজনৈতিক সংগ্ৰামৰ কাহিনীকেই সামৰি নলয়—ই মাত্ৰহে জীৱন ধাপৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰথমপৰা উদ্ভৱ হোৱা সকলো দিশ যেনে সামাজিক আচাৰ-নীতি, কলা-কৃষ্টি, ধৰ্ম, বৌদ্ধিক চিন্তা-ভাবনা—অৰ্থাৎ বহু অৰ্থত সাংস্কৃতিক দিশটোকে সমান গুৰুত্বৰে সামৰি লয়। মানৱ-সমাজৰ সংস্কৃতি যুগ অচুয়াই সলনি হৈ থাকে, কিয়নো সংস্কৃতি হ'ল এক বিশেষ সমাজ-ব্যৱস্থাত বাস কৰা মানুহখনিৰ সামগ্ৰিক বৌদ্ধিক গঠনৰ প্ৰকাশ। এই বৌদ্ধিক গঠন কলা, সাহিত্য, গীত-মাত-নৃত্য, চিত্ৰশিল্প, ধৰ্ম, জীৱন ধাপৰ নীতি-নীতি সকলো দিশতেই সৃষ্টি হয়। যিহেতুকে এক নিৰ্দিষ্ট সমাজ-ব্যৱস্থাত মানুহে এক নিৰ্দিষ্ট অৰ্থনৈতিক সম্পৰ্কৰ অধীনতহে প্ৰম আৰু উৎপাদন কৰে, গতিকে সেই সমাজৰ সংস্কৃতি স্বাভাৱিকতেই নিৰ্ভৰ কৰে সমাজৰ অৰ্থনৈতিক গঠন আৰু সম্পৰ্কৰ ওপৰত। গতিকে সংস্কৃতিও শেষ বিচাৰত প্ৰণী-নিৰ্ভৰশীল—প্ৰতি প্ৰণীৰ নিজস্ব সংস্কৃতিত সেই প্ৰণীৰ জীৱনৰ প্ৰতিফলন হয়। এখন নিৰ্দিষ্ট সমাজৰ প্ৰমসম্পৰ্কই নিৰ্ণয় কৰে সেই সমাজৰ সাধাৰণ মানুহে কেনেদৰে বাস কৰিব, চিন্তা কৰিব, কিমানখিনি অৱসৰৰ সময় পাব—এই সম্পৰ্কৰ মাজত থকা বন্ধবোৰে মানুহক নতুন নতুন দিশত চিন্তা কৰায়।

প্ৰণী-বিস্তৃত সমাজত বিভিন্ন প্ৰণীৰ নিজস্ব সাংস্কৃতিক ধাৰা থাকে যদিও, প্ৰচাৰ মাধ্যম আৰু আনবোৰ দিশতে সমাজত শাসন কৰা প্ৰতিপত্তিশালী প্ৰণীটোৰ সংস্কৃতিয়েহে প্ৰাধান্য লাভ কৰে। যেতিয়া সামাজিক বন্ধবোৰ প্ৰকট হৈ পৰে আৰু আন এটা প্ৰণীয়ে সংগঠিত ৰূপত সংগ্ৰামৰ বাটত আগবাঢ়ে তেতিয়া সমাজত এই প্ৰণীটোৰ সংস্কৃতি আৰু চিন্তা-ভাবনাবোৰ ভোমশাৰ লগায়। বহুতো সাংস্কৃতিক উপাধানৰ দ্বাৰা প্ৰতিপত্তিশালী প্ৰণীটোৰ পৃষ্ঠপোষকতাত জন্ম হয়

যদিও এই উপাদানবোৰৰ কিছুমানে এনেদৰে উৎকৰ্ষ লাভ কৰে যে সেইবোৰ এটা শ্ৰেণীৰ সম্পত্তি হৈ নাথাকি শিল্পীৰ প্ৰতিভাৰ বলত জাতীয় সম্পদলৈ ৰূপান্তৰিত হয়। উদাহৰণস্বৰূপে ভাৰতৰ বাগ্যপ্ৰধান উচ্চাঙ্ক সংগীতৰ জন্ম যোগুল বাজশক্তি বা সামগ্ৰীৰ অভিজ্ঞাত্বকল্পৰ পৃষ্ঠপোষকতাত হ'লেও ই কালক্ৰমত ভাৰতৰ জাতীয় সম্পদ হৈ পৰিছে।

শেষ বিচাৰত দেখা যায় যে মানৱ সমাজৰ অৰ্থনৈতিক, বাজনৈতিক, সামাজিক, সাংস্কৃতিক সকলো দিশেই সমাজৰ শ্ৰেণীবিভাজন আৰু প্ৰমসম্পৰ্কৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। সেয়ে প্ৰথম ইতিহাসেই হ'ল এখন সমাজৰ প্ৰকৃত তথা সাৰ্থক ইতিহাস। আৰু এই আটাইবোৰ দিশকে সামৰি ল'লেহে প্ৰথম ইতিহাসে আকৌ ঐতিহাসিক সাৰ্থকতা লাভ কৰিব পাৰে।

এখন দেশৰ, এটা জাতিৰ ঐতিহাসিক পৰম্পৰাবোৰো এটা ঐতিহ্য থাকে। এই ঐতিহ্য গঠিত হয় অতীতৰ সমাজবদ্ধ মানুহৰ কৃতিত্ব আৰু বাৰম্বাৰ কাহিনী তথা শিক্ষাৰে। এনে ঐতিহাসিক ঐতিহ্যৰ উদাহৰণ হ'ল শোষণ নিৰ্বাচনৰ বিৰুদ্ধে, মুক্তি আৰু স্বাধীনতাৰ বাবে মানুহৰ চিন্তন সংগ্ৰামৰ কাহিনী। ভাৰতৰ ক্ষেত্ৰতেই—ভাৰতীয় জনতাই যুগে যুগে অন্তায়-অত্যাচাৰৰ বিৰুদ্ধে সংগ্ৰাম কৰি আহিছে—কেতিয়াবা এনে সংগ্ৰামবোৰ সফল হৈছে, কেতিয়াবা বিফল হৈছে। এনে সংগ্ৰামবোৰ যেতিয়া উন্নততীয়া শত্ৰুৰ বিৰুদ্ধে হৈছে, তেতিয়া জাতি, ধৰ্ম, ভাষাৰ হেৰালেৰে ভাগ ভাগ হৈ থকা ভাৰতৰ মানুহ একগোট হৈ পৰিছে। বৃটিছ শাসনৰ বিৰুদ্ধে ভাৰতৰ বিভিন্ন প্ৰান্তত গঢ়ি উঠা বাইজৰ বিভিন্ন সংগ্ৰামবোৰো উপনিবেশ বিৰোধী সংগ্ৰাম হিচাপে এক সামগ্ৰিক ঐতিহাসিক দৃষ্টিত একান্ত হৈ পৰিছে আৰু আমাৰ বৰ্তমান কালত শিক্ষা আৰু তত্ত্বাবধানৰ বাবে প্ৰেৰণা দিয়া এক মহান ঐতিহাসিক ঐতিহ্যলৈ পৰিণত হৈছে।

এনে ঐতিহ্য কেৱলমাত্ৰ অৰ্থনীতি আৰু বাজনৈতিক সংগ্ৰামৰ ক্ষেত্ৰতেই সীমাবদ্ধ নহয়। বৰকৈ ই সমাজ-জীৱনৰ সকলো দিশ যেনে কলা-শিল্প, সাহিত্য-সংস্কৃতি আৰু ধৰ্মবিশ্বাসকো সাঙুৰি লয়। অৰ্থনৈতিক ব্যৱস্থা হ'ল সমাজৰ ভেটি, ইয়াৰ ওপৰতে গঢ়ি উঠে বাজনীতি আৰু সাহিত্য-সংস্কৃতি আদি অন্যান্য দিশ যাক বোলা হয় উপবিসোধ। কলা-কৃষ্টি, সাহিত্য, চৰ্চন, ধৰ্ম এই আটাইবোৰ

উপবিলোমব বস্তু। যেতিয়া মানব সমাজৰ অৰ্থ নৈতিক ভেটিটোৰ পৰিৱৰ্তন হৈ এটা নতুন আৰু উন্নত ভেটি তৈয়াৰ হয়, তেতিয়া সমাজৰ ইতিহাস খুব দ্রুত গতিত আগবাঢ়ে—পৰিৱৰ্তনবোৰ হয় খবতকীয়া, আৰু এইবোৰ কেৱলমাত্ৰ অৰ্থ নৈতিক ভেটিটোতেই সীমাবদ্ধ নাথাকি উপবিলোমৰ সকলো দিশলৈ বিয়পি পৰে। অৰ্থ-নৈতিক ভেটিৰ পৰিৱৰ্তনৰ কাহিনী হ'ল ইতিহাসৰ যুগ পৰিৱৰ্তনৰ কাহিনী। উদাহৰণেৰে গভীৰ আলোচনালৈ নগৈ বোৰতে সামন্তবাদৰ পৰা পুঁজিবাদলৈ বাট কটা ফৰাচা বিপ্লৱ, পুঁজিবাদৰ পৰা সমাজবাদলৈ বাট কটা কছ বিপ্লৱৰ নাম লৈ ধলেই যথেষ্ট। এনে ঘটনা ইতিহাসৰ অমোঘ নিয়ম—অৱধাবিত প্ৰক্ৰিয়া, কিন্তু গুৰুত্ব-পূৰ্ণ কথা হ'ল এই কথাটো বুজি পোৱাটোহে যে এই প্ৰক্ৰিয়াৰ আৰম্ভণি হয় কছ পূৰ্ববৰ্তী সমাজৰ উপবিলোমৰ মাজতহে। এই কথাটো অগণ ব্যাখ্যা কৰা প্ৰয়োজন।

সামন্তীয় সমাজৰ গৰ্ভতে ব্যৱসায়ী বণিক আৰু বুজোৱা শ্ৰেণী আৰু তেওঁলোকৰ পুঁজিৰ জন্ম হয়। এই পৰিৱৰ্তনৰ লগে লগে প্ৰাচীন সামন্ত শাসক আৰু নতুন ধনী বুজোৱা শ্ৰেণীৰ মাজত শ্ৰেণী-বন্দ প্ৰকট হয় আৰু আধুনিক বিকাশৰ বাটত বাধা হিচাপে ধিয় হোৱা সামন্ত শ্ৰেণীৰ বিৰুদ্ধে সংগ্ৰামে দানা বাঢ়ি উঠে। এই সংগ্ৰামৰ নহিঃপ্ৰকাশ প্ৰথমেই অৰ্থ নৈতিক ভেটিটোত নঘটি উপবিলোমৰ দাৰ্শনিক চিন্তা-চৰ্চা, সাহিত্য, কলা আদিৰ মাজত বটে। বুজোৱাই নিজৰ শ্ৰেণীটোৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় দৰ্শন আৰু আদৰ্শৰ সৃষ্টি কৰি লয়। সকলো ধৰণৰ সামাজিক, ধৰ্মীয়, ৰাজনৈতিক, সাংস্কৃতিক বাধা-নিষেধৰপৰা মাতৃহৰ মন মুক্ত কৰি ৰাষ্টি-ৰাজত্ব আৰু সামাজিক স্বাধীনতা প্ৰতিষ্ঠা হ'ল এই দৰ্শন আৰু আদৰ্শৰ মূল। ৰাষ্টি-স্বাধীনতা আৰু ব্যৱহাৰিক যুক্তিৰাৱ—এয়ে য়ুৰোপৰ উদাৰনৈতিক সমাজ-দৰ্শনৰ মূল কথা যি মাতৃহক পূৰ্বৰ সমাজব্যৱস্থাৰ বিপ্লৱৰ জৰিয়তে ওকৰাই হি নতুন সমাজ সৃষ্টিৰ বাটত প্ৰেৰণা যোগাইছিল। বিপ্লৱৰ বহু আগতেই ফ্ৰান্সৰ পূৰ্বৰ অভিজ্ঞাত-সামন্তীয় সমাজৰ উপবিলোমত এই দাৰ্শনিক আৰু আদৰ্শাত্মক সংগ্ৰামৰ সূচনা হৈছিল। তদুপৰি, কচ' আদিয়ে প্ৰাচীন সমাজৰ ধৰ্ম, চিন্তা-চৰ্চা, শিক্ষা, অন্ধবিশ্বাস, লোকাচাৰ আৰু অৰ্থনৈতিক অপ্ৰয়োজনীয় আৰু কঠিকাৰক বুলি নস্তাং কৰি নতুন বুজোৱা সমাজৰ চিন্তাধাৰা, ভাবাদৰ্শ প্ৰতিষ্ঠা কৰা আৰু ইয়াৰ জৰিয়তে সমাজ পৰিৱৰ্তনৰ বাট সুচল কৰাত আগভাগ লৈছিল। আধুনিক মূলতো য়ুৰোপৰ উদাৰনৈতিক সমাজৰ উপবিলোমত হোৱা দাৰ্শনিক সংগ্ৰামেই সমাজবাদী সমাজৰ ধাৰণা প্ৰতিষ্ঠা কৰা আৰু শেষত কছ বিপ্লৱৰ কেন্দ্ৰত অৰিহণা যোগাইছিল। এই আলোচনাৰ পৰা

এটা কথা এতিয়ালৈ স্পষ্ট হৈ পৰিছে যে ইতিহাসৰ চৰ্চা আৰু আলোচনা কেৱল অৰ্থনৈতিক ভিত্তি আৰু সম্পৰ্কৰ ক্ষেত্ৰত পৰিৱৰ্ত্তন আৰু ৰাজনৈতিক শ্ৰেণীসংগ্ৰামৰ আলোচনাই কেৱলমাত্ৰ যথেষ্ট নহয়—সমাজৰ উপবিসোধৰ সমগ্ৰ আৱশ্যক, দাৰ্শনিক, সাংস্কৃতিক আৰু ধৰ্মীয় চিন্তা-ভাৱনা তথা সংগ্ৰামবোৰকো গুৰুত্ব সহকাৰে ইয়াৰ প্ৰকৃত প্ৰেক্ষাপটত আলোচনা কৰাটো প্ৰয়োজন। নহ'লে ইতিহাস-চৰ্চা অসম্পূৰ্ণ হৈ থাকে।

ধৰ্ম আৰু ইতিহাসৰ মাজৰ সম্পৰ্কতো, বিশেষকৈ ধৰ্মৰ ঐতিহাসিক ভূমিকা আৰু গুৰুত্বৰ বিষয়ে এইখিনিতে কিছু কথা বোধ কৰো আলোচনা কৰাটো লম্বিচীন হ'ব। বহু মান্ব্যবাদী ঐতিহাসিকে ধৰ্মক *Opium of the masses* বা জনসাধাৰণক নিচা লগাই শুৱাই ৰোৱা আফি বুলি বৰ সহজভাৱে এটা প্ৰচলিত উক্তিৰ উদ্ধৃতি দি ধৰ্মৰ সামাজিক আৰু ঐতিহাসিক ভূমিকাক উগাই কবিতো খোজে; আনহাতে বিবোধীসকলেও এই উক্তিটোক মান্ব্যবাদী দৰ্শনৰ এটা অঙ্গোৱাহ বা ভুল হিচাপে দেখুৱাই ইয়াৰ বিবোধিতা কবিতৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰে। এই দুইটা কামেই তবাং আৰু ভুল কাম। এনে কৰাৰ ফলত ইতিহাসৰ আলোচনাত ধৰ্মৰ প্ৰকৃত ভূমিকাটো ধুঁৱলি-কুঁৱলি হৈ পৰে।

আদিম লোক-বিশ্বাসৰ ভিত্তিতেই আত্মটানিক ধৰ্মৰ জন্ম। আদিম লোক-বিশ্বাসবোৰ আকৌ প্ৰকৃতিৰ বুকুত জীৱন ধাৰণৰ ক্ষেত্ৰত মাত্ৰহে সন্মুখীন হোৱা অস্থায়ী বহুত আৰু ৰূঢ় তথা যৌনজ উৎপাদনৰ লগত—অৰ্থাৎ জন্মৰ লগত জড়িত। সমাজ-বিকাশৰ ফলত লাহে লাহে যেতিয়া শ্ৰেণীবিভাজন হ'ল, তেতিয়া এটা সুকীয়া পুৰোহিত শ্ৰেণী আৰু আত্মটানিক ধৰ্মবোৰ জন্ম হ'ল। ধৰ্ম-বিশ্বাসৰ পৰাই এটা সময়ত দৃশ্যমান আৰু অজান পৃথিৱীৰ বহুতৰ ব্যাখ্যা হিচাপে জন্ম পালে বিভিন্ন দৰ্শনে। এনেদৰে পঢ়ি উঠা ধৰ্মদৰ্শনে একোটা সুগৰ মাতৃহৰ জীৱনধাৰা, নৈতিকতা, কল-কৰ্টী, সামাজিক চেতনা, উৎপাদন প্ৰক্ৰিয়া আৰু চিন্তা-ভাৱনাক প্ৰভাৱান্বিত কৰি পঢ় দিবলৈ ধৰিলে। ধৰ্ম, মাতৃহৰ সমাজ-জীৱনৰ অবিচ্ছেদ্য অংগ হৈ পৰাৰ জৰিয়তে ই মাতৃহৰ আধ্যাত্মিক সংস্কৃতিৰ (Spiritual culture) প্ৰকাশ হৈ পৰিল।

অন্ততঃ আত্মটানিক ধৰ্মক শাসকশ্ৰেণী আৰু এওঁলোকৰ সহযোগী পুৰোহিত-সকলে নতুন বৈজ্ঞানিক চিন্তাধাৰাৰ জন্ম আৰু সমাজ পৰিৱৰ্ত্তনৰ বাটত বাধা

দ্বিবলৈ অস্ত্ৰ হিচাপে লগায়েই ব্যৱহাৰ কৰি আহিছে। শাসকশ্ৰেণী আৰু সমাজত
 হিতাৱহাৰক বজাই ৰাখিবলৈ বজাক দৈনবৰ অংশ আৰু ৰাজকীয় বা চলিত শাসনক
 দৈনবৰ ইচ্ছাশ্ৰুত বুলি মাত্ৰহক ধৰ্মীয় অনুশাসনেৰে ভূগাই ৰাখিবলৈ চেষ্টা কৰি
 আহিছে। ধৰ্মৰ নামত গণহত্যাৰে আদি কৰি বহুতো ভয়াৱহ অপৰাধ সংঘটিত
 হৈ আহিছে। কিন্তু সমাজত ধৰ্মৰ এইটোৱেই একমাত্ৰ ভূমিকা নহয়, ইয়াৰ
 বিপৰীত দিশ এটাও আছে। ধৰ্ম নিজেই কেতিয়াবা সমাজ পৰিৱৰ্তনৰ আহিলা
 আৰু আন্দোলন হৈ পাব পাৰে। সমাজত ধৰ্মৰ নামত চলা ভণ্ডামি, অন্ধবিশ্বাস
 আৰু বাতি-নীতিৰ বিৰুদ্ধে পাবৰতিত সময়ৰ দাবাত একোটা নতুন ধৰ্মৰ জন্ম
 হৈছে নাইবা এটা ধৰ্মৰ নিজৰ মাজতেই হৃদ্বপ্ৰসাবাৰ সংগ্ৰাম হৈছে। এনে ঘটনাই,
 এনে সংগ্ৰামে সমাজক, মাত্ৰহক নতুনকৈ আগুৱাই নিছে। উদাহৰণস্বৰূপে, মাটিৰ
 লুণ্ঠাৰ নৈতৃত্বত প্ৰটেষ্টাণ্ট ঐষ্টান ধৰ্মৰ আৱৰ্জণ, আৱৰণ মকভূমিত ইচলাম ধৰ্মৰ
 জন্ম আৰু অতি কম সময়ৰ ভিতৰতে পৃথিৱীৰ এক ব্যাপক অঞ্চলত ইয়াৰ দ্ৰুত বিস্তাৰ
 বা তাৰতৰণত জন্ম পোৱা বৌদ্ধ, জৈনধৰ্ম বা হিন্দুধৰ্মৰ মাজত গাঢ় উঠা তাত্ত্ব-
 আলোচনামূহুৰ্ত্তে আঙুলিয়াব পাৰি। এই তাত্ত্ব-আন্দোলনবোৰ তাৰতত ইচলাম
 ধৰ্মৰ প্ৰসাৰৰ প্ৰতিক্ৰিয়াস্বৰূপে যেনেদৰে গাঢ় উঠিছিল, তেনেদৰে ব্ৰাহ্মণ্য হিন্দুধৰ্মৰ
 ভেদাভেদ আৰু দুস্তৰ আচাৰ-নীতিৰ সংকীৰ্ণতা আঁতৰাই মাত্ৰহক মাজত সমতা-
 সৃষ্টিও এই আন্দোলনবোৰৰ অন্ততম লক্ষ্য আছিল। ইয়াৰ উপৰিও, ইতিহাসৰ
 কোনো কোনো পৰ্যায়ত ধৰ্ম নিজেই সমাজৰ নিৰ্ৰপীড়িত শ্ৰেণীবোৰৰ সংগঠনৰ মঞ্চ
 হৈ পৰিছিল আৰু সমাজত শ্ৰেণীসংগ্ৰামক তীব্ৰতৰ কৰি তোলাতো সহায় কৰিছিল।
 আমাৰ অসমতে আহোম ৰাজশক্তিৰ বাটীৰ প্ৰমোদৰণৰ বিৰুদ্ধে মোহাম্মদীয় প্ৰজাই
 বৈকল্পিক সংগঠনৰ মঞ্চ হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰি আহোম ৰাজশক্তিক বাবে বাবে
 বিপৰ্যস্ত কৰাই নহয়, অসমৰ সমাজ-ইতিহাসৰ গতি-ধাৰাই সলনি কৰি দিছিল।
 ইতিহাসৰ কোনো কোনো পৰ্যায়ত আত্মতানিক ধৰ্মই এনেদৰে নিজেই সমাজ-
 পৰিৱৰ্তনৰ আহিলা হৈ পৰা দেখা যায়। ধৰ্মৰ এনে ভূমিকা ঐতিহাসিক
 কালসাপেক্ষে প্ৰসিদ্ধিমান ভূমিক। ধৰ্মৰ শুদ্ধত্বপূৰ্ণ সামাজিক আৰু ঐতিহাসিক
 ভূমিকাৰ এইবোৰেই উদাহৰণ। আজিৰ আধ-সামাজিক অৱস্থাত ধৰ্মৰ কিয়া
 সামাজিক ভূমিকা অৱশিষ্ট আছে নে নাই সেই বিষয়টো সম্পূৰ্ণ এটা স্বকীয় বিষয়,
 কিন্তু ধৰ্মৰ ঐতিহাসিক ভূমিকা আৰু শুদ্ধত্বৰ বিষয়ে সত্যৰ আলোচনা অধিকনে
 কোনোদৰ্শৰ ইতিহাস চৰ্চায়েই সম্পূৰ্ণ হ'ব নোৱাৰে।

প্ৰাচীন ভাৰতত ইতিহাস চৰ্চা

প্ৰাচীন ভাৰতবৰ্ষত ইতিহাস-চৰ্চাৰ কোনো নিৰ্দিষ্ট ধাৰা নাছিল। প্ৰাচীন ধৰ্মগ্ৰন্থসমূহত বৰ্ণনকাৰ আলমত অৱশ্যে এনেকুৱা কিছু কথা পোৱা যায়, যিবোৰৰ-পৰা আধুনিক পুৰাতাত্ত্বিক বিজ্ঞানৰ সহায়ত কিছুমান যুক্তিপূৰ্ণ অন্বেষণলৈ আহিব পৰা যায়। বেদৰ স্তোত্ৰবোৰৰ মাজত সেই সময়ৰ বীতি-নীতিৰ কিছু আভাস পোৱা যায়। ড° দামোদৰ ধৰ্মানন্দ কৌশায়ীয়ে ভেথেন্ডৰ *The Cult And Civilisation of Ancient India* নামৰ কিতাপখনত আৰু আন লিখনীতো এই-বিষয়ে গভীৰ আলোচনা কৰিছে। যুঁজাৰু, পতপাশৰু আৰ্হসকলে উত্তৰ-পশ্চিম ভাৰতত নগৰকেন্দ্ৰিক সভ্যতা ধ্বংস কৰাৰ মাজেদ্বিৰেই এই অঞ্চলত বসবাস পতন কৰিছিল। তেওঁলোকৰ অভিযান কালৰে এজন নেতা আছিল ইয়—যাৰ বীৰত্ব-কাহিনী কিংবদন্তীত পৰিণত হৈ সময়ত বৈৰৱ্যপণ লাভ কৰিছিল। ধৰ্মগ্ৰন্থ-সমূহৰ পিছৰ সাহিত্য, উপনিষদ আৰু বেদতো ককবেৰত থকাৰ দৰে সামাজিক তথা ধৰ্ম কমেই আছে, বৰক এইবোৰত ইতিমধ্যে শক্তিশালীভাৱে গঢ়ি উঠা ব্ৰাহ্মণ পুৰোহিততন্ত্ৰবীৰ জীৱন সম্পৰ্কীয় ব্যাখ্যা আৰু ধৰ্মতন্ত্ৰ সম্পৰ্কীয় কথাবোৰে পূৰ্ণ হৈ আছে। ইয়াত সেইসময়ত গঢ়ি উঠা জাতিভেদ প্ৰধাৰু ঈশ্বৰসমূহ আৰু অস্তিত্বপ্ৰভুত্ব দ্বিত্ব দ্বিত্ব ব্যাখ্যাবে সমাজত উচ্চ-নীচৰ ব্যৱধান জীয়াই ৰাখি সমাজত দুবিধা-ভেদগী কৰ্ম্মৰ শাসকসোষ্ঠী আৰু পুৰোহিত তন্ত্ৰবীৰ সন্ত ব্যৰ্থ বন্ধ কৰাৰ প্ৰয়াস দেখা যায়। ব্ৰাহ্মণ পুৰোহিতসকলৰ স্বাৰ্থৰ দৃষ্টিকোণৰপৰাই এইবোৰ গ্ৰন্থত অতীতক ব্যাখ্যা কৰা হৈছে। ইতিহাসিক কম্বাৰা ৰাশাৰৰ মতে জাতিভেদ প্ৰধাৰু সমাজৰ দৃঢ় স্বৰূপবিশ্ৰাস দিচাপে বৰ্ণনা কৰা কাৰ্খই ইয়াৰ স্পষ্ট উদাহৰণ।

এই প্ৰাচীন ধৰ্মগ্ৰন্থবোৰত সেয়ে ইতিহাসিক তথা ধৰ্ম কমেইহে পোৱা যায়। পাছত জৰৰ মহাকাব্যবোৰতে অস্তিত্বপ্ৰভুত্ব, ঈশ্বৰিক তথা অলৌকিক উপকৰাৰ প্ৰাচুৰ্যই মাত্ৰ আৰু সমাজৰ ছবিখন ধুঁৱল-কুঁৱলি কৰি পেলাইছে। পৰৱৰ্তী কালত ভাৰতত গঢ়ি উঠা সৰু সৰু হিন্দুৰাজ্য আৰু আনকি গুপ্ত, যৌধ, অশোক, চোল, চালুক্য আদি বৃহৎ সাম্ৰাজ্যবোৰতো ইতিহাস-চৰ্চাৰ নিৰ্বেশ নিৰ্ধৰন দেখা পোৱা নাযায়। সমাজৰ ব্ৰাহ্মণ আৰু পণ্ডিতসকলে মাজে মাজে বৰ্ণনকাৰ আৰু শাসনাত্মকী লিখিছিল যদিও সেইবোৰত সমাজ ব্যৱস্থা, আনকি ৰাজকীয় শাসন-প্ৰণালীৰ বৰ্ণনাতকৈও ৰাজতন্ত্ৰ আৰু শাসকসকলত বৈৰৱ্য আবেশ কৰিব খোজাৰ প্ৰচেষ্টাহে বেছিকৈ দেখিবলৈ পোৱা যায়। নীৰৱ্যৱতাৰে হ'লেও এইবোৰে

অৱশ্যে ঐতিহাসিকসকলক ঘটনাক্ৰম সজোৱাব জৰিয়তে সমাজসম্পৰ্কে কিছু অসুস্থতি লাভ কৰাত সহায় নকৰাও নহয়।

প্ৰাচীন ভাৰতত ইতিহাসৰ তথ্যৰে সমৃদ্ধ একমাত্ৰ গ্ৰন্থখন হ'ল বোধকৰো ধৰ্ম-নিৰপেক্ষ দৃষ্টিকোণবৰণৰ। লিখিত 'কৌটিল্যৰ অৰ্থশাস্ত্ৰ'। ইতিহাস হিচাপে লিপিবদ্ধ নহ'লেও অৰ্থশাস্ত্ৰক সেইকালৰ আটাইতকৈ বিশ্বস্ত ঐতিহাসিক দলিল বুলি ক'লে হয়তো বঢ়াই কোৱা নহ'ব।

ইতিহাস চেতনাৰ পৰিৱৰ্তে প্ৰাচীন ভাৰতত একধৰণৰ ইতিহাস-বিমুখিতাব ভাৱে স্পষ্টভাৱে দেখিবলৈ পোৱা যায়। সমসাময়িক পৃথিৱীৰ আন আন প্ৰাচীন সভ্যতাৰ মাজত বংশাবলী আৰু শাসনাৱলী ৰচনাৰ যেনেদৰে প্ৰচলন আছিল, ভাৰতত তেনে নাছিল। এনে ইতিহাস-বিমুখিতাব অন্ততম কাৰণ হ'ল: আছিল হিন্দুধৰ্ম-দৰ্শনত পাবলগিক আৰু পাবলগীক জগতৰ প্ৰতি অত্যাধিক গুৰুত্ব আৰোপ কৰাটো। এনে আদৰ্শই দৃশ্যমান বাস্তৱ বৰ্তমানবপৰা মাত্ৰহৰ মন বিমুখ কৰি তোলে। প্ৰত্যেক যুগৰ মাত্ৰহে নিজৰ 'বৰ্তমান কালত' অতীতৰ চৰ্চা কৰে নিজক বুজিবলৈ আৰু শুদ্ধজ্ঞতৰ বাবে প্ৰস্তুত হ'বলৈ। কিন্তু, এখন দেশৰ মাত্ৰহৰ আধ্যাত্মিক দৰ্শন যদি পাবলগীক আদৰ্শৰে সিক্ত হৈ মাত্ৰহৰ কালৰ নিজস্ব কীড়নক বুলি প্ৰতিষ্ঠা কৰি তোলে, তেনে সেই সমাজক অতীত বাস্তৱৰ ইতিহাস-চৰ্চাতকৈ অতিপ্ৰাকৃত উপকথাৰ আলমত বিমুগ্ধ দৰ্শনৰ চিন্তা-ভাবনাই বেছিকৈ প্ৰাধান্য পোৱাতো স্বাভাৱিক।

মুছলমানসকল ভাৰতলৈ অহাৰ পাছৰপৰা ভাৰতত ইতিহাস-চৰ্চাৰ এটা ধাৰা পঢ় লৈ উঠা বুলি ক'ব পাৰি। মুছলমান ৰাজত্বত প্ৰশাসন ব্যৱস্থা, ৰাজসভাৰ কাৰ্যবিৱৰ্তনী, বংশাবলী, অৰ্থনৈতিক অৱশাসন আৰু খাজনা হিচাপ, ভ্ৰমণ-কাহিনী, আৰু মুক্ত-অভিযানধোৰৰ লিখিত বিৱৰণী ৰখাৰ এটা নিয়ম আছিল। বহুকেইজন সম্ৰাটৰ আত্মজীৱনী আৰু জীৱনী (যেনে বাৰদনাৰা) আদিয়েও এই ক্ষেত্ৰত বহুখিনি ঐতিহাসিক সমস্যাৰ যোগান ধৰে। সেয়ে এই সময়ত ভাৰতৰ ইতিহাস সম্পৰ্কে প্ৰচুৰ তথ্য পোৱা যায়। অৱশ্যে, এই সকলো তথ্যৰ এতিয়াও পৃথগাৱদ্ধ অধ্যয়ন আৰু বিশ্লেষণ হোৱা নাই। ভাৰতীয় ইতিহাস-চৰ্চাৰ ক্ষেত্ৰত ভাৰতৰ মুছলমান ৰজাসকলৰ শাসনকালক মুছলমান যুগ, ইয়াৰ পূৰ্বৱৰ্তী কালক হিন্দু আৰু পৰৱৰ্তী কালক বৃটিছ যুগ বুলি ঐতিহাসিক কালবিভাজন কৰাৰ এটা প্ৰৱণতা দেখা পোৱা যায়। এই বিশেষ ধৰণৰ কাল-বিভাজনতো যুক্তিসিদ্ধ নহয়ই বৰক

কড়িকাৰকো। কিন্তুো মুছলমানসকল হঠাৎ ভাবতলৈ আহি থাকি যোৱা নাছিল, বৰঞ্চ ন বছৰ জুৰি নীৰাস্ত সংঘৰ্ষ আৰু দুৰ্ভাগ্যবৰ মাজেদি আবন-ইবাণ-আফগানিস্থান হৈ মুছলমানসকলে ভাবতত বসতি স্থাপন কৰিছিলহি। এনে ধৰণৰ যুগ বিভাজনে সেয়ে ঐতিহাসিক বাস্তৱতাক উল্লাই কৰে আৰু ইতিহাস-চৰ্চাক সাম্প্ৰদায়িক বা চবাই সাম্প্ৰদায়িক বাস্তৱনৈতিক উদ্দেশ্যে ব্যৱহাৰ কৰাত ইন্ধন যোগায়। বৃটিছসকল ভাবতলৈ অহাৰ পাছৰপৰা ইয়াত ঔপনিবেশিক ইতিহাস-চৰ্চাৰ ধাৰা এটাৰ জন্ম হ'ল, স্বাধীনতা সংগ্ৰামকালীন আৰু স্বাধীনতাৰ পাছতো ইতিহাস-চৰ্চাৰ সুকীয়া সুকীয়া ধাৰা গঢ়লৈ উঠিল। এইবোৰৰ বিষয়ে অসমত ইতিহাস-চৰ্চাৰ ঐতিহ্যৰ আলোচনা প্ৰসংগত নিম্নলিখিতকৈ অসমৰ প্ৰেক্ষাপটৰ লগত যুক্ত কৰি আলোচনা কৰা হ'ব।

অসমত ইতিহাস চৰ্চাৰ ধাৰা :

অসমত ইতিহাস-চৰ্চাৰ এটা প্ৰাচীন আৰু সমৃদ্ধ ধাৰা আছে। নানা ধৰণৰ ৰোষ-ক্ৰটি থাকিলেও ইতিহাস-চৰ্চাৰ এই ঐতিহ্য আমাৰ সকলোৰে এক গৌৰৱৰ বস্তু। এই ইতিহাস-চৰ্চাৰ পৰম্পৰা এটা থকা বাবেই নানান প্ৰতিভুল সমন্বয় মাজতো অসমীয়া জাতিৰ গঠনৰ কাম আৰু অভিন্ন বন্ধাৰ সমন্বয়ত বহুখিনি সহায় হৈ আহিছে। ইতিহাস সাহিত্যও সেইবাবেই আমাৰ সাহিত্য-জগতত এখন সুকীয়া বৰাধাৰা আসন দখল কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। অসমৰ ইতিহাস-চৰ্চাৰ এই পৰম্পৰাটোৰ বিষয়ে আলোচনা যথেষ্ট কৰা হৈছে আৰু তাৰ ক্ষেত্ৰেই ইয়াৰ প্ৰকৃতি আৰু স্বৰূপ সম্পৰ্কে সাদৃশ্য মাজত অন্তৰ্ভুক্ত আছে। অসমত ইতিহাস চৰ্চাৰ যি নিবন্ধিত পৰম্পৰা আছে সি কিন্তু সকলো সময়তে একে ঠাচৰ হৈ থকা নাই। সময় আৰু যুগ পৰিৱৰ্তনৰ লগে লগে বেলেগ বেলেগ ধাৰাত ইতিহাসৰ চৰ্চা অসমত হৈছে। বেলেগ বেলেগ ঐতিহাসিক সুকীয়া সুকীয়া সময় আৰু পৰিস্থিতিত নতুন নতুন ধৰণে ইতিহাস-চৰ্চাত প্ৰৱেশ হৈছে। এনেধৰণে জন্ম লাভ কৰা ধাৰাবোৰৰ মাজত চাৰিটা প্ৰধান ধাৰা আমাৰ চকুত পৰিবলৈ পৰে। এই চাৰিটা ধাৰা আকৌ অসমৰ সমাজ জীৱনৰ চাৰিটা পৰ্যায়ৰ লগত জড়িতভাৱে জড়িত। নিবন্ধন এই অংশত সাধাৰণভাৱে এই ধাৰাবোৰৰ বিষয়েই আলোচনা কৰিম।

অসমত নিবন্ধিতভাৱে ইতিহাস ৰচনাৰ কাম আৰম্ভ হয় আহোমসময়ত

ব্রহ্মপুত্র উপত্যকালৈ প্রব্রজন করাব সময়লপবা। তাব আগতে ইতিহাস বচনাৰ কোনো ঐতিহ্য ইয়াত নাছিল। সেয়ে প্রাক-আহোম কালছোৱাৰ কোনো ধৰণৰ ইতিহাস আমি নাপাই, যদিও এই কালৰ বহুত প্রাচীন কিংবদন্তি লোক-কথা, লোকাচাৰ আৰু বিশ্বাসৰ কথা আমি জানো। প্রত্নতাত্ত্বিক, নৃত্য-বিশ্ব আৰু ভাষাৰূপে তথা প্রাচীন কিছু শিলালিপি, তাম্ৰশাসন, কলি, মন্ত্ৰপুথি, তাত্ত্বিক পুথি হিবেন চাং আদিৰ বিৱৰণ আৰু মহাকাব্য দুখনকে ধৰি নানান কাহিনীত থকা কাহিনী আৰু আন সূত্ৰলপবা এই কালছোৱাৰ ইতিহাস আমি উলিয়াব লাগে। এই সময়ৰ ইতিহাস বচনাৰ কাম-কাজ কিছু চলিছে যদিও বৈজ্ঞানিক প্ৰণালী, বিশ্লেষণ আৰু সংশ্লেষণৰ জৰিয়তে এই গুৰুত্বপূৰ্ণ কালটোৰ ইতিহাস বচনাৰ কাম এতিয়ালৈকে আবদ্ধ হোৱা নাই। বাজমোহন নাথকে আবদ্ধ কৰি কেইবাজনো ঐতিহাসিকে বিভিন্ন সূত্ৰলপবা মূল গোটাই সংকলিত কৰিছে যদিও এই সময়লপবাৰ মাজত বহুত লপকথা আৰু কিংবদন্তিয়ে আলোচনা আৰু বিশ্লেষণ নোহোৱাকৈয়েই ঠাই পাইছে। ফলত এইবোৰৰ ঐতিহাসিক মূল্য কমি গৈছে। প্রাচীন লোককথা আৰু কিংবদন্তিও ইতিহাসৰ মূল হব পাৰে যদিহে সেইবোৰক বৈজ্ঞানিক দৃষ্টিভঙ্গী আৰু বৰ্তমান যুগৰ জানেবে বিশ্লেষণ কৰি লিঙ্গান্তমূলক আলোচনা কৰা হয়।

প্রাক-আহোম যুগৰ অসমৰ ইতিহাস এতিয়াও ধূলি-কুঁৱলি। আহোমসকলৰ প্রব্রজনৰ সময়লপবা শাসকসকলৰ আজ্ঞা আৰু প্ৰশংসাপত্ৰত 'বুৰঞ্জী বচনা' বা ইতিহাস-চৰ্চাৰ এই প্ৰথম ধাৰাটোৰ জন্ম হয়। এই ধাৰাক আমি প্রাচীন ধাৰা বুলি অভিহিত কৰিব পাৰোঁ। চুকাণাৰ দিনলপবাই বাজ আজ্ঞাত দেশৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ ঘটনাস্থলী—বিশেষকৈ দেশ বিজয়, যুদ্ধ-বিগ্ৰহ, নতুনকৈ দখল কৰা দেশ আৰু নকৈ লগ পোৱা মাতৃহৰ কথা, বজা তথা শাসক পৰিয়ালৰ ঘটনাবোৰ লিখি কথা হৈছিল। এইবোৰ আছিল প্ৰকৃত অৰ্থত ঘটনাস্থলীৰ বেৰ্ড বা ঘটনাপঞ্জী। এইবোৰেই পৰৱৰ্তী কালত বুৰঞ্জী বুলি বিখ্যাত হৈ পৰে। এনেদৰে বুৰঞ্জী লিখাৰ নিয়মতান্ত্ৰিক ব্যৱস্থাৰ প্ৰবৰ্তনেই অসমত ইতিহাস বচনা আৰু চৰ্চাৰ গৌৰৱৰ পৰম্পৰাৰ আৰম্ভণি।

শাসকশ্ৰেণীৰ পৃষ্ঠপোষকতাত লিখিত এই বুৰঞ্জীলব্ধত স্বাত্মবিক্ৰমেই বজা-বজীসকলৰ কাম-কাজেই প্ৰাধান্য পাইছিল। আহোম ৰাজ্যত কালক্ৰমত বেজিয়া পাইক ব্যৱস্থাৰ মাজেদি এটা সাৰস্বতান্ত্ৰিক শ্ৰেণী গঢ়ি উঠিছিল, তেজিয়া এই শ্ৰেণীৰ নামত প্ৰভুসকলৰ পৃষ্ঠপোষকতা আৰু তত্ত্বাবধানতো এনেদৰে বুৰঞ্জী লেখাৰ

পৰম্পৰা এটা গঢ়ি উঠিবলৈ ধৰিলে। এনেদৰেই একো একোটা পৰিৱালৰ কাম-কাজৰ বৰ্ণনাপত্ৰী হিচাপে কিছুমান বুৰঞ্জীৰ সৃষ্টি হ'ল। এনে পাৰিবাৰিক বুৰঞ্জীবোৰে মাজে মাজে কিছুমান নতুন কথাবোৰ সত্ত্বেৰ দিয়ে।

সামন্ততান্ত্ৰিক ৰাজতন্ত্ৰত সাধাৰণতেই সামন্ত-প্ৰভুসকলৰ মাজত বিভিন্ন জোটেবন্ধন আৰু মিত্ৰতা গঢ়ি উঠে আৰু এনে গোটেবোৰে দেশৰ ক্ষমতা বৃদ্ধিৰ বাবে একো একোজন সাজসুজাৰ বা সিংহাসনৰ দাবীদাৰক আগত লৈ ক্ষমতাৰ প্ৰতিদ্বন্দ্বিতাত লিপ্ত হয়। ই সামন্তীয় ৰাজতন্ত্ৰৰ এটা সাধাৰণ আৰু সাংজনীন লক্ষণ। অসমৰ ইতিহাসতো এনে ঘটনা ঘটিছিল: আতন বুঢ়াগোহাঁই, দেবেবা বৰবৰুৱা, লালুকসোলা বৰকুকন, কীৰ্ত্তিচন্দ্ৰ বৰবৰুৱা আদি বিষয়াসকলে বজা ভাঙ-পতা কৰা আৰু দেশৰ প্ৰকৃত ক্ষমতা নিয়ন্ত্ৰণৰ কাৰ্থিনী সকলো বুৰঞ্জীতেই আছে। এনে গোটেবোৰৰ মাজৰ দ্বন্দ্বৰ প্ৰতিফলন কেতিয়াবা বুৰঞ্জীবোৰতো পৰে, আনকি কীৰ্ত্তিচন্দ্ৰ বৰবৰুৱাক হেনস্থা কৰিবলৈ তেওঁৰ বিৰোধী বিষয়াসকলে 'চকৰিফেটি' নামৰ বুৰঞ্জী এখনো ৰচনা কৰে বুলি জনা যায়। ইয়াৰ ফলশ্ৰুতিতেই কীৰ্ত্তিচন্দ্ৰই বুৰঞ্জী-দাহ কৰিছিল। এনে বুৰঞ্জীবোৰৰ মাজত কেতিয়াবা প্ৰতিদ্বন্দ্বীৰ বিৰোধী কথা লেখোতে সময়ত দেশৰ ঘটনাৰ সঁচা ছবিখনো ওলাই পৰে। (বিতৰ্কমূলক 'চকৰিফেটি' বুৰঞ্জীখন সম্পূৰ্ণভাৱে হেৰাই যোৱা বুলি ভবা হৈছিল, কিন্তু, ড° লীলা গগৈয়ে তেখেতৰ 'বেলি মাৰ গ'ল' নামৰ কিতাপত সীতিপতীয়া চকৰিফেটি বুৰঞ্জী এখন চোৱা বুলি গ্ৰন্থপত্ৰীত উল্লেখ কৰিছে!)। ৰাহুলগুৰীয়া বুঢ়াগোহাঁইৰ বুৰঞ্জী, শ্ৰীনাথ দুৱৰা বৰবৰুৱাৰ তুংখুৰীয়া বুৰঞ্জী আদি পুৰিবোৰ মূলতে এনে ধৰণৰ পাৰিবাৰিক বুৰঞ্জীহে।

এনেদৰে লেখা বুৰঞ্জীবোৰৰ উপৰিও সেই দুপটোৰ কথা আন কিছুমান দৃষ্ট-পৰ্য্যবেক্ষণ জনা যায়। বিশেষকৈ অসমত বৈষ্ণৱধৰ্ম প্ৰচাৰৰ সময়কালৰ পিণিবন্ধ হোৱা গুৰুত্বপূৰ্ণ পুৰিবোৰৰ মাজতো বহু ঐতিহাসিক উপাধান আছে। বহু প্ৰাচীন সন্ত্ৰসংগঠন আদিয়ে নিজা বুৰঞ্জী আৰু ৰংগাৱলী আছে। ইয়াৰ উপৰিও ৰজাঘৰীয়া হাজিৰা, শেৰাকাকত, পিয়ল হিচাপ, নৰিপত্ৰ আদিও এই প্ৰাচীন ধাৰাৰ ঐতিহাসিক সময়ৰ ভিতৰতেই পৰে। সেই সময়ত আহোম ৰজাৰ পৰা কাশ্মীৰী ৰাজ্যৰ ৰজাসকলেই হিয়া শুভেচ্ছাদূলক আৰু কুটনৈতিক চিঠি-পত্ৰ, চুক্তি বা শক্তি-পত্ৰ এইবোৰেও বহু ঐতিহাসিক সময়ৰ বোধান ধৰে আৰু সেই দুপটোৰ বিষয়ে এটা ঐতিহাসিক অন্তৰ্ভুক্তি লাভ কৰাত সহায় কৰে।

অসমৰ এই প্ৰথম ইতিহাস-চৰ্চাৰ ধাৰাটোৰ কিছুমান দুৰ্বলতা আছে ; অৱশ্যে এই দুৰ্বলতা বা ঘাটিলমূহ থকাটো স্বাভাৱিক। শাসকগোষ্ঠী আৰু মুখিয়াল লোকসকলৰ তত্ত্বাৱধানত, নাইবা ধৰ্মগুৰুসকলৰ বংশ বৰ্ণনা কৰি লেখা এই বুৰঞ্জীবোৰত সাধাৰণ মাত্ৰৰ সমাজখনৰ কথা প্ৰায় নায়েই। মুখ্য লোকসকলৰ ঘটনা আৰু কথা বৰ্ণনা কৰোতেহে মাজে মাজে সাধাৰণ প্ৰজাৰ কথা তাত সোমাই পৰিছে। কোনো কোনো ক্ষেত্ৰত এনে কিছুমান ঘটনাৰ বৰ্ণনা আৰু এনে কিছুমান তথ্য ইয়াত পোৱা যায় যিবোৰে অৱশ্যে সমাজৰ ওপৰত এক গভীৰ অন্তৰ্দৃষ্টি দান কৰে।

আমাৰ অসমৰ যিসকল ইতিহাসিকে অসমৰ মধ্যযুগটোৰ ওপৰত লেখামেলা, চৰ্চা কৰে, তেওঁলোকে সাধাৰণতে প্ৰাচীন বুৰঞ্জীৰ ঘটনা আৰু তথ্যবোৰকে নটক সজাই পৰাই বহু মানি ল'বলৈ আৰু উপস্থাপন কৰে। আজি মানৱ সমাজৰ জন্ম, বিকাশ, বিবৰ্তন সম্পৰ্কে আমি যি সমাজবিজ্ঞানৰ জ্ঞান লাভ কৰিছো, তাৰ সহায় লৈ অভীতৰ তথ্যবোৰক নৈজ্ঞানিকভাৱে বিশ্লেষণ কৰিবলৈকো তেওঁলোক আগ্ৰহী নহয়। বৰ্তমানৰ বিজ্ঞান আৰু বৈজ্ঞানিক দৃষ্টিভঙ্গী গ্ৰহণ কৰিবলৈকো কুণ্ঠিত আৰু অপাবণ। ফলত তেওঁলোকৰ ইতিহাস-চৰ্চা 'নতুন বটলত পুৰণা মদ'ৰ লেখোঁৱা হয় : খোলাটো মাথোন নতুন, কথা সেই আওৰুনি সিদ্ধান্তসোপাই। অৱশ্যে তেওঁলোকৰ দৃষ্টিভঙ্গী বহুক্ষেত্ৰত ইতিহাসিকভাৱে সীমাবদ্ধ হ'বলৈ বাধ্য। ইয়াৰ কাৰণৰ উমান আমি পাছৰ দুটা ইতিহাস-চৰ্চাৰ ধাৰাৰ বিষয়ে আলোচনা কৰোতে পাই যাম।

১৮২৬ চনত ৱাণ্ডাবু চুক্তিৰ পাছত অসম বৃটিছ ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পেনীৰ উলভীয়া হয়। তেতিয়াৰ পৰাই লাহে লাহে সৰগ্ৰ অসমত বৃটিছ ঔপনিবেশিক শাসন আৰম্ভ হয়। ১৮৫৭ চনৰ পাছত সৰগ্ৰ ভাৰতৰ লগতে অসমো কোম্পেনীৰ উলৰ পৰা প্ৰত্যক্ষভাৱে বৃটিছ শাসনৰ অধীন হয়। তেতিয়াৰপৰাই সাম্ৰাজ্যবাদী প্ৰয়োজন আৰু পৃষ্ঠপোষকতাত অসমৰ বুকুত এটা ইতিহাস-চৰ্চাৰ সূচীয়া ধাৰাৰ জন্ম হয়। এই ধাৰাটোক আমি বহুদূৰতঃ ঔপনিবেশিক ধাৰা বুলি অভিহিত কৰিব পাৰোঁ। এই ধাৰাটোৰ জন্মৰ কাৰণ আৰু ইয়াৰ লক্ষ্য বৰ বিচিত্ৰ আছিল।

আন বহুতৰ দৰে এই লেখকেও আগতে এটা সবল মন্তব্য কৰিছিল যে ইংৰাজ

চাহাবলকলৈ উপনিবেশ গঢ়ি তোলা, শাসন আৰু শোষণ কৰাৰ বাৰ্হতেই ইতিহাস-চৰ্চা আৰু বচনা কৰিছিল। কথাটো স্মৃতে সঁচা। কিন্তু, ইয়েই এই বিষয়ে একমাত্র কথা নহয়। ইংলেণ্ডৰ স্বাধীনতাৰ দ্বন্দ্বিতাৰ বিপৰীত উপনিবেশবোৰত চাকৰি কৰিবলৈ আহিছিল, তেওঁলোকে সেই সময়ৰ সুযোগৰ উদ্বোধনৈতিক আৰু মানৱতাবাদী দৰ্শনৰ লগতে ইংৰাজ জাতিৰ অহুসন্ধিংসা আৰু জ্ঞান-পিপাসাৰ বীজো কিছু পৰিমাণে কঢ়িয়াই আনিছিল। কেৱল অসমতেই নহয়, সমগ্ৰ ভাৰততে এনে বহুতো বিষয়াই ইতিহাস, প্ৰত্নতত্ত্ব আৰু পুৰাতত্ত্ব সম্পৰ্কীয় এনে বহুকল্পীয়া কাম কৰি গ'ল, যি ভাৰতৰ বুকুত এই দিশত আধুনিক চিন্তা-চৰ্চাৰ সূচনা কৰিলে। চাকৰিৰ দ্বাৰাত কৰা কামতকৈ এই অৱদান বেলেগ : অৱশ্যে তেওঁলোকৰ গৱেষণা আৰু পৰিকল্পনাৰ ফলাফল আকৌ ভাৰত তথা অসমত ঐশনিবেশিক শাসনক দৃঢ় কৰাৰ কাৰণ হৈছিল। ঐশনিবেশিক প্ৰশাসনে নিজৰ বাৰ্হতেই এই ব্যক্তিগতকৰ ইতিহাস অৱসন্ধানক উৎসাহ দিছিল আৰু পৃষ্ঠপোষকতা কৰিছিল। এনেদৰেই তেওঁলোকৰ ব্যক্তিগত সত্যতা ঐশনিবেশিক বাৰ্হৰ মাজত বিলীন হৈ পৰিছিল।

বুঢ়িছ শাসন গঢ়ি তোলা আৰু তাক বন্ধ কৰা তথা লাভজনক কৰি তোলাৰ খাতিৰতেই অধিকৃত অঞ্চলবোৰৰ অতীত ইতিহাস, সমাজৰ গঠন, অৰ্থনীতি, রাজনীতি, সামাজিক আৰু অৰ্থনৈতিক সম্পৰ্ক তথা ধৰ্মবিবাসনৰ বিষয়ে শাসকসকলে জনাটো প্ৰয়োজন হৈ পৰিছিল। চিৰাচৰিত বুঢ়িছ নিয়ন্ত্ৰণাত্মকভাবে সেয়ে ঐশনিবেশিক বিষয়া আৰু সাধাৰিক নেতাসকলে এইবোৰ অঞ্চলৰ বিষয়ে সকলো ধৰণৰ তথ্যপাতি সংগ্ৰহ কৰা আৰু সেইবোৰ লিখি বন্ধাৰ কাম হাতত লৈছিল। এই তথ্যবোৰৰ ওপৰত ভিত্তি কৰিয়েই ঐশনিবেশিক বাৰ্হৰ অহুকুলে রাজনৈতিক, সামাজিক, অৰ্থনৈতিক সিদ্ধান্তবোৰ গ্ৰহণ কৰা হৈছিল। বেছি পতীৰ উদাহৰণৰ মাজলৈ নগৈ অসমৰ প্ৰাথমিক রাজ্যৰ প্ৰশাসনৰ ব্যৱস্থালৈ চালেই এই কথাৰ সত্যতা ধৰিব পাৰি। বুঢ়িছে অসম দখল কৰাৰ পাছত প্ৰথমে নায়নি আৰু তাকপাছত যথা আৰু উজনি অসমত দেশৰ কৃষি আৰু কৃষি-অৰ্থনীতি সম্পৰ্কে জৰীপ আৰু অধ্যয়ন কৰিছিল। বিভিন্ন সামাজিক সম্পৰ্কবোৰো পৰীক্ষা কৰিছিল। তেওঁলোকে দেখিবলৈ পাইছিল যে অসমৰ সাধাৰণ অৰ্থনীতি স্মৃতে খাজনা শোষণতকৈ বান্ধত পাইকৰ জৰ শোষণৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। নগৰ পাইছাৰ সলনি সাধাৰণ প্ৰকৃতিৰ ওপৰত প্ৰজাৰণৰ জৰ গ্ৰহণ কৰিছিল। বাতাবিকতেই এনে অৰ্থনীতিৰ মাজত বাজৰ সংগ্ৰহৰ বাট কৰা। বুঢ়িছে সেয়ে লাহে লাহে এনে

কিছুমান ব্যৱস্থা ল'লে যাব কলত দেশত সৰু সৰু অঞ্চল স্বতন্ত্ৰবোৱা। খেতিয়কৰ বহল সমাজ এখন গঢ়ি উঠে, কৃষিৰ উৎপাদন বাঢ়ে আৰু এওঁলোকৰ ওপৰত ৰাজহ লগাই ঔপনিবেশিক শোষণ চলোৱা সহজ হয়। প্ৰথমে তেওঁলোকে মোগলবোৱা গণ-অৰ্জুখান আৰু মানব আক্ৰমণত ভাগি যোৱা পাইক আৰু খেপ ব্যৱস্থা পুনৰ প্ৰচলন হ'বলৈ নিদিলে, ধনী মাদ্ৰছৰ ঘৰত থকা বন্ধা, পোলাম আদি ক্ৰীড়নাসবোৰক মুকলি কৰি দিলে আৰু সৰু সৰু একোখণ্ড ৰূপিড যাটিত খেতিয়কসকলে চৰকাৰক কৰ দি খেতি কৰিব পৰা ব্যৱস্থা কৰিলে। তাৰ পাছতে এনে কৰ তুলিবলৈ একো একোটা মোজা সৃষ্টি কৰি বন্দৰী আৰু নিযুক্তি ভিত্তিত একোজন একেট বা মোজাহাৰক নিয়োজিত কৰিলে। বৃটিছ শক্তিৰ ওপৰত জয়বশবাই নিৰ্ভৰশীল এই লোকসকল ঔপনিবেশিক সামন্ত শোষণৰ স্থানীয় ধুঁটি হৈ পৰিল। এয়ে ব্যৱস্তাৱী ব্যৱস্থা। এই ব্যৱস্থা গঢ়ি তোলাৰ ফলত ক্ৰমাপত্তাৱে খেতিয়ক প্ৰজাক ৰাজ্যৰ শোষণৰ বাট মুকলি হ'ল। ইয়াকে কৰিবলৈ যাওঁতে প্ৰায় পাঁচ দশক ধৰি যিবোৰ অগ্ৰসন্ধান, জৰীপ, পৰীক্ষা-নিৰীক্ষা চলোৱা হৈছিল, যিবোৰ বিপ'ৰ্ট প্ৰস্তুত কৰা হৈছিল— সেইবোৰ আজি গুৰুত্বপূৰ্ণ ঐতিহাসিক সময় হৈ পৰিছে।

এই ঔপনিবেশিক ধাৰাৰ ইতিহাস ৰচনাৰ আন এটা দিশ আছিল। ইংৰাজ সকলে ভবা যুৰোধে যিসময়ত ভাৰতবৰ্ষক আৱিষ্কাৰ কৰিলে সেই সময়ত ভাৰতৰ সমাজ ব্যৱস্থা অত্যন্ত প্ৰচাণ হৈ পৰিছিল; জাত-পাত আদি এম-এম ভাগ-বিভেদেৰে বিভক্ত আছিল ভাৰতীয় সমাজ। যুৰোধৰ সেই উত্থানৰ যুগত স্বাভাৱিকভেঁই ভাৰত সম্পৰ্কে এটা ভাঙিলা আৰু অৱস্থাৰ মনোভাৱ এহাতে যেনেদৰে প্ৰকাশ পাইছিল, আনহাতে তেনেদৰে প্ৰাচীন ভাৰতীয় দৰ্শন আৰু আধ্যাত্মিকতাক প্ৰশংসাৰ দৃষ্টিৰে চোৱা হৈছিল। ভাৰতীয় আধ্যাত্মিক দৰ্শনক তাৰ জাগতিক ভিত্তিবশৰা বিচ্ছিন্ন কৰি বহুত ওখৰ কিবা এটা অতীন্দ্ৰিয় বস্তু হিচাপে প্ৰতিষ্ঠা কৰা হৈছিল। এনে কামৰ ফলত এহাতে প্ৰাচীন দৰ্শনক ভাল বুলি কিছু লোকক, বিশেষকৈ বুদ্ধিজীৱীসকলক ফুচুলাই খোৱা হ'ল আৰু আনহাতে বাকী সকলো ভাৰতীয় বস্তুকেই যুৰোধ আৰু বৃটিছৰ ভুলনাত বেয়া আৰু হীন বুলি প্ৰতিপন্ন কৰিবলৈ বিচৰা হ'ল। ইয়াৰ ফল হ'ল। ভাৰতীয় বহুভেঁই নিজৰ প্ৰাচীন ঐতিহ্যক সম্পূৰ্ণ বাহ দি ইংৰাজৰ বহুতীয়া দাঁলাল হৈ পৰিল। ঔপনিবেশিক আৰু সাম্ৰাজ্যবাদী ইতিহাস ৰচনাৰ এই ধাৰা অসমতো চাহাব ঐতিহাসিকসকলৰ ৰাজত দেখা যায়। পত্নাথ পোহাৰীকৰা, হৰিলাল ফকিৰাল ফকন আদিয়েও ইয়াৰে

প্ৰতিধ্বনি তোলাৰ চেষ্টা কৰিছিল। চাহাব শাসকসকলে লেখা অসমৰ ইতিহাস-
বেবত প্ৰধানতে সেয়ে বজা, ৰাজ-পৰিয়াল আৰু শাসকসকলৰ কাম-কাজৰ বৰ্ণনাই
মূল ঠাই পালে আৰু এই বৰ্ণনাৰ স্বাভাৱে মহাৰাজ কত্থসিংহ আৰু দুই-এজন বজাৰ
ব্যতিক্ৰমে আন সকলো শাসককে নিৰুপ, অবিবেচক, পশ্চাৎপদ, অত্যাচাৰী, বৈয়াক্ৰাণী
বুলি প্ৰতিপন্ন কৰিবলৈ বিচৰা হ'ল। ইয়াৰ বিপৰীতে নৱৈ প্ৰতিষ্ঠিত ব্ৰিটিছ
ঔপনিবেশিক শাসন, শাসক আৰু বজাৰ গুণাছুকীৰ্তন কৰি অসমৰ বাহিৰে যে এই
ঔপনিবেশিক শোষণ প্ৰতিষ্ঠাৰ বাবে ব্ৰিটিছৰ ওচৰত চিৰকৃতজ্ঞ থকা উচিত,—এনে
এক স্পৰ্শাত্মক মনোভাৱ গঢ় দিয়াৰ চেষ্টা কৰা হ'ল।

ঔপনিবেশিক শাসকসকলৰ এনে শিকাব বীজ আজিও আমাৰ অসমৰ বহু
ঐতিহাসিকৰ লেখনীৰ মাজত স্পষ্টকৈ দেখিবলৈ পোৱা যায়। চাহাব গুৰুসকলে
যিমানখিনি অতীত অসম সম্পৰ্কে অল্পসন্ধান আৰু বিশ্লেষণ কৰি গ'ল, যিবোৰ
সিদ্ধান্ত তেওঁলোকে দি গ'ল, সেইবোৰতকৈ অধিক বিশ্লেষণ কৰা আৰু নতুন
সন্ধানতলৈ অহাৰ সাহস তেওঁলোকৰ নাই। যদি ক'ব লাগে কোনোবা চাহাবে কোনো
এজন অসমৰ বজাক অত্যাচাৰী বুলি বৰ্ণাই গৈছে, তেন্তে আজিও এই ঐতিহাসিক-
সকলে তাকেই দোহাৰে। নিজৰ ঘেৰেবে অসমৰ এজন শাসকৰ কাম-কাজৰ সেই
সময়ৰ সমাজ বাস্তৱৰ অধ্যয়নৰ জৰিয়তে সত্যতাৰে বিশ্লেষণ কৰিবলৈ তেওঁলোকে
নিবিচাৰে।

চাহাব ঐতিহাসিকসকলৰ ব্যক্তিগত জ্ঞান-পিপাশা, উদাৰতা আৰু অহুসন্ধিৎসাৰ
কৰা বাধ হিলে ঔপনিবেশিক কালছোৱাত গঢ়ি উঠা ইতিহাস-চৰ্চাৰ সমগ্ৰ ধাৰা-
টোৱেই ঔপনিবেশিক স্বাধীনতাৰ কামতেই গঢ়ি উঠিছিল আৰু নিয়োজিত হৈছিল।
অসমৰ ঔপনিবেশিক ইতিহাসো এনে। ঔপনিবেশিক শাসকৰ ছত্ৰছাৱাত এই
সময়ত অসমৰ সমাজত প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰা অসমীয়া বুৰঞ্জীবিদ সকলো স্বাভাৱিক
কারণেই সেয়ে শাসকশ্ৰেণীৰ প্ৰশংসাত পৰমুখ আছিল। মোহান্তবীয়া প্ৰজা-
অধ্যক্ষ আৰু তাৰ পাছত মানব আক্ৰমণত ধান-ধান হোৱা অসমীয়া সমাজখনক
উদ্ধাৰ কৰা বুলি ব্ৰিটিছৰ বিষয়ে তেওঁলোক প্ৰশংসাত পৰমুখ হৈ পৰিছিল।
ঔপনিবেশিক শাসনৰ বিৰুদ্ধে জাতীয় স্বাধীনতা বিচাৰি প্ৰতিবাদৰ পতাকা উত্তোলন
পৰাধৰ কৌৰৱ, গমধৰ কৌৰৱ, শিৱলি ফুকন, উত্তম সিংহ আদিৰ সংগ্ৰামক
তেওঁলোকে খোলা থুসিটকৈ পৰিহৰা দিছিল। ইয়াৰ বিপৰীতে অসমৰ খেতিয়ক
সমাজক ক্ৰমবৰ্দ্ধমান ৰাজ্যৰ শোষণৰে ভৰি পেলাওৱা আৰু অসমত কানিৰ বেপাৰ

মেলি অসমীয়া জাতিৰ কানীয়া, সোবোণা, নিচাগ্ৰস্ত কবি ঔপনিবেশিক ৰাজকোষ পূৰণ কৰাৰ প্ৰচেষ্টা তেওঁলোকে দেখা নাছিল। এই ক্ষেত্ৰত বহু সময়ত তেওঁলোকে বুঢ়িছক বিশেষকৈ খাজনা সংগ্ৰহত সহায়হে কৰিছিল। পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱা আৰু 'হৰিৰাম দেৱানৰ কাম-কাজ আৰু লিখনীত এই দিশ দেখা পোৱা যায়। ১৮৫৭ চনৰ প্ৰথম ভাৰতীয় স্বাধীনতা যুদ্ধৰ সক্ৰিয় অংশীদাৰ হৈ পৰা হৰিৰামৰ ঐতিহাসিক অৱস্থান শেষলৈ সলনি হৈছিল, কিন্তু সেয়া এটা স্বকীয়া প্ৰসংগ।

ঔপনিবেশিক কালছোৱাতে জীটান মিছনেৰীসকলৰ উদ্ভোগত উজনি অসমত অসমীয়া ভাষা বন্ধা, চৰ্চা, বিকাশ আৰু অসমৰ ইতিহাস-চৰ্চাৰ কাম-কাজ ভালদৰেই আবৃত্ত হৈছিল। কিন্তু 'অৰুণোদই'ৰ মিছনেৰীসকলৰ ইতিহাস-চৰ্চা ঔপনিবেশিক শাসনৰ বাৰ্ধ বন্ধাৰ কাষতেই নিয়োজিত আছিল। নতুন কিছু তথ্য থাকিলেও নতুন অস্তিত্বটি এই চৰ্চাৰ মাজত নাছিল। খোলা খুলি কৈয়ে এওঁলোকে শাসক-শ্ৰেণীৰ গুণগান কৰিছে আৰু অসমৰ ৰাইজৰ ঔপনিবেশিক শোষণবিৰোধী সংগ্ৰাম-বোৰক গনিহণা কৰিছে। বুঢ়িছৰ বিৰোধিতা নকৰি শাসকৰ ভলতীয়া হৈ থাকিবলৈ দিয়া উপদেশবোৰো অস্বাভাৱ নাই। স্বয়ংস্বৰ্ব দ্বন্দ্ববশৰ 'অৰুণোদই'ৰ ইতিহাস-চৰ্চাই ঔপনিবেশিক ধাৰাকেই সম্বল কৰিছিল।

ঔপনিবেশিক যুগত অসমৰ ইতিহাস ৰচনা কৰা এজন ঐতিহাসিকৰ কাম-কাজৰ ওপৰত কিছু মন্তব্য কৰা এইখিনিতেই প্ৰয়োজন। এওঁ হ'ল ছাৰ এডৱাৰ্ড পেইট। অসমৰ আধুনিক ইতিহাস চৰ্চাৰ ক্ষেত্ৰত তেওঁ বাটকটীয়াৰ কাম কৰি গৈছে। তেওঁৰ অসম বুৰঞ্জী বোলা কিতাপখন মূলতে ঔপনিবেশিক বাৰ্ধ আৰু পৰিবেশতেই ৰচনা কৰা; কৰ্মা-বহাবাজৰ বৰ্ণনায়েই ইয়াত প্ৰাধান্য পাইছে, দৃষ্টিভঙ্গীও একেই, তথ্যসি তথ্যৰ প্ৰাচুৰ্য, প্ৰায় সকলো দিশৰ ওপৰত আনোক্তপাত কৰিব পৰা ভণ্ড আৰু কিছু পৰিমাণে ইংলণ্ডৰ বুৰ্জোৱা উদ্বাৰনৈতিক চিন্তাধাৰাৰ চাপে এই ৰচনাক এক বিকল ঐতিহাসিক গুৰুত্ব প্ৰদান কৰিছে। পেইটে লিখি বোৱাওঁতকৈ সেই যুগৰ অসমৰ ইতিহাস ৰচনাৰ কাষত তেওঁ স্বৰ্ণকুমাৰ কুমাৰ বাহে আন কোনোও অধিক তথ্যসমৃদ্ধ আৰু প্ৰকৃত কাম কৰিবলৈ সক্ষম হোৱা নাই।

ঔপনিবেশিক শাসনকালৰ শেষৰফালে অসমত (ভাৰততো) ইতিহাস-চৰ্চাৰ এটা নতুন ধাৰাৰ জন্ম হয়। সেই সময়লৈ সময় ভাৰতবৰ্ষ জুৰি ঔপনিবেশিক শাসনৰ বিৰুদ্ধে জাতীয় স্বাধীনতাৰ সংগ্ৰামবোৰ গঢ় লৈ উঠিছে। এই সময়ত এই সংগ্ৰামৰ তালিকাতেই অতীতক নতুনকৈ চোৱাৰ প্ৰয়োজন আহি পৰিল। ব্ৰিটিছকলৰ বিৰুদ্ধে যুঁজ কৰিবলৈ প্ৰয়োজন হ'ল অতীতৰ অন্ধপ্ৰেৰণা। ব্ৰিটিছ ঔপনিবেশিক ইতিহাস-চৰ্চাৰ ধাৰাই ভাৰতৰ অতীতক এক অন্ধকাৰাচ্ছন্ন যুগ বুলিয়েই চিহ্নিত কৰি গৈছে। অশোক, আকবৰ আদি কেইজনমান মুসলিম বজাৰ শাসনকালৰ বাহিৰে ভাৰতৰ অতীতত কোনো গৌৰৱস্বৰ ঐতিহ্য নাইকিয়া বুলিয়েই প্ৰতিপন্ন কৰি বিচাৰিছে। ব্ৰিটিছ শাসনেহে ভাৰতত আধুনিক সভ্যতাৰ পোহৰ পেলাই ভাৰতবাসীক উজাৰ কৰিলে বুলি কবলৈ প্ৰয়াস কৰিছে। ইয়াৰ বিপৰীতে ভাৰত-বাসীৰ মাজত আহুতপোহৰ আৰু সাহস যোগাবৰ বাবে অতীতৰ পৌৰুষোজ্জল কাহিনী আৰু বীৰত্ব গাথাবোৰক তুলি ধৰি নকৈ ইতিহাসক চোৱাৰ প্ৰয়োজন আহি পৰিল। বহু ঐতিহাসিকে এই সময়ত নতুনকৈ ইতিহাস-চৰ্চা আৰম্ভ কৰিলে, ভাৰতৰ প্ৰাক্-ব্ৰিটিছ যুগটোক অৰ্প যুগ বুলি অভিহিত কৰি এওঁলোকে ঔপনিবেশিক শাসন-বিৰোধী ইতিহাস লেখাৰ কামত ব্ৰতী হ'ল। এওঁলোকৰ লিখনীতো মূলতে বজা-মহাবজাসকলৰ কাহিনীয়েই ঠাই পালে যদিও ব্ৰিটিছ বিৰোধী সংগ্ৰামবোৰও ঠাই পালে। অসমতো ইতিহাস-চৰ্চাৰ এই ধাৰাটো আৰম্ভ হ'ল। ঔপনিবেশিক যুগৰ মাজতেই ইতিহাস-চৰ্চা আৰম্ভ কৰা ড° সূৰ্য্যকুমাৰ ভূঞা, কেশুধৰ শৰ্মা আদিৰ লেখনী সলনি হ'ল। ভাৰতীয় জনতাৰ সাম্ৰাজ্যবাদ বিৰোধী সংগ্ৰামৰ আগকণ্ঠ তেওঁলোকৰ ইতিহাস-চৰ্চাক এটা নতুন ধাৰা দিলে। ঔপনিবেশিক মানসিকতাৰ বহু অৱশেষ বৈ গ'লেও এই ধাৰাটোৱে অসমত অসমৰ জাতীয় পৌৰুষ প্ৰতিষ্ঠাৰ বাবে ইতিহাস চৰ্চাৰ কাম আৰম্ভ কৰিলে। ফলস্ৰুতিত ইতিহাস-চৰ্চাৰ যি ধাৰাটোৰ জন্ম হ'ল, তাক আহি জাতীয়তাবাদী ধাৰা বুলি ক'ব পাৰে। সময় ভাৰতৰ লগতে অসমতো বাইজৰ সাম্ৰাজ্যবাদ বিৰোধী জাতীয় সংগ্ৰামৰ ফলস্ৰুতিত ইতিহাস-চৰ্চাৰ এই জাতীয়তাবাদী ধাৰাটোৰ সূচনা হ'ল।

জাতীয়তাবাদী ধাৰাত অসমত যি ইতিহাস চৰ্চা আৰম্ভ হ'ল, তাৰ মাজত জাতীয় পৌৰুষ উজ্জ্বল লগতে পুৰুষানুবাদৰ প্ৰমত্ততাৰোম স্পষ্টকৈ প্ৰকাশ পাবলৈ ধৰিলে।

ইতিহাস চিন্তা

ইয়াত অতীত অসমক আখ্যা দিয়া হ'ল লোণালী যুগ হিচাপে। কহসিংহবংশৰ বাজেস্বসি-হন শাশন কালছোৱাই অসমৰ ইতিহাসৰ আটাইতকৈ গৌৰৱপ্ৰতিভা অধ্যায় বুলি অভিহিত কৰা হ'ল। বৃটিছ শাসনৰ ক্ষুণ্ণ কিছুকালৰ কবি ল'লেও অসমৰ এই অতীতৰ স্বৰ্ণ যুগৰ 'নগ্নসজ্জা'ত ঐতিহাসিকসকল আগুৱাই গৈছিল। ফলস্বৰূপে সৰু সৰু বীৰক 'দ্বিতীয় হ'ল জাতীয় বীৰৰ আখ্যা, ডাঙৰ বীৰসকলক কবি ভোলা হ'ল বিৰাট কিং এটা। বিশেষণ আৰু উপাধিৰ পৰোক্ষৰেবে ডেউ-লোকৰ প্ৰকৃত সামাজিক ঐতিহাসিক ভূমিকা ধুঁৱলি-ধুঁৱলি কৰি পেলোৱা হ'ল। এনে কাম আজিও চলি আছে। অসমৰ ইতিহাসৰ এজন অন্ততম সেনানায়ক চিলাবাৰক বিশ্ব মহাবীৰ, নৃপশ্ৰেষ্ঠ আদি বিশেষণ দিয়া আমি অলপতে দেখা পাইছোঁ। এনে বিশেষণ সৰ্বস্বতাই এনে ঐতিহাসিক ব্যক্তিসকলৰ ভূমিকাকেই যে কেৱলমাত্ৰ অস্পষ্ট কৰি তোলে তেনে নহয়, ই বাস্তবিকতেই আমাৰ ইতিহাস-চেতনা আৰু চৰ্চাৰ ক্ষেত্ৰত চিন্তাৰ দৈন্যকো প্ৰকাশ কৰে।

ড° সূৰ্যকুমাৰ ভূঞা আৰু বেপুখৰ শৰ্মা এই দুজন ঐতিহাসিকৰো লেখনীত আমি এনে ধৰণৰ আশীৰ্বাহ খকাটো দেখিবলৈ পাওঁ। ড° ভূঞাৰ লেখনীৰ মাজত প্ৰচুৰ তথ্য আৰু কিছু বৈজ্ঞানিক ব্যাখ্যাৰ প্ৰয়াস আৰু কষ্টসাধ্য গৱেষণাৰ ফলাফল স্বাক্ষৰ থাকিলেও ঐতিহাসিক আৰু ব্যক্তি হিচাপে ড° ভূঞাৰ জনজীৱনৰ স্ৰুঙ প্ৰত্যক্ষ সন্ধান নথকাৰ বাবে ডেউৰ কামৰ মাজত অসমৰ সাধাৰণ মানুহৰ জীৱনৰ কোনো জীৱন্ত ছবি আমি দেখিবলৈ নাপাওঁ। ড° ভূঞাই সাধাৰণভাবেই শাসক-পক্ষত অৱস্থান লৈয়েই ইতিহাস-চৰ্চা কৰিছিল, সেয়ে ডেউৰ ইতিহাসত প্ৰজাসকলৰ উত্তম আৰু কাম-কাজৰ কিছুমান তুল আৰু একপক্ষীয় বৰ্ণনাৰো ঠাই পাইছে। উদাহৰণ এটা চোৱা যাওক : মোহাম্মদীয় গণ-অভ্যুত্থানৰ প্ৰথম জাগৰণৰ পাছত চাৰিওফালে বিশৃংখলতাৰ সন্নিবিষ্ট লৈ জনসাধাৰণৰ ধন-সম্পত্তি লুট-পাট কৰি ফুৰা ডকাইত দলৰ সৃষ্টি হৈছিল। এই ডকাইত দলবোৰ গঠন কৰিছিল অভ্যুত্থানত ক্ষয়ভোগী হোৱা পুৰণা প্ৰশাসনৰ কেতবোৰ বিষয়াই। এই ডকাইত দলবোৰৰ অভ্যুত্থানক বজাৰবীয়া বুৰঞ্জীৰেবত বিৰোধী প্ৰজাসকলৰ মৌবান্ধা বুলি বাবে বাবে বৰ্ণনা কৰি অহা হৈছে। ড° সূৰ্যকুমাৰ ভূঞা, লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা, পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱা আৰু শৰিবাৰ দেৱানৰ লিখনীতো এই কথাকেই কোৱা হৈছে। কিন্তু টাই ভাষাত লিখিত আহোম পুৰোহিত দেওৰাইসকলে লিখা "আহোম বুৰঞ্জী"ত এই মৌবান্ধা আৰু ডকাইতিবোৰৰ ভাণ্ডা বিবৰণসকলে কৰা বুলি নাবে দৈত

দিয়া আছে আৰু অত্যাখ্যাত পাছৰ প্ৰজা প্ৰশাসনে এইবোৰ হ্ৰস্ব কৰি দেশত শান্তি-শৃংখলা বন্ধ কৰাৰ চেষ্টা চলোৱাৰ কথা আছে। (বিত্ত বিহবৰণৰ বাবে চাপক, লেখকৰ মোহাম্মদীয়া গণ-অত্যাখ্যাত, পৃঃ ১২০-১২১)। এই উদাহৰণে এনে ঐতিহাসিকসকলৰ, বিশেষকৈ জাতীয়তাবাদী ইতিহাস-চৰ্চাৰ ধাৰাৰ চৰিত্ৰ আৰু অৱস্থান স্পষ্ট কৰি দিয়ে।

অসমৰ জাতীয়তাবাদী ইতিহাস-চৰ্চাৰ ধাৰাৰ এজন অত্যন্ত প্ৰধান ঐতিহাসিক বেণুধৰ শৰ্মা এই ক্ষেত্ৰত কিছু বাতীক্ৰম। বৃটিছ সাম্ৰাজ্যবাদ বিৰোধী স্বাধীনতা সংগ্ৰামৰ এজন আগবঢ়া কৰ্মী বেণুধৰ শৰ্মাৰ লেখনীত জনসাধাৰণৰ লগত এক সহজ আত্মীয়তা আৰু গণতান্ত্ৰিক চিন্তাধাৰাৰ প্ৰভাৱ স্পষ্ট। স্বাভাৱিক সংগ্ৰামৰ প্ৰতি আন্তৰিক প্ৰাণ আৰু সহায়তাই তেওঁৰ লেখনীলৈ প্ৰচুৰ সীয়াবদ্ধতা থকা সত্ত্বেও আনি দিছে এক নতুন বাস্তৱধৰ্মিতা।

জাতীয়তাবাদী ইতিহাস-চৰ্চাৰ ধাৰাৰ স্বাক্ষৰ পুনৰুত্থানবাদী ভাৱধাৰা নিহিত হৈ থকাৰ কথা আগতেই কৈ অহা হৈছে। এনে পুনৰুত্থানবাদী চিন্তাধাৰাই কেজিৱাৰা ভাৱৰ বিপৰীতে সূচনা কৰিব পাৰে, কাৰণ ই অতীত ইতিহাসক কেজিৱাৰা একপাক্ষিক দৃষ্টিৰে পৰীক্ষা কৰে আৰু ঐতিহাসিক তথ্যক বিশেষ স্বাৰ্থত নিয়োজিত কৰিব খোজে। এটা সাম্প্ৰতিক উদাহৰণৰে আলোচনা কৰিলে এই কথা হয়তো অধিক স্পষ্ট হ'ব। অসম আন্দোলনৰ আৰম্ভণিতে এটা কথা সঘনাই উচ্চাৰিত হোৱা শুনা গৈছিল যে ১৮২৬ চনৰ আগত অসম স্বাধীন দেশ আছিল, তাৰ পাছত বৃটিছ উপনিবেশিকসকলে পৰাধীন কৰিলে, ১৯৪৭ চনতো অসমীয়া জাতিয়ে ভাৰতীয় ইউনিয়নত নিজৰ আত্মনিয়ন্ত্ৰণৰ অধিকাৰ নাপালে। সেয়ে আহি অসমীয়া জাতিয়ে আত্মনিয়ন্ত্ৰণৰ বাবে সংগ্ৰাম কৰা প্ৰয়োজন। অৰ্থাৎ, আহি অসমীয়াই পুনৰ স্বাধীন হ'বলৈ চেষ্টা কৰা ভাল। ইতিহাসৰ এনে ব্যাখ্যাই এহাতে যেনেদৰে অতীতৰ অৱান্তৰ ব্যাখ্যা কৰে আনহাতে তেনেদৰে বিজয়িতাবাদৰ ঐতিহাসিক ভিত্তিও প্ৰশ্নত কৰাত সহায় কৰে। ইতিহাসৰ এনে ব্যাখ্যাই পুনৰুত্থানবাদৰ লক্ষণ। এনে ধাৰাত, অতীতক এনেদৰে বিশ্লেষণ কৰি সোণালী বুলি দেখুৱা হয় যেন ভৱিষ্যতেও আহি অতীতত থকাৰ দৰে এটা অৱস্থালৈ যাব বোকা বাহনীৰ। এনে ব্যাখ্যাই ভাৰতবৰ্ষৰ প্ৰায় লৈ উঠাৰ ঐতিহাসিক

প্ৰেক্ষাপটটোকে অস্বীকাৰ কৰে। পুনৰুত্থানবাদী ইতিহাস-চৰ্চাই প্ৰগতিভাৱে পক্ষাৎপন্নভাৱে বাট উলিয়ায়। অতীতৰ গোঁবৰময় কথাবশৰা ভৱিষ্যতৰ বাবে অল্পপ্ৰেৰণা লোৱা সূকীয়া কথা আৰু আকৌ অতীতলৈ ঘূৰি যোৱাৰ চেষ্টা চলোৱাটো সূকীয়া কথা।

পুনৰুত্থানবাদী ইতিহাস-চৰ্চাৰ আন এটা বিশেষ কথাও উল্লেখযোগ্য ভাল হ'ব। ভাৰতৰ স্বাধীনতা সংগ্ৰামৰ এটা পৰ্যায়ত সাম্ৰাজ্যবাদী প্ৰবোচনাত ভাৰতত ধৰ্মীয় সাম্ৰাজ্যিকতাই গা কৰি উঠিছিল। হিন্দু আৰু মুছলমান দুটা সূকীয়া বাটসমূহ বুলি বৰ্ণনা কৰা হৈছিল। মুছলমানসকলক সূকীয়া বাট হিচাপে প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ বহু মুছলমান ঐতিহাসিকে ভাৰতত মুছলমান বজাসকলৰ শাসনক স্বৰ্ণ যুগ আখ্যা দি আকৌ ভাৰতৰ সকলোতে নহ'লেও কিছুমান সীমিত এলেকাত মুছলমান শাসন পুনৰ প্ৰৱৰ্ত্তনৰ সপোন দেখিছিল। হিন্দু সাম্ৰাজ্যিকতায়ো এই ক্ষেত্ৰত ইচ্ছন নোযোগোৱা নহয়। ভাৰতত এই সময়তেই, আংশিকভাৱে মুছলমান ঐতিহাসিক-সকলৰ ইতিহাস ব্যাখ্যাৰ ফলতো, হিন্দু সাম্ৰাজ্যিক ইতিহাস-চৰ্চাও আৰম্ভ হৈছিল। বাহ্যিক স্বয়ংসেৱক সংঘ আৰু ইয়াৰ প্ৰৱক্তাসকলে এনে হিন্দু পুনৰুত্থানৰ পোষকতা কৰিছিল। তেওঁলোকে ভাৰতৰ হিন্দু শাসনৰ যুগটোক স্বৰ্ণ যুগ আৰু মুছলমান-সকলক আক্ৰমণকাৰী বুলি অভিহিত কৰিছিল আৰু ছত্ৰপতি শিৱাজী, বাণা প্ৰতাপ আদি আকালিক হিন্দু বীৰক ভাৰতৰ বাহ্যিক বীৰৰ স্বৰ্ণযুগ বহিষ্কৃত। ইতিহাসৰ এনে ব্যাখ্যানে কেৱল যে হিন্দু-মুছলমানৰ যুদ্ধ অৱস্থানেৰে আধুনিক ভাৰতীয় মহাজ পঢ়ি উঠাৰ প্ৰেক্ষাপটক অস্বীকাৰ কৰিছিল, তেনে নহয়, ই ভাৰতত সাম্ৰাজ্যিক চিন্তাৰ বীজ স্বাধীনতাৰ পাছৰ কাললৈকো বোপণ কৰি গৈছিল। এই কথাখিনি উত্থাপন কৰাৰ উদ্দেশ্য হ'ল যে অসমৰ ইতিহাস-চৰ্চাৰ মাজতো সময়ৰ সময়ৰে এনে সাম্ৰাজ্যিক চিন্তাৰ প্ৰভাৱ নপৰা নহয়। প্ৰায়কেইজন লেখকেৰে লেখনীত ইয়াৰ প্ৰভাৱ দেখা যায়। ইয়াৰ উপৰিও অসমত ইতিহাস-চৰ্চাৰ ক্ষেত্ৰত ভাৱিক সাম্ৰাজ্যিকতাৰ ইচ্ছনো বোপ হয়। এই বিশেষ প্ৰতি ভৱিষ্যতেও ইতিহাস অধ্যৱাসীসকল সচেতন হোৱা প্ৰয়োজন।

বাহ্যিক দৃশ্যকৰ আৱৰ্ণনৰ পৰা অৱস্থাতো বহুবাদী দৃশ্যৰ প্ৰভাৱত ইতিহাস চৰ্চাৰ এটা নতুন ধাৰাৰ জন্ম হয়। এই ধাৰাটোক আৰি বৈজ্ঞানিক ধাৰা বুলি ক'ব

পাৰ্শ্ব। অসমৰ বাইজৰ উৎপাদনমূলী কৰ্মকাণ্ডৰ জৰিয়তে হোৱা অৰ্থ নৈতিক বিকাশ আৰু ইয়াৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি আগবঢ়া সামাজিক প্ৰগতি, অসমৰ সমাজৰ উৎপাদন পদ্ধতি আৰু উৎপাদন সম্পৰ্কৰ আলোচনা, বাইজৰ সংগ্ৰাম আৰু জন-জীৱনৰ বিভিন্ন দিশ বহুনিষ্ঠ অধ্যয়ন কৰাৰ প্ৰয়াস এই ধাৰাটোৰ সাজত দেখিবলৈ পোৱা যায়। অলপ অতীত প্ৰেয়, সংকীৰ্ণতা আৰু পুনৰুৎপাদনৰীয়া জাৱধাৰাৰ বিপৰীতে অতীতৰ অভিজ্ঞতাৰপৰা শিক্ষা আৰু প্ৰেৰণা সংগ্ৰহ কৰি ভবিষ্যতে এখন নতুন সমাজ গঢ় দিবৰ বাবে বৰ্তমানত জাতিৰ ইতিহাস তথা জীৱনৰ নমুনাৰ ওপৰত এই ধাৰাই প্ৰাথমিক গুৰুত্ব আৰোপ কৰে। অসমত এই ধাৰাৰ ইতিহাস-চৰ্চাই এতিয়ালৈকে বহুখিনি বিকাশ লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। সমগ্ৰ পৃথিৱীতে, সকলো দেশতে সমাদৃত ইতিহাস-চৰ্চাৰ স্বত্বমূলক আৰু ঐতিহাসিক বস্তুবোৰৰ শিক্ষাৰ আধাৰত গঢ়ি উঠা এই ধাৰাই অসমৰ ইতিহাস-চৰ্চাৰ প্ৰধান আৰু বৈজ্ঞানিক ধাৰা হৈ পৰিব। বহু দোষ-ত্ৰুটি হৰ্বলতা সত্ত্বেও অসমত এই ইতিহাস-চৰ্চাৰ ধাৰাটোৱেই হ'ল বিকাশমান ধাৰা।

অসমৰ ইতিহাস-চৰ্চাৰ ক্ষেত্ৰত কিছুমান ডাঙৰ অডাৰ কিছু বৈ পৈছে। এনে এটা অডাৰ হ'ল অসমত বসবাস কৰা বিভিন্ন জাতি আৰু জনগোষ্ঠীসকলৰ ইতিহাস সম্পৰ্কে আৱাৰ অভিজ্ঞতা। এই অডাৰ পূৰ্ব নোহোৱালৈকে অসমৰ পূৰ্ণাঙ্গ ইতিহাস-চৰ্চাৰ আৰু বচনাৰ দ্বিতীয় আগবাঢ়িব পৰা নাযায়। আগতে উল্লেখ কৰি অহা কোনো এটা ধাৰাতেই এই দ্বিতীয় স্তৰত নহয়। প্ৰাচীন বৃত্তীবোৰত এনে জাতিবোৰৰ সন্ধান উল্লেখ থাকিলেও সি সাধাৰণতে হুঁজ বাগৰ, জয়-পৰাজয়, চিঠি-পত্ৰৰ আদান-প্ৰদানৰ বেকৰ্ড আৰু কিছু উপাখ্যানতেই সীমাবদ্ধ। ঔপনিবেশিক শাসকসকলে এই জাতিবোৰৰ বিষয়ে কিছু অধ্যয়ন কৰিছিল যদিও ইয়াৰ লক্ষ্য আছিল ঔপনিবেশিক শাসন কাঠামোত তেওঁলোকক হুঁজাই পোৱা বা ভৈৰাৱৰ জনজীৱনৰপৰা তেওঁলোকক বিচ্ছিন্ন কৰি জোখৰ জৰিয়তে সৈমান কৰি সীমাত নিৰাপন্ন কৰা। জাতীয়তাবাদী ঐতিহাসিকসকলৰ লেখনীতো তেওঁলোকৰ কথা তেনেকৈ নাই, বৰকৈ কেতিয়াবা উচ্চাখিত। বনোৱাৰে তেওঁলোকক হীন প্ৰাণীকৰণ কৰাৰে চেষ্টা কৰা যায়। ই এটা

বব সজ্জাজনক কথা। এই ক্ষেত্ৰত, প্ৰচলিত অৰ্ধত ঐতিহাসিক নহ'লেও বিষ্ণুপ্ৰসাদ বাৰ্ত্তাৰ ইতিহাস চেতনা আৰু চৰ্চাৰ কথা উল্লেখযোগ্য। তেওঁই প্ৰথমে অসমীয়া জাতি আৰু অসমৰ সমাজ গঢ়ি উঠাৰ ক্ষেত্ৰত জনজাতীয়সকলৰ ভূমিকা আৰু অৱদানৰ কথা সাবাস্ত কৰি ডেওঁলোকৰ সমাজ ইতিহাসৰ অৱলম্বনৰ প্ৰাৰম্ভিক কাম-কাজ বৈজ্ঞানিকভাৱে আৰম্ভ কৰে। এয়ে ইতিহাসৰ ক্ষেত্ৰত বিষ্ণু বাৰ্ত্তাৰ মৌলিক অৱদান।

ইতিহাস-চৰ্চাৰ বাবে জনসাধাৰণৰ জীৱন আৰু চিন্তাৰ লগত আত্মিক সম্পৰ্ক গঢ়ি তোলাটো প্ৰয়োজন আৰু ইয়েইহে প্ৰকৃত ঐতিহাসিক চেতনা গঢ় লোৱাত সহায় কৰে। পুথিগত জ্ঞানেই ইয়াৰ বাবে যথেষ্ট নহয়। পুনৰুত্থানবাদী আৰু সাম্প্ৰদায়িক ঐতিহাসিক আৱৰ্জনাৰ বিৰুদ্ধে সংগ্ৰামৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় অৱলম্বন, গৱেষণা আৰু ঐতিহাসিক অভদৃষ্টিৰ বাবে মাহুছৰ লগত প্ৰত্যক্ষ আৰু নিবিড় যোগাযোগৰ বব প্ৰয়োজন। আজিও অসমৰ ভাষা-সংস্কৃতি আৰু ইতিহাসৰ বিষয়ে কাম কাজ কৰা বহু পণ্ডিতৰ জনজীৱনৰ লগত প্ৰত্যক্ষ সম্পৰ্ক নথকাৰ বাবে ডেওঁলোকৰ লেখনীত তথ্যৰ প্ৰাচুৰ্য থাকিলেও বিশ্লেষণ আৰু সিদ্ধান্তত প্ৰচুৰ তুল থকা দেখা যায়। আৰু, সময়ে সময়ে সেয়ে ডেওঁলোকৰ ইতিহাস-চৰ্চা পুনৰুত্থানবাদী চিন্তা আৰু সাম্প্ৰদায়িক সংকীৰ্ণতাত আৱদ্ধ হৈ শাসকশ্ৰেণীৰ বাজনৈতিক ভেম-নীতিবোৰ হাতিয়াব হৈ পৰে।

ঐতিহাসিকসকল নিৰপেক্ষ হ'ব লাগে বুলি এবাৰ কথা সঘনেই শুনা যায়। কিন্তু এই নিৰপেক্ষতা কি? শ্ৰেণী নিৰপেক্ষতা? শ্ৰেণীবিহীন সমাজত কোনো লোকেই শ্ৰেণী স্বাৰ্থৰ উৰ্দ্ধত সম্পূৰ্ণ নিৰপেক্ষ হৈ থাকিব নোৱাৰে। ই এটা অসম্ভৱ, অবৈজ্ঞানিক কথা। আন সকলোৰে দৰে ইতিহাস ৰচনাৰ ক্ষেত্ৰতো বজাৰবীয়া আৰু প্ৰজাৰবীয়া এই দুটা অৱস্থাক স্পষ্টভাৱে দেখিবলৈ পোৱা যায়। বহু ঐতিহাসিকে খোলাখুলিকৈ বজাৰবৰ পক্ষ লয় আৰু আন বহুতে নিৰপেক্ষতাৰ নামত প্ৰচলিত ধান-ধানপাকে টিকাই বখাত সহায় কৰি বজা-দৰবৰেই স্বাৰ্থ কৰা কৰে। গতিকে, এনে নিৰপেক্ষতাৰ চৰিত্ৰ আৰি স্পষ্টভাৱে বুজি পোৱাটো দৰকাৰ। এই কথা আৰি উপলব্ধি কৰিব লাগিব যে ইতিহাস সঠিক কৰে জনগণে। বজা, বহাৰজা আৰু শাসকসকলৰ কাহিনীয়েই ইতিহাস

নহয়, বীৰপুৰ আৰু সেনানায়কসকলৰ প্ৰশস্তি-পাখাও বুৰলী নহয়, কাৰণ এওঁলোকক আকৌ জনসাধাৰণৰ সংগ্ৰামেই জন্ম দিয়ে। অসমৰ ইতিহাসক গঢ় দিছে অসমৰ প্ৰমজীৱী জনগণে, তেওঁলোকৰ উত্থাপনে সমাজক জ্বাৰবঢ়াই নি ইতিহাসক গতি দিছে। এওঁলোকক বাধ দি অসমৰ সাৰ্বক ইতিহাস বচনাৰ কথা কল্পনাও কৰা নাযায়। ইতিহাস বচনাৰ ক্ষেত্ৰত ই এটা আত্মপ্ৰসূত আৰু বৌলিক প্ৰশ্ন। এই প্ৰশ্নত কোনো ইতিহাসিকেই নিকপেক হ'ব নোৱাৰে। অসমৰ সমাজৰ সাৰ্বক ইতিহাস বচনাৰ বাবে বিধাহীনভাৱে তেওঁলোকৰ পক্ষত যি দিবই লাগিব যি ইতিহাসক জন্ম দিয়ে। যি হ'ব লাগিব অসমৰ প্ৰমজীৱী আৰু খেতিয়ক বাইজৰ স্বাৰ্থৰ পক্ষত। আজিৰ দিনত বৈজ্ঞানিক ইতিহাস-চেতনা আৰু চৰ্চাৰ আন কোনো বিত্তীয় বাট এটা আৰু নাই।

অসমত সামন্ততন্ত্ৰ আৰু সামন্তীয় অৰ্থনীতি বিকাশৰ ঐতিহাসিক প্ৰক্ৰিয়া—এটা আলোচনা

পাতনি :

অসমত সামন্ততন্ত্ৰৰ বিকাশৰ বেগিকা কেবাটাও প্ৰক্ৰিয়াই চূৰকা লোৱা বুলি কব পাৰি। অসমৰ আদিয় জনজাতীয় সমাজখনৰ মাজত, সমাজৰ স্বাভাৱিক বিকাশৰ প্ৰক্ৰিয়াতেই সামন্ত সমাজৰ বহুতো উপাদান গঢ়লৈ উঠিছিল; পশ্চিমবৰণা অহা উৎকলজাত ব্ৰাহ্মণ পণ্ডিত, দৈবজ্ঞ, কাকতি আৰু ভূঞাসকলৰ দৰে কাৰ্য্য যোদ্ধা খেতিয়কসকলেও এই অঞ্চললৈ উন্নত ৰূপি কৌশলৰ আমদানী কৰাৰ লগতে বজাৰবৰণা পোৱা বিস্তৰ ভূমি-সম্পত্তি আৰু প্ৰজাসকলক লৈ সামন্ত সম্পৰ্কবোৰৰ জন্ম দিছিল; আনহাতে পূববৰণা অহা খেতিয়ক আহোমসকলেও নতুন মাটি ভাঙি পানীখেতিৰ প্ৰচলন কৰা আৰু জনজাতীয় সমাজখনক পাইক, খেল আদি প্ৰথাৰ অধীনত সংগঠিত কৰি একপ্ৰকাৰ জনজাতীয় অৱশেষপূৰ্ণ সামন্ততান্ত্ৰিক সম্পৰ্ক থকা সমাজৰ সৃষ্টি কৰিছিল। পশ্চিম অসমত কোচ আৰু হোপলশালক সকলে উদ্ভব ভাৰতৰ আৰ্হিত যি ভূমি আৰু বাজৰ ব্যৱহাৰ জন্ম দিছিল সিও সামন্ততন্ত্ৰ গঢ়ি তোলা আৰু ইয়াৰ আগবঢ়াই নিয়াত সহায় কৰিছিল। যথাযুগত অসম চৌহাই পেলোৱা নৱবৈষ্ণৱ ধৰ্মমত আৰু ইয়াৰ সাংগঠনিক অনুষ্ঠানবোৰেও এই প্ৰক্ৰিয়াৰ পতন আৰু বিকাশত গুৰুত্বপূৰ্ণ অবিহণা ৰোগাইছিল। সৰ্বো শেষত ১৮২৬ চনৰ সিদ্ধত অসম দখল কৰা বৃটিছে এই অঞ্চলত মূলতে ব্যৱহাৰী ব্যৱস্থা প্ৰৱৰ্ত্তন আৰু (সোৱালশাৰা, কোচবহাৰত বংগৰ আৰ্হিত ঠায়ে ঠায়ে পূৰ্বাভিন বজা, জমিদাৰ আদিৰ লগত চিৰদ্বাৰী বন্দোবস্ত কৰাৰ জৰিয়তে সুকিয়া এটা সামন্ত প্ৰক্ৰিয়া গঢ়ি তোলা হৈছিল) মৌজাদাৰ বিকল্প ব্যৱস্থাৰ জৰিয়তে অসমত আধুনিক অৰ্থত সামন্ততান্ত্ৰিক ব্যৱস্থাৰ পতন ঘটালেহি। স্বাধীনতাৰ চাৰিটা দশকৰ পাছত আজিও সামন্ত কিছু উপকৰা মাল-মলনি বা কৰকাৰ বাহিৰে মূলতে বৃটিছে বনাই ৰোৱা ঔপনিবেশিক সামন্ততান্ত্ৰিক প্ৰক্ৰিয়াটোৱেই অসমত চলি আছে।

অসমত সামন্তত্ব গঢ়ি উঠাৰ ক্ষেত্ৰত ওপৰত উল্লেখ্যই অহা প্ৰক্ৰিয়া কেইটা কিন্তু পৰস্পৰ সংযোগবিহীন প্ৰক্ৰিয়া নহয়। এটাৰ লগত আনটোৰ বিভিন্ন সামাজিক, অৰ্থনৈতিক, সাংস্কৃতিক আৰু ৰাজনৈতিক সম্পৰ্কও দেখিবলৈ পোৱা যায়। বৰ্তমানৰ আলোচনাত ওপৰৰ প্ৰক্ৰিয়াকেইটাৰ পতি-প্ৰকৃতিৰ বিষয়ে সাধাৰণভাৱে আলোচনা কৰিবলৈ যত্ন কৰা হ'ব। অসমীয়া জাতিৰ বুনিয়াদ গঠনৰ ইতিহাস জানিবলৈ হ'লে খেতিয়ক প্ৰধান অসমীয়াৰ সৰাজৰ ভূমি সম্পৰ্কৰ বিৱৰ্তন আৰু সামন্তত্বৰ বিকাশৰ কথা জনাতো প্ৰয়োজনীয়।

জনজাতীয় বুনিয়াদ

বৰ্তমান জনজাতি বুলি পৰিচিত লোকসকলেই অসমৰ প্ৰথম অধিবাসী। মানৱ জাতিৰ মঙ্গোলীয় ঠালৰ, বৃহৎ বড়োকছাৰী জনসোজীৰ লোকসকলেই মহাবাহু ব্ৰহ্মপুত্ৰই ধুৱাই নিয়া সুবহা অসম উপত্যকাত প্ৰথম জনপদ গঢ়ি তুলিছিল। মঙ্গোলীয় ঠালৰে আন এটা শাখাৰ কাৰবিসকলো এওঁলোকৰ সমসাময়িক বুলি বৰ্তমান ঠাৱৰ কৰা হৈছে। সৰাজ বিজানী আৰু প্ৰত্নতাত্ত্বিক-সকলে লগতভাৱেই ঠিৰাং কৰিছে যে অসম উপত্যকাৰ মঙ্গোলীয় সোজীৰ এই মাতৃহাৰিনি আহিতে সৰু সৰু খাঙলপ্ৰহকাৰী পোট বা কৈদ হিচাবে উপত্যকাৰ বিভিন্ন ঠাইত বৃষ্টি হুৰিছিল। প্ৰাচুৰ্যপূৰ্ণ অৱশ্যৰ মাজৰপৰাই এওঁলোকে জীৱন ধাবণৰ আৱশ্যকীয় খাদ্য (উদ্ভিদ আৰু পতঙ্গাত), বিভিন্ন উপকৰণ আৰু ঘৰ বনোৱাৰ সা-সকল্য—কাঠ আৰু খেৰ লগেহে কৰিছিল। লোককথাবোৰৰ মাজত এওঁলোকৰ আহিব সৰাজৰ যি ছবি দেখা যায়, তাৰপৰা সেইসময়ৰ ডেওঁলোকৰ সৰাজখনৰে এখন আহিব সাৱ্যবাদী বা জনজাতীয় সৰাজ আছিল সেই কথা অনুমান কৰিব পাৰি। পৃথিৱীৰ সকলো ঠাইতে আহিব মানৱসৰাজ এনেদৰেই আছিল।

লাহে লাহে বেতিয়া খাঙলপ্ৰহকাৰীৰপৰা এওঁলোকে কৃষিৰ প্ৰাথমিক কৌশলবোৰ আৱণ্ট কৰি ফলতে খাদ্য উৎপাদকত পৰিণত হ'লগৈ, তেতিয়াও বহু দূৰলৈ সৰাজখনৰ ফল সম্পৰ্কবোৰ অপৰিৱৰ্তিত হৈয়েই আছিল। সৰাজত

বস্তুগত উৎপাদনৰ বিকাশ অত্যন্ত সোহেয়ীয়া আছিল বাবে সমাজৰ সম্পৰ্ক-বোৰো বিকাশ আছিল বিসংঘীত। যৌথ জন্মৰ দ্বাৰা উৎপাদন আৰু ইয়াৰ যৌথ ভণ্ডা প্ৰয়োজনভিত্তিক ভোগ আছিল সমাজৰ অৰ্থ নৈতিক সম্পৰ্কৰ মূল কৰ্ম। 'খেতিবাতি আদিত জন্মখেতিৰ কৌশলৰে অস্থায়ী ভাৱে ঠাই সলাই সলাই কৰা হৈছিল বাবে মাটিৰ লগত মাতৃহৰ স্বামী আৰু নিৰ্দিষ্ট সম্পৰ্ক সেইকালত গঢ়ি উঠা নাছিল। জনজাতিসকলৰ মৌখিক বুৰঞ্জী সন্নিবিষ্ট বহুতো লোক গাঁঠাৰ মাজত খেতিৰ বাবে নতুন মাটি বিচৰা আৰু বিচাৰি বাসস্থান বা গাওঁ পৰিৱৰ্তন কৰাৰ বহুতো ধুনীয়া কাহিনী দেখিবলৈ পোৱা যায়।

সমাজত উৎপাদন (কৃষিকাৰ্যৰ আৱৰ্ত্তণি আৰু তাৰ সামান্য বিকাশৰ লগে লগে) ক্ৰমে বাঢ়ি আহিবলৈ ধৰাৰ লগে লগে ব্যক্তিগত সম্পত্তি, নেতা, পুৰুষিত আৰু এই সুবিধাতোপীসকলকলৈ শাসকগোষ্ঠীৰ উৎপত্তি অৱধাৰিতভাৱেই হ'ল। জনসমষ্টিৰ স্বাভাৱিক নেতাজনে, যিজন বীৰত্ব, চিকাৰ নৈপুণ্য বা জ্ঞান-অভিজ্ঞতাৰ বাবে সমগ্ৰ গোষ্ঠীটোৰ উমৈহতীয়া সম্মতিসাপেক্ষে প্ৰথমে নিৰ্বাচিত হৈছিল, সময়ত গৈ উৎপাদনৰ দৈনন্দিন কাৰ্যকাজকৰা মূলতে আঁতৰি আহিল, কিন্তু, সমাজৰ উৎপাদনৰ এক বৃদ্ধিৰ ভাগ ভেঙে নেতৃত্ব কৰাৰ বাবে ভোগ কৰিবলৈ ধৰিলে। প্ৰকৃতিৰ লগত লড়াই সংঘৰ্ষত মাতৃহৰ মনত জন্ম হোৱা প্ৰকৃতিকেন্দ্ৰিক প্ৰাচীন ধৰ্মবিবাস (মজিক, টোটেমবাদ আদি লোকাচাৰ) আৰু দেহ-দেৱীবোৰৰ লগত জড়িত হৈ পৰা প্ৰাচীন পুৰুষিতসকলো এই নেতাসকলৰ দৰে সময়ত গৈ সমাজৰ সুবিধাতোপী শ্ৰেণীত পৰিণত হ'ল। উৎপাদনৰ কৰ্মকাণ্ডৰ লগত তেওঁলোকৰ সংযোগ বহু পৰিমাণে হৈ পৰিল লোকাচাৰভিত্তিক আৰু আত্মগাণিক। যি নহওক, সমাজত এনেদৰেই শ্ৰেণীৰ উৎপত্তি হ'ল, সৃষ্টি হ'ল শাসক আৰু প্ৰজাৰ।

অন্যৰ এই আদিত জনজাতীয় সমাজখনৰ বিভিন্ন ক্ষেত্ৰবোৰৰ মাজত লভভেই ঘূৰ্জ-বাগৰ আদি লাগিছিল। আৰু, এইবোৰত পৰাজিত গোষ্ঠীৰ বহুলোক বন্দী হৈছিল। প্ৰথম অৱস্থাত এই বন্দীসকলক সাধাৰণতে হত্যা কৰা হৈছিল, কাৰণ, অত্যন্ত প্ৰচাণৰ সেই উৎপাদনৰ স্তৰত এজন মাতৃহে নিজৰ স্তৰলোৰণ বা জীয়াই থকাৰ বাবে প্ৰয়োজন হোৱা খিনিজকৈ বিশেষ বেছি একো উৎপাদন কৰিবলৈ সক্ষম হোৱা নাছিল। প্ৰতিকৈ ক্ৰীতদ্বাদ বখাটো অৰ্থনৈতিকভাৱেই লাভজনক নাছিল। কিন্তু, উৎপাদনৰ কৌশলৰ উন্নতি

হোৱাৰ লগে লগে এজন ৰাজহুৱে যেতিয়া নিজৰ প্ৰয়োজনতকৈ বেছিকৈ (বাহীৰ) উৎপাদন কৰিব পৰা হ'ল, তেতিয়া বন্দীবোৰক হত্যা কৰাৰ পৰিৱৰ্তে জাত-কাপোৰৰ বিনিময়ত উৎপাদনৰ (খেতিৰ জমিতে বা খাদ্য সংগ্ৰহৰ জৰিয়তে) কাম কাজত নিযুক্ত কৰা হ'ল। সমাজত প্ৰচলিত উৎপাদন কাৰ্যৰ নুব অনুযায়ী এই বন্দীসকল আৰু বিজ্ঞতাসকলৰ মাজৰ সম্পৰ্কবোৰ গঢ় লৈ উঠিল।

প্ৰাথমিকভাবে তেওঁলোক সমগ্ৰ বিজয়ীপোৰ্টাটোকেই সমূহীয়া সম্পত্তিৰ দৰে আছিল। পাছত পোৰ্টাটোৰ মাজত যেতিয়া ব্যক্তিগত সম্পত্তিৰ ধাৰণা বৃদ্ধি হ'ল সামূহীক উৎপাদন আৰু সমজুৱা বসবাসৰ ঠাইত লাহে লাহে লমাজ, পৰিয়াল-কেন্দ্ৰীক হৈ উঠিল, তেতিয়া এই দাসসকলো লাহে লাহে ব্যক্তিগত বা পৰিয়ালৰ সম্পত্তি হৈ পৰিল। সমাজ বিকাশৰ এইটো ভৰত আহিম জনজাতীয় সমাজৰ সমূহীয়া বীতিৰ পৰিবৰ্তন হৈ আহিছিল, পাছলৈ এই সমূহীয়া উৎপাদন ক্ৰিয়াকাণ্ড আৰু বসবাসৰ অৱশেষ এনে সমাজৰ মাজত ডেকাচাং, গাভৰুচাং আদি অস্থানৰ মাজতহে বাছি থাকিলগৈ। কাৰবিলকলৰ মাজত মাজলৈকে দেখিবলৈ পোৱা জিবচং অস্থানটো এনে আহিম জনজাতীয় সামূহিক চৰণনে অৱশেষ।

সমাজৰ এই দাসসকল নিজে একো-একোটা উৎপাদনৰ আছিল। বহুপ হৈ পৰিছিল। দাসজনৰ উৎপাদন শক্তিয়ে উৎপাদনৰ আছিল। বহুপ দাসজনৰ নামো নিৰ্ণয় কৰিছিল। অৰ্থাৎ সাধাৰণ খেতিবাতি কৰা দাস এজনতকৈ ইয়াৰ উপৰিও কিবা প্ৰয়োজনীয় হস্তশিল্পজাত বস্তু তৈয়াৰ কৰাৰ কৌশল জনা দাস এজনৰ মূল্য বেছি আছিল। আনকি বেছি ভালকৈ খেতিবাতি কৰি বেছি কচল ওপজাবপৰা দাস এজন বেছি মূল্যবান আছিল। এই উৎপাদনৰ আছিল। বহুপ দাসসকলৰ জীৱন-মৰণ, ভৰণ-পোষণ সকলো নিয়ন্ত্ৰণ কৰিছিল মালিকসকলে। এই মাজুহুবোৰ সমাজত 'দাস-মালিক' সামাজিক সম্পৰ্কৰ অধীন হৈ পৰিছিল।

বহু জনপোষক, বিশেষকৈ জিবোৰৰ মাজত সামাজিক আৰু অৰ্থনৈতিক বিকাশৰ প্ৰক্ৰিয়া সেহেযীয়া আছিল, সেইবোৰৰ মাজত শ্ৰেণীবিকাজন বিলম্বিত আছিল বাবে এনে বন্দীবোৰ বহুদিনলৈকে ব্যক্তিগত মালিকানাৰ অধীন নোহোৱাকৈ থাকি গৈছিল। লাহে লাহে উৎপাদনত জড়িত এই দাসসকল

উৎপাদন ব্যৱহাৰ বিকাশৰ লগে লগে গৈ গোষ্ঠীটোৰ সাধাৰণ সম্ভৱত পৰিণত হৈছিলগৈ। দানৰ পৰা ভেঁওলোক হৈছিল—উৎপাদক—খেতিয়ক।

গোষ্ঠীগত যুঁজ-বাগববোৰৰ ফলত সেইসময়ৰ সমাজত আৰু কিছুমান ঘটনা ঘটিছিল। কেতিয়াবা বিজয়ী গোষ্ঠীটোৱে পৰাজিত গোষ্ঠীটোৰ কিছুমানক ধৰি অনাৰ পৰিবৰ্তে লম্বা গোষ্ঠীটোকে বস্ততা স্বীকাৰ কৰাইছিল, আৰু ভেঁওলোকক বিজয়ীসকলৰ বাবে উৎপাদনৰ কাম-কাজ কৰিবলৈ বা উৎপন্ন কৰা বা সংগ্ৰহ কৰা বস্তব অংশ উপঢৌকন হিচাবে দিবলৈ বাধ্য কৰোৱা হৈছিল। এনেধৰণৰ গোষ্ঠীগত বস্ততা স্বীকাৰৰ ফলত পৰাজিত গোষ্ঠীবোৰ নিজৰ স্বাভাৱত বহুখিনি স্বাধীনতা বৈ গৈছিল। ভেঁওলোকৰ নিজৰ আচাৰ-নীতি, উৎপাদনৰ স্বাধীনতা, মাটি, হাবি-জংঘল আদিৰ ব্যৱহাৰৰ স্বাধীনতা আদি প্ৰায়বোৰ অক্ষতভাৱেই বৈ গৈছিল। বিজয়ী গোষ্ঠীটোৰ লগত ভেঁওলোকৰ যি সম্পৰ্কৰ সূত্ৰপাত হৈছিল—সম্বন্ধৰ ফালৰ পৰা ই আছিল এক কৰম সম্পৰ্ক। উপক্ৰমকে যদিও ইয়াক দাসত্বমূলক যেন লাগিলেও ই সামন্ততান্ত্ৰিক কৰম সম্পৰ্কৰ দৰেহে। অসমত সামন্ত তন্ত্ৰৰ বিকাশ প্ৰক্ৰিয়াত এইটো এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশ।

উদাহৰণস্বৰূপে পাটকাই পাবহৈ আহোমসকলে অনৱলৈ অহাৰ সময়ত ভেঁওলোকে ইয়াত এনেধৰণৰ সম্পৰ্কৰ সূত্ৰপাত ঘটাইছিলহি। ইয়ালৈ আহি ভেঁওলোকে প্ৰথমে লগ পোৱা বড়ো-কছাৰী জনগোষ্ঠীৰ ববাহী, বৰাণ আদি গোষ্ঠীবোৰক মূলতে কোশলৰে বস্ততা স্বীকাৰ কৰাইছিলহি। সেই সময়ত এই জনগোষ্ঠীবোৰৰ সামাজিক অৰ্থনীতি আছিল আহুৰ, ভেঁওলোক সেইসময়ত এহাতে খাঙসংগ্ৰহ কৰিছিল আৰু ওখ মাটিত বাঘ খেতি কৰিছিল। আনহাতে নতুনকৈ অহা আহোমসকল আছিল হ' মাটিত শালি খেতি কৰা লোক। ইয়ালৈ অহাৰ পিছতেই ভেঁওলোকে খেতিবাতি আবদ্ধ কৰিছিল। প্ৰথমে অস্থায়ীভাৱে, পাছলৈ ভালদৰে পথাৰ আহি উলিয়াই ভেঁওলোকে শালি খেতি আবদ্ধ কৰিছিল। খেতিয়ক আহোমসকলে ইয়ালৈ খেতিবাতি কৰি বসবাস কৰিবলৈকে আহিছিল—ৰাজ্য লুটপাট কৰিবলৈ নহয়। আৰু ভেঁওলোকৰ কৃষি পদ্ধতি ইয়াৰ আহুৰ অধিবাসীসকলকণ্ঠা জুৰিয়া আছিল বাবে মাটিৰ বাবেও সংঘৰ্ষ হোৱাৰ ধল নাছিল। বৰাণ-ববাহীসকলে খেতি কৰিছিল ওখ মাটিত বাঘ খেতি, আনহাতে আহোমসকলে শালি খেতি কৰিবৰ বাবে হ' জলাহ মাটি ভাঙি পথাৰ উলিয়াইছিলহি। যি বহুওক, আহোমৰ বস্ততা স্বীকাৰ কৰা বৰাণ, ববাহীসকলে ভেঁওলোকৰ উৎপন্ন কৰমত

একাংশ (কুকুৰা, গাহৰী, খৰি-খেৰ ইত্যাদি) আদি যোগাবলৈ বা শাৰীৰিক পৰিশ্ৰম কৰি আহোমসকলক খৰি, খেৰ, কাঠ, পানী আদি আনি দিবলৈ সক্ষম হয় । এনেদৰে গঢ়ি উঠা সম্পৰ্কটো দেখাত সোঁপ্ৰান্তত হাস্যৰস্কৰ যেন হলেও ইয়াৰ মাজতে কিন্তু কৰ-সামন্ত সম্পৰ্কৰ বীজ নিহিত আছিল । সামন্ততন্ত্ৰৰ ফালে লক্ষ্য বিকাশ লাভ কৰাত এনে সম্পৰ্কই কোনো বাধাৰ সৃষ্টি কৰা নাছিল । বৰক, এই প্ৰেক্ষাপটৰ ই সহায়কহে আছিল । পাইক আৰু খেণ-পথাৰ প্ৰৱৰ্ত্তনৰ জৰিয়তে আহোমসকলে যখন জনজাতীয় সামন্তীয় সমাজৰ ভিত্তি স্থাপন উন্নতি অলমত কৰিছিলহি, সেই সমাজব্যৱস্থাব মাজত এই পুৰণা মাল্লহাবোৰো সহজে সোমাই পৰাৰ বাট এনেদৰেই মুকলি হৈছিল ।

এইখিনিতেই কেইটামান সামাজিক পেৰাডক্সৰ কথা বোখকবো সাধাৰণভাৱে আলোচনা কৰাটো ভাল হ'ব ।

প্ৰাচীন অসমত মূলতে জনজাতীয় সমাজৰ মাজৰ পৰা কেবাখনো পশ্চিমাংশী ৰাজ্য আৰু বজা গঢ়ি উঠাৰ কথা জনা যায় । কুমাৰ ভাৰতৰ বৰ্মাৰ দৰে বজাই জন-বিক্ৰম সকলো দ্বিপৰপৰাই সৰ্বভাৰতীয় স্বীকৃতিও পাবলৈ সক্ষম হৈছিল । এনে ৰাজ্যবোৰৰ অৰ্থ নৈতিক ভিত্তি বাক কেনেকুৱা আছিল ? এই বিষয়ে খুব বেছি তথ্য-পাতি পোৱা নাযায়, কিন্তু বিদেশী পৰিশ্ৰাজক (ছিয়েন চাং, কা-ছিয়েন) আদিৰ টোকা আৰু বিভিন্ন শিলালিপি, ভূমিহীনৰ ভাৱৰ ফলি বা আন স্মৃতিস্বৰূপ পোৱা তথ্যবশৰ অনুমান কৰিব পাৰি যে এই ৰাজ্যবোৰ নগৰকেন্দ্ৰিক নাছিল, বৰক ব্যাপক খেতিৰাতিৰে নদন-বদন এখন গ্ৰামীণ সমাজ আৰু কৃষি-অৰ্থনৈতিক ভিত্তি কৰিয়েই এই ৰাজ্যবোৰ গঢ়ি উঠিছিল । কৃষিকাৰ্যই যথেষ্ট উৎকৰ্ষতা লাভ কৰিছিল ; পশ্চিম অসমত বড়ো-কছাৰী জনজাতিসকলৰ মাজত পৰাবত কৃত্ৰিম জনলিঙ্গ, বাস্তৱ নিৰাপ আদিৰ জৰিয়তে খেতি কৰাৰ প্ৰথাপ আছে । এই উন্নত কৃষি-কৌশল তেওঁলোকৰ নিজৰ উদ্ভাৱন আছিল নে আমদানীকৃত আছিল জনা নাযায় যদিও, সমাজত কৃষিৰ উন্নতি আৰু উৎপাদনৰ উন্নতি যটোটা খাটাং আছিল । অবশ্যম্ভাব্যত মা-মাংস, খৰি, কাঠ, হাতীদাঁত আদিৰ সংগ্ৰহ আৰুও ভৱিষ্যপূৰ্ণ অৰ্থনৈতিক কাম আছিল । এই ব্যাপক কৃষিজীৱি সমাজখনক ভিত্তি কৰিয়েই পশ্চিমাংশী ৰাজবংশীৰাজ আৰু ৰাজ্যবোৰ গঢ়ি উঠিছিল । দেশত সামাজিক সম্পৰ্কৰ মাজত সামন্তজাতিক উপাদান কিমান আৰু কেনেদৰেৰে আছিল, কোৱাটো টান । কিন্তু প্ৰায়শোচনৰ ব্যাপক আৰু কাৰ্যকৰী চৰকাৰী ব্যৱস্থা এটা থকাটো নিশ্চিত ।

সাধাৰণ প্ৰজাৰ পৰা বাধ্যতামূলক পা-ৰাটনি আদায় কৰাৰ উপৰিও সমাজত প্ৰচুৰ পৰিমাণে দাসত্বৰ ব্যৱহাৰ হৈছিল। বিদেশী ভ্ৰমণকাৰীসকলে অৱশ্যে ইয়াৰ সমাজত আন ঠাইৰ দৰে দাস দেখা পোৱা নাছিল বুলি লেখিছে। কিন্তু, পৰৱৰ্তী আলোচনাই প্ৰমাণ কৰে যে দাস-ব্যৱস্থা এই সমাজত ব্যাপক আছিল, কিন্তু ই আছিল এক অন্তঃসলিল। নদীৰ দৰে। জনজাতীয় সমাজৰ সামাজিক সকলতাই দাসসকলক দৰব ভিতৰত ঠাই কৰি দিব পাৰিছিল বাবেই বাহিৰৰপৰা দাসসকলৰ স্কীয়া সমাজ এখন দেখিবলৈ পোৱা নগৈছিল।

প্ৰাচীন ভাৰতৰ যৌধ-সাম্ৰাজ্যত ৰাজকীয় বিষয়াসকলৰ তত্ত্বাৱধানত সাধাৰণ প্ৰজা আৰু দাসসকলৰ হতুৱাই নতুন মাটি জাতি খেতিবাতি আৰু উৎপাদন কৰাৰ ব্যৱহাৰ কথা জনা যায়। এই উৎপাদন কেনেদৰে ভাগ হৈছিল, অৰ্থাৎ উৎপাদকে কিমান পাইছিল, বজাৰলৈ কিমান গৈছিল তাৰ ইন্দ্ৰিত কোটিলাৰ অংশদ্বাৰা ব্যৱহাৰ হাজত কিছু আছে। বেডনকুক ৰাজকৰ্মচাৰীৰ তত্ত্বাৱধানত ৰাজকীয় উদ্যোগত কৰোৱা এই উৎপাদন আৰু ইয়াৰ উদ্ভূত শোষণেই সেইসময়ৰ সাম্ৰাজ্যবোৰৰ অৰ্থনৈতিক বুনোৱাৰ একোঠাইত মূল খুঁটি আছিল। অলম্বৰ (প্ৰাচীন কামৰূপৰ) লম্বামন্ত্ৰিক কালৰ বিখ্যাত ৰাজ্যবোৰৰ অৰ্থনৈতিক ভিত্তি এনেধৰণৰ আছিল নে নাই কোৱা টান। কিন্তু, ইয়াতকৈ খুব বেছি বেলেগ কিবা এটা হোৱাবোৰ সন্দেহনা কৰিবৰক, জনজাতীয় সমাজ এখনৰ গৰ্ভৰ পৰা জন্ম হোৱা পশ্চাৎপদ কৃষিস্থিতিক সমাজ এখনত প্ৰজাসাধাৰণৰ প্ৰায়-শোষণৰ প্ৰক্ৰিয়াটো অধিক কটকটীয়া আৰু ব্যাপক হোৱাবহে সন্দেহনা অধিক। কিন্তু, প্ৰজাশোষণৰ প্ৰক্ৰিয়াটো বেডনকুক ৰাজকৰ্মচাৰীৰ দ্বাৰা পৰিচালিত এক আৰোলাতাত্মিক ব্যৱহাৰ পৰিসৰত, চিৰাচৰিত আৰু পৰম্পৰাগত জনজাতীয় মূখ্যত্বসকলৰ লগত এক ৰাজনৈতিক তথা অৰ্থনৈতিক সন্দেহ স্থাপন কৰি বজাৰৰে এই কাম কৰিছিল বুলি ধাৰণা হয়। ৰাজত্ব আৰু ৰাজবংশ যদিও হিন্দু আছিল, (হিউৱেন চাঙৰ চোকা স্ৰষ্টব্য) প্ৰজাসকল কিন্তু হৰিকণীনীনৰ দৰে (অকোণীয়া প্ৰজাতিৰ বা নিৰ্বিষ্টভাৱে কৃষ্ণ বক্তা-কছাৰী জনগোষ্ঠীৰ লোক) আছিল। বজাৰবোৰো এনে জনজাতীয় লোকৰ ৰাজত্ববাই হিন্দুধৰ্মৰ প্ৰভাৱ আৰু পুৰোহিতসকলৰ কুৰিচাৰ কলক-হিন্দু নাম লৈ স্কীয়া হৈ পৰিছিল। যি সময়ত দাসকৰ্মচাৰীৰ হাজত হিন্দুধৰ্মৰ প্ৰভাৱ আছিল সেইসময়ত ব্যাপক প্ৰজাসকল কিন্তু অকোণীয়া আছিল। জনজাতীয় মূল্য এই ৰাজত্ববোৰে সমাজৰ পৰিচালনা আৰু শোষণৰ বাবে প্ৰজাতীয় আত্মীয়তাৰ (Racial Kinship) দ্বাৰা লৈ

বেঙেনকুৰ ৰাজকৰ্মচাৰীৰ পৰিৱৰ্তে জনজাতীয় মুখিয়াল (Tribal chief) সকলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল আছিল। আহোমসকলৰ ৰাজত্ব প্ৰথমবৰ্তাই এনে ব্যৱস্থা এটায়েই আছিল। গাঁওবোৰ আহোমৰ ৰাজবংশৰ নিৰ্বাচিত বৰ্গদেৱে (বজাই) আহোম কৈদেৱৰ বিভিন্নজনক প্ৰধান বিষয়বাবোৰৰ দি ৰাজ্য প্ৰশাসন, উৎপাদন আৰু ৰাজ্যৰ সংগ্ৰহৰ বাবে (উদ্ধৃত শোষণৰ জৰিয়তে) নিৰ্ভৰ কৰিছিল। পাছৰ কাললৈ পাইক প্ৰথাৰ জৰিয়তে সামন্ততান্ত্ৰিক সম্পৰ্কবোৰ সৰাজত বাঢ়ি অহাৰ ফলত, উৎপাদনৰ উন্নতি আৰু সামাজিক বিশেষায়নৰ ফলত, প্ৰধানমন্ত্ৰী আৰু বিষয়-কেইজন আহোম কৈদেৱৰ নিযুক্ত হোৱাৰ পৰম্পৰা চলি থাকিলেও ব্যাপক শাসনখনত প্ৰশাসনৰ বিভিন্ন দিশত আন আন জাতিৰ ব্যৱস্থাবোৰেও বিভিন্ন পদবী-আৰু খিতাপ পাই ব্যৱহাৰটোৰ অংশ হৈ পৰে। অৰ্থাৎ জনজাতীয় সম্পৰ্ক বা আহোম কৈদেৱ সম্পৰ্কবোৰ তলৰ ফালে স্থলকি আহি চিলাটোঁহ এহাতে বজা আৰু সামন্তপ্ৰভু আৰু আনহাতে বিভিন্ন জাতিৰ ব্যাপক প্ৰজাসকলৰ ৰাজত সামন্ততান্ত্ৰিক প্ৰভু-প্ৰজা সম্পৰ্কৰ সূত্ৰপাত হয়। (এই বিষয়ে কিছু আলোচনা পাছত কৰা হ'ব।)

আগৰ প্ৰসংগলৈ ঘূৰি আহিলে : পশ্চাৎপদ উৎপাদন আৰু জনজাতীয় সামাজিক সম্পৰ্কৰ ওপৰত ভিত্তি কৰা প্ৰাচীন অসমৰ এনে ৰাজ্যবোৰ সময়ৰে সময়ৰে যল আৰু সমৃদ্ধিৰ শিখৰলৈ উঠালেও, গঠনগত (structurally) তায়েই দুৰ্বল আছিল। এহাতে হিন্দুকৃত শাসকশ্ৰেণীৰ অগ্ৰগামী সামাজিক ধান-ধাৰণা, লাহ-বলাহৰ জীৱন যাত্ৰা, যুঁজ-বাগৰ আৰু এইবোৰৰ খৰচ যোগাব কৰিবলৈ পশ্চাৎপদ অৰ্থনৈতিক ভিত্তিৰ ওপৰত (সাধাৰণ কৃষক প্ৰজাৰ ওপৰত) উদ্ধৃত শোষণ আৰু শ্ৰমশোষণৰ অধিক চাপে সৰাজত ক্ৰমৰ জন্ম দিছিল। এই পশ্চাৎপদ ভিত্তিকূৰি আৰু অগ্ৰগামী উপক্ৰিয়াটোয়েই আছিল এই ৰাজ্যবোৰৰ দুৰ্বলতাৰ কাৰণ। সেয়ে যুঁজ-বাগৰ বা অন্তৰ্গলহতেই হওক, বা ভূমিকম্প-বানপানী আদিৰ দৰে প্ৰাকৃতিক দুৰ্যোগতেই হওক, যেতিয়া এই ৰাজ্যবোৰ কিম্বদ হৈছিল, তেতিয়া ইয়াৰ পুনৰ্গঠন বা বিজ্ঞেয়েবচনৰ সাক্ষ্য নাছিল। ঐশ্বৰ্য্যশালী প্ৰাচীন ৰাজ্য এখন কম সময়তে নিশ্চিহ্ন হৈ গৈছিল, লোপ পাইছিল ৰাজকণ, তাদি পৰিছিল সামাজিক ব্যৱধান আৰু আন এখন ৰাজ্যৰ গঠন নোহোৱা পৰ্যন্ত প্ৰজাসকল তেওঁলোকৰ পৰম্পৰাগত জনজাতীয় মুখিয়ালসকলৰ অধীনত নতুন জনজাতীয় সৰাজত বান কৰিছিল।

সৰাজৰ বিকাশৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় সংগঠিত শক্তি বা অৱলম্বন (এই ক্ষেত্ৰত

বজা-বাজাব, অবিহনে সমাজত নাইকীয়া হৈছিল সামাজিক উদ্যোগ আৰু ব্যাপক প্ৰজাসকল পৰম্পৰাগত জনজাতীয় সমাজ এখনতে সোমাই বৈ গৈছিল স্ববিধ হৈ।

সেইকালৰ শাসকশ্ৰেণীয়ে অধিক উৎপাদনৰ প্ৰয়োজন বুদ্ধি নোপোৱাকৈ থকা নাছিল। ইয়াৰ বাবে চেষ্টাও কৰিছিল। পশ্চিমবপৰা অহা বায়ুন, পণ্ডিত আদি মাত্ৰহক, যি কৃষিকাৰ্যৰ উন্নত কলাকৌশল জানিছিল, তেওঁলোকে ভূমি দান কৰিছিল। তামৰ ফলি কৰি দান কৰা এই ভূমিত দান পাত্ৰসকলৰ উদ্যোগত উন্নত কৃষিকৌশলৰে অধিক উৎপাদন কৰাৰ কাম এহাতে যেনেদৰে আৰম্ভ হৈছিল, আনহাতে এই 'দীপ' সদৃশ এলেকাবোৰত মাটিৰ নতুন মালিক আৰু বজাঘৰে মাটিৰ লগতে কাম কৰিবলৈ দান কৰা প্ৰজাসকলৰ মাজত জনজাতীয় প্ৰজাতীয় আত্মীয়তাৰ (Kinship) পৰিৱৰ্তে প্ৰভু-প্ৰজা সামন্তীয় সম্পৰ্কৰ বীজ অংকুৰিত হৈছিল। সামন্ততন্ত্ৰৰ বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত এই প্ৰক্ৰিয়াবোৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ অৱদান আছে।

পশ্চিমবপৰা হোৱা প্ৰব্ৰজনৰ প্ৰভাৱ

অসমত ভূমি অৰ্থনীতি আৰু সামন্ততন্ত্ৰৰ বিকাশত উত্তৰ ভাৰতৰ পৰা এই অঞ্চললৈ অহা উচ্চজাতৰ মাত্ৰহৰিনিৰ্যে অৱদান কৰা নহয়। অসমত বাজৰ কৰা বহু কেইজন বজাৰ বাজৰকালতে উত্তৰ ভাৰতৰ পৰা বহু উচ্চ বংশজাত ব্ৰাহ্মণ আৰু কায়স্থ লোকক তেওঁলোকে নিজৰ বাজৰতালৈ আনিছিল আৰু নিজৰ বাজ্যত মাটি-বাৰী আৰু খাটনিয়াৰ মাত্ৰহ যি সংস্থাপন কৰিছিল। মূলতে জনজাতীয় (বড়ো-কছাৰী-চুড়িয়া) বজাসকলে এনে লোকসকলৰ প্ৰত্যাহতে হিংস্বৰ্ষ গ্ৰহণ কৰিছিল আৰু নিজৰ বাজ্য প্ৰশাসনত মন্ত্ৰণাহাত্য, পণ্ডিত আৰু পাবিৰৰ হিচাবে এওঁলোকৰ সহায় লৈছিল। কুৰাৰ ভাৰতবৰ্ষা আদি প্ৰখ্যাত বজাসকলৰ বাজৰতালৈ ভাৰতবৰ্ষৰ সকলো ঠাইৰে পণ্ডিত-প্ৰজ্ঞান সকলৰ সৈত বৈছিল যুলি উল্লেখ আছে। বজাঘৰে অনোৱা পৰিয়ালবোৰৰ উপৰিও ভাসা অবেদনকাৰী বহু বায়ুন, কায়স্থ আৰু বৈত্ৰ-সাত্ৰু আদিও ইয়ালৈ আহিছিল আৰু বজাঘৰৰ নহ'লেও স্থানীয় জনজাতীয় মুখিয়াল, বাজ অমাত্য, মন্ত্ৰাসকলৰ বৰণাবেৰণ আৰু পূৰ্ণপোষিত ভাৱত কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। বহু মূখ্য ধৰ্মি এনে এটা প্ৰক্ৰিয়া নিৰবহিৰিত ভাৱে

চলি থকাৰ প্ৰমাণ পোৱা যায়। বজাৰত হিন্দুধৰ্মৰ প্ৰাধান্য বাঢ়ি অহাৰ লগে লগে এনে লোকসকলৰ সামাজিক ভূমিকা আৰু শক্তিও বাঢ়িছিল।

৬ষ্ঠ শতিকাৰ কামৰূপৰ বজা ভূতিবৰ্মনৰ পৰা এনে বজাৰকলে বাহু-পণ্ডিতসকলক মাটি আৰু মাতৃহ দান কৰাৰ কিছুমান কলি পোৱা যায়। বজাৰলৈ বৰগাওঁ, তুঙ্গাল-কুটিৰ কলি—১১ শতিকা, ইন্দ্ৰপালৰ গুৱাহাটীৰ কলি, গোবিন্দ কেশবদেৱৰ ভাতৃৰ ভূমিদানৰ কলি, বলভদেৱৰ ভূমিদানৰ কলি আদি বহুতো কলিত এনে দানৰ সন্দেশ পোৱা যায়। এনে দানৰ বৈশিষ্ট্য আছিল যে বজাই বাহু-পণ্ডিতসকলক এটুকুৰা পণ্ডিত মাটিৰ লগতে কিছুসংখ্যক মাতৃহকো খেতিবাতি কৰোৱাবলৈ দান কৰিছিল। বাক্তিৰ বাহিৰেও নানা ষষ্ঠ-ষষ্ঠিৰ ধৰ্মীয় অহুঠান আদিৰ নামতো এনেদৰে মাটি, মাতৃহ দান কৰা হৈছিল। মাটিৰ লগতে দান কৰা মাতৃহবোৰক দান পাওঁতাজনে খেতি কৰাবলৈ অৰ্থাৎ কৃষি-শ্ৰমিক হিচাবে ব্যৱহাৰ কৰিছিল। এই প্ৰক্ৰিয়াৰ ফলত জনজাতীয় অৰ্থনীতি আৰু সামাজিক সম্পৰ্ক অধাৰিত সমাজখনত একপ্ৰকাৰ মালিক-ভূমিদান (Lord and Serf) সম্পৰ্কৰ প্ৰাথমিক বীজ অংকুৰিত হৈছিল। দান কৰা গাওঁ বা মাতৃহবোৰ দাস নাছিল (যদিও, মাটিৰ মালিকৰ দাস শ্ৰমিক থকাতো অসমত নাছিল, অৱশ্যে তেওঁলোক ঠিক কোনধৰণৰ সামাজিক সম্পৰ্কৰ অধীন আছিল, সঠিক জনা নাযায়।) যুক্তিসংগতভাৱেই অনুমান কৰিব পাৰি যে তেওঁলোকে নিশ্চয় বিনা পাৰিশ্ৰমিকে নতুন মালিকৰ মালিকিত কাম বন কৰি দিব লাগিছিল আৰু এনে কৰাৰ বাবে তেওঁলোকে হয়তো বজাৰলৈ কাম কৰা বা কৰ-কাটল আদিৰ বাবে অধ্যাহতি পাইছিল। পিছৰ কালত, আহোৰ যুগতো পাইকসকলক এনেদৰে দান কৰা হৈছিল আৰু তেওঁলোকে এনেদৰে বহুবেকত পালপাতি ৩.৪ ব্ৰাহ্মণ বাবে কাম কৰি দিব লাগিছিল। যি নহওক, মাটি-মাতৃহ দান কৰাৰ ফলত জনজাতীয় সমাজখনৰ মাজত ঠায়ে ঠায়ে এনে মালিকসকলৰ অধীনত সামন্ততান্ত্ৰিক সম্পৰ্ক কিছুমান উপাদান আৱণ্ট হৈছিল বুলি ক'ব পাৰি।

এনে মাটি গ্ৰাণ্টবোৰত মালিকসকলৰ তত্ত্বাবধানত উন্নত কৃষিকাৰ্য্য প্ৰচাৰ হৈছিল। এনে পণ্ডিতসকলে তেওঁলোকৰ লগতে উক্তৰ ভাৱতঃ প্ৰতিষ্ঠিত কৃষি সমাজখনৰ উন্নত কৃষি সভ্যতাৰ কলাকৌশল কঢ়িয়াই লৈ আহিছিল। এই বিষয়ে বাৰোৰৰ ধৰ্মানন্দ কোণাৰীৰ আলোচনাৰ উদ্ধৃতি যি ত° অমলেন্দু গুৰাই দিখিছে যে, "আহোমসকল অহাৰ আগতে ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাৰ বিভিন্ন ঠাইত এনেদৰে ৭ ন

ঘাটব গ্রান্ট শিঁচবতি হৈ আছিল। ব্রাহ্মণসকলৰ এই বলতি স্থলবোৰ জনজাতীয় ভূখণ্ডৰ মাজত আঁৰলতাত। আৰু হাবী জীৱনযাত্ৰাৰ একো একোটা ঘাটব নিচিনা আছিল। বংশজ্ঞা, বীজ, খেতিবাতি আৰু গো-প্ৰজননৰ জ্ঞান—এই আটাইবোৰ নাঙলৰ ব্যৱহাৰৰ আগতে জানিবলগীয়া কথা। সময়ত বহু দূৰ-দূৰণিবৰণা প্ৰব্ৰজন কৰা এই উভোগী ব্ৰাহ্মণসকলৰ যি এই জ্ঞান আছিল এই কথাটো কোঁশাধীয়ে উচিতভাৱে গুৰু দি কৈছে। এক আদিম ভূখণ্ডৰ মাজত অগ্ৰণী বাহিনী বা পায়নিয়াৰ হিচাবে, তেওঁলোক নাঙল-গাওঁ-মতাতালৈ উত্তৰণৰ মূল আছিল আছিল।” (ড° অমলেন্দু গুহ Land rights and Social classes in Medieval Assam.)। অসমৰ জনজাতীয় সমাজখনৰ বপান্তৰ আৰু উন্নত সামন্ততান্ত্ৰিক কৃষি ব্যৱস্থা গঢ়ি তোলাৰ ক্ষেত্ৰত এই ব্ৰাহ্মণ পণ্ডিতসকলে এক প্ৰগতিশীল ভূমিকা পালন কৰিছিল। পাছৰ কাললৈ তেওঁলোকৰ এই প্ৰগতিশীলতা লোপ পালেগৈ যদিও সমাজৰ বিকাশৰ এটা পৰ্যায়ত এওঁলোকৰ অৱদান উল্লেখ কৰিব পৰা নাযায়।

এওঁলোকতকৈও গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছিল ভূঞা-কাৰ্য্যসকলে। এওঁলোকেও বজাঘৰ আৰু শাসকগোষ্ঠীবৰণা ঘাটবাৰী, হাহুহ আদি জানকণে পাইছিল। বহু কাৰ্য্য লোক প্ৰশাসনৰ কাৰ্যত জড়িত আছিল, কিন্তু ভূঞাসকল মূলতে আছিল খেতিয়ক আৰু যোদ্ধা। ভূঞাসকলৰ বিষয়ে দীঘলীয়া আলোচনা যোহানবীৰ্য্য গগ-অত্মাখান নামৰ কিতাপত (পৃ: ৩২-৭৫) কৰা হৈছে। এনে ভূঞাসকলে স্থানীয় শাসকসকলৰ পৃষ্ঠপোষকতাত নাইবা নিজেও স্বতন্ত্ৰবীৰ্য্যভাৱে উন্নত পদ্ধতিৰ খেতিবাতিৰে জনজাতীয় সমাজৰ মাজত একো একোখণ্ড বাজাৰ সৃষ্টি কৰিছিলহি আৰু নিজৰ সংগঠিত অস্থপদ্ধিৰে এই এলেকাবোৰ জনজাতীয় লোকসকলৰ আক্ৰমণবৰণা বন্ধাও কৰিছিল। স্থানীয় শাসকসকলেও সামৰিক শক্তিৰ বাবে সযত্নে সযত্নে এওঁলোকৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল আছিল। আকৌ, স্থবিধা পালে ভূঞাসকলে স্থানীয় শাসনকৰ্ত্তাক অপসৰিত কৰি নিজেই দেশৰ শাসনকৰ্ত্তা হৈ উঠিছিল। নিজৰ মাজত ভূঞাসকলে এক প্ৰকাৰ চিলা সংঘ ৰূপে ব্যৱহাৰে (loose confederation) কামকাজ চলাইছিল (ভূ-৩)। খেতিবাতিৰ প্ৰভাৱ, বৃত্ত-বাগবৰ পাবৰ্দ্ধিতা আৰু সংগঠন, বিতাৰণ, আৰু সৰু সৰু বাজা পাতি প্ৰজাপালন কৰা ভূঞাসকল একেধাৰে যোদ্ধা আৰু সাহসী ভূখাৰীৰ ৰূপে আছিল। ড° গুহৰ মতে অসমত, বিশেষকৈ দূৰল বজাৰসকলৰ শাসনকালত, আৰু পূৰ্বাং

আহোম ৰাজ্য গঢ় লৈ উঠাৰ আগতে কিছু কিছু ঠাইত, কিছু পৰিমাণে মাটিত সামন্তভাৱীক ব্যৱস্থা (feudalisation of land) গঢ়ি উঠাতো ক্ষুণ্ণাঙ্গকলৰ আৱৰ্তাৱেই সূচনা কৰা। (এ)

টাই আহোমসকলৰ আগমন

পশ্চিমবংগৰা হোৱা প্ৰব্ৰজনৰ দৰে পূব দিশবংগৰাও ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকালৈ প্ৰব্ৰজন ঘটাইছিল। পাটকাই পাৰ হৈ এই দিশবংগৰা আহিছিল আহোমসকল। আহোমসকলে নাপা পাহাৰৰ বিভিন্ন নাপা কৈৱৰ্য্যবোৰৰ লগত প্ৰচণ্ড যুঁজ-বাগৰ কৰি জিকি আহিবলগীয়া হৈছিল যদিও উপত্যকাৰ সমভূমিত সোমোৱাৰ লগে লগেই তেওঁলোকৰ যুঁজ-বাগৰৰ পৰ্ব অন্ত পৰিছিল। কেনেদৰে তেওঁলোকে এই অঞ্চলৰ আদিবাসী বৰাণ আৰু বৰাহীসকলৰ লগত বিনামুক্তি সম্পৰ্ক স্থাপন কৰিছিলহি, কেনেকুৱা সম্পৰ্ক স্থাপন কৰিছিল, আৰু কিয় শালি খেতি কৰা আহোমসকলৰ লগত ব্যৱখেতিত অত্যন্ত আদিবাসী সকলৰ সংঘাত হোৱা নাছিল সেই কথা ইতিমধ্যে উল্লেখীয় হৈছে। আহোমসকলে ইয়াত বিতাপী লোৱাৰ পাছতহে চুতিয়া আৰু কছাৰী ৰাজ্যৰ লগত কিছু যুঁজ-বাগৰ লাগিছিল; সেয়া কিছুদিন নিহৰ কথা, কিন্তু, মূলতে তেওঁলোকে বিনামুক্তিই, নমিলমিলবেই উপত্যকাত ন-স্বাভাৱ সজপাত কৰিব পাৰিছিল।

টাই আহোমসকলৰ আটাইতকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ বৈশিষ্ট্যটো আছিল তেওঁলোকৰ কৃষিকোশল। খেতিয়ক এই ঠাকুৰখিনিৰে উপত্যকালৈ আহিছিল মূলতে খেতি-মাটিৰ সন্ধানত। ইয়াত আহিয়েই প্ৰথমবৰণাই তেওঁলোকে নিজৰ ভৱণ-পোষণৰ বাবে খেতিবাতি কৰিবলৈ উত্তৰী হৈ পৰিছিল। স্বাভাৱতঃ, প্ৰথম ৩-৪ টা বৰ্ষক আহোমসকলে আৰু প্ৰথম বৰ্ষা চুকালৈ উপযুক্ত খেতিৰ মাটি বিছাৰি ঠাই নলাই ঘূৰি ফুৰাৰ কথাই পোৱা যায়।

টাই আহোমসকলে স্থাপন কৰা স্বাভাৱন আছিল এখন খেতিয়কৰ স্বাভাৱ, আৰু তেওঁলোকৰ কৃষিকাৰ্য আছিল মূলতে শালিধানৰ খেতি। জলাহ-শিটনি ডাঙি মোকলাই প্ৰচণ্ড কঠোৰে তেওঁলোকে খেতিৰ মাটি উলিয়াবলগীয়া হৈছিল। আৰু, তেওঁলোকৰ স্বাভাৱনৰ মূল সাংগঠনিক ব্যৱস্থা আছিল পাইক আৰু খেন

প্ৰথা। এই পাইক আৰু খেল প্ৰথাই কেনেদৰে প্ৰথমে সমাজৰ অনজাতীয় উপাধানবোৰক হু-সংহত কৰি বাহিৰ পেলোৱাৰ সময়কালৰ পটভূমিকা তৈয়াৰ কৰিছিল, আৰু শেষত গৈ সামন্ততন্ত্ৰৰ পূৰ্ণ বিকাশৰ বাটত এই ব্যৱস্থাই কেনেদৰে বাধা হৈ পৰিছিল আৰু ইয়াৰ ঐতিহাসিক পৰিণতি কি হ'ল সেই কথাই এতিয়া আলোচনা কৰা হ'ব।

আহোমসকলে উজনি অসমত শাসিধেতিৰ প্ৰৱৰ্তনৰ জৰিয়তে এই অঞ্চলত উন্নত কৃষিকাৰ্যৰ পাতনি মেলিলেহি যদিও, পশ্চাৎপদ সেই যুগত কৃষিৰ উৎপাদন বৰ বেছি নাছিল। গতিকে সমাজত উদ্ধৃত্তও প্ৰয়োজনীয় পৰিমাণে উৎপন্ন নহৈছিল। বেছা-বেপাৰ আৰু পণ্য অৰ্থনীতিও ইমান বিকশিত হোৱা নাছিল যে ই বাটুৰ অৰ্থনীতিক চলাই ৰাখিব পাৰে। গতিকে স্বাভাৱিকতেই শাসকসকলে যুদ্ধতো বাহেই, শাস্তিৰ সময়তো প্ৰশাসন আৰু আন আন সকলো কামকাজৰ বাবে প্ৰত্যক্ষভাৱে নিৰ্ভৰ কৰিবলগা হৈছিল প্ৰজাসকলক পোনপটীয়াভাৱে বাধ্যতামূলকভাৱে বিনা বেতনে কাম কৰোৱাৰ ওপৰত—অৰ্থাৎ শ্ৰম-শোষণৰ ওপৰত। পাইক প্ৰথাই আছিল এই শ্ৰম-শোষণৰ হাতিয়াৰ।

পাইক প্ৰথা আৰু খেল বিভাগ আগৰ পৰায়ে নাছিল, ডেনে নহয়, উপাধানবোৰ সমাজত আছিলেই। ১৬১১-বৰ্ষৰ আৰম্ভ কৰি ১৬৫৩ খৃঃ, এই ৪০ বছৰৰ ভিতৰত এই ব্যৱস্থা ব্যাপকভাৱে সংগঠিত কৰি পেলোৱা হৈছিল। পাইক প্ৰথাৰ বিষয়ে বেছি গভীৰ আলোচনালৈ নগৈ এই কথা কব পাৰি যে দেশৰ ১৬ বছৰৰ ওপৰৰ প্ৰতিজন কৰ্মী পুৰুষে পাল পাতি বছৰেকত ৩ ৪ মাহ বিনাবেতনে শাসক-শ্ৰেণীৰ—অৰ্থাৎ বজা, বিষয়াসকল, ধৰ্মগুৰুসকল বা প্ৰয়োজনীয় বাহুহা কাম-কাজৰ বাবে খাতি দিব লাগিছিল। কোনো সাধাৰণ প্ৰজায়েই ইয়াৰপৰা অব্যাহতি পোৱা নাছিল আৰু তেওঁলোকক এনেদৰে কাম কৰাবৰ বাবে ডলৰ ধাপৰ বৰা-শইকীয়াবপৰা ওপৰৰ হাজৰিকা ফুকনলৈকে তথৈ তথৈ থকা বিষয়ে এটা কটকটীয়া আমোলাতাত্ত্বিক ব্যৱস্থা গঢ়ি তোলা হৈছিল। (পাইক প্ৰথা সংগঠনৰ বিষয়ে বিস্তৃত আলোচনাৰ বাবে চাওঁক লেখকৰ যোৱামৰীয়া গণ-অত্যাখান গ্ৰন্থৰ প্ৰথম ভাগ।)

এনে তিনি বা চাৰিজন পাইকৰ এটা গোট কৰা হৈছিল আৰু গোটটোৰপৰা পাজপাতি একোজন কামলৈ যোৱাৰ সময়ত বাকীকেইজনে তেওঁৰ দক্ষতা কামবল, খেতিপাতি চাই দিছিল। এনেদৰে বিনাবেতনে খাতি দিয়াৰ পৰিৱৰ্তে পাইকসকলে

প্ৰতিজনে দুপূবাকৈ শালিখেতিৰ বোৱতী মাটি বিনাকৰে জোপ কৰিবলৈ পাইছিল। ইয়াৰ ওপৰকি মাটি তেওঁলোকে খেতি কৰিবলৈ গ'ব পাবিছিল যদিও তাৰ বাবে কৰ দিব লাগিছিল। মাটিৰ মালিকীসকল অৱশ্যে তেওঁলোকে পোহা নাছিল। এই পাইকসকলক বজাঘৰে বা বিষয়াসকলে মজিয়াতে কাবোৰাক হান কৰিবও পাবিছিল। এনেদৰে ব্যক্তিবিশেষ বা অত্যাধিক (ধৰ্মীয় মঠ-মন্দিৰ, সত্ৰ আদি) হান কৰি দিয়া পাইকজনে তেতিয়া তেওঁৰ নতুন মালিকৰ বাবে বহুবেকত ৩৫ হাৰ বিনাবেতনে খাটি দিব লাগিছিল।

বিনাবেতনে ৩৫ হাৰ কাম কৰি দিব লগাৰ সময়খিনিত পাইকসকলে মালিক বা বিষয়াসকলৰ মজিয়াতে উৎপন্ন, সংগ্ৰহ বা আন কামত নিযুক্ত আছিল। মূলতে তেওঁলোকক খেতিবাতিৰ উৎপন্নৰ কামত, বা জলাহ-পিঙনি জাতি নতুন মাটি উলিওৱাৰ ক্ষেত্ৰত বা অৰণ্যৰপৰা খৰি-খেৰ-হাতী-হাতীদাঁত আদি সম্পদ সংগ্ৰহত, বিষয়াসকলৰ আৰু বজাঘৰৰ দক্ষতা কামবন কৰাত বা বাৰী-ঘৰ চোৱাচিত্তি কৰাত লগোৱা হৈছিল। ইয়াৰ বাহিৰেও দেশৰ আৰু সমাজৰ বাবে কৰিবলগা ৰাজহুৱা কাম-কাজ যেনে আলি-মথাউৰি বন্ধা, খাল খন্দা, পুখুৰী খন্দা, মৌল-দেৱালয় নিৰ্মাণ আদি কামো এই পাইকসকলৰ প্ৰায় ছাবাই কৰোৱা হৈছিল। দেশৰ প্ৰতিৰক্ষাৰ বাবে গঢ় বন্ধা, থায়ে থন্দাৰপৰা আৰম্ভ কৰি মুক্ত সময়ত সেনাসংগ্ৰহো এওঁলোকৰ মাজৰপৰাই কৰা হৈছিল। মুঠতে দেশৰ সকলো কামকাজ এই পাইকসকলৰ প্ৰায় ছাবাই কৰোৱা হৈছিল। ৰাজহুৱা কাম কাজৰ বাহিৰে আন উৎপন্নৰ কামত নিয়োজিত পাইকসকলে উৎপন্ন কৰা বা সংগ্ৰহ কৰা কোনো বস্তুকেই ভাগ নাপাইছিল বৰক এই ৩৫ হাৰ কাম কৰা সময়ত নিজৰ খোৱা পিছাৰ বচন পাতি নিজেহে আনিব লাগিছিল। সাধাৰণ প্ৰায় কৰা পাইকসকলৰ বাহিৰে বিশেষ বিশেষ কামিকৰী কোঁশল জনা প্ৰজাসকলক বিভিন্ন বৃত্তিমালা খেলৰ অধীনত লগাওৱা কৰা হৈছিল আৰু তেওঁলোকে নিজা নিজা বৃত্তি অনুসৰি দেশ আৰু বজাঘৰৰ বাবে কামবন কৰি দিছিল।

‘পা খাটি’ দিয়া এই ৩৫ হাৰ সময়ছোৱা প্ৰতিজন পাইক প্ৰজা নিজে উৎপাদনৰ জাতিয়াৰ স্বত্ব হৈ পৰিছিল। এই লক্ষ্যৰ্থে মূলতে হান-সমাজৰ লক্ষ্য। হানসকল স্বতন্ত্ৰ নহয়, তেওঁলোক নিজেই মালিকৰ উৎপাদনৰ জাতিয়াৰ স্বত্ব। পণ্য আৰু মুহা অৰ্থনীতি, ব্যৱসায়-বাণিজ্য আনকি কৃষি উদ্ভূত আতি কৰ পৰিমাণ উৎপন্ন হোৱা সেই কালছোৱাত দেশখন চলাবলৈ আৰু পানকৰ্ম্মেৰীৰ চাহিলা

পূৰণ কৰিবলৈ এনেদৰে প্ৰত্যক্ষা প্ৰয় শোষণৰ ব্যৱস্থা সংগঠিত কৰি তোলাতো প্ৰয়োজন হৈ পৰিছিল। অসমৰ সমাজৰ বিকাশৰ প্ৰক্ৰিয়াত সেয়ে জনজাতীয় সমাজৰ বৃদ্ধিৰ পূৰ্বা সাক্ষ্যভাৱে উদ্ভৱৰ প্ৰক্ৰিয়াটোত শাসকশ্ৰেণীয়ে সমাজত দাসপ্ৰয় শোষণৰ সম্পৰ্কবোৰ বাস্তৱ পৰ্যায়ত সংগঠিত কৰি পেলাবলৈ বাধ্য হৈছিল। ইয়ে আছিল পাইক প্ৰথাৰ মূল চৰিত্ৰ।

এই পাইক ব্যৱস্থা সংগঠিত কৰাৰ ফল হ'ল দুটা। এহাতে এই ব্যৱস্থাই সমাজত দাসপ্ৰয় শোষণ ব্যৱস্থা কটকটীয়া কৰি পেলালে। আগতে বিভিন্ন জন-গোষ্ঠীবোৰে গোষ্ঠীগত বস্তুত স্বীকাৰ কৰাৰ ফলত যি কম আপেক্ষিক স্বতন্ত্ৰতা লাভ কৰিছিল, এতিয়া সেইকণো হেৰুৱালে। জাতি-বৰ্ণ নিৰ্বিশেষে সকলো সাধাৰণ প্ৰজাই পাইক ব্যৱস্থাৰ অধীনত বাধ্যতামূলক দাসত্ব খাটিবলৈ বাধ্য হ'ল। যদিও চমুৰা আৰু আন উচ্চ-বংশজাত লোকসকল এই ব্যৱস্থাৰপৰা মুক্ত আছিল আৰু নগদ টকাৰে পাজনা শোধাইছিল, কিন্তু মূল প্ৰজাৰ সংখ্যাৰ তুলনাত এওঁলোক আছিল নগণ্য। সেয়ে পাইক প্ৰথা প্ৰবৰ্ত্তনৰ লগে লগে দাসপ্ৰয় শোষণ ব্যৱস্থা আনুষ্ঠানিক-ভাৱে সু-সংগঠিত হৈ পৰিল।

আনহাতে পাইকপ্ৰথা সংগঠনে কিন্তু সমাজত গঢ়ি উঠা সামন্ততান্ত্ৰিক সম্পৰ্ক-বোৰকো শেষ বিচাৰত শক্তিশালী কৰাত সহায় কৰিলে। দুইটা পৰস্পৰ বিৰোধী কথা যেন লাগিলেও প্ৰকৃততে কিন্তু তেনে নহয়। সমাজৰ মাজত যি সামন্ততান্ত্ৰিক সম্পৰ্কবোৰৰ সৃষ্টি হৈছিল, পাইক প্ৰথাৰ সংগঠনৰ জৰিয়তে সেইবোৰ আৰু শক্তিশালী হ'ল কেনেকৈ ?

প্ৰথমে : এতিয়া খেল ব্যৱস্থাৰ অধীনত মাটিৰ মালিকানা নিৰ্দিষ্ট কৰা হ'ল। প্ৰতিজন পাইক প্ৰজাই এতিয়া নিজৰ খেলৰ অধীনত মাটিৰ ওপৰত মালিকীস্বত্ব নাপালেও স্বত্বাধীন লাভ কৰিলে। পাইক ব্যৱস্থা সংগঠনৰ আগতো প্ৰজাৰ হাতত মাটি আছিল, কিন্তু কৃষক প্ৰজাৰ মাটিৰ লগত থকা সম্পৰ্ক নিৰ্দিষ্ট নাছিল। এতিয়া আনুষ্ঠানিকভাৱে কৃষক প্ৰজাৰ মাটিৰ লগত এটা নিৰ্দিষ্ট সম্পৰ্ক গঢ়ি উঠিল। যদিও পাইকসকলে মাটি-বাৰী হস্তান্তৰ বা বিক্ৰী কৰিব নোৱাৰিছিল, অৰ্থাৎ মাটিৰ মালিকীস্বত্ব পোৱা নাছিল, তথাপি পাইক হৈ থকা অৱস্থাত বিনা কৰে চমুৰা মাটি ভোগ কৰিবলৈ পোৱাটো নিৰ্দিষ্ট হৈ পৰিল। এই মাটি প্ৰকৃততে যদিও কৰণাত্মক নছিল, তথাপি বাপেকৰ মাটি একে খেলৰ অধীনত থকা পুত্ৰকে পোৱাত কোনো বাধা নাছিল। স্বত্বাধীন পোৱাত নিজৰ মাটিত বেদাৰ বটা ৩/৪

মাহৰ বাহিৰে বাকী সময়খিনি খেতি কৰিবলৈ শোৱাত প্ৰজাসকলৰ হাটৰ লগত সম্পৰ্ক আৰু দৃঢ় হৈছিল। সেয়ে এই কাৰে সামন্ততান্ত্ৰিক উপাধানবোৰ শক্তিশালী কৰাত সহায় কৰিলে।

দ্বিতীয়তে, বিষয়াসকলক নগৰ বেডনৰ পৰিৱৰ্তে খাত, পায় আৰু নিৰ্দিষ্ট সংখ্যক পাইক দিয়া হৈছিল আৰু ইয়াৰ উপৰিও লগুৱা-লিক্‌চৌ আছিল। লগুৱা-লিক্‌চৌবোৰ চৰিত্ৰ আৰু সম্পৰ্কৰ বিশ্বৰূপা সম্পূৰ্ণ হাল আছিল। যি মহৎক, নগৰ ধনৰ পৰিৱৰ্তে খাত, পায়, লগুৱা-লিক্‌চৌ আৰু নিৰ্দিষ্ট সংখ্যক পাইক দিয়াৰ ফলত ডাঙৰ বিষয়াসকল ক্ৰমান্বয়ে একোজন সামন্তপ্ৰভু হৈ পৰিল। তেওঁলোকে ডলতীয়া পাইকসকলৰ বিচাৰ সুধিছিল আৰু তিনি চাৰি মাহ প্ৰশ-শোষণৰ ওপৰিও উৎপন্ন অংশবিশেষ ভাৰ-ভেটি হিচাপে আত্মসত্ত্ব কৰিছিল। ইয়াৰ ফলত সামন্ততান্ত্ৰিক অৰ্থনীতি-বহিষ্কৃত শোষণ-ব্যৱস্থা ভালকৈয়ে আবদ্ধ হৈছিল। এহাতে পাইক প্ৰধাৰ দানপ্ৰশ শোষণ আৰু আনহাতে গঢ় লৈ উঠা সামন্ততান্ত্ৰিক শোষণৰ ব্যৱস্থাই সাধাৰণ প্ৰজাৰ জীৱন দুৰ্বহ কৰি পেলাইছিল।

তৃতীয়তে, পাইকসকলক বিভিন্ন বিষয়াৰ ডলত ভাগ কৰি দিয়াৰ বাবে কৰাৰ কেন্দ্ৰীয় কৰ্তৃত্বৰ অনিবাৰ্যতায়ে খণ্ডীকৰণ ঘটিছিল। কাৰণ প্ৰশাসনৰ কাৰ কাৰ, বাজহ তোলা, পণ্য সংগ্ৰহ, বিচাৰ, যুঁজৰ সময়ত সৈন্য পোটোৱা আদি বহুতো কৰমতা আৰু দায়িত্ব বিষয়াসকলৰ হাতলৈ গুটি পৈছিল। ইয়াৰ ফলত কেন্দ্ৰীয় কৰ্তৃত্ব কমি গৈছিল আৰু নতুন সামন্তপ্ৰভু শ্ৰেণীৰ শক্তি সংহত হৈছিল।

পাইকপ্ৰথা সংগঠনৰ ফলত অনিবাৰ্যতায়ে এই প্ৰক্ৰিয়াবোৰ আবদ্ধ হৈছিল, ফলত সামন্ততান্ত্ৰিক সম্পৰ্কবোৰ গঢ় উঠিছিল। ইয়াৰ এটা ভাঙন বৈশিষ্ট্য আছিল।

পাইকপ্ৰথা সংগঠনৰ জৰিয়তে যি দানপ্ৰশ শোষণ-ব্যৱস্থা বাটৰ পৰ্যায়ত গঢ়ি উঠিছিল, ই কৰ নিৰ্বাৰ আৰু অত্যাচাৰী আছিল। বহুবেকত নিৰ্দিষ্ট সময় বিনা বেডনে খাচি দিয়া, খাত উৎপন্ন, পদাঙ্গুগ্ৰহ আৰু অত্যন্ত কামত নিযুক্ত পাইকসকল দায়িত্ব দানকৰ্মশীল অধীন আছিল। তদুপৰি যথাস্থায় বৰষুণ শান্তি-ব্যৱস্থা, বিচাৰৰ সময়ত হোৱা চৰণ দুৰ্নীতি, দানকৰ্মশীল বাচ-বিচাৰ নেঃহোৱা অত্যাচাৰে পাইকসকলক জুকা কৰি পেলাইছিল। গা খটা ৩ মাহ তেওঁলোক দিহা উৎপাদনৰ হাতিয়াৰ হৈ পৰিছিল। দানকৰ্মশীল বাবে এই ব্যৱস্থা ঠিকই কথাটো প্ৰয়োজন হৈছিল সমাজৰ শিষ্টপন্থা উৎপাদন ব্যৱস্থাৰ বাবে। প্ৰত্যেকই কৈ অহা হৈছে যে

এক বিশেষ সময়ৰ সামন্ততান্ত্ৰিক সমাজ ব্যৱস্থাৰ ৰূপ সেই সমাজত থকা উৎপাদনৰ ক্ষমতাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। যিহেতু উৎপাদনৰ ক্ষমতা আছিল শিথল, সেয়ে দাসত্ব শোষণ ব্যৱস্থা বজায় ৰখাটো প্ৰয়োজন হৈছিল। সেয়ে পাইক ব্যৱস্থাৰ দ্বাৰা চলোৱা দাসত্ব শোষণে সমাজৰ মূল সামন্ততান্ত্ৰিক সম্পৰ্কটো বৈৰাচাৰী কৰি পেলাইছিল।

পাইক প্ৰথা সংগঠনৰ জৰিয়তে সামন্ততান্ত্ৰিক উপাদানবোৰ সংহত হৈ নিৰ্দিষ্ট ৰূপ গ্ৰহণ কৰিছিল আৰু পশ্চাত্তম উৎপাদন ব্যৱস্থাৰ বাবে চলাই ৰাখিবলগা দাসত্ব শোষণে এই সম্পৰ্কক বৈৰাচাৰী ৰূপ দিছিল। ফলত শেষত সামন্ততন্ত্ৰত তীব্ৰ সংকটে গা কৰি উঠিছিল।

পাইকপ্ৰথাৰ অধীনত সামন্ততন্ত্ৰৰ বিকাশ

পাইকপ্ৰথাৰ সময় ব্যৱস্থাটোৱেই আছিল ৰাষ্ট্ৰীয় পৰ্যায়ত ব্যাপকভাৱে সংগঠিত। এই সময় ব্যৱস্থাটোৰ চোৱাচিতা আৰু পৰিচালনাৰ বাবে বিভিন্ন পৰ্যায়ত নানান বিষয়া নিযুক্ত হৈছিল। এই মুখ্য বিষয়াসকল আৰু মন্ত্ৰী ভা-ভাঙবীয়াসকলক ভৰণ-পোষণৰ বাবে খাত, পায় আৰু নিৰ্দিষ্ট সংখ্যক পাইক প্ৰদান দিয়া হৈছিল। পাইকসকলৰ প্ৰশিক্ষণ আৰু কৰমুক্ত খাতপায়ৰ সম্পদ ভোগ কৰা এই বিষয়াসকল লাহে লাহে সম্পদশালী হৈ উঠিবলৈ আৰম্ভ কৰিছিল। খাত-পায়বোৰ মূলতঃ পদেন আছিল যহিও মূল সম্পত্তিবোৰ সাধাৰণতে বংশাৱলম্বিকভাৱেই একোটা পৰিয়ালৰ ভোগ কৰা হৈছিল। ৰাজবোৰত নপৰিলে এনে ভোগ হৰণৰপৰা বঞ্চিত হুৱা কমেই হৈছিল। সেয়ে বিষয়া ভাঙবীয়াসকলৰ এই সামন্ততান্ত্ৰিক চুৰাচাৰী শ্ৰেণীটো দিন যোৱাৰ লগে লগে শক্তিশালী হৈ উঠিবলৈ আৰম্ভ কৰিছিল। পাইকসকলৰ প্ৰত্যক্ষ প্ৰশিক্ষণ আৰু আন নানা তৰফৰ অৰ্থনীতি বহিৰ্ভূত শোষণে এহাতে যেনেদৰে এই শ্ৰেণীটোৰ উৰাল ভৰাইছিল, আনহাতে ই সাধাৰণ প্ৰজাক চেপ-খুন্দী জীৱন হুঁহু কৰি তুলিছিল। প্ৰশাসনৰ লগত প্ৰত্যক্ষভাৱে যুক্ত এই শ্ৰেণীটোৱেই দেশৰ ৰাজনৈতিক কমতা নিয়ন্ত্ৰণ কৰিছিল।

যি কি নহওক, পাইক প্ৰথা সংগঠিত আৰু ব্যাপক হৈ পৰাৰ ফলত সময় ভেদৰ উৎপাদিকা শক্তিও সংগঠিত আৰু ক্ষমণাপূৰ্ণ হৈ পৰিল। বৃত্তি অৱস্থাৰ আৰু অস্তিত্ব উপায়েৰে খেল প্ৰথাৰ সংগঠনৰ জৰিয়তে প্ৰজাসকলৰ কমতা সংগঠিত কৰি

ডোলা হ'ল। ফলত উৎপাদনৰ কৰ্মকাণ্ডবোৰে প্ৰসাৰ লাভ কৰিছিল। দেশৰ মুঠ উৎপাদন বাঢ়িছিল। তাৰোপৰি প্ৰশাসনিক বাধ্যবাধকতাৰ অভাৱতেও দেশৰ উৎপাদন বঢ়োৱাৰ চেষ্টা চলোৱা হৈছিল। মোহাই ডামুলী বৰবৰুৱাৰ দিনতেই ঘৰমূৰি বা গাওঁমূৰি একোপৰ পথাৰ প্ৰস্তুত কৰি জমীয়া দিয়াৰ ব্যৱস্থা প্ৰৱৰ্ত্তন কৰা হৈছিল। প্ৰতিজনী হাইকী মাত্ৰতেই এক নিৰ্দ্ধাৰিত পৰিমাণৰ মৃত্তা কাটিব আৰু কাপোৰ বৰ লগা হৈছিল আৰু প্ৰতিজন পুৰুষে পাচী, ধৰাহী, কাড় আদি আভাৰি সমন্বত প্ৰস্তুত কৰিব লাগিছিল। এই সকলোবোৰ কৰা হৈছিল সাধাৰণ মাত্ৰতৰ এদাহ দুব কৰি দেশৰ উৎপাদন বঢ়োৱাৰ অক্লান্তত। কিন্তু এই উৎপাদিত সামগ্ৰী প্ৰজাসকলে টেকেলা-বৰাৰ হাতত জমা কৰিবলগীয়া হৈছিল। উৎপাদন ব্যৱস্থা আৰ্হুপূৰ্বৰি হোৱাৰ বাবে এইদৰে অৰ্থনীতি বহিৰ্ভূত শোষণ ব্যৱস্থা এটা চালু কৰাৰ প্ৰয়োজন হৈ পৰিছিল।

ইয়ান শোষণ নিৰীড়নৰ যাজ্ঞত থকা প্ৰজা-সকলৰ জীৱনলৈকো কিছু পৰিৱৰ্ত্তন নহা নহয়। পাইক প্ৰথা প্ৰচলনৰ পাছত প্ৰজাসকলেও এতিয়া মাটিৰ লগত এক নিৰ্দিষ্ট সম্পৰ্ক গঢ়ি তুলিবলৈ সক্ষম হৈছিল। আমি আপোঁই কৈ আহিছো যে প্ৰতি পাইক প্ৰজাই দুপূৰা ৰূপিত মাটিৰ বিনা কৰে লখলিখ লাভ কৰিছিল আৰু বাধাভা-মূলকভাৱে খাটিবলগা ৩/৪ হাৰ সময়ৰ বাহিৰে বাকী সময়খিনি অপেক্ষাকৃত স্বাধীন-ভাৱেই নিজৰ বাবে উৎপাদন কৰিছিল। ভাতী, সোনোৱাল আদি অস্ত্ৰান্ত বস্ত্ৰশাল-কাৰিকৰ লোকৰ ক্ষেত্ৰতো কম-বেছি পৰিমাণে এই কথাই গঁচা আছিল। যদিও এই স্বাধীন উৎপাদনৰ এক বুজন অংশই ভাব-ভেটি, বাজৰ, গুৰুৰ আদি হিণ্ডতেই শেষ হৈছিল ওপৰিও কম হলেও ই প্ৰজাৰ জীৱনলৈ আপেক্ষিক দায়িত্ব আৰু নিৰাপত্তা আনি দিব পাৰিছিল।

সেয়ে এই সকলো কাৰণৰ বাবে সমাজত পৰিমাণগতভাৱে মুঠ উৎপাদনৰ পৰিমাণ বাঢ়িছিল। ফলত প্ৰাথমিক ব্যৱসায়-বাণিজ্যৰ বিকাশ হবলৈ ধৰিছিল। কত-সিহেৰুৰা বাজৰৰ সিহেৰুৰ দিনলৈকে দেশত বেহা-বেপাৰৰ কাম-কাজৰ প্ৰসাৰ ঘটা বুলি নানা বুকীত বিচ্ছিন্নভাৱে পোৱা যায়। সোণ, হস্তশিল্পজাত সামগ্ৰী, সোণ-লা-সঁজুলি, কিছু চৌকিন বৰবৰ, পাণ, ধপাত, কপাহ, আ-অলংকাৰ আদিৰ বজাৰবোৰ কিছু পতিশালী হৈছিল। হাট-বজাৰ বাঢ়িছিল, বেছি পৰিমাণে সৰুৰুপৰ লাললগনি হৈছিল আৰু কিনা-বেচা কৰাৰ পৰিমাণো বাঢ়িছিল। মুঠতে পথাৰ অৰ্থনীতিৰ মূৰ্চনা আৰু বিকাশ হৈছিল। যদিও জ্ঞানিত সমাজ ব্যৱস্থাৰ বাবেই ইয়াৰ মূল বিকাশ হোৱাতো সম্ভৱ হোৱা নাছিল। ই পৰা আগি পৰিছিল।

কিন্তু এই বিকাশমান পণ্য অর্থনীতির এটা বৈশিষ্ট্য আছিল। ই আছিল মূলতে লালসলনিব বেহা—Barter trade. মুন্সী অর্থনীতির সূচনা হৈছিল যদিও ই খুব দুর্বল আছিল আৰু মুঠ বেহাবেণাবৰ ই এটা নক অংশহে অধিকাৰ কৰিছিল। বিনিময়ৰ মাধ্যম হিচাবে মুন্সী বহুলভাৱে প্ৰচলিত হোৱা নাছিল।

পাইক ব্যৱস্থাৰ অধীনত যি সামন্ততান্ত্ৰিক অর্থনীতিৰ পত্তন ঘটিছিল, ই বিকাশৰ চূড়ান্ত সীমা পাইছিলগৈ মহাবাজ কঙ্গলিংহৰ পৰা বাজেম্বৰ লিংহৰ দিনত। এই কালছোৱাই এই অৰ্থ নৈতিক ব্যৱস্থাৰ বিকাশৰ চূড়ান্ত পৰ্যায়। সেয়ে এই সময়-ছোৱাক অলমৰ বুৰঞ্জীবোৰত অলমৰ মধ্যযুগৰ সোণালী অধ্যায় বুলি অভিহিত কৰি আহিছে।

বাৰ্হিবা শত্ৰুৰ আক্ৰমণ আৰু অন্তৰ্বৰ্তী কলহবপৰা এই অধ্যায় মুক্ত। দেশত উৎপাদন আৰু ব্যৱসায়-বাণিজ্য বাঢ়িছে। প্ৰত্যক্ষ আৰু পৰোক্ষ শোষণৰ জৰিয়তে কৰ-কাটল, ভাৰ-ভেটি ভালদৰে উঠি বাজকোষবোৰো পূৰ্ণ হৈ উঠিছে। বজাৰৰে সেয়ে আলিপুখুৰী, ধৌল-ধেমালয় বন্ধাইছে। ধৰ্মীয় স্বাধীনতাবো এক তুলনামূলক মুক্ত পৰিৱেশ এটা সৃষ্টি হৈছে। দেশ স্থিৰ হোৱাত বৰ্গদেউ কঙ্গলিংহই অন্তৰ্দেশ আক্ৰমণ কৰি নিজ ৰাজ্যৰ সীমা বহলাবলৈ চিন্তা আৰু যা-যোগাৰ কৰিব পাৰিছে। বাজেম্বৰ লিংহই হাজাৰ টকা চিকাষণ ভাতি কাৰেঙত বিদেশী বাজিকৰৰ খেল-ভাৰচা চাই কুতি কৰিছে।

পাইক ব্যৱস্থাৰ অধীন অর্থনীতিয়ে সাধাৰণ প্ৰজাৰ জীৱনলৈকো কিছু পৰিৱৰ্তন আনিছে। হুঁজ-বাগৰ আদি নোহোৱাৰ বাবে আৰু দেশৰ স্থিৰ পৰিবেশত পাইক প্ৰথাৰ কটকটীয়া জয়-শোষণৰ অধীন হৈয়ো বোটাঘুটিভাৱে জীৱিকা নিৰাহ কৰি গৈছে।

কিন্তু এই সময়ছোৱাতে আৰু কিছুমান ঘটনা ঘটিছে।

আগেয়েই কৈ অহা হৈছে যে সামন্ততন্ত্ৰৰ সাধাৰণ নিয়ম অনুসৰিয়েই শাসকশ্ৰেণী বিবৰা, মহাপ্ৰভুসকলৰ ভোগবিলাক চাৰিহা বাঢ়িছে। প্ৰথমে উৎপাদন বঢ়াৰ বাবে বৰ্দ্ধিত উৎপাদনৰ চান কঢ়া অংশকেই এই চাৰিহা পূৰণ হৈছে। কিন্তু দিন যোৱাৰ লগে লগে বিবৰা দেউতাসকলৰ সংখ্যাও বাঢ়িছে, বাটৰ দাবা প্ৰতিপালিত আৰোলাৰ সংখ্যাও বাঢ়িছে। অকল সংখ্যায়েই নহয় ভোগৰ চাৰিহাও বাঢ়ি আহিছে। আনহাতে ধৰ্মীয় অহুটান, সঙ্গলট, বঠ-বখিকবোৰো বাঢ়ি আহিছে আৰু বজা দৰবপৰা অধিক পৰিমাণে দান-দক্ষিণা, দা-দল-দৈ, দাটি, পাইকৰ অংশ দখল

কৰি লৈছে। এই ধৰ্মীয় নেতালকলে বজা আৰু কৰ্মতাপৰ বিষয়সকলৰ পৃষ্ঠপোষকতাত বিৰাট বিৰাট কৰমুক্ত ৰাভ-পায় আৰু পাইক প্ৰেৰণৰ দায়িত্ব হৈ উঠাত কেন্দ্ৰীয় কোষাগাৰৰ বাবে বাজহ আৰু প্ৰযত্নশক্তিৰ উৎস কৰি আহিবলৈ ধৰিছে। সামন্ততান্ত্ৰিক বহুসংখ্যক শ্ৰেণীটোৰ বিকাশৰ লগে লগে এহাতে যেনেকৈ কেন্দ্ৰীয় কোষাগাৰৰ বাজহৰ উৎসমুখ চকাই আহিছে, আনহাতে তেনেদৰে কেন্দ্ৰীয় কৰ্তৃৃত্বও টুকুৰা-টুকুৰ হৈ শক্তিহীন হৈ পৰিছে। অন্তশ্ৰেণীত যি হাৰত দেশৰ উৎপাদন বাঢ়িছে সি ক্ৰমান্বয়ে দেশৰ বাঢ়ি অহা ভোগবিলাস আৰু প্ৰশাসনিক ব্যয়ৰ চাহিদা মিটাবলৈ অসমৰ্থ হৈ পৰিছে।

এই ক্ষুৰ্ণত 'দেশ বচাবলৈ' শাসক-শোষকশ্ৰেণীৰ হাতত দুটা বাট থাকিল। প্ৰথমতো হ'ল দেশৰ সমগ্ৰ অৰ্থ নৈতিক উৎপাদন সম্পৰ্কৰ আত্ম পৰিৱৰ্তন ঘটাই পাইক প্ৰেৰণৰ দায়িত্ব ব্যৱহাৰ বিলুপ্তি ঘটাই প্ৰয়োজনীয় ভূমি, কৰ আৰু প্ৰশাসন ব্যৱহাৰ সংকাৰৰ জৰিয়তে সামন্ততন্ত্ৰৰ পূৰ্ণ বিকাশৰ আৰু এক শক্তিশালী পণ্য অৰ্থনীতি বিকাশৰ বাট মুকলি কৰি দিয়া। ইয়াৰ লগতে আৰ্থগোষ্ঠ্যক বেতনভুক কৰা, সামন্ত আৰু ধৰ্মীয় প্ৰভুসকলৰ বিশাল সা-সম্পত্তি বাহিৰ কৰা ব্যৱহাৰ আৱণ্টলৈ অনা কাম কৰাটো প্ৰয়োজনীয়। বেহা-বেপাৰ, বাজহৰ চালচলনৰ প্ৰতিবন্ধকতা আঁতৰাই এক আপেক্ষিক মুক্ত পৰিৱেশ সৃষ্টি কৰাটো প্ৰয়োজন। যাতে অৰ্থনীতিয়ে মুক্ত স্বাভাৱিক নিয়মেৰে বিকাশ লাভ কৰিব পাৰে।

দ্বিতীয় পথটো হ'ল—পাইক প্ৰেৰণ আৰু অন্তত ব্যৱহাৰ জৰিয়তে প্ৰচলিত অৰ্থনীতিবশবাই বাধ্যতামূলকভাৱে অধিক সম্পদ আহৰণ কৰি প্ৰয়োজনীয় চাহিদা মিটোৱা আৰু বাজকোৰ পূৰণ কৰা।

প্ৰথম ব্যৱস্থা লবলৈ তদানিন্তন অসমৰ শাসক-শোষকসকল ঐতিহাসিকভাৱে অসমৰ্থ। তাৰ উপৰিও এক উন্নত অৰ্থ নৈতিক ব্যৱহাৰ পদ্ধতি ঘটাবলৈ প্ৰয়োজন হোৱা বাজনৈতিক আৰু সামাজিক প্ৰক্ৰিয়াক পৰিচালনা কৰিবলৈ এটা নতুন শক্তিশালী শ্ৰেণী সমাজত উদ্ভৱ হোৱা নাই। শাউৰ মুছলমানক দুৰ্ভল, দুগধন আৰু পত্যাংগ পণ্য অৰ্থনীতিৰ বাবে পৰা লগা; বিভিন্ন বৃত্তিমাণ আৰু কামকৰকলৰ খেলসমূহ পাইক প্ৰেৰণৰ দায়িত্ব-পোষকৰ দায়িত্বত বাত খাই থগাত স্বাধীনভাৱে এক অৰ্থ নৈতিক শক্তি হবলৈ অশাক্ষ।

কলত দেশৰ কৰকট সমাধানৰ বাবে শাসকসকলে দ্বিতীয় পন্থাটোক বাছি লবলৈ বাধ্য। আৰু বাস্তৱিকতে হলো সেয়ে। দেশৰ প্ৰধান শাসনকৰ্তা কীৰ্তিত

বববক্কাই মোমাই তামুলীয়ে সংগঠন কৰি থৈ যোৱা অৱক্কাৰীমান পাইক প্ৰথাৰ দাস-
শ্ৰম-শোষণ ব্যৱস্থা বচাই ৰাখিবলৈ চেষ্টা চলালে। অত্যাচাৰ উৎপীড়নৰ দাবা,
ভীতিপ্ৰদৰ্শন, বলপ্ৰয়োগ, ৰাজনৈতিক কূট-কৌশলৰ জৰিয়তে মুমূৰ্ছ সমাজ ব্যৱস্থাক
জীয়াই ৰখাৰ প্ৰচেষ্টা আৰম্ভ হ'ল। ধৰ্মগুৰুসকলৰ তিতবন্তে আচাৰ্য্য মোমাইবীয়া
মহন্তৰ ৰাজনৈতিক আৰু সামাজিক কৰ্তৃত্ব কমাবলৈকো চেষ্টা চলিল। ৰাজেশ্বৰ
সিংহৰ দিনতে দ্বিহিং সত্ৰৰ অধিকাৰক ৰাজ বিঘ্ন আৰু পৃষ্ঠপোষকতা প্ৰদান কৰি
মোমাইবীয়া মহন্তক অৱলম্বীয়া আৰু দুৰ্বল কৰাৰ চেষ্টা চলিছিল। বুৰঞ্জীত পোৱা
কীৰ্ত্তিচন্দ্ৰৰ অত্যাচাৰ আৰু 'মেকিয়া ভেলিয়ান' কূটনীতিৰ প্ৰধান কাৰণ আছিল
এয়ে। কীৰ্ত্তিচন্দ্ৰ বববক্কা যাহুহজন যে ব্যক্তিগতভাৱে অত্যাচাৰী প্ৰবৃত্তিৰ নাছিল
ডেনে নহয়, কিন্তু প্ৰশাসন যন্ত্ৰৰ সহায়েৰে চলোৱা ব্যাপক অত্যাচাৰ কেৱলমাত্ৰ
ব্যক্তিগত দৈৰ্ঘ্যচাৰী প্ৰবৃত্তিৰে ফল নহয়। ই আছিল পণ্ডনমুখী শাসকশ্ৰেণীটোৰ
বাছি থকাৰ শেষ নিফল প্ৰকাশ। দাসশ্ৰম-শোষণ ব্যৱস্থাৰ বিৰুদ্ধে জনগণৰ বাঢ়ি অহা
ক্ষোভক দমাই সমাজত স্থিতিৰক্ষা বজায় ৰাখি নিজৰ অস্তিত্ব বৰ্তা কৰিবলৈকে আৰম্ভ
হৈছিল শাসকশ্ৰেণীৰ শোষণ-উৎপীড়ন।

শাসকশ্ৰেণীৰ সংকট জনসাধাৰণৰ ওপৰত জাপি দি 'দেশ বচোৱাৰ' এই প্ৰচেষ্টা
সাধাৰণ যাহুহে কিন্তু অকাডৰে গ্ৰহণ কৰিবলৈ প্ৰস্তুত নহয়। ইতিমধ্যেই বিভিন্ন
উপায়েৰে বিশেষকৈ বৈষ্ণৱধৰ্মৰ অৱলম্বনবোৰৰ সহায়ত জনসাধাৰণে পাইক ব্যৱস্থাৰ
বিৰুদ্ধে নীৰৱ বিদ্ৰোহ আৰম্ভ কৰিছেই। আৰু লক্ষ কৰি যাবলৈ তেওঁলোক প্ৰস্তুত
নহয়। গতিকে সাময়িক সংকট ঘনীভূত হৈ অহাৰ লগে লগে বজাৰৰ আৰু প্ৰজা-
গৰৰ মাজত সংকট অৱস্থাতীৰী হৈ পৰিল।

কিন্তু তাৰ আগতে অসমত সামন্ততন্ত্ৰ গঢ়ি উঠাৰ প্ৰক্ৰিয়াত এক বিৰাট ভূমিকা
পালন কৰা ধৰ্মীয় মতবাদ আৰু অৱলম্বনবোৰৰ বিষয়ে আমি চাব লাগিব। অন্তৰ্ভাই
সামন্ততন্ত্ৰৰ বিকাশৰ এটা মূল ধাৰাই বাহ পৰি যাব।

সামন্ততন্ত্ৰৰ বিকাশত বৈষ্ণৱ সত্ৰসমূহৰ ভূমিকা

অসমত শতাব্দী সামন্ততান্ত্ৰিক ব্যৱস্থাটো গঢ়ি উঠাত বৈষ্ণৱধৰ্মৰ অৱলম্বনৰ বিষয়ে
কিছু আলোচনা কৰা প্ৰয়োজন।

বৈকৰ্ণধৰ্মই অসমত বিকাশ লাভ কৰিছিল এক সামন্ততান্ত্ৰিক আদৰ্শৰ ধৰ্ম হিচাবে। সামন্ততন্ত্ৰৰ ওপৰত ভিত্তি কৰিয়েই যে এই ধৰ্ম গঢ়ি উঠিছিল আৰু ই আকৌ সামন্ততন্ত্ৰক শক্তিশালী হোৱাত সহায় কৰিছিল সেই বিষয়ে আৰ্হি আৰু কোনো চিন্তাশীল লোকৰে বিষত নাই। প্ৰকৃতপক্ষে পশ্চিম অসমৰ ভূঞা সামন্ত-প্ৰভুসকলেই এই আন্দোলনৰ নেতৃত্ব দিছিল। সমাজত যিহেতু সেই সময়ত সামন্ততান্ত্ৰিক উপাদানবোৰ শক্তিশালী হৈ উঠি এক সামন্ততান্ত্ৰিক ব্যৱস্থাৰ বুনিয়াদ সৃষ্টি কৰিছিল—সেয়ে এই সামন্ততান্ত্ৰিক ভিত্তিভূমিৰ ওপৰত গঢ়ি উঠিছিল ইয়াৰ উপবিকাঠামোৰ বিভিন্ন উপাদান—সাহিত্য, সংস্কৃতি, আচাৰ-নীতি, অৰুঠান আৰ্হি সমাজত গঢ়ি উঠিছিল বৈকৰ্ণধৰ্ম আৰু সাহিত্যৰ। সামন্ততান্ত্ৰিক উপাদানবোৰ শক্তিশালী হৈ অহাৰ লগে লগে ইয়াৰ উপবিকাঠামো হিচাবে বিকাশলাভ কৰা নব-বৈকৰ্ণ যতাদৰ্শ সামন্ততন্ত্ৰৰ লগত identified হৈ পৰিছিল।

কিন্তু কিয় ? কিয় নববৈকৰ্ণ যতাদৰ্শ সামন্ততন্ত্ৰৰ লগত চিহ্নিত হৈ পৰিছিল ?

(a) বৈকৰ্ণধৰ্মৰ মূল আদৰ্শগত ভিত্তি হৈছে ‘ভক্তিবাদ’। এই ‘ভক্তিবাদ’ৰ আদৰ্শৰ লগত জড়িত হৈ আছে যুক্তিহীন বিশ্বাস আৰু অলম অচৰ আত্মগতাব প্ৰশ্ন। ড° দামোদৰ ধৰ্মানন্দ কোশাৰীয়ে লিখিছে, “The doctrine of Bhakti is unflinching loyalty to a God……. This suited the feudal ideology perfectly. Loyalty links together in a powerful chain the serf and retainer to feudal lord, baron to duke to king. It is the ideological basis of feudal society. (The Culture and Civilisation of Ancient India. p-208. London '70). সামন্ততন্ত্ৰই সৃষ্টি কৰিছিল তাৰ প্ৰয়োজনীয় ভিত্তি আৰু আত্মগতাব আদৰ্শ আৰু অসমত এই ভক্তিবাদেই প্ৰকাশ পাইছিল নববৈকৰ্ণ যতাদৰ্শৰ মাৰেহি আৰু ই ভক্তিৰ লগতে ঠিৰ হৈ সামন্ততন্ত্ৰক শক্তিশালী আৰু বিকশিত কৰাত অৰিহণা যোগাইছিল।

(b) এই বৈকৰ্ণধৰ্মৰ দ্বাৰা লক্ষ আৰু অভ্যন্তৰীণ যত্ন-শ্ৰমিক আৰ্হিক কেন্দ্ৰ কৰি লাহে লাহে এক বিকৃত সামন্ততান্ত্ৰিক ব্যৱস্থা গঢ়ি উঠিবলৈ আৰম্ভ কৰিলে। পৰ্যায়ৰ সময়কালত এই যত্ন-শ্ৰমিকৰ প্ৰভাৱ প্ৰতিপত্তি কিছু কৰিলেও পুৰুষক কৰ্মসিহন বিনত এই অৰুঠানবোৰে আকৌ প্ৰা-প্ৰতি ঠন ধৰি উঠিব সুবিধা পালে। এই ধৰ্মই অৰুঠানবোৰক পূজা-অৰ্চনা আৰু তুলসীলয় তৰণ-পোষণৰ বাবে বহু ইতিহাস চিত্ৰা—৪

আৰু বিষয়া-ভাঙবীয়াসকলে খাত-পায় আৰু তাত খাটিবলৈ পাইক-প্ৰজা দান কৰিছিল। এনে কিছুমান খাত, পায় ধৰ্মোত্তৰ, দেহোত্তৰ দান, বিৰাট আকাৰ আছিল আৰু তাত খাটিবৰ বাবে দিয়া পাইক প্ৰজাৰ সংখ্যাও আছিল যথেষ্ট। সমগ্ৰ দেশৰ মুঠ আবাদ মাটিৰ এটা বিৰাট অংশ এনেদৰে ধৰ্মীয় অৰ্জটানবোৰৰ তলতীয়া হৈ পৰিছিল। তাৰোপৰি এই মাটিৰ বাবে কোনোপ্ৰকাৰৰ কৰকাটল বজাঘৰত দিব লগা নহৈছিল।

তাৰোপৰি সত্তৰ হাতত থকা বিৰাট খাত-পায়বোৰত নতুন নতুন মাগুহ বহিবলৈ মহন্তসকলে অশ্ৰমতি দিছিল। এওঁলোকৰ পৰাও নগদ নাইবা উৎপন্ন অংশ কৰ হিচাবে লোৱাৰ ব্যৱস্থা আছিল। তাৰোপৰি খাতৰ বাহিৰৰ শিল্প তন্ত্ৰসকলে দিয়া গুৰুত্ব, ভাব-ভেটীটো আছেই। লাহে লাহে পাইক-প্ৰজা, লঙৰা-লিকুটো, বন্দীবেটা, খাত-পায়, গৰু-হঁচৰে সত্ৰাধিকাৰ আৰু মহন্তসকল একো-একোজন বিৰাট বিস্তাৰালী লোকলৈ পৰিণত হৈছিল। ধৰ্মীয় এতিয়াৰকৈ সহায়ত তেওঁলোকে নানাবিধ গোচৰ বিচাৰ কৰাবো কৰ্তা হৈ পৰিছিল। তেওঁলোকৰ হাতত জম্মাহোৱা বিৰাট সম্পদ সাউহ মুঠৈসকলক বেপাৰ বাণিজ্যৰ বাবে ধাবলৈ দিয়াৰ কথাও জনা যায়। প্ৰজাৰ চোৱা-চিটা, ধৰ্ম-কৰ্ম, কৰ-কাটল, লোচৰ-বিচাৰ আৰু শাসকসকলৰ লগত সম্পৰ্ক বজায় ৰাখি এওঁলোক দেশৰ ভিতৰতে একো একো থপুৰ একো একোজন ক্ষুদ্ৰ শাসনকৰ্তা স্বৰূপ হৈ পৰিছিল। চৰিত্ৰৰ দিশৰপৰা এওঁলোক হৈ পৰিছিল একো একোজন সামন্তপ্ৰভু।

এনেদৰেই সত্ৰসমূহৰ জৰিয়তে সামন্ততান্ত্ৰিক ব্যৱস্থাই দেশত শক্তিশালী ৰূপত আত্মপ্ৰকাশ কৰিছিল। কলাকুঠি, ধৰ্মকৰ্ম, বিজ্ঞা-চৰ্চাৰ কেন্দ্ৰ হৈ পৰা এই ধৰ্মীয় অৰ্জটানবোৰ কেবল অৰ্থনৈতিক ভিত্তিকেই নহয়, উপৰিকাঠামোৰ লগত উপাধানেৰে পুঠ এক সামন্ততান্ত্ৰিক সমাজ ব্যৱস্থাবে বিকাশ ঘটাইছিল।

c) এই সত্ৰ, হঠ-হাৰিৰ আৰ্হিত খাটনিয়াৰ হৈ বিধিনি পাইক-প্ৰজা আছিল। তেওঁলোকে বাধাত্মকভাৱে বহুবেকত তিনিমাহ কৰাঘৰত খাটিব লাগিছিল। পৰিৱৰ্ত্তে সত্ৰাধিকাৰ, মহন্ত আৰু হঠ-হাৰিৰ কাৰ্য কৰিব লাগিছিল। এনেদৰে বহুতো প্ৰজা সত্ৰবোৰৰ অধীন হৈ পৰাত লগে লগে শাসকসকলে প্ৰয়োজনীয় অৱশক্তি পোৱাত অস্থবিধা নোহোৱাও নহয়। পদাধৰ নিঃস্বৰ ফিনত সেয়ে এবাৰ যাঁচহবোৰে কাৰকন নকৰি থকুৱা হৈ পৰিছে বুলি সত্ৰবোৰখনৰ বহুত পাইক আৰু সত্ৰবোৰৰ জনসম্পত্তিও বাজেৱাশ্ব কৰা হৈছিল।

সম্ভৱ অধীনত থকা পাইক প্ৰজাসকলে অন্য প্ৰজাতকৈ অলপ বেছি স্বাধীনতা উপভোগ কৰিছিল। শাসকসকলৰ প্ৰত্যক্ষ নিয়ন্ত্ৰণৰ তলত তেওঁলোক নাছিল। সত্ৰাধিকাৰৰ ধৰ্মীয় প্ৰক্ৰিয়াৰে তেওঁলোকক চালৰ নিছিনাকৈ শাসকশ্ৰেণীৰ প্ৰত্যক্ষ শোষণৰপৰা বৰ্দ্ধা কৰিছিল। কৰ্তৃত্বৰ খণ্ডীকৰণ ঘটাত কেন্দ্ৰীয় কৰ্তৃত্বৰ প্ৰত্যক্ষ নিয়ন্ত্ৰণৰপৰা তেওঁলোক মুক্ত আছিল। এওঁলোকৰ এই আনৈতিক স্বাধীনতা অসামন্ত প্ৰজাৰ বাবে কামা আছিল বুলি ধৰিব পাৰি কিয়নো বহুত পাইকে খেলৰপৰা পলাই সত্ৰ আৱিষ্ট তৰুতৰ স্বপ্ন ধৰি পাইকপ্ৰথাৰ শোষণৰপৰা মুক্ত হবলৈ চেষ্টা কৰিছিল। তৰুতীয়া বৰতীয়া সজা এনেবোৰ তৰুতৰ বজাৰৰে বিচাৰি ধৰা যাজে যাজে কাম-কাজত লগাইছিল। নতুন ঠাইত বহুৱাই খাত-পাথ পাতিছিল। চোৱৰ আলি বহুৱা হাতুহবোৰ স্বপকৰা বা কিংবদন্তিৰ চোৱ নাছিল— আছিল পাইক প্ৰথাৰ নিৰ্ধাৰনৰপৰা বৰ্দ্ধা পাবলৈ খেলৰপৰা পলাই গৃহান্তিত সোৱাই থকা সাধাৰণ পাইকপ্ৰজা।

বজাৰৰৰ দ্বাৰা বৈষ্ণৱ নিৰ্ধাৰনৰ কাৰণে আছিল মূলতে অৰ্থনৈতিক আৰু বাজনৈতিক; ধৰ্মীয় নহয়। সত্ৰ আদিৰ জৰিয়তে সামন্ততান্ত্ৰিক অৱস্থানবোৰ প্ৰক্ৰিয়ালী হৈ পৰাত আৰু শ'ই শ'ই পাইক ইয়াৰ অধীন হোৱাৰ উপৰিও বচসংৰ্থকে তৰুতসাজি গা খটাত কাকি দিয়াত তৰুতীন দাসপ্ৰয়-শোষণৰ ওপৰত তন্ত্ৰিকবি পঢ়ি উঠা আৰ্থ-সামাজিক ব্যৱস্থা দুৰ্বল হৈ পৰিছিল। উন্নত সামন্ততন্ত্ৰৰ আদৰ্শ হৈ পৰিছিল দাসপ্ৰয় শোষণ ব্যৱস্থাৰ বাবে এক প্ৰচণ্ড প্ৰত্যাৱৰ্তনস্বৰূপ। সেয়ে শাসকশ্ৰেণী সাধাৰণভাৱে বৈষ্ণৱধৰ্মৰ ওপৰত থকাহস্ত আছিল।

বৈষ্ণৱধৰ্মই তৰুতীন সমাজত সামন্ততান্ত্ৰিক আদৰ্শৰ প্ৰতিনিধিত্ব কৰাৰ বাবে আৰু ইয়াৰ অন্তৰ্ভুক্ত সমতা, উদাৰতা, তেজাত্তেহীন নীতিৰ বাবে এই ধৰ্ম একোতে যেনেদৰে জনসাধাৰণৰ হাজত জনপ্ৰিয় হৈ উঠিছিল, তেনেদৰে সমস্ৰত এই ধৰ্ম আৰু মূলতে ইয়াৰ যোৱাৰবীয়া ঠাপটো বৈষ্ণৱতান্ত্ৰিক সমাজব্যৱস্থাৰ শোষণ-নিৰ্ধাৰনৰ বিৰুদ্ধে জনসাধাৰণৰ সংগঠনৰ প্ৰধান স্বৰূপে পৰিগণিত হৈছিল।

এনে পৰিস্থিতিত সমাজ ব্যৱস্থাক টিকাই ৰাখিবলৈ শাসকশ্ৰেণীয়ে ক্ৰমাগত বেছি-বেছিকৈ অভ্যাচাৰ আৰু নিপীড়নৰ সহায় ল'ব লগা হৈছে। সন্তত প্ৰজাসকলেও ইয়াৰ বিৰুদ্ধে স্বতঃস্ফূৰ্তভাৱে সংগঠিত হবলৈ আৰম্ভ কৰিছে। লালে লাহে, বাজেৰৰ সিজৰ দিনলৈ, এই সমস্ৰ সংগঠনবোৰৰ কেন্দ্ৰবিন্দু হৈ পৰিছে যোৱাৰবীয়া সমাজিকাব। যোৱাৰবীয়া সমস্ৰ কেন্দ্ৰবোৰ বৈশিষ্ট্য যেনে উদাৰনৈতিক তেজাত্তেহ-

হীন পৰিবেশ, স্থানীয় জনবিহীন আৰু আচাৰ পৰম্পৰাক বৈষ্ণৱধৰ্মৰ দ্বাৰাত আকৌৱালি ল'ব পৰা প্ৰতীলতা, মোহাম্মদীয়া মহন্তৰ বিশাল ব্যক্তিত্ব আৰু জন-গণৰ লগত ঘনিষ্ঠতাৰ বাবে স্বাভাৱিকতে এই সৰু সংগঠনৰ কেন্দ্ৰ হৈ পৰিছে।

প্ৰথম অৱস্থাত প্ৰজাসকলে কোনো নিৰ্দিষ্ট আদৰ্শ বা লক্ষ্য আগত লৈ সংগঠন-বোৰ গঢ়ি তোলা নাছিল—বজাৰবীয়া বৈষ্ণৱ নিৰ্ধাতনৰ ফলত এইবোৰ স্বতঃস্ফূৰ্ত আৰু গোপনে গঢ়ি উঠিবলৈ আৰম্ভ কৰিছিল। কিন্তু এই গোপন অস্থানবোৰ বেছিদিন বাজনীতিৰ বাহিৰ হৈ থাকিব নোৱাৰিলে। সমাজ আৰু পৰিবেশৰ চাপে এইবোৰক এটা বাজনৈতিক ৰূপ দিবলৈ ধৰিলে। এই বাজনীতিয়েই গৈ সময়ত শাসকশ্ৰেণীক উৎখাত কৰি অভ্যুত্থানী ব্যৱস্থাৰ অন্তৰ্গতমোহাম্মদীয়া লক্ষ্য হিচাপে পৰিস্ফুট হৈ উঠিলগৈ।

অসমত বৈষ্ণৱধৰ্মই বিশেষকৈ মোহাম্মদীয়া কাল সহতি ধাৰাই দাসপ্ৰায়-শোষণৰ বিৰুদ্ধে প্ৰজাৰ সংগঠনৰ যত্ন হৈ পৰিল। শেষত ইয়েই প্ৰচলিত স্বৈৰাচাৰী সমাজৰ বিৰুদ্ধে বিদ্ৰোহৰ নিচান বহন কৰিলগৈ। আৰম্ভ হ'ল সংঘৰ্ষৰ সময়। সূচনা হ'ল মোহাম্মদীয়া গণ-অভ্যুত্থানৰ। এই অভ্যুত্থানৰ ফলত প্ৰচলিত সমাজ-ব্যৱস্থাৰ জোৰা এনেকৈ লৰিল যে সি আৰু কেতিয়াও সবল হৈ উঠিব নোৱাৰিলে। পাইক প্ৰথাৰ জৰিয়তে ব্যাপকভাৱে দাসপ্ৰায় শোষণৰ অধ্যায়ৰ অন্ত পৰিল। অসমত বজাৰ শক্তি সীমিত হৈ পৰিল—প্ৰজাসকলৰ বহু অংশ মুক্ত হৈ পৰিল। খেল-মেল আদি পুৰণা জৰাজীৰ্ণ ব্যৱস্থাবোৰ ভাঙি পৰিল। এইবাৰ দাসপ্ৰায়-শোষণৰ স্বৈৰাচাৰ নথকা এক পূৰ্ণ সামন্ততন্ত্ৰৰ বিকাশৰ বাট মুকলি হৈ পৰিল।

কিন্তু সেয়া নহ'লগৈ। শাসকশ্ৰেণীৰ নিজৰ দ্বাৰাৰ দ্বাৰ এই অভ্যুত্থানৰ পাছত ইয়ান তীব্ৰ হৈ পৰিল যে দুটা পোন্ধৰে ক্ৰমান্বয়ে বাৰ্মা আৰু ব্ৰিটিছৰ সহায়ত দেশৰ শাসনকৰ্ত্তা হুখলৰ অৱস্থা চলালে। বাৰ্মাৰ বিদেশী আক্ৰমণ আৰু গৃহযুদ্ধৰ ফলত অভ্যুত্থানৰ পৰৱৰ্তী কালছোৱাত অসমত এক উন্নত সামন্ততান্ত্ৰিক সমাজ ব্যৱস্থা গঢ়ি উঠাৰ যি পৰিবেশ দেখা পোৱা গৈছিল সি অকালতে মৰহি গ'ল। ইয়াৰ উপৰিও ব্যাপক হত্যা, মহামাৰী আৰু কানিৰ প্ৰচলনে প্ৰজাসকলক একেবাৰে কাহিল কৰি পেলালে। ফলত মোহাম্মদীয়া গণ-অভ্যুত্থানে যি প্ৰচণ্ড সত্যজনাব ইন্দ্ৰিত বহন কৰিছিল সি সফলকাম নহ'ল। ব্ৰিটিছে অসম হুখল কৰি এক উপনিবেশিক সামন্ততান্ত্ৰিক ব্যৱস্থা গঢ়ি তোলাৰ সময়লৈকে অসমৰ সমাজ নিজৰ শক্তিকে ঠিৰ হৈ বিকাশ লাভ কৰাৰ অৱস্থা পোৱা নাছিল।

সামন্ততন্ত্ৰ আৰু শত্ৰুবেশ

অসমৰ ইতিহাসত যি কালছোৱাত সামন্ততান্ত্ৰিক অৰ্থনীতিৰ উপাদানসমূহ হানী বান্ধিবলৈ আৰম্ভ কৰিছে—জনজাতীয় সমাজ ব্যৱস্থাৰ মাজত পৰিৱৰ্তন হৈ সমাজ সামন্ততন্ত্ৰৰ দিশত আগুৱাবলৈ আৰম্ভ কৰিছে—ঠিক সেই সময়তেই শত্ৰুবেশৰ জন্ম। অসমৰ আৰ্থ-সামাজিক বিকাশৰ প্ৰেক্ষাপটত শত্ৰুবেশে যুগ। মেৰে এই সময় ব্যৱস্থা আৰু তাৰ বিকাশৰ মাজত শত্ৰুবেশৰ নিচিনা এক প্ৰবল ব্যক্তিত্বৰ অৱস্থিতি আৰু ভূমিকাৰ বিষয়ে কিছু চিন্তা কৰি চোৱাৰ প্ৰয়োজনীয়তা আছে।

অসমত সাম্প্ৰতিক কালত শত্ৰুবেশৰ সম্পৰ্কে যিমানখিনি মূল্যবান আলোচনা হৈছে তাৰ ভিতৰত ড° হীৰেন গোহাঁইৰ ‘কীৰ্তন পুৰিৰ কলিচাৰ’ নোলা নক কিতাপখন অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ কাৰণ তাতেই শত্ৰুবেশৰ কাম-কাজ, প্ৰতিষ্ঠা আৰু ধৰ্মক সেই সময়ৰ অসমৰ সামাজিক পটভূমিকাৰ মাজত বিচাৰ কৰা হৈছে, মনোপতা ধাৰণাবে নহয়। প্ৰথমবাৰৰ বাবে শত্ৰুবেশৰ সামন্ততান্ত্ৰিক অৱস্থান আৰু ভূমিকা ইয়াত দৃষ্টি ধৰা হৈছে। তালৈকে চালে দেখা যায় যে জনজাতীয় সমাজৰপৰা সামন্ততন্ত্ৰৰ দিশত উদ্ভবৰ প্ৰক্ৰিয়াত অসমত নৱবৈষ্ণৱ মতাদৰ্শ মূলতঃ সদায় সামন্ত-তন্ত্ৰৰ বাৰ্ধব পক্ষে ঠিয় দি আহিছে, সামন্ততন্ত্ৰৰ বিকাশত এক বিৰাট ভূমিকা পালন কৰি আহিছে।

জনজাতীয় সমাজৰ মাজত ব্যক্তিগত সম্পত্তিৰ বিকাশে জনজাতীয় গণতান্ত্ৰিক শৃংখলা আৰু অৰ্থনীতি ভাঙি পেলোৱাৰ আৰু লাহে লাহে নক নক ৰাজ্য আৰু ৰজাৰ সৃষ্টি হ’বলৈ আৰম্ভ কৰে। ক্ষুদ্ৰ এই শাসকসকল সমাজৰ স্থিতিৰ বিকাশৰ বাটৰ অস্তায়। সোত আৰু অত্যাচাৰ, পশ্চাদগম অৰ্থনৈতিক ব্যৱস্থাৰ মাজৰপৰা অধিক সম্পদ আহৰণৰ প্ৰচেষ্টাই জনসাধাৰণক নিশীড়নেৰে কোঁতা কৰি পেলোৱা, সমাজত হাস্যব্যৱহাৰ সৃষ্টি হয় আৰু অৰ্থনীতি হাস্যৰস নিৰ্ভৰশীল হৈ পৰে। এনে অৱস্থাত একোটা এলেকাত এনে ক্ষুদ্ৰ ক্ষুদ্ৰ শোণকসকলক নিয়ন্ত্ৰণ কৰি এক স্থায় ব্যৱস্থাৰ প্ৰবৰ্তন কৰিবলৈ তাত্ত্বিক ৰাজ্য আৰু শক্তিশালী ৰজাৰ প্ৰয়োজন হয়। এনে হ’লেহে সমাজ আগবাঢ়িব পাৰে। কেতিয়াবা ক্ষুদ্ৰ শক্তিসকলৰ এজনে শক্তিশালী হৈ সকলোকে কবীভূত কৰে বা কেতিয়াবা এই কাৰ কৰে বাহিবলগা অহা কোনো শক্তিশালী জৰণোৱীয়ে। অসমৰ কেন্দ্ৰত আহোমসকলে আহি নক নক প্ৰশাসকক কবীভূত কৰি এখন ৰাজ্য আৰু এটা ব্যৱস্থাৰ পাতনি মেলেহি।

বুঝীত পোহাব দ্ববে 'সাত বাজ মাৰি এক বাজ' কৰে। আহোম যুগৰ ইতিহাসৰ সঘন যুদ্ধবিগ্রহবোৰ এই প্ৰেক্ষাপটে প্ৰমাণ।

আহোম যুগত পাইক আৰু খেলবান্ধাবৰ জৰিয়তে যি আৰ্থ-সামাজিক পদ্ধতিৰ সূচনা হ'ল তাত দাসত্ব শোষণ ব্যাপক, বাধ্যতামূলক আৰু সার্বজনীন ক'ৰি সংগঠিত ক'ৰি পেলোৱা হ'ল। ইয়াৰ ফলত যেনেকৈ সামন্ততান্ত্ৰিক অৰ্থনীতিৰ চৰ্তসমূহৰ সৃষ্টি হ'ল, তেনেকৈ দাসত্ব-শোষণ ব্যাপক আৰু কেন্দ্ৰীয়ভাৱে সংগঠিত হৈ পৰাই সমগ্ৰ ব্যৱস্থাটোৱেই শ্বৈৰাচাৰী হৈ পৰিল।

এই ব্যৱস্থা উন্নত সামন্ততন্ত্ৰ (য'ত দাসত্ব-শোষণৰ শ্বৈৰাচাৰ্যবণৰা কৃষক মুক্ত হৈ অধিক স্বাধীনতা লাভ কৰে—য'ত দাসত্ব শোষণৰ পৰিৱৰ্ত্তে কৰদ সম্পৰ্কৰ জৰিয়তে উৎকৃষ্ট শোষণ হয়) অন্তৰায় স্বৰূপ আছিল। ফলত প্ৰজাসাধাৰণে লাহে লাহে প্ৰচলিত সমাজ ব্যৱস্থাৰ বিৰুদ্ধে, দাস শোষণৰ বিৰুদ্ধে বিক্ষোভ কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিছিল আৰু এই বিক্ষোভ শেষত মোৱামৰীয়া গণ-অভ্যুত্থানৰ আকাৰত ফাটি পৰিছিল। প্ৰজাসকলৰ প্ৰচণ্ড বিদ্ৰোহে এই কথাই প্ৰতিপন্ন কৰে যে তেওঁলোকে সমাজ ব্যৱস্থাৰ পৰিবৰ্ত্তন বিচাৰিছিল।

যি কি নহওক, আটাইতকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ কথা হ'ল যে এই সমগ্ৰ প্ৰেক্ষাপটত নববৈষ্ণৱ মতাদৰ্শ সদায় সামন্ততান্ত্ৰিক বিকাশৰ স্বাৰ্থত প্ৰজাসাধাৰণৰ সপক্ষে বিয়হি আহিছে। নববৈষ্ণৱ মতাদৰ্শৰ মূল ভেটি ভক্তিবাদ আৰু যুক্তিহীন 'বিশ্বাস' আৰু আত্মগতাই মূলতে এই কাম কৰিছিল। শঙ্কৰদেৱৰ প্ৰচাৰিত বৈষ্ণৱধৰ্মৰ মূল কথা 'ভক্তিবাদ'। ইয়াৰ লগতে জড়িত হৈ আছে বিশ্বাস আৰু আত্মগত্যৰ প্ৰশ্ন। ড° ধৰ্মানন্দ কোণাৰীয়ে লিখি গৈছিল যে, 'The doctrine of Bhakti is unflinching loyalty to a God...This suited the feudal ideology perfectly. Loyalty links together in a powerful chain the serf and retains to feudal lord, baron to duke to king. It is the ideological basis of feudal society. (The Culture and Civilization of Ancient India. pp.-208. London '70) শঙ্কৰদেৱৰ সমগ্ৰ ধৰ্মীয় দৰ্শনে ভক্তিবাদৰ জৰিয়তে এই মতাদৰ্শক বাহুবল যাজ্ঞত প্ৰচাৰ কৰিছিল। এই কথা ভাবিলে ভুল হ'ব যে শঙ্কৰদেৱে যিহা উৎসাহেৰে সামন্ত-তন্ত্ৰৰ বিকাশৰ বাবেই বৈষ্ণৱধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰিছিল বা শঙ্কৰদেৱৰ বৈষ্ণৱধৰ্ম প্ৰচাৰৰ বাবেই সামন্ততন্ত্ৰৰ বিকাশ স্বাভাৱিক হৈ পৰিল।

শতব্দেৰেৰ আটাইতকৈ যৌলিক প্ৰতিভা হ'ল যে তেওঁ সদায় দেশৰ জনগণৰ মাজৰপৰাই তেওঁৰ কাৰ্যৰ সমলবোৰ পোটেই সৈছিল। আৰু তাৰ জৰিয়তে বিশ্বাসযোগ্যভাৱে জনগণক বাবে তত্ত্বিত্ত্ব দৰ্শনৰ কথাবোৰ সহজসাধ্য আৰু বোধগম্য কৰি তুলিছিল। এই প্ৰক্ৰিয়াত তেওঁৰ নিজৰ কাৰ-কাজ আৰু চিন্তাৰ ওপৰতো জনগণৰ আবেগ-আকাজ্জৰ প্ৰতিচ্ছবি নশবাকৈ থকা নাছিল। আগতে কৈ অহা কিতাপত ড° গোহাঁইয়ে স্বন্দৰকৈ দেখুৱাইছে যে শতব্দেৰেৰ ওপৰান আৰু শুক্ল চৰিত্ৰাংকণৰ মাজতেই ৰাজশক্তিৰ অত্যাচাৰবৰণা হাত মৰাব আকাজ্জ আৰু প্ৰচলিত অত্যাচাৰী ৰাজশক্তিৰ হাতৰণা আন কোনো শক্তিশালী শক্তিয়ে উদ্ধাৰ কৰাব আকাজ্জা হুটি উঠিছে। সামন্ততান্ত্ৰিক সমাজৰ বিকাশৰ সময়ত উপ-বিকাঠাৰোত যিবোৰ ভাব-চিন্তা আৰু আদৰ্শই নিবন্ধৰে কাৰ্য কৰে শতব্দেৰেৰ মাজতো তাৰ অলুকাৰণ দেখা যায়। শতব্দেৰেৰ পূৰ্বপুৰুষ ভূঞা-সকলো যে কেন্দ্ৰীয় ক্ষমতাৰ উপকণ্ঠৰ অপেক্ষাকৃত উন্নত কৃষি পদ্ধতি ব্যৱহাৰ কৰা সামন্তপ্ৰভু আছিল তাৰ প্ৰতিও মনোযোগ দিয়াতো প্ৰয়োজন। শতব্দেৰেৰ লিখনিত প্ৰকাশ পোৱা সামন্ততান্ত্ৰিক চিন্তাধাৰাসমূহৰ এটি স্বকল স্বাক্ষৰ আলোচনা ড° গোহাঁইৰ কিতাপখনত পোৱা যায়।

এই কথা এতিয়া বোধকৰোঁ যথেষ্ট স্পষ্ট হৈ পৰিছে যে অসমৰ সেই সময়ৰ সামন্ততন্ত্ৰ বুলিলে আমি সাধাৰণতে দুটা পৰ্যায়ৰ সামন্ততন্ত্ৰৰ কথা বুজোঁ। এটা পৰ্যায় আছিল দাসত্ব-শোষণৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত সামন্ততন্ত্ৰ—ইয়াৰ মূল আৰ-সামাজিক ভিত্তি আছিল দাসত্ব-শোষণ। পাইক আৰু খেল-প্ৰদান জৰিয়তে এই ব্যৱস্থা গঢ়ি তোলা হৈছিল। আনহাতে আনবিধ সামন্ততন্ত্ৰ আছিল দাসত্ব-শোষণৰ পৰা মুক্ত স্বাধীন কৃষক ভিত্তিক সামন্ততন্ত্ৰ। এইটো পৰ্যায়ত কৃষক সকলে বহুখিনি স্বাধীনতা লাভ কৰিছিল। সমান্তৰালভাৱে ব্ৰহ্মপুৰ উপত্যকাত এই দুটা পৰ্যায় সেই সময়ত স্পষ্ট হৈ পৰিবলৈ ধৰিছিল। উজনি অসমৰ আহোম শাসনাধীন এলেকাত আৰু হৈছিল প্ৰথমবিধ আৰু আহোম শাসনৰ উপকণ্ঠ এলেকাত আৰু কোচবিহাৰ, কপূৰ (শিৱসাগৰ কপূৰ নহয়, বংগ) কালে ক্ৰমান্বয়ে স্বাধীন কৃষক ভিত্তিক সামন্ততন্ত্ৰ অধিকতৰ বিকশিত হৈ পৰিছিল। যথা অসমৰ ভূঞা সামন্তপ্ৰভু সকলো এই পিছৰ বিধৰ সামন্ত আৰু পাইক ব্যৱস্থাৰ পূৰ্ণপোষক আছিল বুলি ধৰিব পাৰি।

স্বাধীন কৃষক ভিত্তিক পিছৰ বিধ সামন্ততন্ত্ৰত মুঠ অৰ্থনীতিৰ বিকাশ

অলপ দ্রুততৰ আছিল। সেয়ে আমি যি দৰে নকলাবান্ধৰ শালনকালৰ মূহুৰ্ত্তা 'নবাবি টকা'ৰ প্ৰয়োজনৰ দেখা পাওঁ। সেই সময়ৰ সময়সাময়িক, আহোম ৰাজ্যত মূহুৰ্ত্তাৰ অপেক্ষাকৃত কম প্ৰচলন দেখা যায়। শিহুৰ বিধ সামন্ততান্ত্ৰিক ব্যৱস্থাৰ মাজত স্বাধীন কৃষক হোৱাৰ যিকণ অপেক্ষাকৃত স্বাধীনতা আছিল, দালজয়-শোষণৰ ঘৈৰাচাৰী পাইক ব্যৱস্থাৰ মাজত কাম কৰা সাধাৰণ প্ৰজাৰ বাবে সি অতি আশাৰ বস্তু হৈ পৰিছিল।

সামন্ততন্ত্ৰৰ আৰ্থ-সামাজিক পটভূমিকাত শঙ্কৰদেৱৰ বিচাৰ কৰিবলৈ যাওঁতে আমি অন্যতৰ সামন্ততন্ত্ৰৰ এই দুটা পৰ্যায় লগত মনত ৰখাটো প্ৰয়োজন আৰু ইয়াৰ পৰিপ্ৰেক্ষিততহে শঙ্কৰদেৱৰ সামন্ততান্ত্ৰিক ভূমিকাৰ কথা আলোচনা কৰা দৰকাৰ। শঙ্কৰদেৱৰ কাম-কাজ, লিখনিৰ আৰু ভাৱ-চিন্তাত সামন্ততান্ত্ৰিক বিচাৰ ধৰাই কাৰ্য কৰিছিল। বহুতেই এই কথাটো এইটো পৰ্যায়লৈ মানি ল'ব। তেওঁ গোহাঁয়েও 'কীৰ্ত্তন পুথিৰ বল বিচাৰ' কিতাপখনত শঙ্কৰদেৱৰ সামন্ততন্ত্ৰৰ লগত থকা ওতপ্ৰোত সম্বন্ধ তেওঁৰ লিখনিৰ আলোচনাৰ মাজেৰে তুলি ধৰিছে। কিন্তু এইখিনি মানি লৈ এতিয়া প্ৰশ্ন হ'ল শঙ্কৰদেৱ কোনপৰ্যায়ৰ সামন্ততন্ত্ৰৰ লগত আবেগিকভাৱে জড়িত আছিল? দালজয় ভিত্তিক নে স্বাধীন কৃষক ভিত্তিক অপেক্ষাকৃত মুক্ত সামন্ততন্ত্ৰ?

এই প্ৰশ্নৰ উত্তৰ দিবলৈ যোৱাৰ আগতে আমি দুই-এটা কথা সুৰ'বি লোৱাটো প্ৰয়োজন। প্ৰথমতে শঙ্কৰদেৱৰ নিজা সামাজিক অৱস্থান কেনে আছিল। ভূঞা-সকলৰ বংশৰ মাজত শঙ্কৰদেৱ। আহোম আৰু কোচৰ পৰাক্ৰমী কেন্দ্ৰীভূত ৰাজ্যৰ কাৰবীয়া এলেকা—য'ত কেন্দ্ৰীয় কৰ্ত্তৃত্ব শিথিল আছিল—ভূঞাসকল তেনে এলেকাৰ একোজন সৰু সৰু সামন্তপ্ৰভু আছিল। উন্নত কৃষি-কৌশল, অপেক্ষাকৃত উন্নত সাংস্কৃতিক পৰ্যায়ৰে তেওঁলোকে একো-একোটা এলেকাত নিজৰ কৰ্ত্তৃত্ব বজায় ৰাখিছিল। জনজাতি অধুৰিত এলেকাবোৰৰ মাজত জনজাতীয় সমাজৰ অবস্থান আৰু প্ৰভাৱৰ মাজেৰে এনে এখন সমাজ গঢ়ি উঠিছিল য'ত পাইক আৰু খেল প্ৰথাডকৈ ব্যক্তি অৰ্থাৎ কৃষক প্ৰজাসকল নিজে বেছি গুৰুত্বপূৰ্ণ হৈ পৰিবলৈ ধৰিছিল।

দ্বিতীয়তে এই এলেকাবোৰ আৰু ভূঞাসকল নিজেও ব্যক্তিগত বাণিজ্যৰ লগত অধিক পৰিমাণে মূক্ত আছিল আৰু উন্নত ঠাইৰ লগত ব্যক্তিগত আৰু বৰ্ষৰ সহায়ত তেওঁলোকৰ বোণামোণ আছিল অধিক। সেয়ে উন্নত অৰ্থনৈতিক ব্যৱস্থাৰ বিস্তাৰ

ভেঁওলোকৰ কিছু পৰিমাণে অভিজ্ঞতা আছিল বুলি ধৰিব পৰা যায়। শংকৰদেৱৰ দ্ব্যধীৰ্ঘ ভাৰ্য্যবৰণেও ভেঁওক উন্নততন্ত্ৰ সামন্ততান্ত্ৰিক ব্যৱস্থাৰ কিছু আভাস দিছিল নিশ্চয়।

তৃতীয়তে, শংকৰদেৱ নিজে এটা সম্ভৱত সামন্ততান্ত্ৰিক উপাধান ব্যৱস্থা আৰু পৰিচালনাৰ লগত জড়িত আছিল। এইয়া 'ভেকাগিৰি' শংকৰ। তাৰ উপৰিও গঢ়ি উঠা ব্যৱসায় বাণিজ্য আৰু কাৰিকৰি উৎপাদনৰ লগত শংকৰদেৱৰ যোগাযোগ আছিল। পোৱা যায় যে এলম্বত শংকৰদেৱে গৌৰৱতাৰ কাম কৰিছিল আৰু ভেঁওৰ প্ৰত্যেক তত্ত্বাবধানত প্ৰায় এশ কাৰিকৰে বিভিন্ন পণ্য উৎপাদনত জড়িত আছিল। এই সকলোবোৰ শংকৰদেৱে নিজা অভিজ্ঞতাবে আৰু আবেগিকভাৱেও আহোম ৰাজ্যত প্ৰচলিত সামন্ততান্ত্ৰিক সন্মাজ ব্যৱস্থাতকৈ অপেক্ষাকৃতভাৱে উন্নততন্ত্ৰ এক সামন্ততান্ত্ৰিক ব্যৱস্থাৰ লগত জড়িত ৰকাতোহে সূচায়।

এই কথা বুজাত চান নহয় যে সামন্ততান্ত্ৰিক শংকৰদেৱ বৈয়াক্তিক আৰু আবেগিক-ভাৱে জড়িত আছিল। পিছৰ বিধ সামন্ততান্ত্ৰিক ব্যৱস্থা অৰ্থাৎ স্বাধীন কৃষক শক্তিক সামন্ততন্ত্ৰৰ লগতহে। দাসপ্ৰায় ব্যৱস্থাৰ ওপৰত ভৰলৈ গঢ়ি উঠা সামন্ততান্ত্ৰিক ব্যৱস্থাৰ লগত নহয়। শংকৰদেৱে জগাই থৈ যোৱা বৈষ্ণৱধৰ্মৰ পলিতাপছবি এটা ধাৰাই (কালসংহতি) শেষত পৈ কজাঘৰৰ বিৰুদ্ধে প্ৰজাসকলৰ সাংগঠনিক যত্ন হৈ পৰিলগৈ।

শংকৰদেৱৰ সামন্ততান্ত্ৰিক ভূমিকাৰ আলোচনা কৰোতে ওপৰৰ কথাখিনি সফল মনত ৰখাটো প্ৰয়োজন। নহ'লে অসমৰ সামাজিক বিকাশৰ সমগ্ৰ প্ৰক্ৰিয়াটোত শংকৰদেৱ আৰু নৱবৈষ্ণৱ মতাদৰ্শৰ ভূমিকাৰ বিষয়ে বহুত কথাই স্পষ্ট নহ'ব।

এই প্ৰসংগত মধ্যযুগৰ সমাজখনত ধৰ্মৰ ভূমিকাৰ বিষয়ে কোৱাতো প্ৰয়োজন। আজিও হৰে সেই মূলত মানুহৰ জ্ঞান আৰু আবেগৰ চাহিদা মিটাবলৈ এশ এটা অৰ্দ্ধটান বা বাট নাছিল। গতিকে ধৰ্মই এই সকলোবোৰ চাহিদা সেই সময়ত পূৰণ কৰিছিল। ধৰ্মই যেনেকৈ এহাতে মানুহক দৈনন্দিন প্ৰত্যাহ্বিকতাৰ জাল-যন্ত্ৰপালৰা হাত সাৰিবলৈ বা পৰিজ্ঞান পাবলৈ এটা আশাৰ পথ দিছিল। যেনেকৈ ধৰ্ম এতিয়াও হৰে ভেঁওলোকত শালকশ্ৰেণীৰ আৰ্থ বৰ্দ্ধন কাকতো ব্যৱহাৰ হৈছিল যেনেকৈ ধৰ্ম প্ৰজাসকলৰ বিভিন্ন কাম-কাজ, সংগঠন বিক্ষোভ, গঠন-পুনৰ-গঠন আদিৰ লগতো প্ৰত্যক্ষভাৱে জড়িত আছিল। সামাজিক সুখণ্ডা বৰ্দ্ধন কাৰিত্ব ধৰ্মই যেনেকৈ পালন কৰিছিল যেনেকৈ ধৰ্মৰ কাৰ্যকলাপে এখন নতুন

সমাজৰ ইংগিত বহন কৰি আনিছিল। সেয়ে মোহাম্মদীয়া গণ-অত্যাধীনৰ দৰে প্ৰচণ্ড ঐশ্বৰীসংগ্ৰাযো সংগঠিত হৈছিল ধৰ্মৰ আশ্ৰয়ে। শংকৰদেৱ আৰু তেওঁৰ প্ৰচাৰিত নৱবৈষ্ণৱ মতাদৰ্শই বাৰম্বাৰিৰ অসমৰ লোকৰ মাজত এখন নতুন সমাজৰ ইংগিত বহন কৰি কালক্ৰমত প্ৰজাৰ সংগঠনৰ মাধ্যমলৈ পৰিণত হৈছিল। এই মন্তব্য যথেষ্ট সবলীকৰণ যদিও তথ্য বা মৰ্মৰ কালবৰণৰ ইয়াৰ সত্যতা উলাই কৰা নাযায়।

শিৱোমণি ভূঞাৰ বংশৰ ডেকাগিৰি জমিদাৰ শংকৰদেৱ, পণ্য উৎপাদন প্ৰক্ৰিয়া আৰু বেহাৰৰ লগত জড়িত গৌৰৱ। শংকৰদেৱ, সামন্ততান্ত্ৰিক মতাদৰ্শৰে অল্পপ্ৰাণিত গৃহস্থী শংকৰদেৱ, সংস্কৃতিৰ পূজাৰী—ধৰ্মগুৰু শংকৰদেৱ আৰু তেওঁৰ প্ৰজাৰ মাজত তেজাত্মক নাইকিয়া কৰিব পৰা সবল একশব্দীয়া বৈষ্ণৱ ধৰ্মক আৰ্যি অসমত সামন্ততন্ত্ৰৰ বিকাশৰ ঐতিহাসিক প্ৰক্ৰিয়াৰপৰা পৃথক কৰি বিচাৰ কৰিব নোৱাৰো। কাৰণ তেওঁ কেৱলমাত্ৰ এই প্ৰক্ৰিয়াৰ লগত যুক্তই নহয়, তেওঁ শেৰবিচাৰত এই বিকাশৰ প্ৰক্ৰিয়াৰ এখন প্ৰধান স্বৰূপকাৰো।

উপনিবেশিক যুগ—মান আৰু ব্ৰটিছৰ ভূমিকা

মোহাম্মদীয়া গণ-অত্যাধীন অসমৰ সমগ্ৰ সমাজ বাৰম্বাৰাকোই গুৰিতে ধৰি ধানবান কৰি দিলে। পাইক প্ৰথাৰ অধীনত যি শৈবচাৰী সামন্ততান্ত্ৰিক ব্যৱস্থা গঢ়ি উঠিছিল সি চেহেলি-ভেহেলি হৈ গ'ল। মোহাম্মদীয়াসকলে ৰাজধানী ৰংপুৰ দখল কৰি যি শাসন ব্যৱস্থাৰ আৰম্ভ কৰিছিল, ই আগৰ অৰ্থনৈতিক ব্যৱস্থা পুনৰ গঢ়ি তোলাৰ কোনো লক্ষ্য দেখুৱা নাছিল। বৰক এই শাসন ৰংপুৰত টিকি থকা সময়চোৱা দেশত এক অব্যৱস্থাহে বিৰাজ কৰিছিল। নতুন প্ৰশাসন ব্যৱস্থা গঢ়ি তোলাৰ চেষ্টা চলিছিল যদিও অৰ্থনৈতিক পুনৰগঠন বা মূল কৃষি আৰু ভূমি ব্যৱস্থা আৰু সম্পৰ্কৰ কোনো ন-সংগঠন বা পুনৰবিজ্ঞানৰ সূচনা হোৱা নাছিল। নতুন আৰু উন্নত এক সাৰ্বভৌম ব্যৱস্থা গঢ়ি তোলাৰ ক্ষেত্ৰত নতুন শাসকসকলৰ ঐতিহাসিক অসমৰ্থতা সত্ত্বেও বহু-কৃতিতাবে সমাজখন কিন্তু এটা দিশত আত্মবল্ল্যৰ প্ৰয়োগ পোৱা যায়।

খেল আৰু পাইক ব্যৱস্থা ভাঙি পৰাত পাইকসকল মুক্ত কৰকলৈ আৰু

কাৰিকৰসকল স্বাধীন ব্যক্তিগত লোকলৈ পৰিৱৰ্তিত হ'বলৈ আৰম্ভ কৰিছিল। প্ৰশাসন ব্যৱস্থা ধানখিত লগাব আগতেই সঘন যুঁজ-বাগৰ, আত্মসমৰ্থন কৰা আৰু প্ৰতি-অত্যাখানত শাসকসকল নিজে কমতাচাউ হোৱাত এই নতুন পৰিস্থিতি অধিক বিকশিত নহ'ল। তাত্ত্বিক দিশবপৰা চালে মুক্ত কৃষক আৰু কাৰিকৰ-ব্যক্তিগত লোকসকলক এক কৰদ ব্যৱস্থাব উললৈ আনিব পাবিলে 'আগৰ দাসত্ব-শোষণৰ বৈৰাচাৰ নথক' এক উন্নত সামন্ততান্ত্ৰিক ব্যৱস্থা প্ৰস্তুত হোৱাব সম্পূৰ্ণ সম্ভাৱনা থাকে। অত্যাখানৰ পাছৰ সময়ছোৱাত সমাজত উন্নয়ন বাবে প্ৰয়োজনীয় চৰ্তসমূহ আছিল, কিন্তু ই হৈ উঠিলগৈ। প্ৰথমবাৰ কমতাচাউ হোৱাব পাছৰ অত্যাখানী নেতাসকলেও সমগ্ৰ দেশৰ ওপৰতে আকৌ 'নৈজা' শাসন চলাবলৈ সক্ষম নহ'ল। পাছৰ অত্যাখানত হাউহাতাউ আদি নেতাই ৰাজ্যপ্ৰতিষ্ঠা কৰিছিল যদিও একো একোটা অংশত ই নীয়াৰক আছিল। তদুপৰি সঘনে লাগি থকা যুঁজ-বাগৰৰ বাবে এক স্থিতি প্ৰশাসনিক ব্যৱস্থা গঢ়ি তোলাৰ সুযোগ, সমৰো নাছিল।

প্ৰতি-অত্যাখানৰ জৰিয়তে পুৰণা শাসকশ্ৰেণী আকৌ কমতালৈ আহিল যদিও তেওঁলোকে শক্তিশালী হ'ব নোৱাৰিলে। তেওঁলোকৰ প্ৰভাৱে নীৰ্বৃত্ত হৈ পৰিল, দেশৰ বহু অংশৰ ওপৰত তেওঁলোকে নিয়ন্ত্ৰণ হেৰুৱাই পেলালে। পাইক আৰু খেলব্যৱস্থা আকৌ প্ৰচলন কৰিবলৈ চেষ্টা চলোৱা হৈছিল যদিও সফলকাম হ'ব পৰা নাছিল। প্ৰত্যেক নিয়ন্ত্ৰণাধীন কিছু এলাকাত এই ব্যৱস্থা পুনৰ প্ৰচলন কৰা হৈছিল যদিও সমগ্ৰ দেশ জুৰি বহুলভাৱে ইয়াক গঢ়ি তোলাতে পুনৰ সন্তুৰ নহ'ল। বৃটিছশক্তিৰ সহায়ত শেষ অত্যাখান দমন কৰি দেশৰ শাসনত্বৰ হাতত ৰাখিবলৈ শাসকশ্ৰেণী সক্ষম হ'ল যদিও পাইক আৰু খেল-ব্যৱস্থাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি প্ৰশাসন চলাব পৰা পৰিস্থিতি দেশত আৰু তেতিয়া নাই। মুক্ত হোৱা প্ৰজাসকলক আকৌ বন্ধা টান। তদুপৰি সঘন অত্যাখানৰ পাছত বজাৰৰে আগৰ দৰে প্ৰজাসকলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ আৰু বিৰাল কৰিব নোৱাৰা হ'ল। প্ৰাচীন সাম্ৰাজ্যিক সম্পৰ্ক আৰু মূল্যবোধসমূহ ভাঙি পৰিবলৈ ধৰিলে।

শাসকসকলে এইবাব নিজৰ স্বাৰ্থ আৰু অস্তিত্ব ৰক্ষাৰ বাবে, প্ৰজাসকলক দমন কৰি ৰাখিবৰ বাবে, এক বেঙনকুক সেনাবাহিনী তৈয়াৰ কৰিব লগা হ'ল। আগৰ দৰে পাইকৰ সেৱা তুলি কৃষক কাৰিকৰ প্ৰজাৰ স্বাভাৱপৰা এক পণ-চৰিকাসম্পন্ন খেতিয়কৰ সেনাবাহিনী (Peasant Militia) গঢ়ি তুলিব আৰু

নোহাবি। বৃটিছ কম্পেনীৰশৰা অস্ত্র আৰু প্ৰশিক্ষক লৈ ‘কাপ্টান’ গোহাইব ডলভ পাঠৰুলাই বন্ধুক (Flint Musket) দি এদল সেনাৰ সৃষ্টি কৰা হ’ল। এই সেনাৰ সহায়ৰে প্ৰজাসকলৰ অত্যাখান দমাই দ্বেশলৈ শান্তি-শৃংখলা আনি অৰ্থনৈতিক ব্যৱস্থাটো পুনৰ গঢ়ি তুলিবলৈ ডেঙলোকে চেষ্টা চলালে।

মোহাম্মদীয়া অত্যাখান দমন কৰি কেপ্টেন হেল্ছ উত্ততি যাওঁতে দেশৰ শাসনতাব পুৰণা শাসক শ্ৰেণীকেই দি গ’ল। কিন্তু দেশৰ শাসকশ্ৰেণীও ডেউিয়া আৰু ঐক্যৰু হৈ থকা নাই। কমতাৰ দন্দত ডেঙলোক বিভিন্ন শিবিৰত বিভক্ত আৰু নিজৰ মাজত দিনে-নিশাই কমতাৰ যুঁজ। পূৰ্ণানন্দ বুঢ়াগোহাঁই আৰু বহন বৰফুকন এনে দুটা প্ৰধান শিবিৰৰ নেতা হৈ পৰিছে। এই অভ্যন্তৰীণ দন্দই শাসকসকলক দুৰ্বল কৰি পেলালে। শাসকগোষ্ঠীৰ মাজৰ এই যুঁজখন কিন্তু কোনো আদৰ্শাত্মক যুঁজ নাছিল। ই মূলতে দুটা সামন্তগোষ্ঠীৰ মাজত কমতাৰ বাবে নগ্ন প্ৰতিযোগিতাহে আছিল। কৰ্মক্ষু সামন্ততন্ত্ৰত এনে ঘটনা সম্বন্ধে ঘটে। এনে এদলৰে নেতা বহন বৰফুকন ব্ৰহ্মদেশলৈ পলাই গৈ দেশ উদ্ধাৰ কৰিবলৈ বিদেশী সেনা অলমলৈ লৈ আহিলমৈ। পূৰ্ণানন্দৰ পতনৰ পাছত কমতা বহনৰ হাতলৈ গ’ল, কিন্তু অভ্যন্তৰীণ বড়বড়ত ডেঙ সোনকালেই প্ৰাণ হেৰুৱালে। দেশৰ এনে অস্থিৰ সম্বন্ধে সুযোগত ব্ৰহ্মদেশৰ বজাই সমগ্ৰ অসম দখল কৰি আতা সাম্ৰাজ্যৰ এক উপনিবেশলৈ পৰিণত কৰাৰ চেষ্টা চলালে। তাৰদৰে বৃটিছ সাম্ৰাজ্যৰ প্ৰতি বেউিয়া ই ভাবুকিৰ সৃষ্টি কৰিলে ডেউিয়া অলমৰ পৰা মানক খেৰাবলৈ ভাঙবীয়াসকলৰ নিয়ন্ত্ৰণত বৃটিছো আহিল।

অভ্যন্তৰীণ কমতাৰ যুঁজ আৰু মানৰ আক্ৰমণৰ ফলত অলমৰ সম্ৰাজ-বাহুৰ বাৰু জুঘুটিটোৱেই ধানবান হৈ গ’ল। মোহাম্মদীয়া অত্যাখানৰ পাছত হালধীৰ-শোৰণহীন যি এক উন্নত সামন্ততান্ত্ৰিক ব্যৱস্থাৰ সম্ভাৱনাৰ সৃষ্টি হৈছিল, মানৰ আক্ৰমণ আৰু বড়ই ইয়াক একেবাৰেই ধ্বংস কৰি পেলালে। এনে সম্ভাৱনা পিছত আৰু কোনোকাৰেই সৃষ্টি নহ’ল। অলমৰ ইতিহাসত এক অন্ধকাৰ যুগৰ সূচনা হ’ল। এই যুগৰ সন্নিবিষ্ট ইতিহাস আৰু এই কাণছোছাত অলমত কুৰি অৰ্থনীতিৰ অৱস্থা আৰু বিকাশ সম্পৰ্কে আৰি কিছু আলোচনা কৰিবলৈ বড় কৰিব।

প্ৰথমবাৰৰ অলম অভিযানৰ পাছত বাৰ্হিজলকলে অলমক নিজৰ দখলত ৰাখি শাসন কৰিবলৈ চেষ্টা কৰা নাছিল। বৰুৱা নাৰত আগৰ বজাকে ৰাখি

প্ৰশাসনৰ বাস্তবীকৰণৰ মানবিক বহন কৰিবলৈ হাতত দিহেই ডেউলোক কাত আছিল। প্ৰচুৰ ধনসোণ উপহাৰ উপঢৌকন লৈ মানসেন। সেইবাব দেশলৈ উভতি গৈছিল। কিন্তু বহন কৰিবলৈ হাতত পাছত বিতাৰণৰ আৰু তাৰ পাছত তৃতীয় আৰু শেষৰ বাবে যেতিয়া অসম আক্ৰমণ কৰিলে, উপহাৰৰ পৰাই লৈ উভটি যাবলৈ ডেউলোক আৰু হাতি নহ'ল। ইতিমধ্যে বাৰ্মাৰ শাসকসকলে অসমক আত্ম সাম্ৰাজ্যৰ উপনিবেশ হিচাবে গঢ়ি তুলিবলৈ ঠিক কৰিলে আৰু সেয়ে ডেউলোকে প্ৰথমে আলুবিজি আৰু তাৰপাছত বিজিমাৰা বন্দুলা আৰু বিজিমাৰা ডিগোৱা বোলা মান সেনাপতি কেইজনক অসমৰ প্ৰশাসক হিচাবে নিযুক্ত কৰিলে আৰু সৰ্ব্বাঙ্গ অসমৰ ওপৰত নিজৰ কটকটীয়া নিয়ন্ত্ৰণ কায়েম কৰি অসমক এখন উপনিবেশলৈ পৰিণত কৰাৰ প্ৰচেষ্টা চলালে। ইয়াক কৰিবলৈ ডেউলোকে প্ৰথমে প্ৰচলিত শাসন ব্যৱস্থা-টোবেই সহায় ললে। প্ৰথমে চন্দ্ৰকান্ত সিংহ আৰু তৃতীয় আক্ৰমণৰ পাছত যোগেশ্বৰ সিংহক নামত বজা পাতি ৰখা হ'ল। মানব লগত লক্ষ্যযোগ কৰা বহুতো পুৰণা লোকক বিবৰ! ডাঙৰীয়া পতা হ'ল। দেশৰ বাহ্যিক বিবৰ! পাতিলেও কিন্তু প্ৰশাসনৰ সৰ্ব্বাঙ্গ কৰতা, কৰকাৰলৈ তোলা আৰু কোথাগাবৰ নিয়ন্ত্ৰণ মান সেনাপতিয়ে নিজৰ হাতত ৰাখিলে। প্ৰাথমিকভাৱে প্ৰশাসনৰ কাৰ-কাজ ঠিক-ঠাক কৰাৰ পাছত ডেউলোকে অৰ্থনৈতিক ব্যৱস্থাটো সলোৱাৰ চেষ্টা কৰিলে আৰু সৰ্ব্বাঙ্গ ব্যৱস্থাটোক আত্ম সাম্ৰাজ্যৰ স্বাৰ্থৰ অহুকুলে গঢ়ি তুলিবলৈ চেষ্টা কৰিলে। অসমত ঔপনিবেশিক শাসন, শোষণ আৰম্ভ হ'ল। বৃটিছৰ আগতেই মানসকলে অসমক ঔপনিবেশিক শোষণ ৰাজ্যলৈ ৰূপান্তৰ কৰাৰ কাৰ্য আৰম্ভ কৰিছিল। এই প্ৰেক্ষিতা আছিল এনে ধৰণৰ—

প্ৰথমেই মানসকলৰ প্ৰত্যেক নিয়ন্ত্ৰণত থকা অংশৰ পাইকসকলৰ পিয়ল আৰম্ভ কৰা হ'ল। এই পিয়লত মুঠ ৮২,৮৫০ জন পাইকৰ হিচাব পোৱা গ'ল। সেই সময়ৰ ব্যৱস্থা অনুসৰি পাইকসকলে গা-খাটনি দিব লাগিছিলে তাৰ পৰিৱৰ্ত্তে বছৰি ৩ টকা কৰ দিব লাগিছিল। মানসকলে অসমৰ প্ৰজাকলৰা অধিক বাজৰ সৰ্ব্বাঙ্গ কৰিবৰ বাবে গা খাটনিৰ নিয়মটোকেই উঠাই দিলে আৰু তাৰ পৰিৱৰ্ত্তে প্ৰতিজন পাইকে বছৰি ৩ টকাকৈ কৰ দিয়াৰ নিয়ম বাৰ্ষ কৰিলে। আগতে বিক্ৰাসকলে বেঙনৰ পৰিৱৰ্ত্তে বিনামূলীয়াকৈ পাইকসকলক থুঁৱাব অধিকাৰ থাকিল; কিন্তু প্ৰতিজন পাইক থুঁৱাব বিনিময়ত মানসকলক বছৰি

৬ টাকাকৈ দিব লগা হ'ল। এইদৰে বৰবৰুৱাই ২৪,৭৬৮ টকা, বৰফুকনে ৪৭,৭২০ টকা আৰু চোলাধৰা ফুকনে ১২,০১০ টকা পাইকৰ বাবদ বছৰি মানক দিব লগা হ'ল। তদুপৰি ধৰ্মাচ্ছানৰ পাইকসকলেও ৬ টাকাকৈ, বাজ-দৰবাৰৰ পণ্ডিত মৌলবীসকলে ২ টাকাকৈ আৰু সজা, দৌল, দেওয়ালয়, ষঠ-মন্দিৰ আদিয়ে বছৰেকত এক নিৰ্দিষ্ট পৰিমাণৰ ধন কৰ হিচাবে দিব লগা হ'ল।

অসমৰ অনগ্রসৰ সীমিত মুদ্রা প্ৰচলনৰ কৃষি অৰ্থনীতিৰ ওপৰত এক বিৰাট কৰৰ বোজা আপি দিয়া হ'ল। অধিক বাজহ সংগ্ৰহ কৰি অসমত মান প্ৰশাসন গঢ়ি তুলি টিকাই নথি আৰু আন্তৰ কোষাগাৰ পূৰণ কৰিবলৈ এই ব্যৱস্থা লোৱা হৈছিল। সমগ্ৰ অৰ্থনীতিত মুদ্রাৰ প্ৰচলন বঢ়োৱাৰ প্ৰাথমিক প্ৰচেষ্টা আৰু এক প্ৰত্যক্ষ কৰদ সম্পৰ্ক হস্তপাত ঘটোৱাৰ এয়েই আছিল প্ৰথম পদক্ষেপ।

এই কৰকাটল আৰু বাজহ তুলিবলৈ দৰকাৰ হোৱা সংগঠনৰ মাত্ৰহাণিক মানসকলে কিছু বেহাই দিছিল। তেওঁলোকক বিনা কৰে পাইক খটুৱাবলৈ সুবিধাও দিছিল। আৰু এই সমগ্ৰ বাজহভোলা প্ৰক্ৰিয়াটোৰ 'পু'লছকৌজ' হিচাবে দখলদাৰী মান সেনাবাহিনীক নিয়োগ কৰা হৈছিল। স্থানীয় কটোৱাল আৰু বিষয়াসকলৰ সহায়ত এই মান সেনাসকলে বাজহ ভোলা আৰু পুংখলা বন্ধাৰ কাম-কাজ কৰিছিল আৰু কৰ-কাটল তুলিবলৈ গৈ সাধাৰণ প্ৰজাৰ ওপৰত জোব-জুলুয় আৰু অত্যাচাৰো আৰম্ভ কৰিছিল। কৰ ভোলাৰ উপৰিও উৎপন্ন বয়বস্তৰ যৎসামান্য বাহি আৰু প্ৰজাৰ হাতত থকা ধন সোণ কাঢ়ি লোৱা হৈছিল—কোষাগাৰৰ বাবে নহয়, বাজহ বিভাগৰ শিৱহাটেকৈলা, বিঘৰা আৰু সেনাসকলৰ নিজৰ বাবেহে। এই অত্যাচাৰৰ বিৰুদ্ধে ঠায়ে ঠায়ে জনসাধাৰণে অতঃকৃত্তভাবে প্ৰতিবোধ গঢ়ি তুলিছিল কিন্তু এনে প্ৰতিবোধ আবদ্ধ হ'লেই লগে লগে তাক নিৰ্মম-অত্যাচাৰেৰে ভাঙি পেলাৱা হৈছিল। লুট-পাট, অত্যাচাৰৰ এক সন্মানে লাহে লাহে অসমৰ জনজীৱন আচ্ছন্ন কৰি পেলাইছিল।

দখলদাৰী মানসেনাৰ এনে অত্যাচাৰত সাধাৰণ প্ৰজাই দাঁও, দৰবাৰী এবি দুৰ্গম হাবিত সোৱালেমৈ আৰু তাতে খাতকত সংগ্ৰহ আৰু কুৰখতি কৰি জীয়াই থকাৰ চেষ্টা চলালে। বহুতে বৃষ্টিছ কৰ্মশীল এলেকালৈ ভগ্নীয়া হৈ গ'ল। বহুতে কাছাৰ, জয়ন্তীয়া পাহাৰ আৰু ভূটানৰ লগে পলাই গ'ল। অৰ্থনৈতিকভাৱে দুৰ্বল জনজাতীয় সেনাসকলৰ লগতে আন প্ৰজাসকলো ভগ্নীয়া হৈছিল। বহুতে বোৱাহাৰীয়াসকলৰ নিয়ন্ত্ৰণাধীন এলেকালৈকো গৈছিল।

এইখিনিতে মোৰামবীয়াসকলৰ নিয়ন্ত্ৰণাধীন এলেকাৰ কথা উল্লেখ কৰাভাৱে প্ৰয়োজন। তৃতীয় অধ্যায়খনৰ সময়তে বুঢ়ীহিহিং নদীৰ পূবে মোৰামবীয়াসকলে এখন ৰাজ্য প্ৰতিষ্ঠা কৰিছিল আৰু ইয়াকে কেন্দ্ৰ কৰি তেওঁলোকে নংপুৰ শাসকসকলৰ লগত বহুদিন যুঁজ-বাগৰ চলাই গৈছিল। পূৰ্ণানন্দ বুঢ়াগোহাঁইৰ দিনতে এই এলেকাৰ নেতা মতিবৰ বসেনোপতিৰ লগত অবশেষত এক বুজাপৰা হৈছিল আৰু ইয়ৰ জৰিয়তে মোৰামবীয়াসকলে আহোমৰাজক এক নামমাত্ৰ মাননি দি এই এলেকাৰ প্ৰশাসনিক স্বায়ত্তশাসনৰ অধিকাৰ লাভ কৰিছিল। ১৭৭৮ চনৰে লগতে প্ৰথমবাৰ মোৰামবীয়া হৰ্মন কৰিবলৈ আহোতেও এই এলেকাটোত বসেনোপতিৰ কড়ুই মানি লৈছিল। পাছতো বসেনোপতি আৰু তেওঁৰ উদ্বাধিকাৰীসকলক বুঢ়ীহিহিং এই এলেকাটোৰ প্ৰশাসক ৰূপে স্বীকৃতি দিছিল। এই নেতাসকলে আহোমসকলৰ লগতে চিহ্নে, খামতি আৰু বাৰ্মাৰ বজাৰ লগত এক ভাঙ্গ সন্দৰ্ভ বজাৰ ৰাখিছিল আৰু মানে অসম আক্ৰমণ কৰোতে কিছু কিছু সহায়ো কৰিছিল। এই সন্দৰ্ভৰ বাবে মানৰ আক্ৰমণ আৰু অভ্যাচাৰৰ সময়তো এই এলেকাটোত পাতি বিৰাজ কৰিছিল। তদুপৰি পাইকপ্ৰথা প্ৰায় নথকাৰ বাবে আৰু দুখি ৰাজহৰ হাৰ একেবাৰে কম হোৱাৰ বাবে এই ঠাই টুকুৰা সাধাৰণ কৃষক প্ৰজাৰ বাবে আকৰ্ষণীয় হৈ পৰিছিল। বহু কৃষক প্ৰজাই সেয়ে আহোম শাসনাধীন এলেকাকৰা এই ঠাইলৈ উঠি যোৱাৰ কথা পোৱা যায়।

দেশৰ কৃষক প্ৰজাসকল এনেদৰে থানবান হৈ দিহিঙে দিগাঙে ভাগি যাবলৈ আৰম্ভ কৰাত দেশৰ কৃষি অৰ্থনীতিৰ মূল কাঠামোটোৱেই ভাগি পৰাৰ নিচিনা হ'ল। মোৰামবীয়া অধ্যায়খনৰ লগত দেশত হাস্যৰস পোষণৰ বৈৰাচাৰ সোহোৱা যি এক উন্নত সমাজতাত্ত্বিক ব্যৱস্থা গঢ়ি উঠাৰ সন্ধানৰ পট্ট হৈছিল, এই সন্ধানো এতিয়া একেবাৰেই ফল হৈ প'ল। মানসকলে পাইকৰাজহা উঠাই দি প্ৰজাসকলক প্ৰত্যেক কৰৰ ব্যৱহাৰ অধীন কৰাৰ যি পৰ্যবেক্ষণ লৈছিল, দুখল মুক্ত আৰু নগৰ অৰ্থনীতিৰ দেশ অসমত এই কৰৰ বোজা বিৰাট বেছি হোৱাৰ বাবে আৰু মানসেনাৰ লুটপাট আৰু অভ্যাচাৰত ব্যাপক হাবত প্ৰজাই বৰবাবী এবাৰ এক উন্নততৰ প্ৰত্যেক কৰৰ সাৰ্বভৌম সন্দৰ্ভ গঢ়ি উঠাৰ সন্ধানো নিশ্চিত হৈ প'ল। উপনিবেশিক শাসকসকলে তেওঁলোকৰ স্বাৰ্থতেই গঢ়ি তুলিব বোজা উপনিবেশিক অৰ্থ অৰ্থেক-কৃত উন্নত কৰ অৰ্থনৈতিক সন্দৰ্ভ গঢ়িও তুলিলেই বহু দেশৰ সন্ধান সাৰ্বভৌম ব্যৱস্থা আৰু সন্দৰ্ভসমূহ একেবাৰেই ফল পালে।

ঔপনিবেশিক শাসন-শোষণৰ বিৰুদ্ধে প্ৰথম জাতীয় প্ৰতিবোধ

অসমৰ সাধাৰণ প্ৰজাইযে মানব এই অভ্যাচার-উৎপীড়ন নিৰ্বিচাবে সহ্য কৰিছিল তেনে নহয়। বাবে বাবে হয় স্বতঃস্ফূৰ্ত্তভাৱে নাইবা সংগঠিতভাৱে এই ঔপনিবেশিক শাসন-শোষণৰ বিৰুদ্ধে স্নানুহব হাতত অস্ত্ৰ তুলি লৈছিল। জাতি, বৰ্ণ, ধৰ্ম নিৰ্বিশেষে সকলো স্নানুহেই এই প্ৰতিবোধত অংশ লৈছিল। আগব বজা চন্দ্ৰকান্ত সিংহৰ নেতৃত্বতে গোৱালপাৰা আৰু কামৰূপজিলাত প্ৰথম সংগঠিত প্ৰতিবোধ গঢ়ি উঠিছিল। অস্ত্ৰ-শস্ত্ৰ আৰু সেনা-সামন্ত পোঁটাই অসমবপৰা মানক খেদাবলৈ এটা শক্তিশালী অভিযান আৰম্ভ কৰা হৈছিল আৰু গুৱাহাটীৰপৰা যোৰহাটলৈ এই ব্যাপক এলেকাত মানসেনাক পৰাজিত কৰি এওঁলোকে বহু আগবাঢ়ি আহিছিল। অৱশেষত যোৰহাটৰ কাষত মহবন্ধাত হোৱা যুদ্ধত নতুনকৈ আহি পোৱা মান সেনাৰ হাতত এই অভিযান পৰাজিত হয়। ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ উত্তৰপাৰে ইয়াৰ পাছত আকৌ প্ৰতিবোধ গঢ়ি উঠে। ইয়াতো দুৰ্বল সংগঠনৰ বাবে প্ৰতিবোধ সফল নহ'ল। চিৰবিজ্ঞোহী নগঞা প্ৰজাই গোপনে সংগঠন আৰম্ভ কৰি মানসেনাৰ লগত লুকাই চুবকৈ গেলি। পদ্ধতিত যুদ্ধ কৰাৰ কথা পোৱা যায়। প্ৰচণ্ড অভ্যাচাৰৰ সন্মুখত নগাঁৱতো প্ৰতিবোধ বিফল হয়। বৃটিছ কম্পেনীৰ এলেকা বংপুৰত ভগ্ননোৱা হৈ থকা বহু অসমীয়া প্ৰজা আৰু বিঘৰাই একপোটে হৈ আৰু এবাৰ শক্তিশালী প্ৰতিবোধ অভিযান গঢ়ি তোলাৰ চেষ্টা কৰে যদিও নিজৰ এলেকাটলৈ বৃদ্ধ বিঘৰাৰ ভয়ত বৃটিছে এই প্ৰচেষ্টা জোৰকৈ বন্ধ কৰে। এই প্ৰতিবোধ সংগ্ৰামসমূহৰ আটাইতকৈ ডাঙৰ বৈশিষ্ট্য হ'ল যে মোৱামৰীয়া অভ্যুত্থানত গৃহযুদ্ধত অংশগ্ৰহণ কৰি বজাবলৈ অস্ত্ৰ তোলা সকলেও এতিয়া নিজৰ স্বাধৰ বিৰুদ্ধে বহু পৰিমাণে বাধ দি দেশৰ সাধাৰণ শ্ৰম মান ঔপনিবেশিক সকলৰ বিৰুদ্ধে সাধাৰণ প্ৰতিবোধ সংগ্ৰামত চাবিল হৈছিল। বহুলব্ধত ক্ষত্ৰ, দীৰ্ঘিত, অসংগঠিত হ'লেও এই প্ৰতিবোধ সংগ্ৰামবোৰ চক্ৰিৰ বিপৰণবা ঔপনিবেশিক শাসন-শোষণৰ বিৰুদ্ধে জাতীয় সংগ্ৰাম আছিল।

জনগণৰ প্ৰতিবোধ বিদানেই বাঢ়ি আহিছিল, এই প্ৰতিবোধ ভাঙিবলৈ ঔপনিবেশিক মানসেনাৰ অভ্যাচাৰ-উৎপীড়নো বিদানেই বাঢ়ি আহিছিল। নগঞা প্ৰজাৰ প্ৰতিবোধ ভাঙিবলৈ মানসেনাই ঘোৰী-নিৰ্গোৰী বাচ-বিচাৰ নকৰাকৈ পাৰ্শ্ব-পাৰ্শ্ব জুই দিছিল আৰু নই নই স্নানুহক অকণ ডিঙৰত বন্ধ কৰি জুই দি যাবিছিল।

দেশৰ বিপ্লবল পৰিহিতি, অসংগ্ৰাম স্নানুহ ব্যবহাৰ বাবে এক শক্তিশালী

প্ৰতিবোধ গঢ়ি তোলাতো সম্ভৱপৰ হোৱা নাছিল। তদুপৰি শয়শ্ৰু জনগণক একত্ৰিত কৰি প্ৰতিবোধ গঢ়ি তোলাৰ বাস্তৱ পৰিস্থিতিত সেই সময়ত নিশ্চেষ্ট প্ৰায়।

অসমৰ শাসকসকলৰ একাংশই সেই সময়তে অসমবন্দৰ মানক খেদাই দেশ উদ্ধাৰ কৰাত সহায় কৰিবলৈ কলিকতা বুটিছ কোম্পানীৰ ওচৰত গলবস্ত হৈ আপীল জনালেগৈ। বুটিছলকলে ডেউগোকৰ সীমালৈকে বাৰা সাম্ৰাজ্যৰ প্ৰদানৰ বচাত আতংকিত হৈ পৰিছিল। তদুপৰি অসমৰ উৰ্বৰা মাটি, প্ৰভুত বনজ সম্পদ পাট-মুগা আৰু অসমৰ বজাবখন আৰু হাঁতিকাৰবীয়া পাহাৰীয়া জাতিসমূহৰ লগত থকা লাভজনক বেহাবেশাৰৰ ওপৰত ডেউগোকৰ বহুদিনৰপৰাই লুভোৱা চহু আছিল। এইবাব ডেউগোকে নিজৰ সীমা আৰু বজাৰ বচাবলৈ এটা সোণালী সুযোগ পালে। অসমৰ শাসকশ্ৰেণী আভ্যন্তৰীণ দ্বন্দ্বত বহুধা বিভক্ত, পৰাজিত আৰু বেছিভাগেই কম্পেনীৰ অকলত শৰণাৰ্থী, মানৱ শাসন-পোষণত সাধাৰণ প্ৰজা জৰ্জৰিত, ক্ষেপ-সমাজ ছিন্ন-স্তম্ভ; অসমত সোমাবলৈ ইয়াতলৈ হুকমৰ সুযোগ আৰু ক'ত পোৱা যাব! সেয়ে কম্পেনীয়ে “হস্তক্ষেপ নকৰাৰ” কেবলীয়া নীতি বাহ্যিক অসম উদ্ধাৰ কৰাৰ সিদ্ধান্ত ল'লে। ইতিমধ্যে মানসকলে কাছাৰ, মনিপুৰ আৰু চট্টগ্ৰামত কম্পেনীৰ এলেকাৰ স্বাৰ্থৰ ওপৰত হাত দিছে। গতিকে ১৮২৪ চনৰ ৩১ মাৰ্চৰ দিনা বুটিছৰ অসম উদ্ধাৰ অভিযান আৰম্ভ হ'ল।

বুটিছ যুগৰ আৰম্ভণি : ঔপনিবেশিক সামন্ত সমাজৰ পতন

১৮২৪ চনৰ মাৰ্চত গুৱাহাটী দখল কৰাৰ পাছৰপৰা ১৮২৬ চনৰ ইয়াতলৈ দখলিত কাকতে কলমে অসমৰ দখলি নোলোৱালৈকে এই দুবছৰকাল অসম বুটিছৰ শাসনৰ তলত আছিল। এই কালছোৱাত অসম বুটিছৰ সামৰিক নিয়ন্ত্ৰণৰ তলত আছিল যদিও এই সময়তেই ভৱিষ্যতে অসমক বুটিছ সাম্ৰাজ্যৰ অন্বীকৃত কৰি দোৱাৰ নকলো কাৰ-কাৰ তালকৰে আবদ্ধ হৈ গৈছিল। অসমৰ প্ৰশাসন আৰু সামৰিক কাৰ-কাৰ চলাবলৈ ভেটিত কট আৰু কৰ্ণেল ক্ৰিডাৰ্ডলৈ নিয়োজিত হৈছিল।

ডেউগোকে হুক পৰিচালনা কৰাৰ লগে লগেই অসমৰ প্ৰশাসনিক পৰিস্থিতি সম্পৰ্কে প্ৰাথমিকভাৱে ঠিৰাং কৰি পেলাইছিল। সোৱালপাৰা, কামৰূপ, দক্ষ আৰু নগাওঁ জিলা দৈ নাবনি বা পশ্চিম অসম, বুটোবিহিৰ নদীলৈকে উত্তৰি বা পূব

অসম আৰু তাৰ পূবে ক্ৰমে খামটি, চিংকো আৰু হোৱামবীয়াসকলৰ ৰাজ্য। ১৮১৫ চনত বংগৰ দখলৰ পাছত লাহে লাহে বৃটিছ খামটি, চিংকো আৰু হোৱামবীয়াসকলৰ নেতা, বৰসেনাপতিৰ লগত সন্ধি স্থাপন কৰে। আনহাতে ১৮২৪ চনত নামনি অসমত স্মৃটে আগব মানব দিনত কৰা জৰীপ চাই নামনি অসমত আগব ভূমি-ৰাজস্ব নীতি সালসলনি নকৰাকৈ কৰব পৰিমাণ দুগুণ কৰি দিলে। তদুপৰি চম্ৰকান্ত সিংহৰ দিনৰ ঘৰমুঠি কৰ বাহাল ৰখা হ'ল। উচ্চবৰ্গসকলে ভোগ কৰা কৰমুক্ত মাটি আৰু ব্ৰহ্মোত্তৰ আৰু দেবোত্তৰ মাটিৰ ওপৰত সমানে কৰ লগোৱা হ'ল। অৱশ্যে দুই পুৰাতলৈকে মাটিৰ ওপৰত কৰ আগব দৰেই মাফ থাকিল।

এয়ে আবহাৱি। প্ৰথম বছৰেই ১ লাখ ৭৫ হাজাৰ টকা ভূমিৰাজহ আৰু ২০ হাজাৰ টকা শুদ্ধ কেৱল নামনি অসমৰপৰাই সংগ্ৰহ কৰা হ'ল। স্মৃটৰ কামত আনন্দিত হৈ কম্পেনীয়ে ১৮২৫ চনত সমগ্ৰ ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাতে ৰাজহ নিৰ্ণয়ৰ বাবে যান্ত্ৰীয় কাম-কাজ আৰু জৰীপ চলাবলৈ স্মৃটক নিৰ্দেশ দিলে।

প্ৰথম প্ৰথম আবহাৱত স্মৃটে যদিও প্ৰচলিত ব্যৱস্থাক কিছু সালসলনি কৰি কামত লগাবলৈ চেষ্টা কৰিছিল কিন্তু পাছলৈ ক্ৰমান্বয়ে এই ব্যৱস্থাই বৃটিছৰ শোষণ নীতিৰ চাঙিমা পূৰণ কৰিবলৈ অক্ষম হ'ল। লাহে লাহে বৃটিছে নানান পৰীক্ষা-নিৰীক্ষাৰ মাজেৰে অসমৰ বাবে এক সুকীয়া ভূমি আৰু ৰাজস্ব ব্যৱস্থা গঢ়ি তুলিলে যাৰ নাম হ'লগৈ "ৱাল্ডৱাৰী বন্দেবস্তী"। এতিয়া আমি এই বন্দেবস্তী হোৱাৰ আগলৈকে বৃটিছ যুগত অসমৰ ভূমিনীতি আৰু সম্পৰ্কৰ পুনৰ্নিৰ্মাণৰ লগতে জনসাধাৰণৰ ওপৰত তাৰ প্ৰভাৱৰ বিষয়ে কিছু আলোচনা কৰিম।

অসম দখল কৰাৰ পাছত থানবান হৈ থকা অসমৰ জনজীৱনক লৈ বৃটিছসকল বিহোৱত পৰিছিল। নামনি অসমক লৈ বৰ চিন্তা নাছিল। তদুপৰি উজনিতকৈও আগতে যোগল শাসনৰ অধীন হৈ থকা কাৰ্ব্বণ আৰু গোৱালপাৰাৰ অংশবোৰত কৃষি অৰ্থনীতি আৰু ভূমি সম্পৰ্ক উন্নত আছিল। এই অঞ্চলত টকাৰ প্ৰচলনও আছিল ভুলনামূলকভাৱে বেছি। সেয়ে এই অঞ্চলত ঔপনিবেশিক শোষণৰ কাঠামো তৈয়াৰ কৰাতো বেছি কষ্টকৰ নাছিল। পোনপ্ৰথমে বৰফুকনৰ অধীনত থকা পুৰণা ৰাজস্ব আৰু প্ৰশাসনিক ব্যৱস্থাকে বৃটিছে কিছু সালসলনি কৰি গ্ৰহণ কৰিলে। ইয়াৰ পাছত লাহে লাহে অধিক সংখ্যক বন্দুৱা ব্ৰাহ্মক ৰাজহ তোলা আৰু সাধাৰণ প্ৰশাসনৰ কাৰ্যত নিয়োগ কৰা হ'ল। পাও অঞ্চলত আগৰ পটোৱাৰী, ঠাকুৰীয়া, কাকতি সকলক ৰাজহ তোলা প্ৰশাসনৰ কেৰাণ্ডা কৰিবলৈ নিযুক্ত কৰা

হ'ল। বহুত নতুন মাছুহে এইবোৰ কাম পালে। তেওঁলোকৰ ওপৰত একো একোটা এলেকা জুৰি চৌধুৰী, পাটদিবি আদি বিষয়া থাকিল। এইদৰে একো একোটা এলেকা আৰু সীমা নিৰ্ণয় কৰাৰ পাছত এইবোৰেই অসমত প্ৰশাসন আৰু বাজৰৰ একো একোটা ইউনিট—মোজা বা পৰগণালৈ ৰূপান্তৰিত হ'ল। একোখন মিলিত কেবাখনোটক মোজা থাকিল। এইদৰেই মোজাহাৰী বাহাদাৰ পন্তন বটিল। এই বাহাদাৰ অৱশ্যে এটা কেন্দ্ৰীয় পৰিকল্পনা অফিসৰ এক নিয়মতান্ত্ৰিক পদ্ধতিৰে গঢ়ি উঠা নাছিল। আগৰ বাহাদাৰ লগত নানান নতুন কৰাৰ যোগ বিয়োগ বটাই পৰীক্ষা-নিৰীক্ষাৰ মাজেৰে এই বাহাদাৰ আৰম্ভ হৈছিল। প্ৰথমে নামনি আৰু পাছলৈ সমগ্ৰ অসমতেই এই বাহাদাই চালু হ'লগৈ আৰু ঔপনিবেশিক অৰ্থনীতিৰ অধীন এই বাহাদাই অসমৰ সমাজ বাজহাড়লৈ পৰিণত হ'ল। ১৮৪০ চনলৈ এই বাহাদাই মূলতে নামনি অসমত এটা নিৰ্দিষ্ট ৰূপ লবলৈ আৰম্ভ কৰিলে।

১৮২৫ চনত উজনি অসম দখল কৰাৰ পাছত, বিশেষকৈ ইয়াণ্ডাবু নদীৰ পাছত এই অঞ্চলো বৃটিছসকলে এক প্ৰশাসনিক বাহাদাৰ অধীনলৈ আনিবলৈ চেষ্টা কৰিলে। ৰংপুৰ অধিকাৰ কৰাৰ পাছত তেওঁলোকে বহুতে আশা কৰাৰ দৰে অন্ততঃ উজনি অসম পূৰণ শাসকগোষ্ঠীক ঘূৰাই নিদিগৈ। বৰক সিংহাসনৰ প্ৰতিদ্বন্দ্বী চন্দ্ৰকান্ত আৰু ৰোগেশ্বৰ সিংহ দুইজনকে শেৰুন দি এই অঞ্চলখনৰ আতৰাইহে ৰাখিলে। কিন্তু এই অঞ্চললৈ বৃটিছৰ যথেষ্ট আশংকা আছিল। গণ-অত্যাধান আৰু হানৰ আক্ৰমণৰ প্ৰচণ্ড ধুমুহাই একেধাৰে ধানুৱান কৰি থৈ যোৱা এই অঞ্চলখনৰ তৎকালীন লাভজনক পৰিচালন বাজহ সন্গ্ৰহ কৰিব পৰা আশা তেওঁলোকে দেখা নাছিল। তদুপৰি কম্পেনীৰ আৰ্থত এই অংশ পৰিচালনা কৰিবলৈ গ'লে আগৰ ভা-ভাঙবীয়াসকলে বিদ্ৰোহ কৰাৰ সম্ভাৱনা। সেয়ে উজনি অসমৰ বিষয়ে এটা স্থিৰ সিদ্ধান্ত লোৱাত কম্পেনীৰ দেৱী হৈছিল।

কিন্তু স্থিৰ সিদ্ধান্তৰ অবিহনেও তেওঁলোকে প্ৰাথমিক কাম-কাজ নকৰাকৈ থকা নাছিল। প্ৰথমেই তেওঁলোকে এক সাময়িক শাসন আৰম্ভ কৰিছিল। আগৰ সিংহাসনপ্ৰাৰ্থী দুজনক শেৰুন দি এলেকাবন্দা আতৰাই ৰাখিছিল। তাৰ পাছত বাজহ আৰু প্ৰশাসনৰ বাবে প্ৰাথমিক জৰীপৰ কাম আৰম্ভ কৰিছিল। এইবোৰ কাম-কাজত সহায় কৰিবলৈ তেওঁলোকে আগৰ আচাৰ্য বগুৱা লোক কিছুমানকো বান্ধি লৈছিল। এওঁলোকৰ ভিতৰৰে এজন আছিল অধুনা বহু বিতৰ্কিত ৰূপায় দেৱান। কম্পেনীৰ প্ৰাথমিক কামকাজ আৰু উজনি বৃটিছৰ শাসন প্ৰতিষ্ঠিত

এওঁ বিৰাট সহায় আগবঢ়াইছিল। ইয়াৰ উপৰিও আগৰ বিষয়া ডাঙৰীয়া বহুতকৈ পেকন আৰু অশান্ত সংস্থান হি কম্পেনীৰ ফলিয়া কৰাৰো চেষ্টা চলিছিল। এক নগদ বাজৰ ব্যৱস্থা গঢ়ি তোলা আৰু কম্পেনীৰ নীতি স্থাপনিত কৰি শৃংখলা বজায় ৰাখিবৰ বাবে এক অসাময়িক পুলিচ গঢ়ি তোলাৰো প্ৰাথমিক কাম-কাজ আবশ্য কৰিছিল।

উজনি অসমত দিনে দিনে কম্পেনীৰ নিয়ন্ত্ৰণ কায়েম হৈ অহাতো কিন্তু বহুতো লোকে ভাল পোৱা নাছিল। আগৰ বিষয়া ডাঙৰীয়াৰ এচাম কৃষ্ণ হৈ উঠিছিল। কম্পেনীৰ আমোলত আগৰ প্ৰভাৱ প্ৰতিপত্তি আৰু লম্বন্ধি বিপদাশয় হোৱাত এওঁলোক ক্ৰুদ্ধ। সেয়ে এবাৰ গমধৰ কোঁৱৰক আগতলৈ আৰু পাছতে এবাৰ পিয়লি বৰফুকনৰ নেতৃত্বত দেশবন্দৰা ইংৰাজক কাটি মাৰি খেদাবলৈ তেওঁলোকে প্ৰচেষ্টা চলালে। পিয়লি বৰফুকনে দাঁতিকাষৰীয়া অঞ্চলৰ শক্তিসমূহৰ লগত এক যুটিছ বিৰোধী সংযুক্ত মৰ্চা গঠন কৰিবলৈও প্ৰাথমিক প্ৰচেষ্টা চলাইছিল। বিফল হ'লেও, পুৰণাপন্থী অমাত্য বৰ্গৰ একাংশৰ দ্বাৰা পৰিচালিত হ'লেও, আগত কোনো প্ৰগতিশীল অৰ্থ নৈতিক পৰিকল্পনা নাথাকিলেও ঔপনিবেশিক যুটিছৰ বিৰুদ্ধে অসমৰ জনদিয়েক অমাত্যৰ নেতৃত্বত এই বিদ্ৰোহ বিশাল ভাৰতীয় জনগণৰ সাম্ৰাজ্যবাদ বিৰোধী স্বাধীনতাকামী জাতীয় সংগ্ৰামৰ গৌৰবোজ্জ্বল ঐতিহ্যৰ অংশ বিশেষ। এই আন্দোলন দমন কৰিলেও যুটিছে তৎকালে উজনি অসম গ্ৰাস কৰিবলৈ প্ৰথম বাধাপ্ৰাপ্ত হ'ল। সেই সময়ত খাচী, জয়ন্তীয়া, খামটিসকলৰ বিদ্ৰোহেও এই ব্যৱস্থাত বাধা দিলে। স্বচত্বৰ যুটিছে সেয়ে কিছুদিনলৈ উজনি অসম শাসনৰ পৰিকল্পনা বাধ দিলে। তেওঁলোকে বাহুবিচাৰ কৰি আহোম ৰাজবংশৰ একজন কোঁৱৰ পুৰন্দৰ সিংহৰ হাতত উজনি অসমৰ ৰাজ্যত্বৰ নামত ভুলি দিলে। পুৰন্দৰ সিংহক নামত ৰজা পাতিলেও তেতিয়াও নীতি নিৰ্ভাৰ আৰু নিয়ন্ত্ৰণ চাৰিকাঠি থাকিল যুটিছৰ হাতত। তদুপৰি পুৰন্দৰ সিংহক ৰাজহ সংগ্ৰহ কৰি বছৰি ৫০,০০০ টকা কম্পেনীক দিবলৈ চুক্তিবদ্ধ কৰা হ'ল। প্ৰথমৰ পৰাই যুটিছে এই 'স্বায়ত-শাসিত' অসম ৰাজ্যৰ ওপৰত এক বিৰাট অৰ্থ নৈতিক বোজা জাপি দিলে। তদুপৰি লেঃ ব্ৰহ্মাউচৰ অধীনত এফল যুটিছ-সেনা এই ৰাজ্যত স্বাধীনতাৰ বাৰি খোৱা হ'ল। ১৮০০ চনত কৰতাহীন হাৰিছ হি পুৰন্দৰক ৰজা নামেৰে প্ৰকৃততে এক জয়ন্তীয়া হিচাবেহে কথা হ'ল।

যুটিছৰ প্ৰত্যেক তত্বাবধানত পুৰন্দৰে আধৰ খেল আৰু পাইক প্ৰধাৰু কিছু

সংগ্ৰাহ কৰি পুনৰ পৰিচালনা কৰি বেছিকৈ কৰকাটল তুলিবৰ প্ৰচেষ্টা চলালে। কিন্তু বাবৰাৰ আকাল, কলেবা আৰু কম্পেনী আৰু বৰসেনাপতিৰ বাজ্যলৈ ব্যাপক হাবত প্ৰজা ভাঙি যোৱাৰ বাবে কোনোবাকেই বুটিছক দিবলগীয়া সম্পূৰ্ণ খাজনা শোধাবলৈ সক্ষম হোৱা নাছিল। তদুপৰি বুটিছে সকলো সময়তেই পুৰুষৰ লিংহক কাম-কাজত নানা ধৰণে হকাৰধা কৰি আৰু প্ৰতিশ্ৰুত সহায়-সহযোগ নিদি প্ৰশাসন চলোৱা অসম্ভৱ কৰি তুলিছিল। লাহে লাহে বুটিছে ভাৰতৰ অন্তান্ত কেন্দ্ৰীয় বাজ্য অধিকাৰ কৰাৰ পেটানতে পুৰুষৰ শাসনৰ নানা ঘোৰ উলিয়াই অসমক কম্পেনীৰ পাচ দখললৈ ১৮৩৮ চনৰ অক্টোবৰ মাহত লৈ গ'লে। ইয়াৰ পাছৰ পৰাই প্ৰকৃততে—সমগ্ৰ ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকা কম্পেনীৰ প্ৰত্যক্ষ নিয়ন্ত্ৰণৰ অধীন হ'ল।

১৮২৬-৪০লৈ এই ১৪ বছৰ অসমৰ বিভিন্ন ঠাইত ভূমি আৰু বাজৰ সম্পৰ্কৰ ক্ষেত্ৰত বুটিছে কিছুমান নীতি আৰু পদ্ধতি পঢ়ি তুলিছে। এইবোৰেই বাস্তৱ্যবী বন্দবস্তীৰ মূল। ১৮৪০-৭০ এই কালছোৱাৰ ভিতৰত ব্যাপক হাবত অসমত এই ভূমিনীতি প্ৰৱৰ্ত্তিত হয়। বুটিছৰ এই ভূমিনীতি আছিল এনেধৰণৰ—

ঔপনিবেশিক শোষণৰ সুবিধাৰ বাবে দেশৰ যুৎসং অংগত ভূমিৰ জবিল আৰু অস্থায়ী আৰু স্থায়ী পদ্ধনৰ জৰিয়তে ভূমিৰ উন্নতি ঘটোৱা যাতে অধিক সংখ্যক কৃষক প্ৰজাবসৰা বেছি পৰিমাণৰ বাজৰ আদায় কৰিব পৰা যায়। দ্বিতীয়তে, বহুতা লোকৰ সহায়ত প্ৰশাসন আৰু বাজৰ সংগ্ৰহৰ এটা ব্যৱস্থা পঢ়ি তোলা। কৰকাটল বঢ়োৱাৰ বাট মুকলি কৰা। ইতিমধ্যেই অসমৰ বুকুত চাহ বাগিছা খোলাৰ প্ৰভাৱিত আকত হ'ব ধৰিছে। ইংৰাজ ঔপনিবেশিক চাহ খেতিয়কসকলৰ আৰম্ভত দেশৰ ভূমি আৰু বাজৰ নীতি পৰিচালনা কৰা হ'ল। যাতে চাহ খেতিৰ বাবে দৰকাৰী মাটি আৰু জৰাজীৱিত হাজতে পোৱা যায়।

১৮৪০ চনৰপৰা প্ৰকৃতপৰ্বত অসমত ব্যাপক হাবত অস্থায়ীভাৱে এটা ঔপনিবেশিক ভূমিনীতিৰ পদ্ধন ঘটে। এই নীতি যতে চৰকাৰ দেশৰ সমগ্ৰ ভূমি-সম্পত্তিৰ একচেটিয়া মালিক হ'ল। মাটি ভোগ কৰোতাসকলৰ নিয়মিত খাজনা আদায় কৰি থাকিলে ভোগ কৰা মাটি স্থায়ীভাৱে, বংশাৱলীয়ে ভোগ কৰিবলৈ আৰু বিক্ৰি হস্তান্তৰ আদি কৰিবলৈ আইনী অধিকাৰ থাকিল। মৌল, মেৰালৰ আদিত বিয়া খাজনাসূত্ৰ বহুত মাটি অৱতে কৰসূত্ৰ কৰি মৌল-মেৰালৰ হাজতে পোৱা হ'ল। পণ্ডিত মাটি আৰু চাহ খেতিৰ দৰকাৰী মাটিবোৰতো ক্ষেতা বা প্ৰান্ত

পাঠ্যতাক কবহীন বা নামযাজ কবত সম্পূর্ণ অধিকাৰ দিয়া হ'ল। বাদবাকী সকলো মাটি, হাবি, পাহাৰ-পৰ্বতৰ প্ৰত্যেক মালিক হ'ল চৰকাৰ।

দেশখন কেবাখনো জিলাত আৰু প্ৰতিখন জিলাক বহুতো মৌজা বা পৰগণাত ভাগ কৰা হ'ল। প্ৰতি পৰগণাত একোজন মৌজাদাৰ বা চৌধুৰী বা বৈশ্য থাকিল। সাধাৰণ ভূমি প্ৰশাসন আৰু বাজহ সংগ্ৰহৰ দায়িত্ব তেওঁক দিয়া হ'ল। প্ৰতিখন মৌজাকে সৰু সৰু বাজহ খণ্ডত ভাগ কৰি প্ৰতিখণ্ডত একোজন পাটোৱাৰী, ঠাকুৰীয়া, কাকতি থাকিল। বাজহ সংগ্ৰহৰ কামত এওঁলোক মৌজাদাৰৰ অধীন। পিয়ল কৰি বাজহ নিৰ্দ্ধাৰণ কৰি এই মৌজাবোৰত ক্ৰমান্বয়ে এক বছৰ, পাঁচ বছৰ আৰু পাছত দহ বছৰৰ বাবে একোজন মৌজাদাৰক বাজহ সংগ্ৰহৰ বাবে নিযুক্ত কৰা হ'ল। বঙ্গত স্থায়ী ভিত্তিত জমিদাৰীবোৰ দি দিয়াৰ পৰিৱৰ্তে অসমত মৌজাদাৰীবোৰ একোটা নিৰ্দিষ্ট সময়ৰ বাবে অস্থায়ী ভিত্তিতহে দিয়া হ'ল। ইয়াৰ ফলত বংগৰ আড়ম্বৰপূৰ্ণ সামন্ততান্ত্ৰিক জমিদাৰী সংস্কৃতি অসমত কোনোকালেই গঢ়ি উঠিল।

এই ব্যৱস্থাত খেতিবাতিৰ প্ৰসাৰ নহ'লে খাজনা উঠাব উৎস কমি যায়। বৃটিছে সেয়ে এইবোৰ দেশৰ প্ৰচলিত মূম্বু'পাইক আৰু খেল ব্যৱস্থা আৰু ডাঙৰীয়াসকলে ক্ৰীতদাস সদৃশ লগুৱা-লিক্‌চৌ বখাতো নিষিদ্ধ কৰি দিলে। এইখিনিতে এটা কথা কোৱা উচিত। পাইক ব্যৱস্থা বৃটিছে ভাঙি দিয়া নহয়—মোৱামৰীয়া গণ-অত্যাখানতে ইয়াক আগতেই ভাঙি দিয়া—মানব আক্ৰমণত ই চিন্নভিন্ন তত্ত্বপৰি বৃটিছৰ ঔপনিবেশিক খাজনা-শোষণ নীতিত ই ধাপ নোখোৱাত তেওঁলোকে ইতিমধ্যেই হৰিষোৱা ব্যৱস্থাটোক মাথো মৃত বুলি ঘোষণা কৰিলে।

পাইক আৰু বিশেষকৈ লগুৱা লিক্‌চৌ ব্যৱস্থা বহু হোৱাত আগৰ আচাৰ্য লোকসকলৰ সমৃদ্ধিৰ ভেটি ভাঙ্গি পৰিল। তেওঁলোকৰ অৱস্থা একেবাৰে বেয়া হৈ পৰিল। তেওঁলোকৰ স্বাজৰ কিছুৰে নতুন মৌজাদাৰৰ কাম পালে যদিও এই সংখ্যা আছিল নগণ্য। বৃটিছৰ নতুন ভূমি নীতিয়ে আগৰ সমাজৰ নেতৃত্বকাৰী চাৰচৌৰ পৰিৱৰ্তে কিছু পঢ়াশুন: জনা, বৃটিছৰ কামত অহা আৰু তেওঁলোকৰ সম্পূৰ্ণ বিশ্বাসী এটা নতুন শ্ৰেণীৰ সৃষ্টি কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিলে। এই শ্ৰেণীটোৱেই ক্ৰমান্বয়ে বৃটিছৰ ছাৰ্টড থাকি অসমৰ গাঁৱে ভূঞা হাটিৰ স্বাতন্ত্ৰৰ মহাজন হ'লগৈ। ব্যৱসায়ী: প্ৰথাই এইবোৰে এচাৰ নতুন সামন্তৰ সৃষ্টি কৰিলে।

স্বশিক্ষিত আৰু স্বসজ্জিত বৃটিছ সেনাই সোনকালেই ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাত মান সেনাক পৰাজিত কৰিলে। ১৮২৫ চনৰ ১৫ জাৰুৱাৰীত কপুৰ দখল হ'ল। জুন

হাটলৈ গোস্বালগাবাৰণৰা শহিৱালৈকে সয়গ্ৰ উপত্যকা—বুটিছৰ অধীন হ'ল। কাছাৰ, বনিপুৰ আৰু চট্টগ্ৰামতো বাৰ্মাৰ পৰাজয় হ'ল। অৱশেষত বাৰ্মাৰ বজাই সন্ধি কৰিব লগা হ'ল। এই সন্ধি হতে আবাকান, য়েহ, টেংই প্ৰদেশ বাৰ্মাকণৰা বুটিছে লাভ কৰিলে আৰু এই ইয়াণ্ডাবু সন্ধিৰ দ্বিতীয় ফল। যতে সয়গ্ৰ অসম কাছাৰ আৰু জয়ভাৱী পাহাৰ বুটিছৰ হাতলৈ গ'ল। বাৰ্মাৰ বজাবণৰ অসমৰ দখলীস্থান ইংৰাজে গ্ৰহণ কৰিলে। অসমৰ জনসাধাৰণৰ ইচ্ছা-অনুচ্ছাৰ লগত কোনো লব্ধ নথকাটকৈয়ে, নিজৰ দেশৰ ভৱিষ্যতৰ ওপৰত কোনো হাত নথকাটকৈয়ে এক সাম্ৰাজ্যবাদী শক্তিব-পৰা আন এক সাম্ৰাজ্যবাদী শক্তিৰ হাতলৈ অসম হস্তান্তৰ হ'ল।

এই শ্ৰেণীটো কিন্তু জয়বণৰাই সাম্ৰাজ্যবাদী শাসন-শোষণৰ স্বাৰ্থৰ লগত অংগাঙ্গীভাৱে জড়িত। তেওঁলোকৰ নিজৰ মান-সন্মান, জীৱিকা আৰু সামাজিক প্ৰতিপত্তিৰ বাবে তেওঁলোক সম্পূৰ্ণভাৱে বুটিছৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। তেওঁলোকৰ লগত বন্ধবস্তী অৱস্থা কৰাৰ প্ৰধান কাৰণ ইয়া এটা। এইদৰেই বুটিছে প্ৰথমৰ পৰাই মৌজাদাৰ আৰু তেওঁলোকৰ তলভাৱী আমোলাসকলৰ মাজতেই নিজৰ ঔপনিবেশিক শাসন শোষণৰ স্থানীয় ভিত্তি তৈয়াৰ কৰিলে।

মুখবন্ধ :

ওপৰৰ আলোচনাটোত অসমত সামন্ততন্ত্ৰৰ বিকাশৰ কেন্দ্ৰত কৃষিক: লোৱা উপাধান আৰু প্ৰেক্ষিতাবোৰৰ বিষয়ে সাধাৰণ আলোচনা কৰা হ'ল। কৃষিপ্ৰধান অসমত কৃষি অৰ্থনীতিৰ এই বিকাশৰ মাজেদ্বাৰেই আমাৰ মহাজ, জাতি, ভাষা আৰু অৰ্থনীতিৰো বৃদ্ধিৰ গঢ়ি উঠিল। ঔপনিবেশিক হস্তক্ষেপত মাজভাৱী বন্ধবস্তীৰ জন্মতে এহাতেহি যেনেদৰে ক্ষুদ্ৰ মালিক কৃষকৰ (Small proprietorship peasantry) এখন বহল মহাজৰ সৃষ্টি হ'ল; আনহাতে বুটিছৰ অকুপ্ৰহৰণ, ঔপনিবেশিক প্ৰশাসনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল আৰু ইয়াৰ বিৰুদ্ধে এটা সামন্তীয় মৌজাদাৰ, মহাজন, পাৰ্চমুচা আৰু আমোলা-বহৰীৰ ভূস্বামী শ্ৰেণীৰ সৃষ্টি হ'ল। আপৰ ব্ৰহ্মোত্তৰ, দেৱোত্তৰ আদি মালিকি গ্ৰাণ্ট ভোগ কৰা বাহন, কায়স্থ, আৰু সম্ভৱে মৌলদেৱালয় আদিৰ দৰে অৱতান আৰু ইয়াৰ পৰিচালকসকল এই শ্ৰেণীটোৰ মাজতে লোৱাই পৰিল। এই শ্ৰেণীটোৱেই সমস্ত হ'লগৈ জনস্বৰ্গীয় মৰ্যাদিত

শ্ৰেণীটো গঠনৰ বুনিয়াহ। উপনিবেশিক শাসনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল পন্নাসগা এই ভেটিৰ ওপৰত গঢ়ি উঠা স্বাধীনতা আৰু ইয়াৰ শ্ৰেণীগত কাৰ্য্য অসমীয়া জাতীয়তাবাদে সেয়ে আহিবেপৰা মুক্তবাহবা, দুৰ্বল আৰু বিকৃত হৈ পৰিল। এই শ্ৰেণীৰ দুৰ্বল ব্যক্তিগত আৰু সামাজিক মূলধনৰ ফলত ইয়াৰ তাৰাবাহৰ্ণও হুহু আৰু প্ৰাণহন্ত হৈ ছুটিল। এয়া অস্ত এক প্ৰসংগ, কিন্তু অসমীয়া স্বাধীনতা আৰু জাতীয়তাবাদৰ উত্থান জানিবলৈ অসমৰ ভূমিসংস্কৰৰ বিবৰ্তন আৰু সামন্তবাদৰ চৰ্চা কৰাতো প্ৰয়োজন। দুইটা বিচিন্ন বস্তু নহয়, বৰক এটা প্ৰক্ৰিয়াৰ ধাৰাবাহিকভাবে ৰূপ আৰু ফল।

উনবিংশ শতিকাৰ তৃতীয়-চতুৰ্থ দশকৰপৰা আৰম্ভ হোৱা বঙালী-মুছলমান পন্থা খেতিয়কৰ প্ৰব্ৰজন এই এলেকাৰ কৃষি আৰু সামন্ততান্ত্ৰিক বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত আন এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ অধ্যায়। প্ৰথমে এই অঞ্চলৰ মাত্ৰকৰ মাটিগিৰিসকলৰ ছত্ৰছায়াতে ঠেঙেলোক কৃষি-প্ৰমিক হিচাবে সোৱাই পৰে। উপনিবেশিক শাসকসকলৰ অজুগ্ৰহত পতিত মাটিত খেতিয়কৰি যুদ্ধকালীন উৎপাদন বঢ়োৱাৰ অজুহাতত পাছৰকালত পূৰ্বকগৰপৰা হাজাৰে হাজাৰে খেতিয়ক ইয়ালৈ আহিল। এই খেতিয়কসকল এহাতে প্ৰচলিত সামন্ত ব্যৱস্থাৰ মাজত সোৱাই পৰিল আৰু আনহাতে চৰ-চাপৰিত ঠেঙেলোকৰ মাজৰপৰাই মাত্ৰক-হেৰানী-মহাজনৰ এক সামন্ত শোষকবৰ্গ গঢ়ি উঠিল। এয়া অস্ত এক প্ৰসংগ। কিন্তু, এই প্ৰক্ৰিয়াইয়ো অসমীয়া জাতি গঠনত অৱদান নোযোগোৱাকে ৰুকা নাই। বিতৰ্ণ সোৱালপাৰা, কায়ৰুল, নগাওঁ, দকৰ এই পন্থা বঙালী মুছলমান সমাজে ঐতিহাসিক আৰু বাস্তৱিক কাৰণত অসমীয়া ভাষা গ্ৰহণ কৰি অসমত অসমীয়া ভাষা আৰু জাতিৰ দ্বিতিকেই শক্তিশালী কৰি পেলালে। বঙালী ভাষা এই কৃষকসমাজৰ অসমীয়া ভাষা গ্ৰহণৰ প্ৰক্ৰিয়াটো এক বিস্তৰক সামাজিক প্ৰক্ৰিয়া, যিটোৰ বিষয়ে আলচ খুব কৰেইহে হৈছে। কিন্তু, এই আলোচনাৰ অবিহনে অসমীয়া জাতি গঠনৰ প্ৰক্ৰিয়াটোৰ পূৰ্ণাঙ্ক ছবিখন পোৱা নাযায়।

সামন্ততন্ত্ৰৰ এই আলোচনাত বৃটিছ বুলব আৰম্ভণিত সোৱালপাৰাৰ শ্ৰেণী গঢ়ি উঠালৈকে মূলতে সাধবা হ'ল। বৃটিছে প্ৰতিষ্ঠা কৰা এই ব্যৱস্থাই আমাৰ সমাজত মূল সামন্ত ব্যৱস্থা হৈ পৰিল। সোৱালপাৰাৰ কিছু অংশৰ বাহিৰে আনঠাইত চিৰহাৰী বন্দবস্তৰ ব্যৱস্থা নথকাত অসমত আনঠাইৰ দৰে জমিদাৰ শ্ৰেণীটো গঢ়ি উঠিল। বৃটিছ শাসনৰ পাছৰ মূল, আৰু বাৰীনতাৰ পাছতো কৃষি সমাজখনত

যিবোৰ পৰিৱৰ্ত্তন হৈছে, সেইবোৰ এই মূল ভেটিটোৰে নামহাত্ত সন্তোষ বা সাল-সলনিহে। বৌলিক পৰিৱৰ্ত্তন এওঁ নাই। চাহবাগান অকলৰ বাগিছা অৰ্থনীতিত কিছু পুঁজিবাহী বাগিছা কৃষি (Agricultural plantation) ব্যবস্থা পঢ়ি উঠিল যদিও বাহ্যিকী লক লক খেতিয়কৰ বহল সমাজখনত পুঁজিবাহী বসন্তকন চিন-বোকাৰ এতিয়াও মেক্সিকানিং গ্লাচ লৈ বিচাৰি কৃষি লগা অৱস্থা। বৃটিছে বনাই যোৱা সামন্তীয় কাঠামোৰ আজিও বিশেষ পৰিৱৰ্ত্তন অসহ্য হোৱা নাই। এই পৰ্যায়ৰ আলোচনা সিহঁত কেতিয়াবা কৰাৰ আশা থাকিল।

অসমত শ্ৰেণীসমাজৰ বিকাশ, ইয়াৰ মাজৰ দ্বন্দ্ব আৰু পৰিণতি : মোৰামৰীয়া গণ-অভ্যুত্থান

আবহুতি

মোৰামৰীয়া গণ-অভ্যুত্থান অসমৰ ইতিহাসৰ এক যুগান্তকাৰী ঘটনা। অসমত সামন্ততন্ত্ৰৰ বিকাশৰ জৰিয়তে যিখন সমাজৰ সৃষ্টি হৈছিল, সেইখন সমাজৰ মাজত দেখা দিয়া বিভিন্ন দ্বন্দ্ববোৰৰ ফলতেই এই বিৰাট গৃহযুদ্ধ-শ্ৰেণীযুদ্ধৰ পটভূমিকা বৰ্চি উঠিছিল। মোৰামৰীয়া গণ-অভ্যুত্থান অসমৰ সমাজ ইতিহাসৰ কোনো হঠাৎ হোৱা বিচ্ছিন্ন ঘটনা নহয়, বৰঞ্চ ই সমাজত গঢ়ি উঠা বিভিন্ন শ্ৰেণীবোৰ আৰু এইবোৰৰ মাজৰ দ্বন্দ্ব আৰু সংঘাতৰ অৱধাবিত বিফোৰণহে। এই দিশৰপৰা এই বিৰাট ঘটনাত্মক লক্ষ্য কৰিলেহে অসমত সামন্ততন্ত্ৰৰ প্ৰকৃতি, ইয়াৰ চৰিত্ৰ আৰু মোৰামৰীয়া প্ৰজা অভ্যুত্থানৰ তাৎপৰ্য বুজিব পৰা যায়। অসমৰ ইতিহাস-চৰ্চাত এই অভ্যুত্থানক সমাজ, অৰ্থনীতিৰ বস্তুবোৰৰ পৰা সূচিয়া কৰি এক ধৰ্মীয় অভ্যুত্থান হিচাবে চোৱাৰ ধাৰণা অতি স্থূলভ। এনেদৰে চোৱা ঐতিহাসিকসকলে কেৱল যে সত্যৰ অপলাপ কৰে তেনে নহয়, অসম বুৰঞ্জীৰ এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ যুগক মনেগঢ়া ধাৰণা, মিথ্যা আৰু স্বাৰ্থচ্যুত বিশ্লেষণৰে অসমৰ বাইজৰ চকুৰপৰা লুকুৱাই ৰখাৰো অপচেষ্টা কৰে। এওঁলোকৰ বৰ ভয় ; স্বাধীন মানসিকতাৰ ঐক্য গভীৰ আৱদ্ধ এওঁলোকৰ বহুতৰে নিজৰ বা অগুৰি-বঙহীৰ পাৰ্শ্বত মাটি আছে, স্বত আধিত খেতি হয়। কেনেকাকৈ আধিক্য খেতিয়ক জংগী হৈ উঠি এই মাটিকৈতৰাৰ ধান কিটা নিৰিয়ে বুলি বা কমিউনিষ্টৰ উচ্চনিউ মাটিকে কাঢ়ি লয় বুলি এওঁলোকৰ মনত বিৰাট ভয় আছে। সেয়ে অসমীয়া কৃষকৰ সংগ্ৰামক এওঁলোকে মনতনে আৰু মচেতনে উপেক্ষা কৰিব বিচাৰে আৰু বৰ্জমানৰ এই কুসংস্কাৰ ইতিহাস-চৰ্চা কৰোতে অতীতলৈকে সন্মত কৰিত হৈ অতীত অসমৰ মহৎপূৰ্ণ কৃষক সংগ্ৰামবোৰক উপেক্ষা কৰিবলৈ, আৰু নোৱাৰিলে বেলেগ ধৰণে ব্যাখ্যা কৰি তাৰ শ্ৰেণী চৰিত্ৰ লুকুৱাবলৈ সজতে বস্তুপৰ হয়। সহজাত প্ৰযুক্তিৰ লগতে সৃষ্টিভিত্তি বস্তুবোৰও এওঁলোকে এই কাৰ কৰে। অসমৰ মোৰামৰীয়া কৃষক অভ্যুত্থানৰ ইতিহাস লেখাৰ সময়তো এনে প্ৰচেষ্টা আজিও চলি আহিছে। এনে আবৰ্জনাবোৰৰ মাজকপৰা এই নৌকবোজল কালছোৱাৰ ইতিহাস

তুলি ধৰাৰ চেষ্টা কটলাধা। কিন্তু, এই চেষ্টা অবিহনে আমি অসমীয়া সমাজ আৰু জাতিগঠনৰ প্ৰক্ৰিয়া কেতিয়াও বুজি উঠিব নোৱাৰোঁ।

আহোমসকল অসমলৈ অহাৰ সময়ত ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ আধুনিক অসমীয়া সমাজখনৰ সংগঠনৰ সূত্ৰপাত হোৱা বুলি ক'ব পাৰি। সেয়ে, আহোমসকলৰ আগমনৰ সময়ত পৰা হোৱা ঘটনাবোৰ আৰু ইবোৰৰ মাজেৰে সমাজবিকাশৰ কাহিনী বিচাৰ কৰি চালেহে অসমত খ্ৰীষ্টীয়সমাজৰ জন্ম আৰু বিকাশৰ প্ৰক্ৰিয়াটো ভালদৰে ধৰিব পৰা যায়। আহোমসকল অসমলৈ অহাৰ সময়ত ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাত এক ৰাজনৈতিক শূন্যতা বিৰাজ কৰিছিল। এহাতে অতীজৰ ৰাজ্যবোৰ বিভিন্ন কাৰণত জাগি পৰিছে আনহাতে বিভিন্ন জনগোষ্ঠীবোৰে এই ধ্বংসকৃপণ মাজত পৰা একোখন সৰু সৰু জনজাতীয় ৰাজ্য গঢ়ি তুলিছে। কেন্দ্ৰীয় ৰাজনৈতিক শক্তিব অভাৱত উপত্যকাৰ সমাজজীৱন অসংগঠিত অৱস্থাত আছে। এনে পৰিস্থিতিত প্ৰবৰণৰ উজনি অসমত প্ৰবেশ কৰে তাই আহোমসকলে।

উজনি অসমত স্থায়ী কৃষিকাৰ্য্যৰ সূচনা:

টাই আহোমসকল হ'ল দক্ষিণ-পূব এছিয়াৰ টাই জাতিৰ মাতৃজান খালৰ লোক। উজনি অসমলৈ যি সময়ত ভেঙলোক আহিছিল সেই সময়ত ভেঙলোক আছিল নাঙলৰ ব্যৱহাৰ জনা এটা কৃষিজীৱি জনগোষ্ঠী। চীনৰ দুৱান আৰু উত্তৰ বামা জুৰি থকা নৰা বা পং সাম্ৰাজ্য সেইসময়ত পাহাৰৰ গাত থলপ বনাই আলিহি গছ বা ম'হৰ সহায়েৰে হালবাই খালিখেতি কৰাৰ ব্যৱস্থা গঢ়ি উঠিছিল আৰু এই কৃষি উৎপাদনৰ উৎকৃষ্টতৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি উন্নত সাংস্কৃতিক পৰ্যায়ত একোখন ৰাজ্য আৰু প্ৰশাসনিক ব্যৱস্থাও গঢ়ি উঠিছিল। টাই আহোমসকল অসমলৈ আহোঁতে ভেঙলোকে এই অভিজ্ঞতা লগতে কঢ়িয়াই আনিছিল।

টাই আহোমসকল আহি উজনি অসমৰ পূব-অংশতেই প্ৰথমে বসবাস স্থাপন কৰিছিল। প্ৰক্ৰান্তৰকালীন সুখিৱাল নেতাসকলৰ পৰিয়ালবোৰৰ দক্ষসকলক লৈ প্ৰথমে ভেঙলোকে এক জনজাতীয় সাময়িক গণতান্ত্ৰিক ব্যৱস্থাকে নিজৰ মাজৰ কাষত লৈছিল এই সময়ছোৱাত ভেঙলোকৰ সমাজত হাস্যজনক ব্যৱস্থাও আছিল। এই কিন্তুটা ঐতিহাসিক আন্দোলনত এটা সত্ততেই উপেক্ষিত হৈছিল।

টাই আহোমসকলৰ আগমন কালত তেওঁলোকৰ লগত নগাসকলৰ যুঁজ-বাগৰ হৈছিল আৰু এই সংঘৰ্ষবোৰত বহু নগালোক বন্দীও হৈছিল। বন্দীসকলক প্ৰথমে হত্যা কৰা হৈছিল কাৰণ উৎসৃষ্ট উৎপাদন কৰিব পৰাকৈ আহোম কৃষিব্যৱস্থা উন্নত আছিল যদিও সেই যুঁজ-বাগৰ সময়ৰ সামাজিক পৰিস্থিতি দাসত্বৰ ব্যৱহাৰ কৰাৰ অনুকূল নাছিল। পাছলৈ হাৱী বসবাস আৰু খেতিবাতি গঢ়ি উঠাৰ ফলত যেতিয়া দাসত্বৰ ব্যৱহাৰৰ পৰিবেশ গঢ়ি উঠিছিল, তেতিয়া যুদ্ধবন্দীসকলক দাসৰ দৰে খেতিবাতিৰ কামত নিযুক্ত কৰা হৈছিল। সেই সময়ত দাসসকলক সমাজত সুস্থাই লোৱাৰ প্ৰক্ৰিয়া এটাও চলি আছিল।

আহোমসকল অসমলৈ আহি উজনিত বসবাস কৰা নানান জনগোষ্ঠীক বশ কৰি যিখন কৃষিজীৱি সমাজৰ নৃত্যপাত কৰিলেহি সেই সমাজৰ সামাজিক প্ৰক্ৰিয়া লাহে লাহে সামন্ত সমাজৰ দিশত বিকাশ লাভ কৰিলে।

অসমৰ কৃষিজীৱি সমাজ বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত উজনি আৰু নায়নি অসমৰ ৰাজত যথেষ্ট পাৰ্থক্য দেখিবলৈ পোৱা যায়। আহোমসকলৰ আগমনৰ বহু কালৰ আগৰ-পৰাই পশ্চিম আৰু মধ্য অসমত হাৱী খেতিবাতি, বিশেষকৈ শালিখেতি, জলসিকন ব্যৱহাৰে আদিত্তে এক সুস্থিৰ খেতিয়ক সমাজ গঢ়ি উঠিছিল। মধ্য অসমত ভূঞাসকলেও এই ক্ষেত্ৰত যথেষ্ট আগভাগ লৈছিল। আৰু এই কৃষিজীৱি সমাজখনৰ ৰাজত বহু বড়ো-কছাৰী জনগোষ্ঠীৰ লোক সোমাই পৰি বিলীন হৈ গৈছিল বা কোচ বজৰশীসকলৰ দৰে কৃষিজীৱি সমাজত এটা সুকীয়া পোট হিচাবে আত্মপ্ৰকাশ কৰিছিল। মুঠতে নায়নি অসমকলৰ মধ্য অসমলৈ টাই আহোমসকল অহাৰ সময়লৈ এখন হাৱী কৃষিজীৱি সমাজৰ সুনিৰ্মাণ গঢ়ি উঠিছিল।

কিন্তু সেই সময়ত উজনি অসম বৰ পাচলবা অৱস্থাত আছিল। আহোমসকলে প্ৰথমে আহি লগশোৱা ঘটক, বৰাহী সকলৰ ৰাজত তেতিয়াও অস্বাৰী ভূখণ্ডেৰে ব্যৱহাৰই মূলতে প্ৰচলিত আছিল। কছাৰী ৰাজ্যতো জাহ্নু আৰু বাঙ ধানৰ খেতি, পানীৰোগান ব্যৱস্থা আৰু হাৱী খেতি কিছু পৰিমাণেহে ৰাখো গঢ়ি উঠিছিল। কেৱল চুতিয়া ৰাজ্যতে খেতিবাতি আৰু খাতুবিভাই কিছু উৎকৰ্ষ লাভ কৰিছিল। দাঙলৰ ব্যৱহাৰ আৰু হাৱী শালিখেতিৰ ব্যৱস্থা আছিল অতি নগণ্য। মুঠতে কৃষি উৎপাদন ব্যৱস্থা আছিল অত্যন্ত শিথিলতা।

টাই আহোমসকলে উজনি অসমত প্ৰথমবাৰৰ বাবে দাঙল আৰু শালিখেতিৰ

প্ৰচলনৰ অধিকতে উন্নত আৰু স্থায়ী কৃষিকীৰ্তি সমাজৰ পূৰ্বপাত বটায়, আৰু এনেদৰেই প্ৰতিষ্ঠা কৰিছিল এখন নতুন সমাজ আৰু ৰাজ্যৰ।

আহোমসকলে আহি প্ৰতিষ্ঠা কৰা এই কৃষিপ্ৰধান সমাজখনৰ মূল ভেটি আছিল দু মাটিত, পলমপৰা অঞ্চলত আলি-মথাউৰি দি স্থায়ীভাৱে বহিব নহাৰেবে নাঙ্গল ব্যৱহাৰ কৰি কৰা শালি ধানৰ খেতি। এই ব্যৱস্থা গঢ়ি তোলাতো বৰ সহজ কাম নাছিল। অৰণ্য পিডনিবপৰা এহবা এম্বাটক শালিধানৰ পথাৰ উলিয়াব লগা হৈছিল। এই কামৰ বাবে প্ৰয়োজন হৈছিল প্ৰচণ্ড জয়। হাবি-বন ভাঙি খেতিৰ পথাৰ উলিওৱা, আলি দিয়া, বাত, মথাউৰি আলিবাট আহি বনোৱা কামবোৰ গাইগুটিয়াকৈ কৰা সম্ভৱ নাছিল, সেয়ে সমাজৰ প্ৰয়োজনতেই প্ৰশাসনে সমগ্ৰ ৰাইজক সংগঠিত কৰি ৰাজহুৱাভাৱে এই কাম কৰাবলগীয়া হৈছিল। ইয়াৰ উপৰিও শালক জৈনীৰ নিজা আৰু প্ৰশাসনৰ কাৰ-কাজ চলাবৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় অৰ্থসম্পদ তেতিয়াৰ কৃষিৰ ব্যৱহাৰ পৰা উৎপন্ন হোৱা উৎকৃষ্ট সংগ্ৰহৰ অধিকতে নতকনব নাছিল কাৰণ তেতিয়া উৎকৃষ্টৰ উৎপাদনেই হৈছিল যথেষ্ট কম। সেয়ে কেন্দ্ৰৰ প্ৰজ্ঞাসকলৰ জ্ঞান এলানি ব্যৱস্থাৰ অধিকতে প্ৰত্যক্ষভাৱে কিসাৰুসীয়াকৈ শোষণ কৰাবো প্ৰয়োজন হৈছিল। পণ্য আৰু মুদ্ৰা অৰ্থনীতি ভালদৰে বিকাশ নোহোৱাত সেই সময়ত খাজনা শোষণ বা সম্বল ধৰমে জ্ঞান সংগ্ৰহ কৰাতো সম্ভৱপন নাছিল। সম্ভৱ নাছিল উন্নততৰ সামন্ততন্ত্ৰৰ খাজনা শোষণৰ ব্যৱস্থা। এই কাৰণতেই আহোমসকলে গঢ়ি তুলিব লগা হৈছিল পাইক প্ৰথা আৰু খেল ব্যৱস্থা। তেওঁলোকে আহি বন কৰা বিভিন্ন জনসোণিসমূহক লাহে লাহে ঠায়ে ঠায়ে পাইক কৰি খেলত স্থমাই লৈ শালিখেতিত নিয়োজিত কৰিছিল আৰু ঠায়ে ঠায়ে খাত পাৰম্বোৰত কাম কৰোৱাইছিল। চুকাৰ দিনতে এনে খাত পাৰ পতাৰ কথা আহি আহোম আকৌ কোনো ঠাইত কোনো জনজাতিৰ লোকক সোণি হিচাবে প্ৰত্যক্ষ খেল আৰু পাইক ব্যৱস্থাৰ অধীনলৈ কনাকৈ নানা বস্তু যোগান দিয়াৰ কামত লগোৱা হৈছিল। ইয়াৰ ফলত প্ৰাথমিকভাৱেই তেওঁলোকৰ লগত স্থানিত হৈছিল একো কৰ্ম সম্পৰ্ক। আহোমসকলে এই আৰ্থ-সামাজিক গঠনি গঢ়ি তোলাৰ কামৰ ফলত বৰাহী, কছাৰী আৰু চুতিয়া জনসোণিৰ বহুলোক চিন্ চিন্ নোহোৱা হৈ গঢ়ি উঠিবলৈ থকা খেতিয়ক সমাজখনত সোমাই গৈছিল, আকৌ খেল পাইক নকৰা ব্ৰাহ্মণসকলৰ দৰে বহু জনসোণি, কিন্তু বহুত কৰ্ম কৰি যোগান ধৰিছিল

আৰু সেয়ে কিছুদূৰ আপেক্ষিক স্বাধীনতা ভোগ কৰিছিল, তেওঁলোকে নিজৰ স্বকীয় বৈশিষ্ট্য বৰ্দ্ধা কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। এই অৰ্থনৈতিক ব্যৱস্থাত বৃদ্ধবন্দী-সকলক, বন্দী গোলাৰ আদি দান সকলকো উপাধনৰ কামত লগোৱা হৈছিল। আহোম ৰাজ্য পুৰ-অংশত টনকিয়াল হৈ যেতিয়া পশ্চিমলৈ সম্প্ৰসাৰিত হবলৈ ধৰিলে তেতিয়া নতুন নতুন ঠাইতো শালি খেতিৰ ব্যৱস্থা গঢ়ি তোলাৰ জৰিয়তে বহুলাই জনা হ'ল কৃষিজীৱী সমাজখন। নতুন নতুন ঠাইত পাইক আৰু খেল ব্যৱস্থা গঢ়ি তুলিবলৈ আৰু পৰিচালনা কৰিবলৈ সৃষ্টি কৰিছিলগোৱা হ'ল বৰশাত্ৰ গোহাট, শদিয়াখোৱা নবঙীখোৱা সলাস গোহাট আদি নতুন প্ৰশাসনিক বিষয়াসকলক। যিবোৰ ঠাইত ইতিমধ্যে স্থায়ী খেতিবাতি গঢ়ি উঠিছিল, যেনে বাবড়ুঞাসকলৰ এংলাবোৰ, সেইবোৰ ঠাইত কটকটীয়াকৈ পাইক আৰু খেল প্ৰথা নবনোৱাকৈ কিছু সঙ্কাবৰ জৰিয়তে ভূঞাৰ মুখিয়াল মাজুহ কিছুক প্ৰশাসনৰ ভিতৰত সন্মুখাই লোৱা হৈছিল এইদৰেই এক অৰ্থনৈতিক ব্যৱস্থাৰ বুনিন্দাৰ গঢ়ি তোলা আৰু এই ব্যৱস্থাত বিভিন্ন জাতিগোষ্ঠীৰ লোক সন্মুখাই ল'ব পৰাৰ বাবেই এচিমিলেচন বা একীভূতনৰ জৰিয়তে গঢ়ি উঠিবলৈ আবন্ত কৰিছিল আজিৰ অসমীয়া জাতিৰ ভেটি।

পাইক আৰু খেল ব্যৱস্থাতেই আছিল আহোম ৰাজত্বকালত অৰ্থনৈতিক আৰু সামাজিক-ৰাজনৈতিক সংগঠনৰ ভিত্তি—ৰাষ্ট্ৰৰ বুনিন্দাৰ। আহোমসকলে উজনি অসমত যিখন স্থায়ী কৃষিজীৱী সমাজৰ সূচনা কৰিছিল, সেই প্ৰক্ৰিয়াৰ মাজেৰেই পাইক আৰু খেলব্যৱস্থাৰ উপাদানবোৰ গঢ়ি উঠিছিল। প্ৰথম অৱস্থাত পাইক প্ৰথাৰ উপাদানবোৰ বিকিপ্ত অৱস্থাত আছিল আৰু বৰ। প্ৰতাপসিংহৰ ৰাজত্বকালতে (১৬১১ খৃঃ) এইবোৰক সংগঠিত কৰা আবন্ত কৰা হয়, আৰু জয়ধ্বজসিংহৰ ৰাজত্বকাললৈ (১৬৫৩ খৃঃ) মোমাই ডামুলী বৰবৰুৱাৰ তত্ত্বাবধানত এই ব্যৱস্থা কটকটীয়া কৰি তোলা হয়।

যোৱাবৰীয়া গণ-অত্যাধানৰ প্ৰেৰীচৰিত্ত বুদ্ধিবলৈ হ'লে অসমৰ সেইসময়ৰ সমাজৰ প্ৰেৰীবোৰৰ অৱস্থান বিচাৰ কৰি চাব লাগিব।

অসমৰ মধ্যযুগৰ সমাজৰ প্ৰেৰীবিভাগ :

মধ্যযুগৰ অসমৰ সমাজখনত প্ৰেৰীবোৰ গঢ়ি উঠিছিল মূলতে পাইক প্ৰথা সংগঠনৰ জৰিয়তে। বেপাৰ পৰিষ্ঠা সন্ধ্যাক দোকেই এই প্ৰথাৰ অধীনত আছিল

সাধাৰণ কাড়ী পাইক। এই প্ৰকাৰ চৰিত্ৰ আৰু পাইকসকলৰ সামাজিক অৱস্থান আছিল এনে ধৰণৰ :

শেষৰ প্ৰতিজন কৰ্মঠ সাধাৰণ মানুহেই আছিল এজন বা এপোৱা পাইক। এনে তিনি বা চাৰিজন পাইক মিলি এটা গোট হৈছিল। গোটবোৰ মিলি হৈছিল খেল। এনে পাইক হোৱাতো সকলোৰে বাবে বাধ্যতামূলক আছিল। প্ৰতিজন পাইকে বছৰেকত ৩-৪ মাহ বজাৰবত বিনাবেতনে খাটি দিব লাগিছিল। সেইসময়ত তেওঁৰ ঘাবতীয় কামবন গোটৰ আনকেজনে কৰি দিছিল। কেতিয়াবা গোটটোৰ ২ বা ৩ জনলৈকে পাইক কামলৈ যাব লাগিছিল। প্ৰশাসনিক জৰিখাব বাবে তেওঁলোকক বিভিন্ন বিষয়ৰ তলত ভাগ কৰি দিয়া হৈছিল। বিষয়সকলক বেতনৰ পৰিৱৰ্তে কিছু পাইকৰ ভ্ৰম ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ দিয়া হৈছিল। এনে পাইকক লিকটো বোলা হৈছিল। এওঁলোকে বিনাপাৰিশ্ৰমিকে নিজৰ খাই বিষয়া ভাতবীয়াৰ খাত-পায়ত কাম কৰাব উপৰিও ঘৰুৱা কামবনৰ জহজগৰ যাবিছিল। ইয়াৰ উপৰিও বিষয়সকলে নিজৰ প্ৰশাসনিক অধীনৰ পাইকৰ ৫-১০%ক কামবন কৰাব পাৰিছিল। এনে ভ্ৰম তেওঁৰ প্ৰয়োজন নহ'লে পাইকসকলে নগদ ধন বা উঃপন্নৰ একাংশ দি পা—খাটনিবপৰা মুক্তি পাইছিল। ইয়াৰ পৰিৱৰ্তে পাইকসকলে কেৱল নিজকে আৰু নিজৰ পৰিয়ালটোক জীয়াই ৰাখি ৰংশবুজি কৰিব পৰাকৈ বিনাখাজনাই দুপুৰা শালিখেতিৰ কপিত মাটি ভোগবল কৰিবলৈ পাইছিল। এনে মাটি তেওঁলোকে বিক্ৰি বা হস্তান্তৰ কৰিব নোৱাৰিছিল।

পাইকসকলক মলৈকে পঠোৱা হয়, যি কামকে দিয়া হয়, তাকে কৰিবলৈ আৰু যাবলৈ তেওঁলোক বাধ্য, তেওঁলোকক বজা আৰু বিষয়সকলে দান কৰিব পাৰিছিল, আৰু এটা খেলত পাইকৰ সংখ্যা বাঢ়ি গ'লে তাক কালি নি একাংশ পাইকক নতুন ঠাইত বহুৱাব পাৰিছিল। মুঠতে তেওঁলোকৰ নিজাকৈ অৰ্থনৈতিক, সামাজিক আৰু ব্যক্তিগত স্বাধীনতা নাছিল, খেল ব্যৱস্থাব নাসমাপ্ত তেওঁলোক এনেকৈ বান্ধখাই আছিল যে নিজৰ জীৱন জীৱিকাৰ ওপৰত হাতমতাৰ অধিকানো নাছিল।

কি হুত, কি শাস্তি, বিষয়া ভাতবীয়া বাজতকুলৰ ভৰণ-পোষণকৰণা শেষৰ বাজতৰা কামলৈকে সকলো সময়তে দেশ চলিছিল এওঁলোকৰ ভ্ৰমৰ ওপৰত। শালক সোজিব ভা-ভাতবীয়া আৰু আন বহুতৰে ব্যক্তিগত ক্ৰিয়াকাল থাকিলেও সমাজত বাজতৰা ক্ৰিয়াকাল নথকাত সকলো কামৰ বাবেই সাধাৰণ পাইকসমাজৰ ভ্ৰম

বাধ্যতামূলকভাৱে শোষণ কৰাতো প্ৰয়োজনীয় আছিল। উৎপাদন ব্যৱস্থা পাচপৰা তথা অবিকশিত মুদ্ৰা আৰু পণ্য অৰ্থনীতিৰ বাবে উন্নত সামন্ততান্ত্ৰিক খাজনা শোষণৰে দেশৰ প্ৰয়োজনীয় চাহিদা পূৰাব পৰা নগৈছিল। সেয়ে দৰকাৰ আছিল সাধাৰণ প্ৰজাক কিলুলময়ৰ বাবে প্ৰত্যক্ষভাৱে শোষণ কৰি উৎপাদনৰ আছিলালৈ পৰিণত কৰাৰ। গা খাটনিৰ সময়ছোৱাত এজন পাইকৰ ভ্ৰম বিনামজুৰীৰ ভ্ৰম। দাসত্বদৃশ্য আৰু এই ব্যৱস্থাৰ মাজত পাৰ্থক্য খুব কম যদিও পাইকক দাসৰ দৰে বিক্ৰি কৰিব পৰা নগৈছিল। পাইকসকলে গা খাটনিৰ সময়ছোৱা বাবে আনলময়ত নিজৰ বাবেই মূলতে ভ্ৰম কৰিছিল যদিও লগতে ডেওঁলোকে গোটটোৰ কামলৈ যোৱা পাইকজনৰ কামো কৰি দিব লাগিছিল। ডেওঁলোকৰ উদ্ভূত ভ্ৰমো এই ব্যৱহাৰই আকৌ শোষণ কৰিছিল। জীৱনধাৰণৰ ভ্ৰমৰ একাংশও তাৰেতেই হিচাবে ওলাই গৈছিল। তথাপিও যিহেতু পাইকসকলৰ সময়গ্ৰ ভ্ৰম দাসৰ বিনামজুৰীৰ ভ্ৰমৰ দৰে শোষিত নহয় সেয়ে ডেওঁলোক ক্ৰিডদাস নহয়, আকৌ ডেওঁলোক বিকশিত সামন্ত ব্যৱস্থাৰ মাজত দেখা পোৱা বহুবেছি সামাজিক স্বাধীনতা থকা ব্যৱত খেতিয়কো নহয়। ডেওঁলোক চৰিত্ৰৰ দিশৰপৰা আছিল এক অতি অভ্যাচাৰী, শোষণপূৰ্ণ, সামন্তব্যৱস্থাৰ স্বাধীনত ক্ষুদ্ৰ একোখণ্ড মাটিত খেতি কৰি পেটেভাতে জীৱাই থকা একোজন ভূমিদাস (Sert)। কিন্তু ক্লাচিকেল সামন্ততন্ত্ৰৰ ভূমিদাস এজনৰ লগত এওঁলোকৰ গুণগত পাৰ্থক্যও স্ৰবক নহয়।

পৰিষ্ঠ সংখ্যক প্ৰজাই আছিল এনেধৰণৰ কাড়ী পাইক বা ভূমিদাস খেতিয়ক। ডেওঁলোকেই আছিল যথাব্যুগৰ খেতিয়ক সমাজৰ পৰিষ্ঠ শ্ৰেণী।

চমুৱা বোলা আৰু একশ্ৰেণীৰ খেতিয়কত সেইসময়ক দেখা যায়। এওঁলোক আছিল আভিভ্ৰাত আহোম পৰিৱালবোৰৰ সবলীয়া পুৰণা লোক, উচ্চকণ্ঠজাত কায়স্থ কলিতা, কলম্বানী বাসু, মহন্ত, কাকতি শ্ৰেণীৰ বিক্ৰা আৰু কিছু বুদ্ধিৱাল লোক। এওঁলোকে কাড়ী পাইকৰ দৰে বাধ্যতামূলকভাৱে ভ্ৰম কৰিব নালাগিছিল। বিক্ৰ-বালসা লাভৰ বাটো এওঁলোকৰ বাবে আছিল খোলা। খেতিয় মাটি বাবৰ ডেওঁলোকে কৰি দিছিল আৰু সেয়ে মাটিৰ ওপৰত অধিকাৰো আছিল দৃঢ়। দুই এজন ক্ৰিডদাস আৰু বহুবাৰ ভ্ৰমো এওঁলোকে ব্যৱহাৰ কৰিছিল। সামাজিক জখলাত বগাই বিক্ৰ পাৰে এওঁলোক পাইকব্যৱস্থাৰ পৰা বাৰ্জহৈ ‘অপাইকান চমুৱা’ হৈ গৈছিল। সেইসময়ৰ সমাজত ডেওঁলোক কলম্বীয়া কলকৰ দৰে এটা সামাজিক বৰ্গ হিচাবে আত্মপ্ৰকাশ কৰিছিল।

কাড়ী আৰু চমুৱাসকলক সংগঠিত কৰা হৈছিল খেলত। এই খেলবোৰৰ প্ৰথমে এলেকা আৰু প্ৰজাতিভিত্তিক আৰু পাছলৈ বিভিন্ন বৃত্তিৰ ভিত্তিত পঢ়ি তোলা হৈছিল। কিছুমান বুৰঞ্জীত দেখািব দৰে এই খেলবোৰ কিন্তু খাটিব মানিক নাছিল। খেলবোৰ সেইলময়ৰ দুখীয়া শালিখেতিৰ হ খাটিব ব্যৱহাৰনাৰ দ্বাৰিত আৰু কৰ্তৃত্বহে লাভ কৰিছিল। খেলৰ দ্বাৰা কাড়ী পাইকৰ বাধ্যতামুক্ত প্ৰদৰ্শনৰ, খাটিব ব্যৱহাৰনা, আৰু বৃত্তিহীন আৰু কামিকলকলৰ কাম-কাজ আৰু উৎপাদন নিয়ন্ত্ৰণ কৰা আৰু সামাজিক জীৱনো সুখলবত কৰি বখা হৈছিল। কিন্তু এই খেলবোৰতাই বাইজক, বিশেষকৈ বৃত্তিহীন আৰু কামিকলকলক এনেদৰে বাধি বাধিছিল যে ই বিকাশৰ বাটত প্ৰতিবন্ধক হৈ পৰিছিল। পণা, মুহা অৰ্থনীতি আৰু ব্যৱসায়-বাণিজ্য বিকশিত হ'ব নিদিয়াতকৈ ই দেশৰ প্ৰগতি আৰু সামন্ততন্ত্ৰৰ বিকাশৰ বাটতো হেঙাৰ ধৰিছিল। তথাপিও সেই সময়ৰ অনিশ্চিত পৰিবেশত এই খেলবোৰেই সাধাৰণ প্ৰজাক হিছিল কিছু সামাজিক নিৰাপত্তাৰ উৰ।

বহু ঐতিহাসিকে খেলবোৰতাই সামন্ত সমূহীয়া প্ৰথম উপাধান দেখি এইবোৰ জনজাতীয় গোষ্ঠীসমাজৰ অৱশেষ বুলি ভাবে। কিন্তু এই কথা কুল। খেলবোৰ প্ৰথমে এলেকা আৰু প্ৰজাতিভিত্তিক পঢ়ি উঠাৰাবে ইয়াত গোষ্ঠীসমাজৰ সামাজিক বান্ধোনৰ কিছু অৱশেষ উপৰি সোধত বৈ পৈছিল। কিন্তু এইবোৰ ভিত্তি বা মূল নহয়। সমগ্ৰ পাইক ব্যৱহাৰ পঢ়ি উঠিছিল জনজাতীয় গোষ্ঠীসমাজৰ অৰ্থনৈতিক ব্যৱহাৰ নিৰ্মমতাৰে ভাঙি হি। আহোমসকলে বিজিত জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলক উন্নত শালিখেতিৰ অৰ্থব্যৱহাৰ সামন্ত সমূহীয়া লোৱা প্ৰক্ৰিয়াৰ মাজেৰেই পঢ়ি উঠিছিল পাইক আৰু খেল ব্যৱহাৰ। আৰু ইয়াৰ ফলত বিজিত জনগোষ্ঠীবোৰৰ গোষ্ঠীসমাজৰ বান্ধোন ভাঙি তেওঁলোক কুৰিহাল কলকলৈ কলকলিত হৈছিল। এইবোৰেই গোষ্ঠী সমাজৰ সুকলপনা পঢ়ি উঠিছিল সামন্তসমাজৰ ভেটি।

খেলবোৰতাই আছিল সামন্ত পঢ়ি উঠা সামন্তব্যৱহাৰ সামগ্ৰিক আৰু প্ৰশাসনিক মোট, দ্বিৰাবে প্ৰদৰ্শনৰ ব্যৱহাৰ কৰিব কৰি বাধিছিল আৰু বহু কলৰ ধাপৰ বিৱৰ্তনসকলক নিৰ্বাচন কৰাৰ ক্ষেত্ৰত পাইকসকলৰ। ৩০০ হাত আছিল। যিহেতু খেলবোৰে জীৱনধাৰণৰ সকল বকল খেতিৰ খাটি নিয়ন্ত্ৰণ কৰিছিল সেয়ে সামাজিক জীৱনৰ ওপৰত এইবোৰৰ যথেষ্ট প্ৰভাৱ আছিল।

সেই সময়ত ব্যাপকভাবে পঢ়ি উঠা সম্ৰ আৰু বহু-বকলবোৰৰ খাটিত আৰু কল পৰিমাণে আন সামন্তপ্ৰকলক, বিশেষকৈ বখা আৰু দাৰিৰ অসমত একতৰপী নকুল

খোঁজকৰ জন্ম হৈছিল। শালকগোষ্ঠীয়ে ধৰ্ম্মীয় অনুষ্ঠানবোৰক বহু মাটি আৰু পাইক দান দিছিল। এনে পাইকে 'পা খাটনি' কৰিব নালাগিছিল, বজাৰবীয়া কৰ-কাটলৰ পৰাও মুক্ত আছিল। এওঁলোকে কেৱল সত্ৰৰ অধিকাৰক উৎপন্নৰ একাংশ কৰ হিচাবে দিব লাগিছিল আৰু ধৰ্ম্মৰ নামত কিছু শাৰীৰিক শ্ৰম কৰি দিব লাগিছিল। লাহে লাহে এওঁলোক কৰদ সম্পৰ্কৰ অধীনত থকা এটা বান্ধত খেতিয়কৰ জ্ঞেয়ী হিচাবে আত্মপ্ৰকাশ কৰিছিল। এওঁলোকে বহুখিনি সামাজিক আৰু অৰ্থনৈতিক অধীনতাও ভোগ কৰিছিল, বৈষয়িক উন্নতিৰ বাটো হৈছিল মুকলি। এওঁলোকৰ মাজত সত্ৰীয়া বৈষ্ণৱ সংস্কৃতিৰ প্ৰচাৰ আৰু চৰ্চাই এওঁলোকৰ সাংস্কৃতিক মূল্যবোধকে উন্নত কৰি তুলিছিল।

মধ্যযুগৰ অলম্বৰ সমাজত ভূমিদান পাইক, মজলীয়া চম্বা খেতিয়ক, আৰু বান্ধত খেতিয়কসকলেই সংখ্যাগৰিষ্ঠ খেতিয়ক বৰ্গটো গঢ়ি তুলিছিল।

সমাজৰ কাবিকৰ বৃত্তিমাণ লোকসকলো খেলবান্ধৰ অধীনত সংগঠিত আছিল। বিভিন্ন পণ্য উৎপাদন, যোগান বা সংগ্ৰহত নিয়োজিত এই লোকসকলে পা খাটি দিব নালাগিছিল যদিও তেওঁলোকৰ সমুদায় উৎপন্ন বা ইয়াৰ বেছিভাগেই ডা-ডাঙৰীয়া আৰু বজাৰৰ দিব লাগিছিল। শিল্পৰ কেঁচামাল, উৎপাদনৰ সংসামান্য় আছিল আৰু উৎপন্ন পণ্যৰ ওপৰত খেলৰ জৰিয়তে শালকজ্ঞেয়ীয়ে নিয়ন্ত্ৰণ চলাইছিল। তেওঁলোকে বজুৰি বিনিময়ত শ্ৰম বিক্ৰি কৰা নাছিল, বিক্ৰি কৰা নাছিল উৎপন্ন পণ্য। এওঁলোকেও জীৱনধাৰণৰ বাবে দুপুৰাতৈ শালিখেতিৰ মাটি পাইছিল। সম্পূৰ্ণভাৱে কৃষিবণৰা বিচ্ছিন্ন আৰু শিল্পকমত নিযুক্ত এটা কাবিকৰ জ্ঞেয়ী গঢ়ি উঠা নাছিল সেইসময়ত—যদিও ঠায়ে ঠায়ে উপাধানবোৰ নথকা নহয়। খেলবান্ধৰ নাগপানে সমাজত পণ্য অৰ্থনীতি বিকাশ হ'বলৈ নিদিয়াতৈ বাধি কাবিকৰসকলৰো বিকাশৰ বাট বন্ধ কৰিছিল। এনে কাবিকৰসকলো মূলতে আছিল কৃষক—খেতিয়ক কাবিকৰ। বহুল খেতিয়ক জ্ঞেয়ীৰপৰা নিলগাই এওঁলোকক লৈয়ে স্ত্ৰীয়াতৈ চাব নোৱাৰি।

সমাজৰ আটাইতকৈ ডলৰ আটাইতকৈ নিৰ্বাচিত জ্ঞেয়ী আছিল দানসকল। এওঁলোক সম্পূৰ্ণভাৱে শালিকৰ বজিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল উৎপাদনৰ হাতিয়াৰ লেখিতা আছিল। থকা দানদানীক বিক্ৰি কৰাতো অসন্মানজনক বুলি পণ্য হ'লেও দান-দানী বেচা-কিনা কাম সমাজত চলিছিল আৰু এটা বুনিব দায় কুৰি টকা আৰু মাইকী হাতৰ দায় ৩-৫ টকাকৈ আছিল। পাইক প্ৰথাৰ নিৰ্বয় শোষণত পৰিৱৰ্ত্তিত

নাশীয় বহুতে নিজক বা পৰিয়ালক লোকক কেউজা ভাৰতীয়াইহঁতৰ ওচৰত বন্ধকিত কৰি মোহাৰ কৰাও জনা যায়। এনেদৰে ঋণদাৰ্শ্য (Debt Slavery) য় বন্ধকলকে বোলা হৈছিল বন্ধা বা বন্ধুহা।

দেশৰ শাসকশ্ৰেণীটো গঢ়ি উঠিছিল বাজবংশ, ভা-ভাঙবীয়াৰ বিষয়াকুলৰ সন্মত লোকসকলক লৈ। বিষয়াসকল আৰু বজাঘৰীয়া ধৰ্মভংগলকল আছিল ইয়াৰ অংশ। অপাইকান চমুহা আৰু আন চমুহা প্ৰজাবো একাংশ আছিল এওঁলোকৰ সংগী-সাবধি। বজা হ'ল এই সমগ্ৰ শ্ৰেণীটোৰে শিৰোমণি। পাইক প্ৰথাৰ প্ৰমশোষণৰ জৰিয়তে ভোগসৰ্বস্ব এই শ্ৰেণীটো বৰ্তী আছিল। প্ৰত্যেক প্ৰমশোষণৰ উপৰিও এওঁলোকে বহু অৰ্থনীতি বহিৰ্ভূত সামন্তীয় শোষণো চলাইছিল। এই শ্ৰেণীটো শক্তিশালী হৈ অহাত আৰু পাইকসকলক এওঁলোকৰ বিভিন্ন জনৰ মাজত ভাগ কৰি দিয়াত সমাজত বজাৰ কেন্দ্ৰীয় কৰ্তৃত্বৰ এহাতেৰে অনিবাৰ্যভাৱে খণ্ডিতকৰণ ঘটিছিল। এই সামন্তপ্ৰভুসকলে বিভিন্ন জোটবন্ধনৰ দ্বাৰা আগত একোজন বাজকোঁৱৰক লৈ দেশৰ বাজনৈতিক ক্ষমতা দখল আৰু ভাগবটবোৰৰ সামন্তীয় বাজনীতি চলাই গৈছিল।

মধ্যযুগৰ অসমৰ সমাজত এহাতে আৰি সামন্তপ্ৰভু আৰু সন্ন্যাসকলৰ শাসক-শ্ৰেণী আৰু আনহাতে তলৰ ক্ৰীতদাসসকলক দেখা পাওঁ, আৰু এই দুই মেলৰ মাজত আছিল কাড়ী পাইক, কাৰিকৰ প্ৰতিশাল খেতিয়ক, চমুহা আৰু ব্যৱত খেতিয়কৰ সংখ্যাগৰিষ্ঠ কৃষকশ্ৰেণী। মোহাৰবীয়া পণ-অত্যাখানত এই শ্ৰেণীৰ বাইজেই বৈবাচাৰী সামন্তশ্ৰেণীৰ বিৰুদ্ধে সংগ্ৰাম চলাইছিল।

বাজেশ্বৰ সিংহৰ বাজবংশত, অত্যাখানৰ আশে পাশে দেশৰ ২৪ লাখ মুঠ জনসংখ্যাৰ ভিতৰত ১০% বা ২৪ লাখ লোক আছিল দাস। চমুহা, অপাইকান চমুহা, বিষয়া ভাঙবীয়া আৰু সদ্বংশজাত বান্ধু কবিতা সকলো মিলি আছিল ৫ লাখ। কিন্তু ইয়াৰ ভিতৰতে সম্ভাৱ অতিমাত ধৰ্মভংগ আদি শাসকশ্ৰেণীৰ সংখ্যা ২৪,০০০ তকৈ বেছি নাছিল। এওঁলোকৰ চাততেই দেশৰ মাটিৰ বেছিভাগ আৰু আটাইলোখ দানবো গৰিষ্ঠ অংশ কেন্দ্ৰীভূত আছিল। সাধাৰণ কৃষিকৰ কাড়ী পাইক আৰু খেতিয়কৰ সংখ্যা আছিল ১৫ লাখ বা ৬২%।

বাটন দ্বাৰা কেন্দ্ৰীয়ভাৱে সংগঠিত পাইক প্ৰথাৰ প্ৰত্যেক প্ৰমশোষণ ব্যৱস্থাই সমাজত গঢ়ি উঠা সামন্ততন্ত্ৰত বৈবাচাৰী কৰি তুলিছিল। কোনো এক বিশেষ সময়ৰ সাধন্ত ব্যৱস্থাবৰ ফল সেইসময়ৰ উপাধিকৰণ তন্ত্ৰৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল হ'ল।

গ্ৰীক-অত্যাখানকালীন অসমৰ পাছপৰা উৎপাদন ব্যৱস্থাৰ বাবেই পাইক প্ৰথাৰ প্ৰত্যেক প্ৰশোধন ব্যৱস্থা থকা সামন্ততন্ত্ৰৰ কণ্ঠটোও আছিল পাছপৰা আৰু বৈবক্তাত্মিক। সমাজবিকাশৰ বাটত ই এটা বাধা হৈ পৰিছিল। আৰু, ক্ৰমান্বয়ে বাঢ়ি অহা বিঘ্ন-ভুলৰ ভাৱে-শোষণ আৰু বজা আৰু বাজ্যপ্ৰশাসনৰ বৰ্দ্ধিত খৰচ যেতিয়া শাসকশ্ৰেণীয়ে দেশৰ অৰ্থনৈতিক ব্যৱস্থাৰ সংকাৰৰ অবিয়তে উন্নতি ঘটাই পূৰণ কৰাৰ পৰিস্থিতি পাইক প্ৰথাৰ শোষণৰ দ্বাৰাই পূৰণ কৰাৰ চেষ্টা চলালে তেতিয়াই শাসকশ্ৰেণী আৰু ব্যাপক খেতিয়ক বাইজৰ মাজত ঘন তীব্ৰ হৈ পৰিল। অসম বুৰঞ্জীৰ গোণালীমুগ বাজেখৰ সিংহৰ বাজত্ৰকালত সেয়ে ৪ জনীয়া গোট ভাঙি ৩ জনীয়া কৰা হৈছিল যাতে এজন পাইকৰ প্ৰায় ৩ মাহৰ পৰিস্থিতি ৪ মাহ শোষণ কৰা সম্ভৱ হয়। এই ব্যৱস্থাত প্ৰজায়ে বিক্ষুব্ধ হৈছিল সেই কথাও বজাঘৰে জানিছিল। এবাৰ হাতীমূৰ্জ চাবলৈ অহা অগণন প্ৰজাক দেখুৱাই বজাই ববৰুৱাক ঠাৰেবে কৈছিল, “প্ৰজাবোৰ একেলগকে গোটখালেই আৱাৰ ফালে উঠি”। আৰু শাসকশ্ৰেণীয়ে প্ৰজাক একেলগ হবলৈ নিদিয়াটোৰ বাখিবলৈ নানা ভেদ-বিভাজন আৰু অত্যাচাৰৰ কৌশল লবলগা হৈছিল।

দেশৰ সামন্ত অৰ্থনীতি আৰু শাসকশ্ৰেণীৰ সংকট তেওঁলোকে প্ৰজাৰ ওপৰত জাপি দিয়াৰ চেষ্টা চলাইছিল। পাইক ব্যৱস্থাক টনকিয়াল কৰি অধিক প্ৰশোধনৰ অবিয়তে এনে কৰাৰ চেষ্টা চলিছিল। গহাধৰ সিংহৰ দিনলগৰা কীৰ্ত্তিচক্ৰ ববৰুৱাৰ দিনলৈকে বাবে বাবে পিন্নল কৰাই, আৰু সজবোৰত সোৱাই থকা গৃহস্থী খেতিয়ক-সকলক ধৰাই আনি পাইক ব্যৱস্থা কটকটীয়া কৰাৰ চেষ্টা চলিছিল। দেশৰ সামন্ত সংকট হুমাই নিজৰ অস্তিত্ব টিকাই ৰাখিবলৈকে তেওঁলোকে এই কাৰ্য কৰিছিল আৰু ইয়াৰ বাবেই চলাইছিল বৈকল্প নিৰ্ধাৰনকে আবন্ত কৰি অত্যাচাৰ-বিসীড়ন। প্ৰশাসনৰ এই কাৰ্যে শাসকশ্ৰেণীৰ একাংশবোৰ বহু পৰম্পৰাগত অধিকাৰ খৰচ কৰি তেওঁলোকক বিচুট কৰি তুলিছিল আৰু এই বিচুট সামন্তৰ একাংশই প্ৰশাসনৰ বিৰোধিতা কৰি অৱচেতনভাৱেই প্ৰজাৰ পৰ্টলৈ অত্যাখানতো অবিহণা যোগাইছিল।

অত্যাখানৰ দাবানল

মোৱামৰীয়া গণ-অত্যাখান চলিছিল ১৭৬৩ চনলগৰা ১৮০৬ চনলৈ স্থগীৰ্ণ ৩৭ বছৰ জুৰি। মুঠ তিনিবাৰ জাপি উঠিছিল এই অত্যাখানৰ দাবানল। এই অত্যাখানৰ

শ্ৰেণীচৰিত্ৰৰ ওপৰত দৃষ্টি ৰাখি কিছুমান বৈশিষ্ট আন্দোলন কৰিলে অসমৰ ইতিহাসৰ পৰিৱৰ্ত্তনলৈ লক্ষ্য কৰাৰ আভাৱ পাব পৰা যায়।

এই কথা প্ৰথমেই হুঁহুৰি লোৱাতো বোধহয় ভাল হ'ব যে প্ৰচলিত জনশ্ৰুতি ধাৰণাৰ দৰে মোৱামৰীয়া মহন্তৰ আৰু সন্তৰ ওপৰত চলা আক্ৰমণে এই অত্যাচাৰ্য্যৰ জুইকুৰা জলাই তোলা নাছিল। মোৱামৰীয়া সন্তৰ অধিকাৰ্য্য ওপৰত বজাবৰ বাবৰ্য্যৰ আক্ৰমণ আহিছে, ১৬৫০ খৃঃ মহন্ত নিত্যানন্দদেৱক ৰাজৰাজ্যত (চুবুৰী-ভণ্ডাৰজাৰ) হত্যা কৰা হৈছে। ১৬২৪ খৃঃ (গুৱাহাটীৰ সিংহৰ দিনত) হত্যা কৰা হৈছে বৈকুণ্ঠনাথদেৱক। কহনিসিংহৰ দিনত অপহাৰিত হৈছে অষ্টৰ অধিকাৰ চতুৰ্ভুজদেৱ (১৭০৪), কুলেশ্বৰী হুঁহুৰীৰ দিনত তেওঁ হত্যাৰূপে হত্যা হৈছে — তেওঁ হৰিও পৰ্বতীয়া গোলাইৰ মধ্যস্থতাত এই হত্যা কাৰ্য্যকাৰী কৰা হোৱা নাই। কীৰ্ত্তিচন্দ্ৰ বৰবৰুৱাৱো কেবাবাবো মহন্তক অপহাৰ কৰিছে। অধিকাৰসকলৰ ওপৰত চলা নিৰ্য্যাতনত শিচ ভকত শ্ৰিৱাস আৰু সূৰ হৈছে, প্ৰতিশোধ প্ৰস্তুতিও হয়তো আগিছে, কিন্তু বিদ্ৰোহত তেওঁলোক এবাৰো কাটি পৰা নাই। কিন্তু বৰবৰুৱাৰ চ'ৰাত খেতিয়া বিনাছোৰত প্ৰজাৰ মুখিয়াল নেতা বাৰেনেওগৰ শান্তি হ'ল, তেতিয়াই আগি উঠিল প্ৰজাসকল, তুলি ললে হাতত বিদ্ৰোহৰ নিচান আৰু শানিত অস্ত্ৰ। প্ৰজাক এইবাব মোৱামৰীয়া মহন্তইয়ো আৰু বাধা দি ৰাখিব নোৱাৰিলে।

নামকৰণ কেন্দ্ৰকৰি বুঢ়ীহিহিঙৰ পূৰ্বে এক বিস্তীৰ্ণ এলেকাত ব্যাপক গণ-কাৰ্য্যকলাপৰে আৰম্ভ হ'ল নৃত্য প্ৰভৃতি। অত্যাচাৰী হানীৰ ৰাজবিদ্ৰোহসকলক আঁতৰ কৰি বহু বিবদা ভাঙবীয়াকো নিজৰ লগলৈ আনি প্ৰজাবাহিনী দাঙ হ'ল।

এইসময়তে এটা ভকতপূৰ্ণ ঘটনা ঘটিল। দাহত লকটত বিভক্ত হৈ পৰা শাসকশ্ৰেণীৰ বিবদা ভাঙবীয়াৰ একাংশই মোহনমালা গোহাঁই নামে কহনিসিংহৰ পুত্ৰকক আগত লৈ বংগুৰ ক্ষতাহীন শাসকসকলক ভকবোৱাৰ পাণ্ড পাড়িলে। প্ৰজাৰ নেতাসকলেও কৌতুকৰ লগত তেওঁকে বজাপতাৰ কথা দি বিজ্ঞতাগৈ আহিল। অত্যাচাৰী প্ৰজাবাহিনী আৰু বিকৃত শাসকশ্ৰেণীৰ একাংশৰ মাজত পঠিত হ'ল এক 'মুক্তবৰ্গ' আৰু বলত অত্যাচাৰ্য্যৰ ঘোঁৰাৰ প্ৰশ্ন হৈ পৰিল। মুক্তবৰ্গতো প্ৰজাবাহিনীয়ে এই বিজ্ঞতাৰ স্বৰূপ লাভ কৰিলে কাৰণ বহু বজাবীয়া সেনাপতিয়ে ৰাজকীয়ক বিকৰে বুজ কৰিলে এই আভাষি গ'ল। ৰাজকীয় বাহিনীত থকা

নিষেধিত পাইক সেনাইয়ো জুয়ে জুয়ে কলভাগ কবি প্রজাবাহিনীৰ সপ্ত হ'লহি । আগবাঢ়ি অহা প্রজাবাহিনীৰ সন্মুখত বিপদায়ক পাছত বিপদায়ক সন্মুখীন হৈ বজাবাহিনীৰ সন্মুখ পতিবোধ অচিবেই জাতি পৰিল ।

অগ্ৰগায়ী প্রজাবাহিনীৰ হাতত যেতিয়া রাজধানীৰ পতন ঘটিল, তেতিয়া রাজধানীৰ কাৰবীয়া প্রজায় কোনো প্রতিবোধ নজনালে, বৰক গোপনে বহুতে বজাঘবৰ কাম-কাজৰ ডাবৰ বাতৰি ভাবে দি আছিল । প্রকৃততে বহুত আগতেই শাসকশ্ৰেণী ব্যাপক প্রজাবণৰা বিছিন্ন হৈ পৰিছিল । শাসকচক্ৰই নগৰ এৰি পলোহাত প্রজায় সহজে নগৰ ললে আৰু বহু বিষয়া ডাঙৰীয়া, বজা আৰু বৰবকৰাকো সহজেই বন্দী কৰিলে । বহু বিষয়াই প্রজাবাহিনীৰ প্রতি সমর্থন জনালে ।

বংপুৰত প্রজাই নতুন বজা পাতিলে । রাজধানী দখল কৰিলে মোহনমালা গোহাঁইক বজাপতাৰ কথা আছিল । কিন্তু গোহাঁই আৰু পুৰণা প্রশাসনৰ শ্ৰেণীভিত্তি একেই, তেওঁক বজাপতা মানেই আগৰ শাসকশোষক শ্ৰেণীটোৰে আন এটা অংশৰ হাতত ক্ষয়ত তুলি দিয়া । গোহাঁইসেউ আৰু বৰবকৰাৰ মাজৰ কাজিয়াখন হৈছে ক্ষয়তাৰ অবিয়াজে, শ্ৰেণীকন্ম নহয় । কিন্তু ব্যাপক প্রজা আগবণৰ মূল ভিত্তিয়েই হৈছে পাইক প্রথাৰ ভ্রমশোষণৰ ওপৰত টিকি থকা বংপুৰীয়া ঐক্যচাৰৰ অবসানৰ চেতনা—যি চেতনা শ্ৰেণী অবস্থানবপৰাই জন্ম লৈছে । শাসকশ্ৰেণীৰ লগত প্রজাৰ সংঘাত শ্ৰেণীসংঘাত । ইতিমধ্যে যুদ্ধৰ কঠোরতাব মাজেৰে নিপীড়িত অভ্যুত্থানী বাইজৰ নিজৰ মাজতে কেবাজনো নেতা গঢ়ি উঠিছে, আৰু অভ্যুত্থানৰ সফল সাময়িক নেতৃত্ব প্রদানৰ জৰিয়তে বাজনৈতিক উত্তোগ এওঁলোকৰ হাতলৈ ঐতিহাসিকভাৱেই আহি পৰিছে । বংপুৰ দখলৰ সময়লৈ মোহনমালা গোহাঁইক বজা পতাৰ মানসিকতা কাৰো নাইকীয়া হ'ল । সেয়ে তেতিয়াৰ ঐতিহাসিক পৰিস্থিতিত প্রজাই নিজৰ মূখিয়াল নেতাসকলকেই আত্মনিকতে বজা মন্ত্ৰী পাতিলে ।

নতুন প্রশাসনে আগৰ অভ্যুত্থানী বিষয়সকলৰ বহুতকৈ সুকলিতাৰে এক গুণ-আহ্বানতৰ নিচিনা ব্যৱহাৰে বিচাৰ কৰি শাস্তিপ্রদান কৰিলে । পূৰ্বৰ লাম্বত-শ্ৰেণীৰ প্রতি কোনো দণ্ড দেখুৱা নহ'ল । আগৰ প্রশাসনক ধন-জন দি লহাৰ কথা সত্ত্বে বহুতবোৰক অবিয়ন কৰা হ'ল । মাজুলিৰ চাৰিশতও ইয়াৰ ভিতৰত পৰিছিল । বাইজৰ বিৰোধীতা নকৰা সত্ত্বেবোৰক কোনো ক্ষতি কৰা হোৱা নাছিল । আগৰ প্রশাসনবকৰে পুণ্য বাজকোৰ পূৰ্বৰ কৰণলৈ সূচীয়াত একক হোৱাৰ আছিল

কোনো সত্তা। এইদৰে বিবোধী সমাজবোৰ অৰ্থ নৈতিক আৰু সামাজিক প্ৰতিদ্বন্দ্বি কৰোৱাৰ চেষ্টা চলিছিল। এই জৰিয়ৰা কাৰ্য কৃষক-জাগৰণৰ এক ঐতিহাসিক চিনাকী কাৰ্য্যব্যৱস্থা।

প্ৰজাৰ নেতাসকলে প্ৰশাসন প্ৰতি তুলি শাস্তি-শৃংখলাৰ চেষ্টা কৰিছিল। সেইসময়ত অস্থিৰ পৰিস্থিতিৰ সন্মুখীন হৈ বহু পুৰণা জমা বিবৰাই এছন্ন এছন্ন মাত্ৰ গোটাই লৈ নিজাবৰীয়াতক পাওঁতুই লুটপাট কৰি ডকাইতি কৰিছিল। নতুন প্ৰজা-প্ৰশাসনে সামৰিক অভিযান চলাই এই হুলবোৰক কঠোৰভাৱে দমন কৰিবলগীয়া হৈছিল। এই উৰাই প্ৰচলিত ধাৰণা এটা সম্পূৰ্ণভাৱে সলনি কৰি পেলায়। অসমৰ প্ৰায়বোৰ বুৰঞ্জীতে বিজ্ঞোহী সেনাই পাওঁতুই জলাই লুটপাট কৰি ফুৰাৰ কথা সঘনাই পোৱা যায়। মণিৰাম দেৱান, গোহাঞিবৰুৱা, বেজবৰুৱা আৰু নৃধৰ্ম্মীয়া সকলোৱেই এই কথা কোৱাবি গৈছে আৰু আজিও এই তুল ধাৰণা চলিয়েই আছে। কিন্তু টাই ভাষাৰ আহোমবুৰঞ্জীত পোৱা নগৈ উভয়ভাৱে এই ডকাইতিবোৰ কৰিছিল পুৰণা প্ৰশাসনৰ জগাবিহাৰাসকলে আৰু প্ৰজা প্ৰশাসনে এইবোৰ কাঠোৰ হাতেৰে দমন কৰি শাস্তি-শৃংখলা স্থাপন কৰিছিল। নতুন প্ৰজাপ্ৰশাসনৰ চৰিত্ৰ আৰু দৃষ্টিভঙ্গীক ইয়ে আমাক হৃদয়ভাৱে দেখুৱাই দিয়ে।

কংপুৰীয়া শাসকসকলক উৎপাত কৰি যি চাৰ লোকে শাসনকৰ্মতা বদল কৰিছিল তেওঁলোক আছিল খেল আৰু পাইক প্ৰজাৰ বাৰা নিৰীড়িত সাধাৰণ কৃষক, কাৰিকৰ, বৃত্তিহীন শ্ৰেণীৰ লোক। পাইক আৰু খেলপ্ৰজাৰ অভ্যাচাৰ্য্য বিবোধী হলেও তেওঁলোকৰ আগত কিন্তু নতুনসমাজৰ ইজিডবাটী কোনো আদৰ্শ বা পৰিকল্পনা নাছিল। সাধাৰণভাৱে এওঁলোকে বিচাৰিছিল নিৰ্ধাৰিতকৰণৰ মুক্তি। এক আধীন জীৱনৰ অবেগত তেওঁলোকে সাংগঠনিক স্বক হিচাবে বিচাৰি পাইছিল বৈকল্য ধৰ্মক। আৰু এই ধৰ্মৰ অহুঠান আৰু আদৰ্শই যি নবজীৱনৰ বাট তেওঁলোকক চকু চমকাকৈ দেখুৱাইছিল তাৰ সাংগঠনিক ৰূপৰ বিষয়ে তেওঁলোক নগৈ নাছিল। থকাতো সত্তো নহয়। কৰ্ত্তব্যবদলৰ পাছত যেতিয়া আগৰ ব্যৱস্থা তাসি চুবৰাৰ হ'ল, ইয়াৰ বিৰুদ্ধে কোনো ব্যৱস্থা তেওঁলোকে গঢ়ি তুলিব নোৱাৰিলে। ফলত নতুন ব্যৱস্থাপন প্ৰতিষ্ঠা হ'লেও ইয়াক স্বত্ব কৰি পৰা নহ'ল।

পুৰণা প্ৰশাসনৰ পতনৰ লগে লগে পাইক ব্যৱস্থা আদি পৰিছিল, আৰু খেলৰ প্ৰাচ্যুৰ্য্যাকৰণৰ দ্বাৰা খেতিয়ক প্ৰজা-কৰ্মজীৱীৰ দ্বাৰা কৃষক-হোৱাৰ-মটী কৃষক

হৈছিল। কিন্তু আগব ব্যৱস্থাৰ ঠাইত নতুন ব্যৱস্থা নৰাজত দেশত খুন্সাত্যৰ সৃষ্টি হ'ল। নতুন প্ৰশাসন মূলতে নিৰ্ভৰশীল আছিল জনসাধাৰণৰ জাগৃত বিদ্বেষী চেতনা আৰু উদ্ধাৰৰ ওপৰত—কোনো সংগঠিত ব্যৱস্থাৰ ওপৰত নহয়। পুৰণা ব্যৱস্থাৰ পতনৰ পাছত হাজাৰ হাজাৰ পাইক প্ৰজা হানস্বৰ্গাছোনবৰণা মুক্ত হৈ নিজ নিজ ঘৰ, গাৱঁলৈ খেতি কৰিবলৈ গুছি গ'ল। প্ৰশাসনৰ জনবল কমি দুৰ্বল হৈ পৰিল।

এনে পৰিস্থিতিতে পুৰণা বিঘৰা এচায়ে বড়বলকবি নতুন শাসকসকলক হত্যা কৰি কয়তা হতল কৰি ল'লে। এই ঘটনাত প্ৰজাসকল সংগঠিত নোহোৱাত বিঘোৰ হৈ পৰিল আৰু প্ৰথম আঘাটতে ডেওলোকৰ গণসংগঠনৰ সোলোক-চোলোক বান্ধ ভাগি পৰিল। প্ৰচণ্ড বজাঘৰীয়া সত্ৰাসে ডেওলোকক কাবু কৰি পেলালে। কিন্তু গোবিন্দ গাওঁবুঢ়াকে আবদ্ধ কৰি প্ৰজাৰ বহু মুখিয়াল লোকে আকৌ সংগঠন কৰি বহুদিন জুৰি মুক্ত চলাই গ'ল। কৃষকৰ সেবিলাকাৱদাৰে আৰু সুবিধা বৃদ্ধি মুখামুখী আক্ৰমণৰে কেবাবাবো বজাঘৰক ডেওলোকে পৰাজিত কৰিছিল। কিন্তু কেন্দ্ৰীয় নেতৃত্বৰ অভাৱ, সাংগঠনিক দুৰ্বলতা আৰু বজাঘৰৰ ঘেৰাও দমন (encirclement and annihilation) অভিযান তথা সত্ৰাসত প্ৰথম প্ৰজা অত্যাখানৰ অন্ত পৰিল।

দ্বিতীয় প্ৰজা অত্যাখান আৰম্ভ হ'ল ১৩বছৰৰ পাছত ১৭৮২ চনত। সৰ্বপ্ৰাসী লত্ৰাসৰ ৰাজতো প্ৰজাসকলে অত্যাচাৰীক উৎখাত কৰাৰ বাসনা এৰা নাছিল। অতি সোপানে স্নেহ সৰাহ আহি পতাৰ জৰিয়তে ডেওলোকে সংগঠন আৰম্ভ কৰিছিল আৰু এই প্ৰক্ৰিয়াৰ স্বাজেৰে কেবাজনো নতুন নেতাৰ সৃষ্টি হৈছিল। দেশৰ পৰিস্থিতিত পৰিস্থিতিত এওলোকৰ সংখ্যা আৰু শক্তি কম হোৱাত এইবাবৰ অত্যাখানৰ ধাপো আছিল স্বকীয়া। এইবাব আগবদৰে বিখাল প্ৰজা জাগৰণ আৰু সংগঠন গঢ়ি উঠা নাছিল, সোপান সংগঠনবোৰৰ স্বাজতো নাছিল উপযুক্ত যোগাযোগ আৰু লব্ধৱ। সেয়ে এইবাবৰ প্ৰচেষ্টাত ব্যাপক বাইজৰ সহায়-সহযোগিতা লাভ-কৰাতো সক্ষম নহ'ল, আৰু প্ৰজাৰ কয়তাহতলৰ প্ৰচেষ্টা গণ-অত্যাখানমুখী নহৈ কুৎসেচাকণী হ'ল।

প্ৰজাসকলে দলবান্ধি ছদ্মবেশেৰে অৰ্দ্ধকিতে নগৰ সোৱাই ৰাজধানী হতল কৰি লৈছিল যদিও ডেওলোকে নিজৰ শক্তি সংহত কৰি বিজয়ক ধৰি বাখিব নোৱাৰিলে। শাসকশ্ৰেণীৰ হাতত ডেওলোক পৰাজিত হ'ল। ইয়াৰ পাছতে চলিল প্ৰচণ্ড সত্ৰাস। বজাঘৰক সেকাৱটিয়া অত্যাচাৰক বহু বাহুৰে থকাৰী এৰি কাকৰ পাহাৰ-পৰ্বত আৰু আন ঠাণ্ডালৈ পলাই গ'ল। সুকীত আছে, 'ফেনে ফেনে

পাইক / ভাসীয়ে ভাসিয়ে পাইকো অৰ্থানি হ'ল।' দেশৰ অৰ্থব্যৱস্থা ভাসিপৰাব উপক্ৰম কৰাত শাসকশ্ৰেণীয়ে নিজেই সন্ধান বন্ধ কৰিবলৈ বাধ্য হ'ল। এই অত্যাখানৰ প্ৰচেষ্টাত আৰি দেখা পাওঁ যে ব্যাপক গণকাৰ্যকলাপৰে গণ-সন্মানেৰে আৰু জনসহযোগ পঢ়ি তুলিব নোৱাৰিলে, বাইজৰ তেজোহা থাকিলেও অৰ্ভকিত ক্ষমতাস্বৰূপে ফলাফল সন্ধান ধৰি ৰাখিব পৰা নাযায়।

বিতৰ্কিত অত্যাখানৰ প্ৰচণ্ড সন্ধান বন্ধেও প্ৰজাৰিহোহৰ জ্ঞান শেষ হোৱা নাছিল। দুটা অত্যাখানৰ পাছত বজাঘৰৰ শক্তিও কমি আহিছিল আৰু দেশৰ ব্যাপক অঞ্চল তেওঁলোকৰ নিয়ন্ত্ৰণৰ বাহিৰ হৈ গৈছিল। এতিয়া ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ উত্তৰ পাৰে হবিহৰ ভাতীযোলা এজনৰ নেতৃত্বত আকৌ প্ৰজাৰিহোহ জাগি উঠিল। এইবাবো ব্যাপক গণ-সংগঠনৰে পৰ্বতীয়া তলুকা আৰু বড়ো-কছাৰী জনগোষ্ঠীৰ বাইজৰ ঐক্যবদ্ধ কৰি এক ভাঙৰ বাহিনী পঢ়ি তোলা হ'ল। এই বাহিনীয়ে এইবাব হবিহৰ ভাতীৰ নেতৃত্বত এখনৰ পাছত এখন হুঁজুত বজাঘৰীয়া বাহিনীক পৰাজিত কৰি ৰাজধানী কপুৰ অৱবোধ কৰিলিহি।

এইবাব হুঁজুত সজব অধিকাৰকলেও অংশ লৈছিল। বজাঘৰৰ অৱগ্ৰহ প্ৰাপ্ত ৰাজ্যলিৰ গড়মূৰ, হকিপনাও, আউনিআটি আৰু বিহিঙৰ সজাধিকাৰকলে ৰাহুহ-তুহুহ, সেনা পোটাৰ বজাঘৰৰ পক্ষ লৈছিল। আগতে নিৰপেক্ষ হৈ থকা সজাধিকাৰকলেও এইবাব খোলাখুলিকৈ নিজৰ শ্ৰেণীভিত্তিত ঠিয় বিহিঙলিহি। সম্পূৰ্ণ হৈছিল শিবিৰ বিভাজন। বজাঘৰীয়া বজাঘৰৰ পক্ষত আৰু প্ৰজাঘৰীয়া প্ৰজাশিবিৰত পোৰা থাইছিল। প্ৰভুত হৈছিল এইবাবেই দীৰ্ঘসূচী গৃহযুদ্ধ আৰু শ্ৰেণীযুদ্ধৰ পটভূমিকা। নিশীড়িত-শোণিত কৃষক, কবিৰূপে এহাতে, এহাতে ভা-ভাঙৰীয়া, বহুতৰ বজাঘৰ।

এইবাবৰ হুঁজুৰ পতিগোৱাই আছিল হুকীয়া। দুইটা প্ৰধান বিপক্ষ শ্ৰেণীয়েই বৰপৰা সন্মোৰণত লিপ্ত হৈছিল। গৃহযুদ্ধৰ একাৰেকা বাটেৰে, জয়-পৰাজয়ৰ মাজেৰে আগবাঢ়িছিল অসমৰ ইতিহাস। এহাতে হৈছিল প্ৰজাৰ প্ৰেৰণাৰ সন্মোৰণ, আনহাতে আকাশ, ভূমিক, বাৰিষকত ফুল্লা হৈছিল দেশ। যুদ্ধৰ প্ৰচণ্ড গণ্ডগোলৰ মাজত খেতিয়কে বাব পৰা নাছিল হাল, কামিকলকলৰ উৎপাদন হৈ গৈছিল বন্ধ। পাৰ্ৰৰ পাছত অগিছিল পাৰ্ৰ। যেতিয়া পাৰ্ৰলৈ প্ৰজাৰাখিনী আহিছে বজাঘৰীয়াৰকলক বিচাৰি পাতি দিছে, আকৌ বটনাব পাকতক পৰি বজাঘৰীয়া আহিছে চাতিছে অজাৰাৰ আৰু গুৰ্জ। প্ৰজাৰাখিনী অবিচাৰিতকতই

যদিও এইবোৰ। এইবোৰ প্ৰকাশকৰ পুৰুষৰ সহযোগিতাপে ঘৰৰ বোৱাৰী জীয়াও
 যুঁজৰ পৰাও নাসিছে। জাতপাতৰ দেৱাল নেওচি সকলো আহিছিল বৰলৈ, আৰু
 শীৰ্ষাঙ্গনাকলক লৈ গাৱলীয়া কবিয়ে বচনা কৰিছে গীত। এইবোৰো নিশীড়িত
 খেতিয়ক বাইজৰ প্ৰেৰণায় শ্ৰেণী-সংগ্ৰামৰে ছবি।

প্ৰজাবাহিনীৰ অগ্ৰগতিৰ আগত ৰাজধানী ৰংপুৰ আকৌ পতন ঘটছিল,
 প্ৰজাবাহিনীৰ প্ৰচণ্ড যুঁজবাহৰে উজনি অসমত বজাঘৰীয়া মাটিবোৰ নিশ্চিহ্ন কৰি-
 লগীয়া হৈছিল। বজা গোবীনাথ সিংহ পলাই গৈছিল শুৱাহাটলৈ আৰু ৰাজমন্ত্ৰী
 পূৰ্ণানন্দ বুঢ়াগোহায়ে যোৰহাটত কোঠমাৰি প্ৰতিবোধৰ চেষ্টা কৰিছিল। এয়া
 ১৭৮২ চন। সেইসময়লৈ গৃহযুদ্ধৰ ইতিহাসত কোঠমাৰি যুঁজ কৰাতো শাসকশ্ৰেণীৰ
 এটা নতুন বৰকোশল হৈ পৰিছিল। স্বৰক্ষিত কোঠৰপৰা তেওঁলোকে কাৰ্য্যবাহী
 অঞ্চলবোৰ নিয়ন্ত্ৰণৰ চেষ্টা কৰিছিল। প্ৰজাবাহিনীয়ে দীৰ্ঘদিন অৱবোধ কৰি থাকি
 বা পোনোপোনোই আক্ৰমণ কৰি এই কোঠবোৰ ধ্বংস কৰিবলগীয়া হৈছিল। ফলত
 গৃহযুদ্ধৰ গতি হৈ পৰিছিল দীৰ্ঘলীয়া, বন্ধকৰী আৰু অনিশ্চিত।

১৭৮২ চনলৈ জাজী আৰু শোৱণশিৰিৰ উজনিৰ লগত এলেকা প্ৰজাবাহিনীৰ
 দখললৈ গুচি গৈছিল আৰু এই এলেকাত তেওঁলোকে কেবাজনো বজা পাতিছিল।
 হৰিহৰ ভাতী বা যোগেন্দ্ৰ, ভবহী বা ভবত সিংহ আৰু বেংমৰাত মৰ্জানন্দ সিংহ
 বজা হৈছিল, আৰু এটা যুদ্ধকালীন প্ৰশাসন বিভিন্ন ঠাইত গুচি তোলা হৈছিল।
 এই প্ৰশাসনে আকৌ এবাৰ ভগা বিঘৰা আৰু বৰভু চৰ্কাৰহঁতে কোঠমাৰি গাওঁভূইত
 ডকাইতি কৰি-কুৰুকাৰৰ বিৰুদ্ধে বাবে বাবে অভিযান চলাবলগীয়া হৈছিল।
 নতুন নেতালকলে গৃহযুদ্ধ-শ্ৰেণীযুদ্ধৰ সেই পৰিস্থিতিত অস্বৰূপৰে প্ৰশাসনিক পুনৰ-
 গঠন আৰু শৃংখলা বজা কৰিবলগীয়া হৈছিল।

যোৰহাটৰ কোঠত অৱস্থিত বজাঘৰীয়াই অৱশেষত পৰিত্ৰাণৰ বাবে বিদেশী
 সাহায্য বিচাৰিলে। প্ৰথমবাৰ গোৱালপাৰাৰ ইংৰাজ বেণাৰী তেনিয়েল বোশৰ
 সহায়ত এফল ভাৰতীয়া বৰকাকাজ গোটোৱা হ'ল। এইফল লোকে প্ৰজাবাহিনীয়ে
 প্ৰথম যুদ্ধত বেয়া কৈ পৰাস্ত কৰিলে। মণিপুৰৰপৰা অনোৱা লেনাৰো একে
 পৰিস্থিতিয়েই হ'ল। এই সময়লৈ দেশৰ চাৰিওফালে বিদ্ৰোহ দেখা দিছিল। হৰদত্ত
 কুৰুনাৱাৰণ, কামৰূপত ডেওঁৰ সহযোগত ৰুহ চৌধাৰীয়ে, আৰু নগুঞা প্ৰজা
 বজাঘৰীয়াৰ বিৰুদ্ধে বিদ্ৰোহ কৰিছিল। অৱশেষত শাসকশ্ৰেণীয়ে বৃটিছ কৰ্মচাৰীৰ
 সহায় ত্ৰিভু কৰিলে। সাৰাঙ্গবাৰী বৃটিছ এই অৱস্থাত উত্তৰাধিপতিৰ ব্যৱ

বহুতোৰাৰ চোটেতে কাম্পেনী এলেকাবণৰা বককান্দ্ৰাৰ গৈ সলমত কৰা উপত্ৰ সলমত
অকুহাত বৈ অসম সোমাল। সেৱা ১৭৩২ চনৰ, চেপ্তেম্বৰ মাহৰ ১৭ তাৰিখ।
সেইদিনা কেপ্টেন ব্ৰেকছে ছয়কাম্পেনী ছিপাহী লৈ অসম সোমালহি। বৃটিছ
সেনাৰ সহায়ত শাসকশ্ৰেণীয়ে কপুৰলৈকে ৰাজ্য পুনৰ উদ্ধাৰ কৰিব পাৰিলে যদিও
বৃটিছ সেনা ফোৰাৰ পাছতে ডেওলোকে আকৌ বোৰহাটলৈ ৰাজধানী তুলি
আনিলে। ইয়াৰ পাছত ডেওলোকে লাহে লাহে কপুৰৰ ভৰতসিংহ বজাক গৰাত
কৰিলে যদিও বুঢ়াগোহাঁয়ে সৰ্বানন্দ সিংহৰ পুতেক হুতিবৰ বৰসেনাপতিৰ লগত
চুক্তি কৰি বৃটিছহিঙৰ উজনিখণ্ড এৰি দিব লগা হ'ল।

১৭৩৩ বৰ্ষৰা ১৮০৩ চনলৈ স্থলীৰ্ণ ৩৭ বছৰ জুৰি চলা যোৱামৰীয়া গণ-অত্যাখান
অৱশেষত অন্ত পৰিল। ইয়াৰ ফলশ্ৰুতিত অত্যাখানী প্ৰজাৰ একাংশৰ হাতত ব'গলৈ
দিহিঙৰ উজনিৰ অংশটো। কিন্তু অত্যাখানৰ তাৎপৰ্য ইয়াতেই সীয়াবত্ নহয়, ই
আক ব্যাপক। এই বক্তব্যটো গৃহযুদ্ধত আহোম ৰাজ্যৰ অৰ্থনৈতিক ক্ষতি পাইক
ব্যৱহাৰ প্ৰত্যক্ষ প্ৰদৰ্শনৰ ব্যৱহাৰ জোৰা তাকি পৰিল। শাসকশ্ৰেণীয়ে ইয়াক
পুনৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰিব নোৱাৰিলে। কিছু সঙ্কটৰ সাধনৰে ইয়াক পুনৰ চালু কৰিব
থোজা চোৱাবোৰো বিফল হ'ল। খেলবোৰ কপালবিত হ'ল আত্মটানিক পৰম্পৰালৈ।
পাইক প্ৰথা থকা সামন্ততান্ত্ৰিক জৰবৰ গৰাখহনীয়াৰ মাজেৰে উন্নত সামন্ততন্ত্ৰ নষ্টৰ
বাটবোৰ মুকলি হবলৈ ধৰিলে। প্ৰদৰ্শনৰ পৰিৱৰ্তে ৰাজনা পোষণ, নগৰ
অৰ্ধনীতি, শাসকশ্ৰেণীৰ ঘাৰা বেতনহুক্ত সেনাবাহিনীৰ নষ্ট আদি কাৰণবোৰ এই
বিশলৈকে হ'চায়। পাইক প্ৰথা বাছি আছিল যদিও, অৰ্ধনীতিৰ বিকাশমান দিশ
হৈ পৰিছিল উৎপন্নৰ একাংশ ৰাজনা হিচাবে পোষণ কৰাতো, সৰ্বানন্দসিংহৰ
এলেকাতো এই ব্যৱহাৰ পঢ়ি উঠিছিল। কিন্তু গৃহযুদ্ধ, শ্ৰেণীযুদ্ধই অসমৰ তেজ-
তিতা সাক্ষাৰা স্ৰাতিত এখন উন্নত সমাজৰ যিবোৰ সম্ভাৱনা দুৱাৰ মুকলি কৰিছিল,
প্ৰথমে সাম্ৰাজ্যবাদী বৃটিছ, তাৰপাছত হান আৰু আকৌ বৃটিছৰ হস্তক্ষেপে এই
আটাইবোৰ ক্ষয় কৰি পেলালে।

এই কথা আৰি মনত ৰাখিব লাগিব যে এটা শ্ৰেণী হিচাবে কৃষকসকলে নিজে
এখন নতুন সমাজ সৃষ্টিৰ নেতৃত্ব দিব নোৱাৰে। যিহেতু অসমত সেই সময়ত কোনো
কাৰিকৰ আৰু বনিকশ্ৰেণী পদ্ধিশালী হৈ উঠা নাছিল, গতিকে এনে নেতৃত্বৰ
সম্ভাৱনাও নাছিল। অত্যাখানত হৰিহৰ তান্তী আৰি বি হুই-এক কাৰিকৰ শ্ৰেণীৰ
সোকৰ নাম পোৱা যায়। তেওঁলোকৰ অৱস্থাও প্ৰাথমিক সৰ্বস্বত্বৰ। সেই অৱস্থা

নাছিল। এনে পৰিবেশত সমাজ বিকাশৰ ঐতিহাসিক নিয়মভেদেই পাইক প্ৰথাৰ প্ৰম-শোষণৰ বিৰুদ্ধে নিৰ্দেশিত কৃষকশ্ৰেণীয়ে সমস্ত অত্যাখ্যানেৰে প্ৰম-শোষণৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল পুৰণা শাসকশ্ৰেণীক উত্থাপিত কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল। নিজৰ নেতাবে প্ৰতিষ্ঠা কৰিছিল বাজবংশ। এই প্ৰক্ৰিয়াত পুৰণা সমাজৰ ভেটি থহি এনে এক সমাজৰ সন্ধানত মুকলি হৈছিল, যত থাকিলহেঁতেন প্ৰমৰ পৰিৱৰ্তে খাজনা-শোষণ, পাইক প্ৰথাৰ দাসত্ব বাছোনৰ বিপৰীতে মুক্ত কৃষক খেতিয়কৰ বহু বেছি সামাজিক আৰু অৰ্থনৈতিক স্বাধীনতা। শ্বৈৰভাত্তিক সামন্ততন্ত্ৰৰ ধ্বংসৰ বাজেৰে অত্যাখ্যানেৰে অৱিৰতে আবন্ত হৈছিল এখন উন্নততৰ সামন্তসমাজৰ জন্মৰ প্ৰক্ৰিয়া, যি সমাজত খেতিয়ক প্ৰজাৰ সামাজিক আৰু বৈষয়িক উন্নতিৰ লগতে বেহা-বেপাৰ, শিল্প-কাৰখানা আদিৰ লগত জড়িত বণিক আৰু কাৰিকৰ বৃত্তিমাণ শ্ৰেণীবোৰো বিকাশৰ বাট মুকলি হ'লহেঁতেন। কিন্তু সাম্ৰাজ্যবাদী হস্তক্ষেপত এই সন্ধানত কলিতে মৰহি গ'ল। সেয়া এক সুকীয়া অধ্যায়।

সামৰিক শিপবশৰা বিচাৰ কৰিলে দেখা যায় প্ৰজাবাহিনী হুলতে গঢ়ি উঠিছিল খেতিয়ক, বৃত্তিমাণ আৰু জনজাতীয় কৃষিজীৱি লোকৰ স্বেচ্ছাকৃত যোগদানৰ অৱিৰতে। মোহাম্মদীয় সত্ত্বৰ শিল্প আৰু মটক সম্প্ৰদায়, বিশেষকৈ মৰাণ গোষ্ঠীৰ দুৰ্ভাগ্যবোদ্ধালকল ইয়াৰ কেন্দ্ৰবিন্দু আছিল যদিও অত্যাখ্যানেৰে প্ৰচণ্ড বিদ্ৰোহী জোৰাবৰ সময়ত সকলো জাতিৰ বিভিন্ন মতাবলম্বী মাধ্যম নিষ্পেৰিত প্ৰজাই ইয়াত চামিল হৈছিল। নিয়মীয়া সেনাসকলৰ কোনো ব্যৱস্থা নথকাৰ বিদ্ৰোহী জোৰাবৰ সময়ত যেনেদৰে প্ৰজাবাহিনীৰ শক্তি বাঢ়ি আহিছিল, কিন্তু বিপৰ্যায় আৰু তুলনা-মূলক শাস্ত সময়ত এই শক্তি কমি গৈছিল। এনে সেনাবাহিনীৰ পৃথল্য আছিল নোলোক-চোলোক।

এনে সেনাবেই প্ৰজাবাহিনীয়ে পেলি আৰু চিৰাচৰিত কাৰ্য্যকৰণ চৰকপ্ৰৱ হুত প্ৰৱৰ্ত্তন কৰিছিল। কিন্তু এটা দৃঢ় সামৰিক আৰু বাজনৈতিক নেতৃত্বকাৰী শক্তি গঢ়ি উঠাত সদায়েই পৰিকল্পিত হুত হৈছিল বুলি ক'ব নোৱাৰি। নেতৃত্বৰ মনো-মালিভাইয়ো শক্তি হাল কৰিছিল।

এই সমগ্ৰ কিশ সামৰিলৈও এই কথা স্পষ্ট হৈ পৰে যে অসকল দ্বিবিধ নিৰ্দেশিত কৃষকশ্ৰেণীৰ এই মৰণজনী অত্যাখ্যানেৰে কাহিনী সকলো সময়ৰ বাহক্যৰ বাবে অসকল অৱশ্ৰেণী আৰু বিদ্ৰৱ উৎসে। অসকল শতাব্দীৰ বাইজৰ এই দীৰ্ঘস্থায়ী শ্ৰেণী-সকলোৰ অসকল ইতিহাসৰ পৌৰুষকৰ অব্যাহতবোধৰ অন্তৰ্ভব।

যদি মোহাম্মদীয় গণ-অত্যাখানক খ্ৰীষ্টান-গ্ৰাম বোলা হয়, তেনেহলে স্বাভাৱিকভেই এম্ৰ উঠিব পাৰে যে অত্যাখানী প্ৰজাৰ অৰ্থনৈতিক কাৰ্যনুষ্ঠা আৰু দাবী কি আছিল, গ্ৰামগানেই বা আছিল কি ? এই বিষয়েতো বুৰঞ্জী আৰু তথ্যপাতি নিষাড । এই গুৰুত্বপূৰ্ণ প্ৰশ্নটো বিবেচনাৰ ক্ষেত্ৰত আমি এটা কথা চাব লাগিব । আমি দেখা পাওঁ যে অত্যাখানী প্ৰজাৰ কেন্দ্ৰমাজ সংভাবন বাবে অস্ব লোৱা নাছিল । বৰক ভেঙলোকে বাবে বাবে শাসকশ্ৰেণীক উৎপাত কৰি নিজাববীয়াকৈ বজায়তী পাতি প্ৰশাসন গঢ়ি তুলিছিল । আনকি মোহাম্মদীয় মহন্তই কেন্দ্ৰল কীৰ্ত্তিস্তম্ৰ বববকৰাক আঁতৰাই নিজৰ হাতত এজনক বববকৰা পাতি যি জগীলসংভাবন পৰামৰ্শ দিছিল, তাকো প্ৰজাৰ বনা নাছিল । প্ৰজাবাহিনীয়ে প্ৰতিবাবেই শোনপটীয়াকৈ বাজাব বাজনৈতিক কৰতা হৰল কৰাব চেষ্টা কৰিছিল, আৰু সেয়েহে এই জাগৰণক আমি অত্যাখান Insurrection বুলি কওঁ, ই এক নিছক অৰ্থনৈতিক সংভাব আলোলন নহয় । এনে জাগৰণত সেয়ে অৰ্থনৈতিক প্ৰশ্নবোৰ, কাৰ্যনুষ্ঠা, সংভাবন পৰিকল্পনা সকলো লুকাই পৰে আৰু কৰতাহৰলৰ বাজনৈতিক প্ৰশ্নটোৱে আটাইতকৈ প্ৰাধান্য লাভ কৰে । অৰ্থনৈতিক শোষণ নিৰ্বাণ্ডনে খ্ৰীষ্টান-গ্ৰামৰ এনে গণ-অত্যাখানবোৰ বেতিয়া জন্ম দিয়ে, তেতিয়া তাত বাজনৈতিক কৰতা হৰল হয় প্ৰধান কাৰ । আৰু কৰতাহৰলৰ পাছত প্ৰশাসন গঢ়ি তুলিহে আকৌ অৰ্থনৈতিক সংভাবন কাম আৰম্ভ হয় । সেয়ে অত্যাখানৰ যুদ্ধকালিন ইতিহাসত তাত্‌কালিক অৰ্থনৈতিক দাবী নাথাকিলেই ইয়াক খ্ৰীষ্টান-গ্ৰাম নহয় বুলি কোৱাৰ যুক্তি ঐতিহাসিকভাৱেই নাখাটে । আমি জানি যে কৰতা হৰলৰ পাছত বটক বাজাত অৰ্থনৈতিক পুনৰগঠনৰ লগতে ভাগিপৰা পাইক ব্যৱহাৰ ঠাইত এক-ভুতীয়াংশ উৎপন্নৰ খাজনা হিচাবে মোহাম্মদীয় সংভাবনুষ্ঠা কাৰ্যনুষ্ঠা গঢ়ি উঠিছিল । পৰিস্থিতিৰ বাবেই ই হয়তো প্ৰাধান্য লাভ কৰিব পৰা নাছিল ।

যি নহওঁক, অসমৰ ব্যাপক শোষিত নিৰ্বাণ্ডিত সংখ্যাগৰিষ্ঠ খেতিয়ক প্ৰজাৰ এই ব্যাপক গণ-অত্যাখানক আমি অসমৰ ইতিহাসৰ খ্ৰীষ্টান-গ্ৰামৰ পৰিস্থাৰে এক পৌৰুষৰ অধ্যায় বুলি আমি বিবেচনা কৰিব লাগিব ।

অসমৰ জনজাতি প্ৰসঙ্গ :

আমাৰ জনজাতীয় ঐতিহ্য

অসমৰ সমাজখনৰ মূল ভিত্তিভূমি প্ৰকৃত হৈছে আজি অসমৰ খিলঞ্জীয়া জনজাতি বুলি চিহ্নিত লোকসকলক লৈয়েই। ডেওলোকৰ ওপৰতেই নিৰ্ভৰ কৰি গঢ়ি উঠিছে অসমীয়া সভ্যতা, সমাজ, জাতি আৰু ভাষা। অসমলৈ ইতিহাসৰ বিভিন্ন সময়ত চামে চামে বহু মাতৃহৰ প্ৰব্ৰজন ঘটিছে, এই সকলোবোৰেই আহি ইয়াত প্ৰথমে লগ পাইছেহি জনজাতিসকলক। এওঁলোকেই অসমৰ আদিবাসী। কাবৰিসকলকে ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকালৈ প্ৰব্ৰজন কৰা প্ৰথম জনগোষ্ঠী বুলি বহু নৃতাত্ত্বিক আৰু ঐতিহাসিকে ক'ব খোজে। বিষ্ণুবাৰ্তাই এওঁলোকক সেয়ে অসমৰ আদিবাসী কলঘাট আখ্যা দিছিল। ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাৰ কাষৰীয়া পাহাৰ আৰু বুকুৰ জয়াব অৰণ্যৰ মাজত এওঁলোকেই কলং, কপিলি, কিলিঙৰ পাৰত ধানগছ আৱিষ্কাৰ কৰি প্ৰথম জনপদৰ সূত্ৰপাত কৰিলে বুলি কোৱা হয়। এই জনগোষ্ঠীটোৱে মধ্য অসমৰ ভৈয়াম আৰু পাহাৰ কাষৰীয়া ঠাইবোৰত ইতিহাসৰ বিভিন্ন সময়ত বহুকেইখন প্ৰথাগত জনজাতীয় ৰাজ্য প্ৰতিষ্ঠা কৰিছিল বুলি ধাৰণা হয়। কাবৰি-সকলৰ প্ৰব্ৰজনৰ সমসাময়িক প্ৰব্ৰজনকাৰী হয়তো আছিল অসমৰ বৃহৎ বড়ো-কছাৰী জনগোষ্ঠীৰ বিভিন্ন ঠাল। বিস্তীৰ্ণ ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাৰ বিভিন্ন ঠাইত এওঁলোকে জনপদ গঢ়ি তুলিছিল আৰু সময়ত এই জনপদবোৰৰ মাজবন্দা একো একোখন ৰাজ্য গঢ়ি উঠিছিল। আজিৰ অসমীয়া জাতিৰ ৰাজহাড়ফাগ নিৰ্মাণ কৰাত এই জাতিগোষ্ঠীৰ অৱদানেই আটাইতকৈ বেছি বুলি ক'ব লাগিব। সমাজ, আদিয় সামূহিক জনজাতীয় অৰ্থনীতিৰ স্তৰবন্দা ক্ৰমে শ্ৰেণীবিন্ধক সমাজৰ দ্বিতীয় আগবঢ়াব সময়তেই পশ্চিমবন্দা ক্ৰমে আৰ্হতাৰা আৰু হিন্দুধৰ্মৰ সোঁত এই এলেকাত সোৱাই শাসকশ্ৰেণীবোৰৰ মাজত বিৱৰ্তি পৰে বুলি অনুমান হয়। তাৰপাছত হয়তো বহু শতিকা জুৰি এই জনজাতীয় সমাজখনৰ আৰ্য্যিকৰণ আৰু হিন্দুকৃত্য কৰাৰ প্ৰক্ৰিয়া চলি আছিল। ব্ৰাহ্মণ পণ্ডিত, পুৰোহিত, কাৱ্য পণ্ডিত, কাকতি আৰু বোডাসকল লাহে লাহে আৰ্যবৰ্ণবন্দা আহি ইয়াত সোমোৱা আৰু স্থানীয় শাসকশ্ৰেণীক হিন্দুধৰ্ম আৰু আৰ্যভাষাৰ প্ৰতি আকৃষ্ট কৰা কাৰ্যৰ জৰিয়তে জনজাতীয় সমাজখনৰ মাজবন্দা

এটা চামক ঐতিহাসিকভাবেই পৃথক কবি পেন্সোৱাৰ প্ৰেক্ষাপট। এটা আঁক হৈছিল। কুমাৰ ভাৰত বৰ্মাৰ ৰাজত্বকালত অহা চীনা পৰিব্ৰাজক হিচেন চাঙে দেখে যন্তব্য কৰিছিল যে ৰাজপুৰিয়া আৰু শালকসকল হিন্দু হ'লেও প্ৰজাসকল দক্ষিণ চীনাৰ অধিবাসীসকলৰ দৰে। পুৰাণ মহাভাৰতৰ অতীত যুগৰপৰা কশ্যপ-একাদৰ্শ শতিকালৈকে চলি আছিল এনে প্ৰেক্ষাপট। হয়তো আৰু কেবাশ বছৰ পাছলৈকো ইয়াৰ গতি প্ৰবাহিত আছিল। লাহে লাহে দ্বাৰী কৃষিকাৰ্য আৰু সামন্তস্বায়ত্ত পণ্ডি উঠাৰ লগে লগে এই প্ৰেক্ষাপট আৰু পৰিৱৰ্তিত হৈ পৰিল। জনজাতিৰ প্ৰধান সমাজখন, বিশেষকৈ বড়ো-কছাৰী জনগোষ্ঠীৰ বিভিন্ন ঠালৰ লোক সাধাৰণ অসমীয়া খেতিয়কলৈ ৰূপান্তৰিত হ'ল। এই প্ৰেক্ষাপটৰ আভাৰ আৰু ইয়াত আহোম, ভূঞাসকলকে ধৰি বিভিন্ন গোষ্ঠীৰ অৱধানৰ কথা অসমত সামন্ততন্ত্ৰৰ বিকাশৰ প্ৰেক্ষাপটৰ সন্পৰ্কে এই সংকলনতে সন্নিবিষ্ট প্ৰেক্ষাপটত আলোচনা কৰিবলৈ বহু কৰা হৈছে। এনে প্ৰেক্ষাপটৰ মাজেৰে বড়ো-কছাৰী তথা আন জনজাতীয় গোষ্ঠী আৰু অজানজাতীয় লোকসকলৰ মাজৰপৰাই সন্নিৱৰ্তনৰ মাজেৰে গঢ়ি উঠিল অসমীয়া সমাজখন, অসমীয়া জাতি আৰু ভাষা। এই বড়ো-কছাৰীসকলৰ একাংশই দ্বাৰী কৃষিকাৰ্যত লাগি সময়ত এক দ্বিঘণীয়া ঐতিহাসিক প্ৰেক্ষাপটৰ মাজেৰে অসমৰ বৰ্তমানৰ কৌচ ৰাজবংশীসকলৰ সমাজখনৰ জন্ম দিলেহি। আজিৰ অসমৰ সমাজ জীৱনৰ লোকাচাৰ, বীতিনীতি, লোকসাহিত্য, কলা-সংস্কৃতি, নৃত্য-গীত, বিদ্যা প্ৰভৃতি সকলোতে জনজাতীয় প্ৰভাৱ স্পষ্ট। গামোচ, হাচতি, জাপিৰ পৰা অনেক সামাজিক আচাৰ, সমাজত নাৰীৰ সন্মানজনক স্থান, বিয়া আৰু আহিব সকলতালৈকে জীৱনৰ প্ৰতিটো মুহূৰ্ততে, প্ৰতিটো কামতে আমি অসমৰ জনজাতীয় সমাজসমূহৰ প্ৰভাৱ আৰু ঐতিহ্যৰ স্বাক্ষৰ বহন কৰি আকিছোইক।

অসমীয়া জাতিগঠনৰ প্ৰেক্ষাপট, এই জনজাতীয় লোকসকলক ভেটি কৰি বিভিন্ন জন-সম্প্ৰদায়ৰ সন্নিৱৰ্তন আৰু এচিৰিলেচনৰ মাজেৰে হৈছিল ঐতিহাসিক কালত ই সম্পূৰ্ণতা নাপালে। সমাজৰ অতিবিস্তৰিত অৰ্থনৈতিক বিকাশ, প্ৰতিকূল বাতায়ত্বহীন প্ৰাকৃতিক পৰিবেশ আৰু বিয়া বাতায়িক বিচ্ছিন্নতা, গৃহস্থৰ দৰে ৰাজনৈতিক কাৰণ আৰু সকলোদিশতে আজিৰ সময়ৰ অসম জুৰি এক শক্তিশালী কেন্দ্ৰীভূত শাসনব্যৱস্থাৰ আভাৰ আৰু বিভিন্ন সাম্ৰাজ্যবাদী শক্তিবহনৰ অসমীয়া জাতিগঠনৰ প্ৰেক্ষাপট সম্পূৰ্ণ হ'বলৈ নিবিলে। এই নিবিলে বোলা কথাবাৰ এই অৰ্থত ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে যে বিবাহ উপাদানৰ সন্নিৱৰ্তন আৰু একীভৱন

বা এচিবিগেচনৰ অধিকাৰে অসমীয়া জাতি গঢ়ি উঠিছিল, অসমীয়া জাতিৰ মাজত এই উপাধানবোৰ সম্পূৰ্ণভাৱে মিলি নগ'ল। বহু অংশ মিলি গ'লেও বহু অংশই আগৰ দৰেই থাকি গ'ল। অসমীয়া জাতিগঠনৰ প্ৰক্ৰিয়াৰ বাহিৰত থাকিবোৱা এই জনজাতীয় গোষ্ঠীসমূহেই আজি অসমৰ সমাজ আৰু ৰাজনীতিত স্বকীয় স্থান আৰু মৰ্যাদা বিচাৰিছে, অস্তিত্ববন্ধৰ প্ৰতিষ্ঠাপনৰ আন্দোলনৰ অধিকাৰলৈকে দাবী কৰিছে।

অসমীয়া জাতিগঠন আৰু অসমৰ সামগ্ৰিক জনজীৱনৰ ইয়ান গুৰুত্বপূৰ্ণ অংশ হোৱা সত্ত্বেও অসমৰ জনজাতীয় সমাজ সকলোকালপৰ্য্যবাহি উপেক্ষিত হৈ আহিছে। স্বাধীনতাৰ চাৰিটা দশক পাছতো ডেঙলোকৰ সমাজখনৰ বিশেষ উন্নতি হোৱা নাই। অ-জনজাতীয় সমাজখনোৰে বিশেষ আগবাঢ়িছে তেনে নহয়, কিন্তু ভুলনামূলক বিচাৰত এওঁলোকতকৈ জনজাতীয়সকল বহু বেছি পিছ পৰি থকাতো সঁচা। শিক্ষা আৰু অৰ্থ নৈতিক বিকাশৰ লেহেৰীয়া গতিত জনজাতিসকল স্থবিৰ প্ৰায়। প্ৰকৃততে প্ৰতিটো চৰকাৰৰ দিনতেই এওঁলোক শিক্ষা-স্বীকা, কৰ্মসংস্থানৰ না-স্থিতি, আৰু চৰকাৰৰ উন্নয়নমুখী তথা জনস্বাস্থ্যমূলক কাম-কাজৰ ক্ষেত্ৰত সত্ত্বেই অৱহেলিত হৈ আহিছে। আজিও নিৰক্ষৰতাৰ হাৰ এওঁলোকৰ মাজতেই আটাইতকৈ বেছি। শিশুমৃত্যু, বোগব্যাদি, দৰিদ্ৰতা খুব প্ৰেকট। ইয়াৰ উপৰিও সামাজিক বৈষম্যমূলক আচৰণ, উপেক্ষা আৰু ভুল বুজাবুজিৰ বিশাল ব্যৱধানটো আছেই। পলমকৈ আৰু কমকৈ হ'লেও শিক্ষাৰ প্ৰসাৰৰ ফলত জনজাতীয় সমাজৰ মাজপৰা এটা শিক্ষিত চাৰ ওলাই আহিছে। আজিৰ সমাজৰ বৈষম্য আৰু অজ্ঞান-অবিচাৰৰ বিৰুদ্ধে ডেঙলোক সচেতন হৈ উঠিছে আৰু জনজাতীয়সকলৰ নিজৰ জাতীয় ভাষা, সংস্কৃতি আৰু অস্তিত্ববন্ধৰ ক্ষেত্ৰত লবৰ আৰু সমৰ্থত আন্দোলনমুখী হৈ পৰিছে। স্বাভাৱিক ঐতিহাসিক কাৰণতেই প্ৰতিষ্ঠিত অসমীয়া সমাজখনৰ প্ৰতিলিপিশালী আৰু বন্ধপনাল শ্ৰেণীটোৰ লগত ডেঙলোকৰ স্বাৰ্থৰ সংঘাত আহি পৰিছে। জনজাতীয়ই হওক, অ-জনজাতীয়ই হওক, সাধাৰণ মানুহৰ মাজত এনে সংঘাত মূলতঃ নাই, বা থাকিলেও ক্ষত্ৰতামূলক নহয়; কিন্তু, দুইখন সমাজৰ মধ্যবিক্ষেপী আৰু ৰাজনৈতিক নেতাসকলৰ মাজৰ সংঘাত তীব্ৰ হৈ আহিছে যিমে যিমে। এচাৰে নিজৰ স্বাৰ্থ প্ৰতিষ্ঠা কৰিব খোজে, আনচাৰে বন্ধা কৰিব খোজে কায়েৰী না-স্থিতি। স্থিতিবাদী এচাৰ ৰাজনৈতিক নেতা আৰু দলানে আজি জনজাতীয়সকলৰ আশা-আকাংক্ষাক কাৰত লগাই নিজৰ ক্ষুদ্ৰ স্বাৰ্থ পূৰণ কৰিব

বিচাৰিছে। ফলত সমাজত অশান্তি আৰু বিভাজনৰ সৃষ্টি হৈছে। এনে নেতা জনজাতীয় সমাজৰ হাজতো কম নহয়, তেওঁলোকেও জনজাতীয় সমাজৰ হাজত শংকা আৰু বিবেচনৰ সৃষ্টি কৰিয়েই নিজৰ বাহ্যনৈতিক নেতৃত্ব নিৰূপণ কৰি বাখিৰ বিচাৰে। এনে নেতাসকলৰ কাৰ-কাজৰ ফলতেই নেতৃত্বৰ হাজৰ বিবেচনাত সাধাৰণ বাইজৰ মনলৈকো সংক্ৰামিত হৈ সময়ৰ সময়ৰে সাম্প্ৰদায়িক সংঘৰ্ষৰ সূত্ৰপাত হয়গৈ। গহপূৰৰ কথা অসমৰ কোনোৱেই কেতিয়াও পাহৰি যোৱা উচিত নহয়। এই সংঘৰ্ষৰ কথা আৰু তাৰ বাহ্যনৈতিক শিক্ষা মনত ৰখাৰ ওপৰতে অসমৰ সকলো জনসাধাৰণৰ হাজত শান্তি সম্প্ৰীতিৰ ভৱিষ্যৎ নিৰ্ভৰ কৰিছে।

স্বাধীনতাৰ চাৰিটা দশকৰ পাছতো অসমত জনজাতিসকলৰ উপযুক্ত বিকাশ, বৰ্ণনাবেক্ষণ আৰু জাতীয় অস্তিত্ব বৰ্দ্ধাৰ বাবে কোনোধৰণৰ চৰকাৰী নীতি প্ৰস্তুত নহ'ল। বৰঞ্চ নীতি নোহোৱাটোৱেই নীতি হৈ পৰিল। ট্ৰাইবেল ব্লক বেণ্ট আদি গঢ়ি তোলাৰ যিবোৰ ব্যৱস্থা প্ৰথমে লোৱা হৈছিল পৰবৰ্তীকালত সেইবোৰ উপেক্ষা আৰু উলংঘা কৰাটোৱেই নীতি হৈ পৰিল। অৰ্থ নৈতিক আৰু সামাজিক-ভাৱে পিছপৰা জনজাতীয় সমাজখনৰ হাজাৰ হাজাৰ লোকে নিজৰ ঘাটি হেৰুৱালে অসমলৈ বংগবপৰা প্ৰব্ৰজন কৰা হানুহবোৰৰ ওচৰত। ক্ৰমান্বয়ে তেওঁলোক হাবি-জংগল, সংৰক্ষিত বনাঞ্চলত বেহুখলকাৰী হ'বলৈ বাধ্য হ'ল। আজি বনাঞ্চল বৰ্দ্ধাৰ নামত তেওঁলোকেই উচ্ছেদ কৰিবলগীয়া হৈছে। আজি ৪০ বছৰে অসমৰ বাজ্যিক চৰকাৰবোৰে যদি আন একো কাৰ্য নকৰি জনজাতিসকলৰ বাবে তৈয়াৰ কৰা ট্ৰাইবেল ব্লক বেণ্টবোৰকে উপযুক্তভাৱে সংৰক্ষণ কৰিব পাৰিলেহেঁতেন, তেতিয়াহ'লেও অসমৰ জনজাতীয়সকলৰ হাজত স্বকীয় অস্তিত্ব বিপদাপন্ন হোৱা বুলি আজিৰ দৰে তীব্ৰ আশংকাৰ জন্ম নহ'লহেঁতেন। অসমৰ জনসমাজখনৰ হাজত জনজাতীয়সকলৰ ভৱিষ্যতক সুৰক্ষা দিব পৰাকৈ কোনোধৰণৰ নীতি আৰু কাৰ্যব্যৱস্থা নিৰ্দ্ধাৰণ কৰিব নোৱাৰাৰ দোষত অসমৰ অলমীয়া বাজ্যিক নেতাসকল, বুদ্ধিজীৱি, সাহিত্যিক, সাংবাদিকসকলেই প্ৰধানকৈ দায়ী। তেওঁলোকৰ নিৰ্বুদ্ধিতা আৰু অক্ষমতাৰ বিষয়ৰ ফলস্বৰূপে অসমৰ পৰম্পৰাগত সামাজিক ঐক্য আৰু সম্প্ৰীতিত আজি ঘূৰে ধৰিছে। জিপুৰা, নাগালেণ্ড, মিজোৰামৰ দৰে অসমৰ জনজাতীয়সকলৰ সন্মোহনবোৰো সন্দেহ আৰু হিংসাজৰী হৈ পৰাৰ নতুনকো আজি প্ৰকট হৈ পৰিছে অৰ্থাৎ আজিও অসমৰ কি বাহ্যনৈতিক, কি বৌদ্ধিক নেতাসকলৰ হাজত কোনো চেতনা আদি উঠা দেখা নাই। তৎকালে অসমৰ এই সামাজিক সমস্যা

সম্বাদনৰ ব্যৱস্থা নল'লে আমি এক ভয়াবহ দিনৰ কালে আগবাঢ়ি গৈ আছোঁক। এবাৰ যদি জনজাতিসকলৰ মাজত সশস্ত্ৰ হিংসাত্মক সংগ্ৰামে পাকৰি উঠে, তেনে সেই সংগ্ৰাম পৰিচালিত হ'ব অসম চৰকাৰ আৰু অসমীয়া সমাজৰ বিৰুদ্ধে। সাম্প্ৰদায়িক কটাকটি বৰাৰ বতৰ বিৰুদ্ধে হৈ উঠিব জনজীৱন। ত্ৰিপুরাত হোৱাৰ দৰে এক বক্তৃতা গুপ্তগোলৰ বলি হ'ব গাৱঁৰ সাধাৰণ নিবসনবাসী জনজাতীয় আৰু অ-জনজাতীয় বাইজ। এনে গুপ্তগোল হুমকি কবিলে স্বাভাৱিকতেই পুলিচ, চিআব পি আৰু সমস্ত সেনাবাহিনীক নিযুক্ত কৰা হ'ব। গাৱঁ গাৱঁতে ভীষ্মা মাৰপিট, লুটত আৰু ধ্বংসৰ বাজৰ চলিব। গণতান্ত্ৰিক প্ৰেক্ষাপটৰে তত্ত্ব হৈ পৰিব। কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে ৰাজ্যিক চৰকাৰৰ সকলো ক্ষমতা কাঢ়ি লৈ সমগ্ৰ অসমত জৰুৰীকালীন ব্যৱস্থাৰ শাসন আৰম্ভ কৰিব। ৰাষ্ট্ৰীয় আৰু চৰকাৰী হিংসাৰ প্ৰকাশপত্ৰ অসমৰ ডেকা-ল'ৰাৰ কেঁচা ডেজেৰে বাঙালী হ'ব পথাৰ-সম্ভাৰ, গাওঁ, চহৰ। এনে এক পৰিস্থিতিৰ উদ্ভৱ হোৱাৰ লগে লগে চিৰদিনৰ বাবে একেবাৰে বন্ধ হৈ যাব অসমৰ বিভিন্ন জনসম্প্ৰদায় আৰু জনগোষ্ঠীৰ মাজত সম্বন্ধ আৰু সম্প্ৰীতিৰ বাট। এনে ভয়াবহ সম্ভাৱনাৰ বিষয়ে ৰাজ্যিক ৰাজনৈতিক নেতাসকল বিশেষ লক্ষ্যতন হোৱা যেন নালাগে, গতিকে এই ক্ষেত্ৰত সমাজত একা আৰু সম্প্ৰীতি বন্ধ কৰা সাম্প্ৰদায়িকতাৰ বিৰোধীতা কৰা, আৰু সকলো জাতিগোষ্ঠীৰ স্বাভাৱিক স্বাৰ্থ প্ৰতিষ্ঠা কৰাৰ কাৰ্যত প্ৰগতিশীল ব্যক্তি, সংগঠন আৰু ৰাজনৈতিক দলবোৰেই বাজপথলৈ ওলাই আহিব লাগিব। এহাতে আৰ্হি উন্নতজাতীয়তাবাদৰ বিৰুদ্ধে আৰু আনহাতে পশ্চাৎগামী পুনৰুদ্ধাৰবাদী আদৰ্শৰ বিৰুদ্ধে মতাদ্বৈত সংগ্ৰাম আৰম্ভ কৰাৰ লগতে পৰিস্থিতি যাতে অধিক বেয়ালৈ নাযায় তাৰ বাবে তৎকালিক কিছুমান সংকাৰ ব্যৱস্থা ল'বলৈ শাসক শক্তিক বাধ্য কৰিব পাৰিব লাগিব। অসমৰ সকলো সাধাৰণ বাইজৰ ভাগ্য আৰু ভৱিষ্যৎ ইয়াৰ ওপৰতেই নিৰ্ভৰ কৰিছে।

আমাবাৰ অসমৰ দৌৰদৰদৰ জনজাতীয় ঐতিহ্যৰ প্ৰসঙ্গ আগত ৰাখিছোঁ, আজি জনজাতীয়, অ-জনজাতীয় সকলৰ মাজত হেৰা হিয়া অবিৰামৰ কাৰণসমূহ বৃদ্ধি উঠিবলৈ, জনজাতীয় সমাজখনৰ বিকাশ, বিশেষকৈ জাতীয় চেতনাবোধৰ উদ্ভৱ, আমাৰ ৰাজ্য আৰু দেশত জনজাতীয় ক্ষমতাৰ স্বায়ত্তশাসনৰ বাবে হিয়া লাগিবানিক হুৰিখা কিছুমান, আৰু অসমৰ পৰা পৃথকী জনজাতিসকল এটা এটাকৈ আঁতৰি যোৱাৰ আৰু আজিও বিচ্ছিন্ন হ'ব বিচ্ছিন্ন ৰাজনৈতিক আৰু সাংস্কৃতিক প্ৰকাশপটৰ এটা আভাৱ মাজ এই প্ৰবন্ধৰ পৰৱৰ্তী অংশত বিৱৰ্তন ঘটে কৰিব।

অসমৰ জনজাতীয় সমাজত জাতীয় চেতনাৰ বিকাশ

অসমীয়া জাতি আৰু অসমীয়া ভাষা-সংস্কৃতি গঢ়ি উঠাৰ প্ৰক্ৰিয়াটো লক্ষ্য কৰিলে দেখা যায় যে বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ সন্মিলন আৰু সমন্বয়ৰ দ্বাৰা এচিমিলেচন বা একীভৱনৰ এক প্ৰক্ৰিয়াৰ মাজেৰেই ঐতিহাসিকভাৱে ই গঢ় লৈ উঠিছে। বিভিন্ন জনসমাজৰ বুকুৰ মাজবপৰা ই আহৰণ কৰিছে ইয়াৰ প্ৰাণশক্তি আৰু বৈচিত্ৰ্য। এই এচিমিলেচনৰ প্ৰক্ৰিয়াটোত বহুতো জনসমাজ বিলীন হৈ গৈছে, বহুতো জনজাতিৰ এচাম লোক সোমাই পৰিছে চিনিব নোৱাৰা হৈ। আৰু, এইদৰে সকলোৰে উমৈহতীয়া অৱধানৰে গঢ় লৈছে অসমীয়া জাতি, অসমীয়া সংস্কৃতি। কিন্তু, বহুতো ঐতিহাসিক কাৰণতেই এই প্ৰক্ৰিয়াই সম্পূৰ্ণতা লাভ কৰিব নোৱাৰিলে, মূল ছুতিটোৰ পৰা বহুতো জনগোষ্ঠী হুকোৱাকৈ বৈ গ'ল। প্ৰক্ৰিয়াটোৰ মাজত তেওঁলোক সম্পূৰ্ণভাৱে জীন নগ'ল। বিভিন্ন সময়ত বাহিবপৰা অহা বহু জনগোষ্ঠীৰ প্ৰব্ৰজনৰে এই সময়ছোৱাটো কৰি তুলিলেহি আৰু জটিল। আজি কিছুবছৰ আগলৈকে এচিমিলেচনৰ যিটো প্ৰক্ৰিয়া চলি আছিল, অসমৰ কেবাটাও জনগোষ্ঠীৰ বেলিকা বৰ্তমান এই প্ৰক্ৰিয়া বন্ধ হৈ গৈছে। উদাহৰণস্বৰূপে বড়ো, খিচিং, কাৰবি আদি অসমৰ শিলকীয়া জনগোষ্ঠীসমূহ আজি আৰু অসমীয়াভাৱী সমাজখনত জীন নাযায়। ক্ৰমান্বয়ে তেওঁলোক একো একোটা হুকোৱা জাতিসমূহৰে আত্মপ্ৰতিষ্ঠাৰ দিশত আগবাঢ়িছে। অৰ্থচ আজি কিছুবছৰ আগলৈকে বড়ো-কছাৰী জনগোষ্ঠীৰ এক বৃহৎসংখ্যক লোক সম্পূৰ্ণভাৱে এচিমিলেচন প্ৰক্ৰিয়াৰ মাজেৰে অসমীয়াভাৱী অসমীয়া হৈ চিনিব নোৱাৰা হৈ গৈছিল। তেওঁলোক আৰু বড়ো জনগোষ্ঠীৰ লোক হৈ বাকী নাছিল।

এই এচিমিলেচনৰ প্ৰক্ৰিয়াত সোমাই নপৰা জনজাতীয় লোকসকলৰ মাজত জাতীয় চেতনাৰ বিকাশ আৰু জাতীয় অস্তিত্ব বন্ধ। আৰু আত্মপ্ৰতিষ্ঠাৰ আকাঙ্ক্ষা গঢ়ি উঠাৰ যি এক সাৰ্বজনিক প্ৰক্ৰিয়া দেখিবলৈ পোৱা গৈছে, সমাজবিকাশৰ সাধাৰণ নিয়ম অনুসৰিহেই এনে হোৱাতো কিন্তু অনিবাৰ্য আছিল। যিবোৰ সম-স্বা জনগোষ্ঠীৰ মাজত জাতীয় চেতনাৰ বিকাশ এতিয়াও প্ৰকল হোৱা নাই, তেওঁলোকৰ মাজতো সময়ৰ লগে লগে এনে চেতনাৰ বহুখিনি বিকাশ হ'বলৈ বাধ্য। বিভিন্ন জনজাতিৰ মাজত এনে চেতনাবোধ বিকাশৰ তাৰতম্যতা আছে আৰু থাকিবও, কিন্তু এই জাতীয় চেতনাৰ উল্লেৰ বটাব বটনাটো আজিৰ অসমৰ সমাজ ব্যৱস্থাত এক বন্ধন আৰু বিকাশমান ধাৰা। আজি আৰু আগৰ দৰে একীভৱন (এচিমিলেচন

মাজেদি বিভিন্ন জনজাতীয় গোষ্ঠী জীন গৈ অসমীয়াভাষী অসমীয়াজাতি গঢ়ি উঠাৰ দুৱাৰবোৰ এখন এখনকৈ বন্ধ হৈ আহিছে। সেয়ে বৰ্তমান পুৰণিকলীয়া ধান-ধাৰণা আৰু প্ৰক্ৰিয়াৰে অসমীয়া জাতিগঠন আৰু সম্ভৱপৰ নহয়। অৰ্থাৎ, অসমৰ সকলো জনগোষ্ঠীক সামৰি লৈ এক বহুল, উমৈহতীয়া জাতীয় মানসিকতা আৰু ঐক্যবোধ গঢ়ি তোলাৰ নিতান্তই প্ৰয়োজন আছে। সকলো জনগোষ্ঠীৰেই চিন্তাশীল অংশই এই প্ৰয়োজনীয়তা কৰ্মৰেছি পৰিমাণে উপলব্ধি কৰে। সেয়ে ইয়াৰ বাবে বাট-বিচাৰৰ সময়ো আজি আহি পৰিছে।

অসমৰ বিভিন্ন জনজাতিসমূহৰ মাজত বিকাশ লাভ কৰা এই জাতীয় চেতনাৰ আৰু আত্মনিয়ন্ত্ৰণৰ আকাজকাৰ আবহাৱি ক'ত সেই ইতিহাস আমি আজি বিচাৰ কৰি চোৱাটো প্ৰয়োজন। ভাৰত স্বাধীন হোৱাৰ বহু বছৰৰ আগৰপৰাই জনজাতি-সকলৰ মাজত আত্মনিয়ন্ত্ৰণৰ আকাজকা দেখিবলৈ পোৱা যায়। নাগালেণ্ডত তেতিয়াই শিক্ষিত নাগাসকলৰ সংগঠন নাগা নেচনেল অৰ্গেনাইজেছনে ভাৰতবৰ্ষৰ সম্পূৰ্ণ স্বাধীনতাৰ দাবী কৰিছিল। স্বাধীন ভাৰতত অসম প্ৰদেশৰ ভিতৰত জিলা-পৰ্যায়ৰ স্বায়ত্তশাসন ব্যৱস্থা তেওঁলোকে তেতিয়াই প্ৰত্যাখ্যান কৰিছিল। স্বাধীনতাৰ আগতেই মিজোমসকলৰ সংগঠন মিজো ইউনিয়নে ভাৰতৰ লগত থাকিবলৈ সিদ্ধান্ত লৈ অসম ৰাজ্যৰ ভিতৰত জিলাপৰ্যায়ৰ স্বায়ত্তশাসন দাবী কৰিছিল। একেদৰেই ১৯৪৬ চনতে কাৰ্বি নেতাসকলেও অসমৰ ভিতৰত জিলাপৰ্যায়ৰ স্বায়ত্তশাসন বিচাৰিছিল। খাচী জয়ন্তীয়া পাহাৰতো এনে ধৰণৰ স্বায়ত্তশাসন ব্যৱস্থাৰ লগতে অসমৰ স্বাধীনতা আৰু চৰকাৰত জনজাতিসকলৰ অধিক প্ৰতিনিধিত্ব আৰু কৰ্মত বিচাৰি জনস্বত গঢ়ি উঠিছিল। তেতিয়াৰ অসমৰ এই মূল জনজাতি কেইটাৰ তুলনাত ভৈৰৱাৰ জনজাতিসকলৰ মাজত এনে দাবী অপেক্ষাকৃতভাৱে শিহুত উত্থাপিত হৈছে যদিও স্বাধীনতাৰ সময়ত অসমৰ প্ৰায় কেইটা প্ৰধান জনগোষ্ঠীৰ শিক্ষিত আগবুৱা লোকসকলৰ মনত নিজৰ নিজৰ জাতিৰ স্বকীয়তা বৰা, সাংস্কৃতিক বৰ্ণনাকল্প আৰু মৰ্য্যে মৰ্য্যে স্বায়ত্তশাসনৰ অধিকাৰ বিচাৰৰ জৰিয়তে আত্মনিয়ন্ত্ৰণৰ আকাজকা কৰ্ম-ৰেছি পৰিমাণে দেখিবলৈ পোৱা যায়।

জনজাতীয়সকলৰ মাজত আধুনিক শিক্ষাৰ বিস্তাৰ আৰু বৃদ্ধি উপলব্ধিকৰণৰ লগত চাকৰি আহি কৰাৰ জৰিয়তে গঢ়ি উঠা নতুন স্বাধীনতাৰ প্ৰেৰণাটোৰ অনুভৱ লগে লগেই আধুনিক অৰ্থত আত্মনিয়ন্ত্ৰণৰ আকাজকাৰ জন্ম হোৱা বুলি ক'ব পাৰি। আধুনিক অৰ্থত এইগৰাকী কোৱা হৈছে যে অসমৰ প্ৰতিটো জনগোষ্ঠী, যিয়েকৈ

পাহাৰৰ জনজাতিসকলে অতঃপৰ্য্যন্ত পাবৰ্ণ্যবিকৃত্যৰে এক অৰ্থ নৈতিক, সাংস্কৃতিক আৰু ৰাজনৈতিক স্বাভাৱ বজায় আহিছে। আহোম ৰাজত্বকাল আৰু পিছৰ বৃটিছৰ দিনতো শাসকসকলে তেওঁলোকৰ জনজাতীয় নীতি-নিয়ম আৰু সমাজ গাঠনিত কোনো প্ৰত্যক্ষ হস্তক্ষেপ কৰা নাছিল। শিকাব বিস্তাৰ আৰু চাকৰিজোৰি মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীৰ উপাধান হাট নোহোৱা হ'লেও জনজাতীয়সকলে স্বাধীনতাৰ পাছতো আগবঢ়বেই নিজৰ বীতি-নীতি আৰু স্বাভাৱ বজায় ৰাখিবলৈ চেষ্টা কৰিলেহেঁতেন। কিন্তু, শিক্ষিত লোকসকলৰ উদ্ভৱৰ ফলত, এওঁলোকে দেশৰ পৰিস্থিতিত পৰিস্থিতিত, সময়ৰ লগত খোজখিলাই নিজৰ নিজৰ জাতিটোক আগবঢ়াই নিবৰ বাবে, জিলা, প্ৰদেশ আদি বিভিন্ন পৰ্যায়ত স্বায়ত্তশাসনৰ আধুনিক ব্যৱস্থা গঢ়ি তোলাৰ ফালে নেতৃত্ব দিবলৈ আগবাঢ়িল। বৃটিছ উপনিবেশিক শাসনৰ বিৰুদ্ধে সমগ্ৰ ভাৰত জুৰি গঢ়ি উঠা ভাৰতীয় জাতীয়তাবাদী আৰু স্বাধীনতা আন্দোলনৰ আদৰ্শ আৰু চিন্তা-ধাৰায়ে এওঁলোকক অনুপ্ৰাণিত কৰিলে। স্বাধীনতাৰ আৰ্জি চাৰিটা দশক পাছতো অসমৰ বিভিন্ন জনজাতিসকলৰ অস্তিত্ববন্ধা আৰু স্বাভাৱতাৰ আন্দোলনৰ গুৰি ধৰিছে শিক্ষিত যুৱকসমাজেই।

বৃটিছৰ দিনৰ পৰা আধুনিক শিক্ষাৰ বিস্তাৰৰ লগে লগে বহুল অসমীয়া সমাজখনৰ লগতে জনজাতীয়সকলৰ মাজতো ক্ৰমান্বয়ে শিক্ষিত লোকৰ সংখ্যা বাঢ়ি আহিল। লাহে লাহে প্ৰতিখন সমাজতে চাকৰিয়াল, শিক্ষক আৰু ছাত্ৰৰ সংখ্যাও বাঢ়িল। জনজাতীয় সমাজত খুঁটান বিচলবে-বত লাহে লাহে ঠলুৱা ধৰ্ম প্ৰচাৰকৰো আবিৰ্ভাৱ পালিল। তৈম্মাৰৰ অসমীয়া সমাজখনত এনে খুঁটান ধৰ্মপ্ৰচাৰকসকলৰ সামাজিক ভূমিকা, সাহিত্য, সংস্কৃতিৰ দিশতে মূলতে সীমাবদ্ধ হৈ থাকিল যদিও পাছপৰা জনজাতীয় সমাজখনত এওঁলোকৰ ভূমিকা আৰু বেছি ব্যাপক হৈ পৰিল। একেধাৰে সমাজৰ ধৰ্মপ্ৰচাৰক, গীৰ্জা পৰিচালক, শিক্ষক, স্বাস্থ্যকৰ্মী আৰু সম্মানিত শিক্ষিত ব্যক্তি হৈ পৰা বাবে এওঁলোক সমাজৰ নেতৃত্বকাৰী ভূমিকালৈ আহি পৰিল। খাটী-সকলৰ কেণা নেতা বেতাৰেও নিকলচ ৰু এনে প্ৰজন্মৰ নেতাৰ উদাহৰণ। এনেদৰে এহাতে গীৰ্জাৰ জৰিয়তে আৰু আনহাতে উপনিবেশিক প্ৰশাসনৰ চাকৰি-বাকৰিৰ জৰিয়তে প্ৰচলিত সমাজ ব্যৱস্থাৰ মাজতেই জনজাতীয় সমাজৰ বুকুত লাহে লাহে গঢ়ি উঠিল এটা শিক্ষিত আৰু মধ্যবিত্ত শ্ৰেণী; লগতে আচাৰ্য্য জনজাতীয় বৌদ্ধাধাৰ আৰ্হিৰ প্ৰবৰণৰা পঢ়াভাৱা কৰি ওলাই অহা যুৱকসকলো এই শ্ৰেণীটোৰ অন্তৰ্ভুক্ত হৈ উঠিল। আৰু এই শ্ৰেণীটোৱেই অসমৰ বিভিন্ন জনজাতীয় সমাজত

জাতীয় চেতনা গঢ়ি তোলা আৰু বিকশিত কৰাত অগ্ৰণী ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিলে। নতুন নতুন চিন্তাধাৰা আৰু ধ্যান-ধাৰণা এওঁলোকে নিজ নিজ জনগোষ্ঠীৰ মাজলৈ কঢ়িয়াই আনিলে। যিবোৰ জনগোষ্ঠীৰ মাজত এই শ্ৰেণীটো ভালদৰে গঢ়ি উঠিল, সেইবোৰ জনগোষ্ঠীৰ মাজত সাংস্কৃতিক দিশত আধুনিক ৰূপটোৰ চৰ্চা আৰম্ভ হ'ল, গীত, নাট, নাটক আদিত লোক ৰূপটোৰ উপৰিও দুৰ্বলভাৱে হ'লেও আধুনিক ৰূপটোৱে আত্মপ্ৰকাশ কৰিলে। পশ্চিমীয়া সংস্কৃতিৰ প্ৰভাৱ পৰা খুঁটান জনজাতীয় সমাজখনত এনেদৰে জাতীয় সংস্কৃতিৰ চৰ্চা দুৰ্বল হ'লেও অনা-খুঁটান জনজাতিসকলৰ মাজত এই দিশটোত ন ন কাম-কাজ ক্ৰমান্বয়ে হবলৈ ধৰিলে। এই শ্ৰেণীটোৰ জন্মৰ প্ৰথমছোৱা কালত, বিশেষকৈ অসমৰ তৈয়্যমৰ জনজাতিসকলৰ মাজত, যিসকল এনে লোক ওলাই আহিছিল, তেওঁলোক কিন্তু বহুল অসমীয়াভাষী সমাজখনৰেই অংশীদাৰ হৈ পৰিছিল। নিজৰ জনজাতীয় সমাজ মূলৰপৰা আঁতৰিহে আহিছিল। কিন্তু, সংখ্যাগু বাঢ়ি অহাৰ লগে লগে এই শ্ৰেণীটোৱে সীমিত চাকৰি-বাকৰি, অৰ্থ-নৈতিক লা-হুবিধা আৰু জীৱিকাৰ ক্ষেত্ৰত সমাজত নানা তৰহৰ প্ৰতিযোগিতাৰ সন্মুখীন হ'ব লগা হ'ল। প্ৰচলিত সমাজত অৰ্থনৈতিক বিকাশৰ বাট এওঁলোকে বহুক্ষেত্ৰত বন্ধ পালে, ইয়াৰ উপৰি প্ৰাচীনকালীয়া সামাজিক তেজাত্ম আৰু বৈষম্যবোৰ এওঁলোক বলি হ'ল। অসমৰ বৰ্ণহিন্দুলকলৰ উচ্চাঙ্গিকতাবোধ, বিভেদমূলক আচৰণ আৰু জাতিপাতৰ বহুল অসমীয়াভাষী সমাজখনৰপৰা লাহে লাহে এওঁলোকক বিকৰ্ষণ কৰিবলৈ ধৰিলে। বৰ্ণশীল নায়নি অসমত উজনিতকৈ এই ঘটনা ঘটিল বেছিকৈ। এইবোৰ কাৰণতেই লাহে লাহে, একপ্ৰকাৰ অৱহেলা তথা অৱজাহাৰ পৰিৱেশত জনজাতিসকলৰ মাজত দেখা দিয়া অৰ্থনৈতিক আৰু সামাজিক প্ৰয়বোৰে ৰাজনৈতিক ৰূপ পাবলৈ ধৰিলে। শিক্ষিত মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীটোৱে আভাৱিকতেই বিচাৰিলে ৰাজনৈতিক ক্ষমতাৰ অংশ। কিন্তু ৰাজনৈতিক ক্ষমতাবোৰ কাৰ্যকৰীভাৱে ভাগ পাবলৈ যেতিয়া তেওঁলোক সৱৰ্থ নহ'ল, যেতিয়া তেওঁলোকক প্ৰকৃত বিখালত লৈ লগানতাৰ আগলৈ দিয়াৰ পৰিৱৰ্ত্তে মূলতে ৰাজনৈতিক সংগঠনবোৰতো মূলস্থানৰ দৰেহে কথা হ'ল, যেতিয়া এই শ্ৰেণীটোৱে স্বকীয়াকৈ নিজৰ বাবে ৰাজনৈতিক ক্ষমতাৰ কথা ভাবিবলৈ ধৰিলে। ইতিমধ্যেই তেওঁলোক নিজৰ নিজৰ জনগোষ্ঠীটোৰ ভিতৰত সামাজিক, ৰাজনৈতিক, অৰ্থনৈতিক সকলো দিশতেই নেতৃত্বকাৰী ভূমিকাতৈ আহি পৰিছে, এতিয়া তেওঁলোকে সমগ্ৰ জনগোষ্ঠীটোৰ জাতীয় চেতনা গঢ়ি তোলা আৰু আত্মনিয়ন্ত্ৰণ আঁকাঅঁক নেতৃত্ব দিয়াৰ অৱস্থাতে তেওঁলোক

ৰাজনৈতিক কৰ্মতা আৰু অৰ্থনৈতিক উন্নয়নৰ বাট বিচাৰিবলৈ ধৰিলে। পাহাৰায়া জিলাকেইখনৰ বিশেষ ঐতিহাসিক আৰু প্ৰশাসনিক গাঁঠনিৰ বাবে (এই বিষয়ে পাছত কিছু বিতৰ্ককৈ আলোচনা কৰা হৈছে) এই প্ৰচেষ্টাই প্ৰথমবৰণৰাই পোন-পটীয়াকৈ ৰাজনৈতিক ৰূপ গ্ৰহণ কৰিলে। নাগাপাহাৰ, মিজোপাহাৰ (লুচাই পাহাৰ), খাচী-জয়ন্তীয়া আৰু গাৰোপাহাৰ (মেঘালয়) আৰু কৰং বেছি পৰিমাণে কাৰবি আংলং (মিকিৰ পাহাৰ) আৰু উত্তৰ কাছাৰত এই প্ৰক্ৰিয়া আছিল স্পষ্ট। আনহাতে অসমৰ ভৈৰৱৰ জনজাতিসকলৰ ক্ষেত্ৰত মূলতে সাংস্কৃতিক স্বাতন্ত্ৰ, জাতীয় অস্তিত্ব, ভাষাৰ আৰু লিপিৰ বিয়ৰ, স্বাভূতাব্যত শিক্ষাগতৰ সুবিধা, ইংৰাজী ভাষাক শিক্ষাৰ মাধ্যম কৰি ৰখাৰ প্ৰশ্ন আদিত জাতীয় আবেগ মূৰ্তমান হৈ উঠিল। আৰু সময়ত ই গৈ সূকীয়া ৰাজ্য, কেন্দ্ৰীয়শাসিত অঞ্চল বা স্বায়ত্তশাসিত জনজাতীয় ৰাজ্য দাবীৰ ৰাজনৈতিক ৰূপো গ্ৰহণ কৰিলে। এইবোৰ প্ৰশ্নত আন্দোলনো গঢ়ি উঠিল আৰু লাহে লাহে এই মধ্যবিত্ত আৰু ছাত্ৰ-যুৱক শ্ৰেণীটোৰ নেতৃত্বত এইবোৰ প্ৰশ্নত গঢ়ি উঠা আন্দোলনত সমগ্ৰ জনসোপীটোৱেই চাৰিল হৈ পৰিল। এই আটাইবোৰ ঘটনাই হ'ল অসমৰ বিভিন্ন জনজাতীয় জাতিসত্তাৰ ৰাজনৈতিক জাতীয় আকাঙ্ক্ষাৰ অথবা আত্মনিয়ন্ত্ৰণৰ আকাঙ্ক্ষাৰ প্ৰতিফলন।

বোৱা হুই-ভিনিটা দশক জুৰি চলা বিকাশৰ লেহেমীয় গতিৰ বাবে অৰ্থনৈতিক-ভাৱে ভবাগ্ৰস্ত অসমৰ সমাজত এচিমিলেচনৰ বাটবোৰ আছিল নিতান্তই কম। বহু নিবৰজিয় এক শক্তিশালী অৰ্থনৈতিক আৰু ঔদ্যোগীক উন্নয়ন থাকিলহেঁতেন, তেতিয়া এচিমিলেচন বা একীভৱনৰ কাম-কাজো আগবঢ়াব বাট থাকিলহেঁতেন। নাইবা কৃষিৰ ক্ষেত্ৰত সামগ্ৰীৰ অৱশেষবোৰ ফল হৈ আধুনিক কৃষিকাৰ্য ব্যাপক হাবত গঢ়ি উঠিলেও এনে প্ৰক্ৰিয়াৰ বাট হয়তো ওলালহেঁতেন। কিন্তু অসমত এনে নহ'ল, সৰুহেঁতেন হোৱা নাই। অদূৰ ভৱিষ্যতেও যে এনে এক অৰ্থনৈতিক উন্নয়ন বা ঔদ্যোগীকৰণৰ জোৱাবে অসমৰ সকলো শোণীক সামৰি লবহি, তেনে আশাও কৰাটো তুল। আৰু ইতিমধ্যেই অসমৰ বিভিন্ন জনজাতি-জনসোপীক স্বাভাৱত জাতীয় চেতনা বেনেহৰে গঢ়ি উঠিছে, সিও আৰু নাইকীয়া হ'ব নোৱাৰে, বন্ধ ই আৰু বিকাশহে লাভ কৰিব। গতিকে এই প্ৰশ্নটো কেৱলমাত্ৰ অৰ্থনৈতিক দৃষ্টি-কোণকৰণেই বিচাৰ কৰি চাব নোৱাৰি; ইয়াৰ লগত জড়িত আৰু তৎকালিকভাৱে তৎকালপূৰ্ণ সামাজিক, ৰাজনৈতিক দিশবোৰো আৰি সন্মত ৰাখিব লাগিব।

অসমৰ জনজাতিসকলৰ স্বাভাৱত বি জাতীয় চেতনাবোধ গঢ় লৈ উঠিছে, ই যে

ঐতিহাসিকভাবেই আমার সামাজিক প্রেক্ষাপটত পঢ়ি উঠিবলৈ বাধা, সেই কথা আমি সকলোৰে উপলব্ধি কৰিব লাগিব। অসমৰ অসমীয়াভাষী লোকসকলৰ ভাল পোৱা বা বেয়া পোৱাব, বা তেওঁলোকৰ ইচ্ছা-অনিচ্ছাৰ ওপৰত ই নিৰ্ভৰশীল নহয়। বিদেশী মিচনেৰীৰ সুপৰিকল্পিত বড়বুল্লয়ো মূলতে ইয়াৰ জন্ম দিয়া নাই। ই এক ঐতিহাসিক নিয়ম অনুসৰিয়েই গঢ় লৈ উঠিছে, বিকাশ লাভ কৰিছে আৰু আজিৰ পৰ্য্যায় পাইছেহি। অসমীয়াভাষী জনসমাজত এই প্ৰক্ৰিয়াৰ উপলব্ধি নথকাৰ বাবেই আৰু বুদ্ধিজীৱিসকলেও এই প্ৰশ্নসমূহ তুলি ধৰি ইয়াৰ বিচাৰ-বিশ্লেষণৰ জৰিয়তে বুজাবুজিৰ এক সুস্থ পৰিবেশ গঢ়ি তুলিব নোৱাৰাৰ বাবে অসমৰ বিভিন্ন ভাষাভাষী, বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ মাজত তুল বুজাবুজি আৰু আত্মবিশ্বাস গঢ়ি উঠাৰ পৰিবেশহে সৃষ্টি হ'ল। সেয়েহে কমতালোভী ৰাজনৈতিক দলসমূহে নিজৰ সংকীৰ্ণ ৰাজনৈতিক স্বার্থ পূৰণৰ বাবে সময়ে সময়ে এই জাতীয় আকাজক্ষাক ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ সুবিধা পাইছে সমাজত সংঘাত আৰু বিভাজন সৃষ্টিৰ কাৰণত। জনজাতীয় জাতীয় আকাজক্ষাৰ মহামিহ্ম সাজি এই শক্তিবোৰে এহাতে জনজাতীয় লোকসকলক অ-জনজাতীয়ৰ বিৰুদ্ধে উচুটাই দিছে, আকৌ আনহাতে অ-জনজাতীয়সকলক জনজাতীয়সকলৰ জাতীয় আকাজক্ষাৰ সুস্থ বিকাশৰ বাটত প্ৰতিবন্ধকৰূপে ঠিৰ কৰাবলৈ চেষ্টা কৰিছে। ফলত বিষময় হৈ পৰিছে অসমৰ ৰাজনৈতিক আৰু সামাজিক পৰিবেশ, অবিশ্বাস আৰু তুল বুজাবুজিয়ে সৰ্ময়ত সংৰ্বৰো সূত্ৰপাত হুটাইছে, বাধাপ্ৰাপ্ত হৈছে অসমৰ সকলো জনগোষ্ঠীক সামৰি এক সুস্থ জাতীয় ঐক্যবোধ গঢ়ি উঠাৰ কাৰ্য। এনে এক পৰিস্থিতিৰ-পৰিস্থিতি সোনকালে ঘটাব নোৱাৰিলে অকল জনজাতীয় নক নক জনগোষ্ঠীৰেই নহয়, তুলনামূলকভাৱে বৃহৎ অসমীয়া জাতিৰো অস্তিত্ব বিপদাপন্ন।

অসমৰ ভৱিষ্যতৰ যিকোনো ৰাজনৈতিক পাঠনিৰ পৰিকল্পনাত জনজাতিসকলৰ নিজৰ স্বায়ত্ত্ব শাসন আৰু ৰাজনৈতিক কমতাৰ লগতে ৰাজ্যখনৰ ৰাজনৈতিক কমতাৰ পাঠনিডো তেওঁলোকে উপযুক্তভাৱে অংশগ্ৰহণৰ সুবিধা থাকিব লাগিব। এই ৰাজনৈতিক কমতাৰ জৰণ্টো উপযুক্ত গুৰুত্ব সহকাৰে বিচাৰ কৰি চাব লাগিব। জনসাধাৰণৰ গণতান্ত্ৰিক ৰাজনৈতিক অধিকাৰ নথকালৈকে কোনো জনগোষ্ঠীকেই স্বাধীন বিকাশ সম্ভৱপৰ নহয়। প্ৰতি জনগোষ্ঠীৰেই অৰ্থনৈতিক, সাংস্কৃতিক, ভাষিক, সামাজিক বিকাশৰ বাবে বাইজে কাৰ্যকাৰীভাৱে ৰাজনৈতিক কমতা পাব লাগিব। এই ৰাজনৈতিক কমতা বুলিলেই স্বকীয় ৰাজ্য বা স্বকীয় পোট বুলি ধাৰণা কৰি লোৱাতো অত্যন্ত তুল চিন্তা হ'ব। অসমৰ ঠনুৱা জনজাতিসকলক

ৰাজনৈতিক কৰ্মতাব ব্যৱস্থা দ্বিহাতো বিভিন্ন পৰিস্থিতিত সুকীয়া সুকীয়া হ'ব। প্ৰধানতে এই ব্যৱস্থা হুতবপীয়া হোৱাতো প্ৰয়োজন। প্ৰথমটো পৰ্যায়ত প্ৰতিজন জনজাতীয় লোকে বৰ্তমান সংবিধানৰ সকলোখিনি সা-সুবিধা সামগ্ৰিকভাৱে ৰাজ্যিক পৰ্যায়ত ভোগ কৰিব; অৰ্থাৎ বিধানসভা, লোকসভা আদিকে আবদ্ধ কৰি বিভিন্ন প্ৰতিনিধিমূলক ৰাজনৈতিক মন্তব্য অংশগ্ৰহণ কৰিব। দ্বিতীয় পৰ্যায়ত প্ৰতিটো জনগোষ্ঠীয়ে পৰিস্থিতি আৰু পৰিবেশ সাপেক্ষে জনগোষ্ঠীটোৰ বৰ্ণনামূলক, তাৰিক, সাংস্কৃতিক বিকাশ আদিৰ বাবে এক গণতান্ত্ৰিক নিৰ্বাচনৰ পদ্ধতিৰ মাজেৰে প্ৰয়োজনীয় কাৰ্যকাৰী ব্যৱস্থা লাভ কৰিব। প্ৰতিখন জনজাতীয় পাহাৰকে একোটা নিম্নতম একক হিচাবে ধৰি, এনে গাঁওবোৰৰ বাসিন্দা, অধীনৰ ব্যক্তিগত, ৰাজহুৱা মটি, হাবি, বিল, নদী, বাট, গাট-বজাৰ আদিৰ ওপৰত ভেঙেলোকৰ কাৰ্যকাৰী নিয়ন্ত্ৰণৰ কৰ্মতা থাকিব। এনেদৰে একোটা একক গঠন হোৱাৰ পাছত এটা জন-জাতিৰ এনে বিভিন্ন এককক লৈ এক সামগ্ৰিক সৰ্বোচ্চ ৰাজনৈতিক গোট থাকিব, যি গোটে জনজাতিটোৰ অৰ্থনৈতিক উন্নতি, সামাজিক প্ৰগতি, শিক্ষা, ভাষা, পৰিচালনা আৰু পৰিকল্পনাৰ ক্ষেত্ৰত কাৰ্যকাৰী ৰাজনৈতিক কৰ্মতা পাব। জন-জাতিটোৰ উন্নয়নৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় চৰকাৰী অৰ্জনস্বৰূপ বিতৰণৰণৰা আবদ্ধ কৰি ইয়াৰ পৰিকল্পনালৈকে প্ৰয়োজনীয় কৰ্মতা ইয়াৰ ওপৰত দৃষ্টি থাকিব। এনেদৰে গাঁওবোৰক একক কৰি ল'লে অসমৰ বিভিন্ন জিলাত বিভিন্নভাৱে—সিঁচৰিত হৈ থকা এটা জনজাতিৰ বিভিন্ন অংশক এক কাৰ্যকাৰী ৰাজনৈতিক আৰু প্ৰশাসনিক গোটৰ অধীনলৈ আনিব পৰা যাব। এনে এটা ব্যৱস্থাৰ বাবে জনজাতিৰ লোক-সকলে বসবাস কৰা এলেকাবোৰৰ ভৌগোলিক সংযোগ থকাটোবোৰ কোনো প্ৰয়োজন নাই, গতিকে সুকীয়া জিলা, সুকীয়া ৰাজ্য আদি পাবলৈ পূৰ্বিকলীয়া চিন্তাবোৰ নকৰাকৈয়ে অসমৰ ৰাজ্যতে, অসমৰ সমাজখনৰ বুকুতে প্ৰতিটো জনগোষ্ঠীয়ে আনকি কুলাডিকুল জনজাতিটোলৈকে কাৰ্যকাৰীভাৱে ৰাজনৈতিক আৰু অৰ্থনৈতিক কৰ্মতাৰ বিকেন্দ্ৰীকৰণ কৰি ব্যৱস্থাসন আৰু আত্মনিয়ন্ত্ৰণৰ আকাঙ্ক্ষা পূৰণ কৰিব পৰা যাব।

ইয়াৰ বাবে এগাহুকলীয়া পুৰণা ধাৰাৰ চিন্তাৰ পৰিৱৰ্ত্তে সম্পূৰ্ণ নতুন পৰ্যায়ত চিন্তা-চৰ্চা কৰাটো প্ৰয়োজন। ইয়াৰ বাবে বৰ্ত্তমানৰ চৰকাৰী বিধি ব্যৱস্থা, আইন-কানুন আৰু চৰকাৰী বিভাগবোৰৰ গঠনৰ আকুল পৰিৱৰ্ত্তন আৰু পূৰ্ববিভাগৰ প্ৰয়োজন হ'ব। সামাজিক প্ৰগতি আৰু জ্ঞান প্ৰতিষ্ঠাৰ বাবেই জন্মকালে এনেদৰে

চিন্তা-চৰ্চা আৰু কাম কৰাৰ সময় আহি পৰিছে। ঐতিহ্যমণ্ডিত সময়ৰ অলম্বীয়া সমাজখনত বিস্তেৰণ পৰিবৰ্তে ঐক্য, অবিশ্বাসৰ ঠাইত পাৰস্পৰিক বিশ্বাস, শত্ৰুতাৰ পৰিবৰ্তে মৈত্ৰীৰ বাবে এনে এক ব্যৱস্থাৰ কোনো আধুনিক বিকল্প থকাৰ বাট দেখিবলৈ পোৱা নাযায়। বিপ্লৱৰ অৱস্থাতে সমাজৰ আত্মা পৰিবৰ্তনৰ কথা চিন্তা কৰোতেও এই কথা পাহৰি গ'লে নহ'ব যে এনে ক্ষণ ওচৰ-চপাই আনিবৰ বাবেই সমাজত জাতিগত আৰু সাম্প্ৰদায়িক বিভেদ আৰু সংঘৰ্ষৰ বাটবোৰ এনে ধৰণৰ সংকাৰৰ অৱস্থাতেই নাইকীয়া কৰি ল'ব লাগিব বহু পৰিমাণে। অন্তৰ্ভাই প্ৰতিক্ৰিয়া-শীল শক্তিবোৰে সমাজত জাতিগত আৰু সাম্প্ৰদায়িক বিভাজন সৃষ্টি কৰিয়েই সমাজৰ প্ৰগতিৰ পথত হেঁচাৰ ধৰিবলৈ সদায় চেষ্টা কৰি আহিছে, আৰু ভৱিষ্যতেও কৰি যাব। সমাজত স্থিতিস্থাপক আৰু কাৰ্যমী আৰ্থ বজাৰ ৰাখিবৰ বাবে জাতিগত আৰু সাম্প্ৰদায়িক বিভেদবোৰ জঁয়াই ৰখা, বঢ়াই তোলা কাম আদি শাসকশ্ৰেণীৰ হাতত বৰ কাৰুকাৰী অস্ত্ৰ হৈ পৰিছে। এই অস্ত্ৰ ভোটা কৰিবলৈ এনেধৰণৰ দ্বন্দ্ববাদী সংস্কাৰ আৰু দোৰ্ষবাদী সামাজিক সম্পাদনৰ পৰিকল্পনা, দুইটাই প্ৰয়োজন। সমাজৰ সকলো স্ৰষ্টাৰ বাবে এনে ব্যৱস্থাইহে শান্তি আৰু মৈত্ৰী অনাৰ লগতে লক্ষ লক্ষ জনগোষ্ঠীবোৰৰ উপযুক্ত বন্ধাকবচৰ লগতে আত্মনিয়ন্ত্ৰণৰ মৌলিক অধিকাৰৰ প্ৰেৰণা প্ৰদান কৰিব পাৰে।

অসমৰ জনজাতিসকলৰ মাজত আত্মনিয়ন্ত্ৰণৰ অধিকাৰ আৰু বিতৰ্কৰ যি আন্দোলনৰ সম্ভাৱনাই আছে, সেইবোৰক কেৱলমাত্ৰ আৰ্থ-সামাজিক সম্ভাৱনাই বুলি কৈ ইয়াৰ উৎকাল কিছু সমাধানৰ প্ৰচেষ্টাবৰণা আঁতৰি থাকিব খোজাৰ এটা প্ৰৱণতা উললণা ওপৰলৈকে দেখা যায়। আৰ্থ-সামাজিক ভিত্তিটো কোনেও নাকচ কৰা নাই, কিন্তু এই সম্ভাৱনাক কেৱল আৰ্থ-সামাজিক বুলি কৈ বিভিন্ন জাতিগোষ্ঠীৰ জাতীয় সম্ভাৱন প্ৰশ্নটোক চাকোন দি আঁৰ কৰি ৰাখিব নোৱাৰি, অসমৰ প্ৰান্তবোৰ জনগোষ্ঠী, বিশেষকৈ জৈৱজব জনজাতিসকল মূলতে একে অৰ্থনৈতিক ব্যৱস্থাৰ অধীনতেই বসবাস কৰে। ইয়াৰ মাজত বৈষম্য আৰু অসমত বিন্ধ আছে, ইয়াক কোনেও উলাই কৰা নাই। কিন্তু বৰ্তমান যিবোৰ সম্ভাৱন যেনেদৰে উদ্ভৱ হৈছে, সেইবোৰক মূলতে আৰ্থ-সামাজিক বুলি কোৱা নাযায়। এইবোৰ এতিয়া একোটা হৈ উঠা বান্ধনৈতিক সম্ভাৱন, যিবোৰৰ সমাধানো হ'ব লাগিব বান্ধনৈতিকভাৱে। অসমত আজি সময় ওপৰলৈকে যি দিও নোৱাৰি, কূটনৈতিক হলচাৰুৰিৰে বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ লোকক মূলদানী কৰি ৰাখি জাতীয় সংগঠনো স্থায়ী ভিত্তি জৈৱজব কৰা

নাথায়। কেবল বাহিৰত দেখুৱাবলৈ গঢ়ি তোলা ফোপোলা ব্যৱহাৰই বহুল জাতীয় মানসিকতা গঠনত ইন্ধন নোযোগাই। সেয়ে এনে সমস্তাবোৰক ইয়াৰ প্ৰকৃত বাস্তৱনৈতিক সামাজিক প্ৰেক্ষাপটত ঠিৱ কৰি চাইহে ইয়াৰ সমাধানৰ নৃত্ব বাহিৰ কৰিব লাগিব—যিটো সম্ভৱপৰ হ'ব একমাত্ৰ সকলো জনগোষ্ঠীৰ সমান অংশগ্ৰহণৰ জৰিয়তে এক বুজাবুজিৰ বাতাবৰণত গঢ়ি তোলা এক মুকলি আলোচনাৰেহে।

সমস্তাব উৎসৰ ইতিহাস বিচাৰি

অসমৰ আজিৰ জনজাতীয় সমস্যা বহুপৰিমাণে সাম্ৰাজ্যবাদী বৃটিছৰ উপনিবেশিক বিভাজন নীতিৰে বিষয় পৰিণতি। বৃটিছ আহি ইয়াত মোহোৱাৰ পৰাই জনজাতীয় এলেকাবোৰ লৈ বিতৰ্কৰ অন্ত পৰা নাই। ইয়াতাবু সন্ধিৰ পাছত অসম কম্পেনীৰ শাসনৰ ডালৈ অহাৰ সময়ত কাৰ্য আটাইবোৰ পাহাবীয়া এলেকাই কবলৈ প'লে স্বাধীন আছিল। আহোম শাসনকালত আহোমৰাজ্যৰ লগত চুবুৰীয়া জনজাতীয় ৰাজ্যবোৰৰ যি সম্পৰ্ক আছিল, বৃটিছ অহাৰ সময়লৈ মোহামৰীয়া: গণ-অত্যাখান আৰু মানৱ আক্ৰমণৰ পাছত এই সম্পৰ্কবোৰ জাপি পৰিছিল। অসমত কম্পেনীৰ শাসন প্ৰৱৰ্তন কৰাৰ পাছত লাহে লাহে বৃটিছ নীতিমত অকল স্বৰক্ষিত কৰাৰ নায়ত এটা এটাকৈ পাহাবীয়া জাতিক ছলে-বলে কোঁপলে সৈমান কৰিলে। বৃটিছে অৱশ্যে তথ্যনিষ্ঠ বহু দিনলৈকে পাহাবীয়া জাতিবোৰক শাসন কৰাৰ ক্ষেত্ৰত স্থিৰ সিদ্ধান্ত ল'ব পৰা নাছিল। বৃটিছ শাসনৰ শেষকাললৈ, বিশেষকৈ মক্টেঙ-চেমচকট বিকৰ্ষণ সময়লৈ বৃটিছে পাহাবীয়া জাতিসমূহৰ শাসন আৰু বিশেষকৈ এই অকলবোৰৰ অসমৰ ভৈৰৱৰ লগত সম্পৰ্কৰ বিষয়ে কিছুমান নীতি নিৰ্দ্ধাৰণ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিলগৈ। সেই তেতিয়াই নিৰ্ণয় কৰা নীতিবোৰৰ ফল আৰি এতিয়াও ভোগ কৰি আছে।

পাহাৰ অকলৰ অধিবাসীসকলক সৈমান কৰি তাত বৃটিছ প্ৰকৃত শাসন কৰাৰ সময়ত তেওঁলোকে কেইটামান কথা জন কৰিলে। তেওঁলোকে দেখিলে যে ঐতিহাসিক আৰু ভৌগোলিকভাৱে জনজাতি অধ্যুষিত এই পাহাবীয়া এলেকাক ভিনিটা প্ৰধান ভাগত ভাগ কৰা যায়। জনকলতি অত্যন্ত পাতলীয়া একেবাৰে গীৰ-বুৰীয়া এলেকাবোৰ, য'তকক সৰু জনগোষ্ঠীবোৰ নুৰে নুৰে বিচ্ছিন্ন হৈ আছে, সেইবোৰ

অঞ্চলক সীমান্ত অঞ্চল বুলি চিহ্নিত কৰা কৰা যায়। বৰ্তমানৰ অঞ্চলখন প্ৰদেশৰ এলেকাটোকে ভেঙলোকে উত্তৰ-পূব সীমান্ত অঞ্চল (NEFA—North East Frontier Agency) বুলি এনেদৰে নামাকৰণ কৰিলে। এই এলেকাৰ ওপৰত বৃটিছে কোনোদিনে নিজৰ প্ৰত্যক্ষ শাসন প্ৰৱৰ্তন কৰা নাছিল, বৰঞ্চ এনে এলেকা-বোৰত নিজৰ দাবী সাব্যস্ত কৰি ভেঙলোকে কিছুমান বেহাৰেপাৰৰ সীমান্ত চকী আৰু ঠাইবিশেষে সাময়িক ঘাটি বা গেৰিচন ৰাখিছিল। স্বাভাৱিকতেই বৃটিছে ভেটিয়াই যাতায়তহীন এই দুৰ্গম এলেকাবোৰত বিশেষ অৰ্থ নৈতিক লাভৰ বাট দেখা পোৱা নাছিল। সীমামুখীয়া নাগাপাহাৰ আৰু মিজো বা লুচাই পাহাৰ এলেকা দুটাৰ পৰিস্থিতি অৱশ্যে ইয়াতকৈ সুকীয়া আছিল। এই দুটা এলেকাতো বৃটিছৰ তাত্‌কালিক বিশেষ অৰ্থনৈতিক স্বার্থ নাধাকিলেও যুঁজাৰু নাগা আৰু মিজোসকলক বশ কৰি ৰখাটো ৰাজনৈতিকভাৱেই প্ৰয়োজন হৈ পৰিছিল। সেয়ে এই দুই খণ্ডত জনজাতীয় সমাজ গঠনি, নিয়ন্ত্ৰণ-নীতি, অৰ্থব্যৱস্থা আদিৰ কোনো ধৰণৰ পৰিৱৰ্তন নকৰাকৈয়ে বৃটিছে সৈন্যবলৰ সহায়ত নিজৰ ক্ষমতা প্ৰতিষ্ঠা কৰি শান্তি-শৃংখলা ৰক্ষা কৰাৰ দায়িত্ব লৈছিল। এই দুইখণ্ড এলেকা বৃটিছে অসমৰ লগত লাঙোৰা নাছিল। এই এলেকাবোৰক ভেঙলোকে পৰিলীয়াৰ বাহিৰৰ এলেকা বা Excluded area নাম দিছিল আৰু এই এলেকালৈ আনটাইনৰপৰা মাহুহ সোমাব নোৱাৰা কৰিবলৈ ইনাৰলাইন সীমা আইনৰ প্ৰৱৰ্তন কৰিছিল। এই ব্যৱস্থা প্ৰৱৰ্তন কৰোতে বৃটিছে মূলতে যন্ত্ৰণা প্ৰশাসনিক আৰু ৰাজনৈতিক স্বার্থতেই কাৰ্য কৰিছিল, তথাপিও এই ব্যৱস্থাৰ সুদূৰপ্ৰসাৰী ফলাফল হ'লগৈ।

এই ইনাৰলাইন ব্যৱস্থা প্ৰৱৰ্তনৰ ফলত এইবোৰ এলেকাত আন ঠাইৰ মাহুহ, বিশেষকৈ সুহুখোৰ মাবোৱাৰী, বিহাৰী আৰু বঙালী মহাজনবোৰ সোমাই অবাধে গৈ জনজাতীয় লোকসকলক শোষণ কৰিব নোৱাৰা হ'ল। আৰু অবাধ জনপ্ৰব্ৰজন বোধ হোৱাৰ ফলত পিছপৰা জনজাতীয় লোকসকলৰ স্বকীয় অস্তিত্ব বৰ্দ্ধন পৰিল। ত্ৰিপুৰাত এই ব্যৱস্থা নথকাৰ ফলতে পূৰ্ববৰ্ত্তনৰ হোৱা অবাধ প্ৰব্ৰজনে ত্ৰিপুৰী জনজাতিসকলক দৰুৱে সংখ্যালঘু কৰাৰ নিচিনা ঘটনা এই এলেকাবোৰত নঘটিল। এই কাৰ্যে দেখাত জনজাতীয়সকলৰ বিৰাট উপকাৰ কৰা যেন লাগিলেও প্ৰকৃততে ডেনে নহয়। এহাতে ই অসমৰ ভৈয়ামৰ মহাজন লগত পাহাৰী জনজাতিসকলৰ পান্ধাৰিক যোগাযোগ বন্ধ কৰি দি ভেঙলোকৰো স্বাভাৱিক সমাজবিকাশৰ বাট বন্ধ কৰি দিলে আৰু আনহাতে ভেঙলোকক ৰাজনৈতিক, সাৰাজিক, সাংস্কৃতিক

আৰু অৰ্থনৈতিকভাৱে সংকীৰ্ণ, সীমাবদ্ধ আৰু বিচ্ছিন্ন কৰি পেলালে। এই কথাটোৱাৰ কিছু ব্যাখ্যা কৰাটো প্ৰয়োজন।

বুঢ়িছ অহাৰ সময়ত গৃহস্থ আৰু মানৱ আক্ৰমণত ধানবান্ হোৱা অসমীয়া সমাজখনত অসমীয়া মাতৃহৰ বেছা-বেশাৰ আৰু বিশেষকৈ হুহুখোৰ মহাজনী কাৰবাৰ নাছিল। বৰঞ্চ বুঢ়িছৰ দিনত বাহিৰবশৰা অহা মহাজনীতকৈ হুহু-শোষণত অসমীয়া মাতৃহৰে জুৰুলা হৈ পৰিছিল। মাটিৰ প্ৰাচুৰ্যতা থকা অসমবশৰা অসমীয়া মাতৃহ গৈ পাহাৰৰ মাটি তথল কৰি জনজাতীয়সকলক খেতিৰ মাটিবশৰা বঞ্চিত কৰাৰো কোনো সম্ভাৱনা নাছিল। বৰঞ্চ অসমৰ পৰ্যাপ্ত অনাবাহী মাটি জাতি খেত কৰিবলৈ সেইসময়ত পূৰ্ববঙ্গবশৰাহে অসমলৈ নিচিগা ধাৰে প্ৰব্ৰজনৰ সোঁত বৈছিল।

বুঢ়িছে ইনাকলাইন ব্যৱস্থা প্ৰৱৰ্ত্তন কৰোঁতে যুক্তি দিছিল যে এনে বাখা-নিবেধ নাথাকিলে জৈন্মায়ৰ মাতৃহে গৈ পাহাৰীসকলক শোষণ কৰিব। কিন্তু, সেইসময়ৰ সামাজিক পৰিস্থিতি লক্ষ্য কৰিলে দেখা যায় যে অসমৰ জৈন্মায়ৰ মাতৃহে গৈ শোষণ কৰাৰ বাস্তৱ প্ৰয়োজনো নাছিল, সম্ভাৱনাও নাছিল। অৱন্তে সীমান্ত এলেকা একেবাৰে খোলা থাকিলে বঙ্গবশৰা হোৱা প্ৰব্ৰজনৰ সোঁত সময়ত গৈ পাহাৰ সোমোৱাৰ কথাটো একেবাৰে অমূলক নহয় যদিও এই প্ৰথা প্ৰৱৰ্ত্তনৰ সময়ত তেনে হোৱাৰ কোনো ইংগিত অৱন্তে কতো দেখিবলৈ পোৱা নাযায়। বৰঞ্চ এই ইনাকলাইন প্ৰথাৰ সৰগ্ৰ নীতিয়েই বুঢ়িছৰ অসমৰ পাহাৰ আৰু জৈন্মায়ৰ হুকীয়া হুকীয়া আৰু বিচ্ছিন্ন কৰি কথাৰ মন্তলবহে বুলি স্পষ্ট হৈ পৰে। অসমৰ পাহাৰ-জৈন্মায়ৰ মাজত আৰু অসমৰ জনজাতীয় অ-জনজাতীয় সমাজৰ মাজত বুঢ়িছৰ এই নীতিয়ে ঐতিহাসিক আৱান-প্ৰৱান বহু কৰি যি এক চিকাহাৱী দুবন্ধৰ সৃষ্টি কৰি ৰাখিলে লক্ষ্য হ'ল।

বুঢ়িছে যে পাহাৰ এলেকাৰ জনজাতিসকলক একেবাৰে বিচ্ছিন্ন কৰি ৰাখিছিল তেনে নহয়। বহুক্ষেত্ৰত প্ৰশাসনিক প্ৰয়োজনত আৰু বহুসময়ত পৰিকল্পিতভাৱে বুঢ়িছে পাহাৰীয়া জনজাতীয়সকলৰ মাজত কিছু বেশাবী আৰু খুটানধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰিবৰ বাবে মিছনেৰীসকলক সোমাবলৈ সুবিধা কৰি দিছিল। খুটান মিছনেৰী-সকলে অসমৰ জৈন্মায়ৰ জনসাধাৰণৰ মাজত খুটানধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰিবলৈ অসমৰ হয়; জৈন্মায়ৰ জনসাধাৰণে হিন্দু ধৰ্ম এৰি খুটানধৰ্ম গ্ৰহণ কৰিবলৈ একেবাৰে আগ্ৰহ দেখুওৱালে। ইয়াৰ ফলত মিছনেৰীসকলে কাকো পাহাৰীয়া অকলমে

ধর্ম প্রচাৰৰ কাম-কাজ লৈ যাবলৈ বাধা হ'ল। বৃটিছ প্ৰশাসনে প্ৰত্যক্ষভাৱে নহলেও, পৰোক্ষভাৱে এই মাহুহ সোৱাল নোৱাৰা excluded এলেকাত যিছনেবীসকলক অবাধে ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰিবলৈ দিলে। লাহে লাহে যিছনেবীসকলৰ চেষ্টাত খৃষ্টানধৰ্মৰ লগতে কিছু পৰিমাণে শিক্ষা আৰু সভ্যতাৰ পোহৰ দুৰ্গম পাহাৰৰ মাজত সোৱাল যদিও জনজাতিসকলৰ প্ৰাচীন আচাৰ-বিচাৰ, সভ্যতা আৰু সংস্কৃতিৰ বহু দুৰ্ম্মা উপাধান, আচাৰ-বিচাৰ লোপ পালে। পুৰণা পৰম্পৰাৰ শিপাবোৰ কাট খাই যোৱাত আত্মহানীকৃত পশ্চিমীয়া সংস্কৃতিৰ প্ৰভাৱত জনজাতি-সকলৰ যি আচহুৱা আৰু মূল নোহোৱা বাহিৰক বিকাশ হ'ল সি তেওঁলোকক নিজৰ ঐতিহ্য, অস্তিত্ব বন্ধা আৰু সংস্কৃতি সম্পৰ্কে সংশয়াজ্জ্বল কৰি পেলোৱাতহে সহায়ক হ'ল। ভাৰত স্বাধীন হোৱাৰ সময়ত সেয়ে তেওঁলোকৰ মনত ভয়ৰ ভয় সোৱাল। পাহাৰৰ মাটিৰপৰা বগ টানি, কাষৰ জনসমাজৰ সাৰ পানী পাই যিহেতু তেওঁলোকৰ কোনো শক্তিশালী সাংস্কৃতিক বুনিয়াদ গঢ়ি উঠিল। কলা-সংস্কৃতি যিহেতু লোক-নৃত্যৰ পৰ্যায়ত, ভাষা-মৌখিক কণ্ঠিত ভাষাৰ স্বপত, আৰু অৰ্থনীতি এহাতে প্ৰাচীন পশ্চাৎপদ জনজাতীয় স্বৰূপ আৰু আনহাতে ঔপনিবেশিক শাসন-ব্যৱস্থাৰ পোলাৱী কৰাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল হৈ থাকি গ'ল, সেয়ে নিজৰ জাতীয় সত্তা বন্ধা আৰু বিকাশ কৰাৰ সম্পৰ্কে তেওঁলোকৰ আত্মবিশ্বাস নাইকীয়া হৈ পৰিল। ঔপনিবেশিক পশ্চিমীয়া জাৰজ সংস্কৃতিয়ে চেক্সপীয়েৰ, মিল্টন, বাইবল, নিউটনক চিনাকী কৰি দিব পাৰে, কিন্তু জাতীয় সত্তা আৰু অস্তিত্বৰ ওপৰত আত্মবিশ্বাস আনি দিব নোৱাৰে। ভাৰত স্বাধীন হোৱাৰ সময়ত বৃটিছ প্ৰশাসনৰ ফচিল হৈ পৰা বাধা-নিষেধৰ নীতি-নিয়মবোৰ নাইকীয়া হৈ যাব বুলি, আৰু ইয়াৰ ফলত ভৈয়্যৰ ভাৰতীয় আৰু অসমীয়াই তেওঁলোকক দিলি খাব বুলি পাহাৰৰ জনজাতীয় নেতাসকল সন্মত হৈ পৰিল। বিচ্ছিন্নতাৰ আকৰেৰেবোৰ বৰ্তাই ৰাখিব পাকিলেহে তেওঁলোকে নিৰাপদ বোধ কৰা হ'ল। আত্মবিশ্বাসহীনতাই আনি দিয়া এই ফক। বিচ্ছিন্নতাবাদী চিন্তাধাৰাৰ অন্ততঃ মূল কাৰণ। আৰু এই সময় প্ৰেক্ষিতা-চোঙেই বৃটিছ ঔপনিবেশিক শাসনৰ ইনাকলাইন নীতি প্ৰবৰ্ত্তনৰ ফলাফল।

এই EXCLUDED AREA যিবিধ বাহিৰেও আৰু এক ফিৰাট পাহাৰীয়া এলেকা বৃটিছৰ অধীনত আছিল য'ত তেওঁলোকৰ বাহ্যনৈতিক আৰু অৰ্থনৈতিক স্বার্থ অধিক ব্যাপকভাৱে অধিকৃত হৈ আছিল। এইবোৰ এলেকাৰ অধিবাসীসকলৰ ভৈয়্যৰ লগত সম্পৰ্ক আছিল অধিক নিবিড়, বন্ধাত্বতা তেওঁলোক বৃটিছৰ নানা

আৰু মিজোমলৰ দৰে দুৰ্ভৱ নহয়, যাঁতাহাতৰ ব্যৱহাৰ এই এলেকাত অপেক্ষাকৃত-
তাৰে অধিক সূচল। এই এলেকাবোৰৰ পৰ্যাপ্ত বনজ, প্ৰাণীজ আৰু খনিজ সম্পদ-
পৰা ঔপনিবেশিক শাসনৰ অধিক লাভ হোৱাৰ বাট আছে। সেয়ে এনেবোৰ
এলেকাত বুঢ়িহুকলে অধিক প্ৰত্যক্ষ শাসনৰ আবশ্যক কৰিলে। টিঙ্গ, থাটী
জয়ন্তীয়া পাহাৰৰ বাকী অংশ, পাবোপাহাৰ, মিকিম পাহাৰ (বৰ্তমানৰ কাৰবি-
আংলং), আৰু উত্তৰ কাছাৰৰ পাৰ্বত্য এলেকাক ভেঙলোকে সেয়ে (Partially
Excluded area) বুলি নামাকৰণ কৰি এই অঞ্চলৰ বাবে স্বকীয় প্ৰশাসনিক
বিধি-নিয়মৰ প্ৰৱৰ্তন কৰিলে। এইবোৰ এলেকাতো জনজাতিসকলৰ আচাৰ-
বিচাৰ আৰু ৰীতি-নীতিৰ ওপৰত প্ৰত্যক্ষ প্ৰশাসনিক হস্তক্ষেপ কৰা নহ'ল, কেৱল
সাধাৰণ প্ৰশাসন, আইন-আদালত আৰু শান্তি-শৃংখলাৰ ব্যৱহাৰ অধিক কটকটীয়া
কৰি পঢ়ি তোলা হ'ল আৰু ইয়াত ইনাকলাইন ব্যৱহাৰ বাধা-নিষেধ আৰোপ কৰা
নহ'ল।

মুঠেঙ-চেমচকত' সংকাৰৰ পাছত আৰু চাইকন কমিচনৰ সময়ত ভাৰতত
ভাৰতীয়সকলক ভেটিয়া প্ৰাৱেশিক ভিত্তিত ব্যৱস্থাপন দিয়াৰ কথা উঠিল,
উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ ক্ষেত্ৰত ভেটিয়া আকৌ ইতিমধ্যে পঢ়ি তোলা এই Excluded
আৰু Partially excluded এলেকাবিনিক লৈ নানান প্ৰশ্ন উঠিল। এই
এলেকাবোৰক অসম প্ৰদেশৰ লগত লাঙোৰা হ'ব নে স্বকীয়াকৈ কথা হ'ব সেই কথা
লৈ প্ৰচণ্ড বিতৰ্ক হৈছিল। সেই সময়ৰ অসম চৰকাৰেও এই এলেকাবোৰ অসম-
পৰা স্বকীয়াকৈ কথাটো বিচাৰিছিল। চাইকন কমিচনক ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছ
বহুকট কৰাত ইয়াৰ আগত অসমৰ কোনো আগশাৰীৰ কংগ্ৰেছী নেতাই সাক্ষাৎ
নকৰিলে। কিন্তু চাব চৈয়দ চাহুজাই কমিচনৰ আগত সাক্ষাৎ কৰোতে এই
এলেকাবোৰ অসমৰ লগত লাঙুৰি কথাৰ বিবোধিতা কৰিছিল। তেখেতৰ মন্তব্য
আছিল যে থাটী পাহাৰৰ অধিবাসীসকলৰ বাহিৰে এইবোৰ এলেকাত কসৰাল
কৰা বাকী বান্ধিবোৰ অৰ্ধজাত অৱস্থাত বান্ধ কৰা আৰু তৈৱানৰ অসৰীয়া বান্ধিব
লগত এওঁলোক কোনো কালকলবাই একেবাবে নিখিলে। সেয়ে এই পাহাৰীয়া
অঞ্চলবোৰ অসমৰ লগত লগ লগাই কথাৰ কোনো বৃত্তি থাকিব নোৱাৰে।
এইবোৰ অসমলৈ বাহু দিয়া প্ৰয়োজন। কনকলাল বৰুৱাৰো অসমৰ পাহাৰ
আৰু তৈৱানত একেধৰণৰ স্বত্ব প্ৰশাসনিক ব্যৱহাৰ এটা প্ৰৱৰ্তন কৰাৰ পৃষ্ঠপোষকতা
কৰিছিল যদিও তেখেতেও থাটী-জয়ন্তীয়া, মিকিম-পাহাৰ আৰু উত্তৰ কাছাৰ

বাহিৰে বাকী অঞ্চলবোৰৰ অসমৰ লগত চাৰিলকৰণৰ বিৰোধীতা কৰিছিল। অসমৰ এই নেতাসকলৰ মত আছিল যে এই এলেকাবোৰ অসমৰ লগত থাকিলে অসমৰ কোনো ধৰণৰ লাভ নহয়, বৰঞ্চ অসমৰ ৰাজহৰ এক বৃদ্ধি অংশ এই অঞ্চলৰ প্ৰশাসনৰ কাৰত ব্যৱহাৰ হ'ব। খাচী নেতা বেভাবেও নিকলচ বন্ধে এনে চিন্তাধাৰাৰ বিৰোধীতা কৰিছিল। তেওঁৰ বক্তব্য আছিল যে চাইমন কমিচনে দিব খোজা প্ৰাদেশিক স্বায়ত্তশাসন আৰু প্ৰশাসনিক কৰ্মতাৰ ভাগ ভৈয়ামৰ লগতে পাহাৰ অঞ্চলৰ বাইজেও লমানে পাৰ লাগে আৰু সেয়ে এই সকলো এলেকা অসমৰ লগতে লাগেৰে খাই থাকিব লাগে।

চাইমন কমিচনে দিয়া বিপৰ্কত পূৰ্বৰ ব্যৱহাৰটোৰ কিছু বিশেষ সালসলনি নকৰিলে। এই বিপৰ্কৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি ১৯০৬ চনত জাৰী কৰা এখন ৰাজকীয় অধ্যাদেশৰ জৰিয়তে **EXCLUDED, PARTIALLY EXCLUDED** এলেকাসমূহ আৰু ইনাবলাইন ব্যৱহাৰ বাহাল ৰখা হ'ল। অসমৰ যিকিৰ পাহাৰ (বৰ্তমানৰ কাৰ্বি আংলং) উত্তৰ কাছাৰ। খাচী-জয়ন্তীয়া পাহাৰ আৰু গাৰোপাহাৰ এলেকা **Partially excluded** এলেকাৰ ক্ষতিবৃত্ত পৰিল। এইবোৰ এলেকাবোৰা অসম বিধানসভাৰ বাবে প্ৰতিনিধি থকাৰ ব্যৱহাৰ থাকিল। কিন্তু, প্ৰাদেশিক বিধানসভাই প্ৰণয়ন কৰা যিকোনো আইন ৰাজ্যপালৰ বিশেষ অনুমোদন লাগে নহ'লে ইয়াত বলৱৎ হ'ব পাৰিব। স্বত্বাধীনতাৰ ইয়াত প্ৰত্যেক নিয়ন্ত্ৰণ নাথাকিব। গৰ্ভৱৰ প্ৰতিনিধিৰ ওপৰত স্ত্ৰান্ত থাকিল প্ৰশাসন। ইনাবলাইনৰ ব্যৱহাৰ থকা **Excluded** এলেকাবোৰৰ ওপৰত প্ৰাদেশিক চৰকাৰৰ কোনো ধৰণৰ কৰ্তৃত্বই নাথাকিল।

১৯১৭ চনত ভাৰতবৰ্ষৰ স্বাধীনতাৰ বিলডো এইবোৰ ব্যৱহাৰ বাহাল থাকিল। ভাৰতৰ সংবিধান প্ৰণয়নৰ সময়ত এই এলেকাৰ বাইজৰ স্ত্ৰান্তৰে শাসন ব্যৱহাৰ যুক্ত কৰিবৰ বাবে সাংবিধানিক সভাক (**Constituent Assembly**) লগত কৰিলে, সভ্যসকলোৰ সকলো দৃষ্টি পৰীক্ষা কৰি পৰামৰ্শ দিবলৈ, সোণীনাথ বৰদলৈৰ অধীনত 'বৰদলৈ কমিটি' গঠন কৰি দিয়া হয়। বৰদলৈ কমিটিয়ে অসমৰ পাহাৰ অঞ্চলৰ বিভিন্ন জনজাতীয় নেতাৰ স্ত্ৰান্তৰ লৈ অসমৰ জনজাতীয় এলেকাবোৰ স্বায়ত্তশাসনৰ বিধিবিধানৰ চূড়ান্ত কৰে। আগৰ **Partially excluded** এলেকাবোৰৰ সন্দৰ্ভত বৰদলৈ কমিটিয়ে জিলাভিত্তিক বৰ্ত্ত অনুচ্ছেদৰ স্বায়ত্ত-শাসন ব্যৱহাৰ পুৰণোদ্ধাৰ কৰে।

সাংবিধানিক সভাত বৰদলৈ কমিটিৰ প্ৰতিবেদনৰ ওপৰত হোৱা বিতৰ্কত

অসমৰ প্ৰতিনিধি বোহিনীকুমাৰ চৌধুৰীয়ে এই প্ৰস্তাৱসমূহৰ তীব্ৰ বিৰোধিতা কৰিছিল। তেওঁ কৈছিল যে 'আমি অসমৰ জনজাতিসকলক সামৰি হুমুৱাই ল'ব (Assimilate কৰিব—একীভূতন কৰিব) বিচাৰো। তেওঁলোকক যেনেগ কৰি ৰাখিলে তেওঁলোকে ভিন্নত বা বাৰ্মাৰ লগতহে যোগ দিব, ভাবভাৱ লগত কেতিয়াও নদিয়ে।' খাচী নেতা বেভাবেও নিকলাচ ৰয়েণ্ড বৰদলৈৰ প্ৰস্তাৱৰ বিৰোধিতা কৰিছিল, কিন্তু, তেওঁৰ বিৰোধিতাৰ দৃষ্টিভঙ্গী আৰু কাৰণ সম্পূৰ্ণ ভুল আছিল। তেওঁ আশংকা কৰিছিল যে ব্ৰহ্মীয়া ব্যৱস্থাপনৰ ব্যৱহাৰৰে জনজাতিসকলৰ স্বাধীন বিকাশৰ বাবে পৰ্যাপ্ত নহয়। এইবোৰে জনজাতিসকলক বিশেষ উপকাৰ নকৰিব, বৰঞ্চ এইবোৰে জনজাতিসকলক অসম ভৈয়াৰৰ সমাজত পৃথক কৰি ৰখাতহে সহায় কৰিব।

বোহিনী কুমাৰ চৌধুৰীৰ জনজাতিসকলক এচিমিলেট কৰি পোহোৱাৰ ধাৰণাৰ স্বাক্ষৰত কিছু ভৱিষ্যৎ বিষয় আৰু বিভাজনৰ বীজ নিহিত হৈ আছিল। এচিমিলেট কৰাৰ ধাৰণাৰ অৰ্থ হ'ল জনজাতিসকলৰ স্বকীয় অস্তিত্ব আৰু নিজস্ব সত্তাৰ অৱলুপ্তি ঘটাই অসমীয়াভাষী সমাজখনৰ স্বাক্ষৰ তেওঁলোকক নিশ্চিহ্ন কৰি গ্ৰাস কৰা। এটা সময়ত, সমাজ বিকাশৰ এটা পৰ্যায়ত, সামগ্ৰীক ৰূপক অৰ্থনীতিৰ অংশীদাৰ হৈ পৰাৰ জৰিয়তে এনে এচিমিলেচন আৰু একীভূতনৰ প্ৰক্ৰিয়াৰ জৰিয়তেই অসমীয়া সমাজখন গঢ়ি উঠিছিল। কিন্তু এই কামৰে এক বিশেষ ঐতিহাসিক পৰ্যায়তহে সম্বন্ধন হৈছিল; আজি একবিংশ শতিকাত, শিকা-দীকাৰ প্ৰসাৰ আৰু বহুবিধশ্ৰেণীৰ উত্থানৰ পাছত, এনে নিচৰ্ত্ত এচিমিলেচনৰ জৰিয়তে জনজাতীয়সকল বৃহৎ অসমীয়া সমাজখনত বিলীন হৈ যোৱাটো যে ঐতিহাসিকভাৱেই সম্ভৱ নহয়, সেইটো অসমৰ প্ৰতিজন অসমীয়াই আজি ভালদৰে বুজি উঠা প্ৰয়োজন। পৰিতাপৰ কথা যে আজিও অসমৰ সাধাৰণ মানুহৰ কথা বাদেই, সমাজবিজ্ঞান চৰ্চা কৰা বুলি দাবী কৰা বহুতো বুদ্ধিজীৱিৰ মনত এনে ভ্ৰান্ত চিন্তাৰ বীজ নৰুকা নহয়। যি সময়ত পাহাৰৰ নেতাসকলে সমানতাৰ ভিত্তিত মিলন (Integration) বিচাৰিছিল, সেইসময়ত অসমৰ কংগ্ৰেছৰ আৰু বাহিৰৰো বহু স্বাধীন অসমীয়া নেতাই জনজাতিসকলক নিশ্চিহ্ন কৰি সামৰি পোহোৱা চিন্তা পোষণ কৰিছিল। কিন্তু, তেওঁলোকে পাহৰি গৈছিল যে অসমৰ অতীতত এচিমিলেচন হোৱাৰ কবে সেই সময়লৈ এচিমিলেচন হোৱাৰ বাট নাইকীয়া হৈ গৈছিল। জনজাতিসকলক

অসমীয়া সমাজৰ মাজত বিলুপ্ত কবি গায়ৰী লোহাৰ প্ৰৱণতা অসমীয়া জাতিপ্ৰেম-পৰা নাহে, আছে অসমৰ সমাজ আৰু ইতিহাস সম্পৰ্কে পুৰোজনক অজ্ঞতা আৰু মূৰ্খাৰীৰ পৰাহে। এনেধৰণৰ মনোভাৱেই অসমখন বাবে বাবে বিভক্ত হোৱাত ইন্ধন যোগাই আহিছে।

সাংবিধানিক সত্তাত হোৱা এই স্বায়ত্তশাসনৰ বিতৰ্কত অসমৰ পাহাৰৰ জনজাতীয় এলেকামুহূৰক দিব খোজা স্বায়ত্তশাসনৰ সুবিধাৰ যথেষ্ট বিবোধীতা হৈছিল যদিও ভাৰতীয় সংবিধানৰ অন্ততম জনক ৬^০ আবেদকাৰে, বৰদলৈ কমিটিৰ প্ৰস্তাৱসমূহ সমৰ্থন কৰে। তেখেতে যুক্তি দিয়ে যে স্বায়ত্তশাসনৰ যথোচিত সুবিধা নিদিলে অসমৰ জনজাতিসকলৰ অৱস্থাও আমেৰিকা মহাদেশৰ বেণ্ড ইণ্ডিয়ানসকলৰ দৰে হবগৈ আৰু সেয়ে তেওঁলোকক বহুখিনি ৰক্ষণাবেক্ষণ দিয়াটো প্ৰয়োজন। ইয়াৰ ফলতেই সাংবিধানিক সত্তাই ভাৰতৰ সংবিধান প্ৰণয়ন কৰোঁতে অসমৰ যি কেইখন পাহাৰী জিলা Partially excluded areaত পৰিছিল সেইকেইখনৰ বাবে সংবিধানৰ বৰ্ষ অৱচ্ছেদনৰ অধীনত জিলা পৰিষদ গঠনৰ জৰিয়তে স্বায়ত্তশাসনৰ সা-সুবিধা বাখিলে। আবেদকাৰৰ পৰামৰ্শ মতে এই ব্যৱস্থাও যদি সময়ত যথেষ্ট বুলি বিবেচিত নহয় তেনেহলে এই এলেকাৰোৰক অসমৰ ভিতৰতে একোখন স্বায়ত্তশাসিত প্ৰদেশলৈ স্থানান্তৰিত কৰি অধিক স্বায়ত্তশাসন দিয়াৰ ব্যৱস্থাও সংবিধানৰ ২৪৪ (ক) অৱচ্ছেদনৰ অধীনত কথা হ'ল। এই সুবিধা লৈয়েই মেঘালয় ৰাজ্য গঠনৰ সময়ত প্ৰথমে অসমৰ ভিতৰতে স্বায়ত্তশাসিত ৰাজ্য হিচাবে গঠন কৰা হৈছিল। অতি কম সময়ৰ ভিতৰতেই মেঘালয়ক কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে পূৰ্ণাঙ্গ ৰাজ্যলৈ পৰিণত কৰিলে। বৰ্তমান অসমৰ কামৰূপ আৰু উত্তৰ কাছাৰ জিলাতো সংবিধানৰ এই ২৪৪ (ক) অৱচ্ছেদনৰ ব্যৱহাৰ অধীনত স্বায়ত্তশাসিত ৰাজ্য গঠনৰ বাবে আন্দোলন আৰম্ভ হৈছে।

এই অৱচ্ছেদন স্মৃতিভাৱে লেখি কোৱা আছে যে, "Notwithstanding anything in this constitution, parliament may, by law, form within the state of Assam an autonomous state comprising all or any of the tribal areas specified in Part I of the table appended to paragraph 20 of sixth schedule and create therefore (A) a body, whether elected or partly nominated-

and partly elected, to function as legislature for the autonomous state or (B) a council of ministers or both, with such constitution powers and functions in each case as may be specified in the law."

এই বাস্তৱ্য অধীনত অসমৰ খাচী-জৰঙীয়া আৰু গাৰোপাহাৰ জিলাক লৈ বেৰালুয়া ৰাজ্য গঠন কৰাৰ পাছত বাকী থাকে কাৰ্বি আংল আৰু উত্তৰ কাছাৰ (আগৰ সংযুক্ত মিকিৰপাহাৰ আৰু উত্তৰ কাছাৰ জিলা) জিলা। এতিয়া সমগ্ৰ ভাৰতৰ ভিতৰতে সংবিধানৰ এই ২৪৪ (ক) অৱচ্ছেদৰ বিধি বাস্তৱ্য অসমৰ এই দুখন জিলাৰ ক্ষেত্ৰতে প্ৰযোজ্য। আৰু, অসমৰ এই জিলা দুখনৰ অধিবাসীসকলে আজি অসমৰ ভিতৰত এই বাস্তৱ্য অধীনত অধিক ব্যস্ত শালন বিচাৰিছে।

নাগালেণ্ড আৰু মিজোৰাম :

আত্মনিয়ন্ত্ৰণৰ সংগ্ৰামৰ আন এটা দিশ

নাগা আৰু মিজোমকলৰ সমস্যাটো একেই আত্মনিয়ন্ত্ৰণৰ সমস্যা হলেও অসমৰ বাকীকেইখন পাহাৰীয়া জিলাবলগা ঐতিহাসিকভাৱে এই দুটা অঞ্চলৰ সমস্যাৰ কিছু পাৰ্থক্যও নথকা নহয়। আগতেই কৈ অহা হৈছে যে নাগাপাহাৰ এলেকাৰ বৃটিছে EXCLUDED AREA কৰি অসমৰপৰা বিচ্ছিন্ন কৰি ৰাখিছিল। বৃটিছ অহাৰ আগলৈকে অসমৰ আহোম ৰাজ্যৰ সৰ্বত্ৰ নাগসকলৰ এক স্থিতিৰ সম্পৰ্ক গঢ়ি উঠিছিল। আহোম ৰাজ্য প্ৰতিষ্ঠাৰ সময়ত প্ৰথম ৪০১৫০ বছৰমান আহোম-নাগাৰ যুঁজৰাপৰ লাগি আছিল যদিও পাছলৈ দুই-এক বিকল ব্যতিক্ৰমৰ বাহিৰে নাগাপাহাৰ আৰু অসমৰ ভৈয়ামৰ ৰাজত সামাজিক আদান-প্ৰদান, দৰৱৰ, ব্যৱসায়-বাণিজ্য আৰু বুজাবুজিৰ এক সম্প্ৰীতিমূলক নক্স গঢ়ি উঠিছিল। এই নক্স ইমানদেই গঢ় আৰু ব্যাপক আছিল যে নাগাসকলৰ বিভিন্ন জনজাতীয় কৈদৰ ৰাজত আদান-প্ৰদানৰ বাবে অস্বীয়া ভাষাই কোম্বহুৰ বন্ধাকামী ভাষা হৈ পৰিছিল। নাগাপাহাৰত অস্বীয়া ভাষাৰ জন পৰিৱৰ্তন হৈ 'নাগাৰীজ' নামৰ এক স্বকীয়া জন

হ'লগৈ। আজিও বিভিন্ন নাগা কৈদা আৰু ভৈয়ামৰ লগত এই ভাষাই সম্বন্ধ বন্ধা কৰি আহিছে। কিন্তু, বৃটিছ আহি সোমোৱাৰ লগে লগে এই প্ৰীতিৰ সম্পৰ্কত বাধা পৰিল। তাৰ পিছত বৃটিছে নাগা পাহাৰক Excluded এলেকা ঘোষণা কৰি ইনাৰলাইন ব্যৱস্থা প্ৰৱৰ্তন কৰাৰ পাছত নাগাপাহাৰ অসমৰপৰা সকলো ফালৰপৰাই বিছিন্ন হৈ পৰিল। বৃটিছ যুগত, মিছনেৰীসকলৰ চেষ্টাত হোৱা শিক্ষা প্ৰসাৰৰ ফলত বিভিন্ন নাগাপাহাৰত যিচাম নতুন শিক্ষিত যুৱক ওলাই আহিল, তেওঁলোকৰ মনত ভৈয়ামৰ বাইজৰ লগত থকা ঐতিহ্যমণ্ডিত প্ৰীতিৰ সম্পৰ্কৰ কোনো অৱশেষেই থকাতো সন্দেহ নাছিল। পশ্চিমীয়া শিক্ষাৰ আলোকেৰে আলোকিত, মূলতে খৃষ্টধৰ্মাৱলম্বী নতুন নাগা যুৱকসকলে হিন্দুপ্ৰধান অসমৰ ভৈয়াম আৰু প্ৰাচীন ঐতিহ্যৰ শিপাফালৰ প্ৰতি উদাসীন হোৱাটোৱেই স্বাভাৱিক। ইতিমধ্যে তেওঁলোকে চুবুৰীয়াবটো বাদেই নিজৰে প্ৰাচীন পৰম্পৰাৰ শিপাফাল হেৰুৱাই পেলাইছে।

আনহাতে অসম প্ৰদেশৰ অধীনতেই, স্বাধীনতাৰ পিছতো এক বিশেষ বিছিন্ন এলেকা হিচাবে তেওঁলোকক সাঙুৰি ৰখা হ'ল। অসম মন্ত্ৰীসভাৰ বিশেষ ক্ষমতা আৰু নিয়ন্ত্ৰণ এইবোৰ এলেকাত নাথাকিল, কিন্তু, ৰাজ্যপালৰ অধীনতই অসমৰ লগতে তেওঁলোক থাকি গ'ল। এই এলেকাবোৰত কিবা এটা কৰিবলৈ অসম চৰকাৰ ক্ষমতাহীন, আনহাতে এই এলেকাবোৰৰ চৰকাৰ বুলিবলৈ ৰাজ্য চৰকাৰখনেই। এনে এক জাবজ পৰিস্থিতিত, স্বাধীনতাৰ পিছতো, অলমত পাহাৰীয়া নাগা আৰু মিছনেৰীসকলৰ লগত ভৈয়ামৰ নতুন সম্পৰ্কৰ বাট মুকলি হোৱাতকৈ অবিৰাল আৰু অনৈক্যৰ বাট মুকলি হোৱাতহে সূচল হ'ল।

নাগা জাতীয় আন্দোলনৰ নেতা আন্ধাৰী জাপ' কিজোৱে ভাৰত স্বাধীন হোৱাৰ আগেয়ে কৈছিল, “নাগাসকল ঋগ্বেদীয় প্ৰজাতিৰ লোক আৰু মনত পৰাৰ দিনৰেপৰাই নাগাসকলৰ বাৱলটো প্ৰজন্মই তেওঁলোকৰ নিজৰ সকল আৰু সম্পূৰ্ণ স্বাধীন জীৱনধাৰাৰ স্বাজেৰে লগৰে বসবাস কৰি আহিছে। নাগাসকলে নিজৰ ডাঙৰ ডাঙৰ পৰিয়ালবোৰৰ সহযোগিতাত গঢ়ি উঠা এখন সমাজত বাস কৰে আৰু এই সমাজখন পৃথিৱীৰ যিকোনো দেশৰ জনসমাজৰ ল'ৰানেই পুৰণা আৰু গণতান্ত্ৰিক ভিত্তিত গঢ়ি উঠা এখন বাস্তৱ সমাজ। ঐতিহাসিকভাৱেই নাগাভূমিৰ ভাৰতৰ লগত কোনো সম্পৰ্ক নাই আৰু নাগাভূমিৰ দিটো অংশ বৃটিছৰ অধীন হৈছিল, সেই অংশটোকো ল'ৱা বৃটিছ ভাৰতৰ বাকী অংশৰপৰা

স্বকীয়াকৈ বখা হৈছিল।” কিছোৰ বন্ধু, নাগাসকলৰ অন্ততম নেতা চাখবেই মহাত্মা গান্ধীলৈ দিয়া এখন চিঠিত লেখিছিল যে, “বুঢ়িছ অহাৰ আগতে নাগাসকল স্বাধীন আছিল। ১৮২১ চনত বুঢ়িছে নাগাসকলক প্ৰথম আক্ৰমণ কৰে। স্বৰ্গীৰ্ঘ ৩০ বছৰৰ বেছিকাল নাগাসকলে বুঢ়িছৰ লগত যুঁজ কৰে আৰু ১৮৭২ চনত পৰাস্ত হয়। বুঢ়িছৰ প্ৰজা হৈ পৰা নাগাসকলে ১৯২২ চনত চাইয়ন কমিচন যেতিয়া কহিমালৈ আহে; তেতিয়াই প্ৰথমবাৰৰ বাবে স্বাধীনতাৰ দাবী জনায়। ১৯৪৫ চনত বুঢ়িছে ভাৰত এৰাৰ আগতে নাগাসকলে এই দাবী পুনৰ উত্থাপন কৰে। যদিও নাগাসকলক জিলা পৰায়ৰ স্বায়ত্তশাসনৰ সুবিধা আগবঢ়োৱা হৈছিল তাক তেওঁলোকে প্ৰত্যাখ্যান কৰে। নাগাসকলৰ স্বাধীনতাৰ দাবী সমগ্ৰ নাগা ৰাইজৰ দাবী....।”

এই কথাখিনি উদ্ধৃত কৰা হ’ল বুঢ়িছৰ excluded area-ৰ নীতিৰ পৰিণতি দেখুৱাবলৈ। বুঢ়িছ প্ৰশাসনৰ কালছোৱাত নাগাসকলৰ মাজত এই নীতিৰ বাবেই কোনোদিনেই এক ভাৰতীয় মনোভাৱে গা কৰি উঠিল। ফলত স্বাধীনতাৰ পিছত নাগাসকলে অসমৰ লগতহে নালাগে ভাৰতৰ লগতে থকাৰ কোনো যথাৰ্থতা দেখা পোৱা নাছিল। নাগাপাহাৰ এলেকা নামত অসমৰ অন্তৰ্ভুক্ত হৈ থকাৰ সময়ত, ক্ষমতাচীন অসম ৰাজ্য চৰকাৰে নাগা সমস্যাৰ বিশেষ হস্তক্ষেপ কৰিব পৰাৰ অৱস্থাত নাছিল, কিন্তু, অসম ৰাজ্য চৰকাৰৰ নেতাসকলে নাগা ৰাইজৰ আৰু নেতাসকলৰ লগত সম্পৰ্ক স্থাপন কৰাৰ একো চেষ্টাও নকৰিলে। বৰঞ্চ এহাতে ভাৰতৰ কেন্দ্ৰীয় শাসকসকলৰ সন্মুখে হুৰ মিলাই নাগাসকলক দেশত্ৰোহী আখ্যা দি আৰু আনহাতে নিজৰ প্ৰশাসনিক অক্ষমতাৰ কলত নাগাসকলৰ লগতে বাকী পাহাৰীয়া জনজাতিসকলৰ মনতো অবিৰাসৰ জন্ম দিয়াতহে সক্ষম হ’ল।

মিজোৰামৰ ক্ষেত্ৰতেই অসম চৰকাৰৰ ভূমিকা পৰীক্ষা কৰি চালে এই কথা স্পষ্ট হৈ পৰে।

১৯৪৭ চনত ভাৰতৰ স্বাধীনতাৰ সময়ত মিজোৰামলৈ নেতৃত্বকাৰী সংগঠন মিজো ইউনিয়নে মিজোৰামৰ (তেতিয়াৰ সুচাই পাহাৰ) ভাৰতৰ লগত অন্তৰ্ভুক্তিৰ বাবে সৰ্বসন্মতভাৱে আহবেদন জনাইছিল আৰু অসম ৰাজ্যৰ ভিতৰতে জিলা পৰিষ্কাৰ ক্ষমতা লৈয়েই মিজোৰামলৈ মহাজন সন্মতি আৰু উন্নতিৰ বাবে আগ্ৰহ প্ৰকাশ কৰিছিল। মন কৰিবলগীয়া যে অসমৰ তৈয়াৰৰ দু-বছৰৰ লগত

মিজো জনজাতিসকলৰে সম্পৰ্ক আটাইতকৈ কম আছিল। কিন্তু, অসমৰ ৰাজ্যিক চৰকাৰে মিজো নেতাসকলক জিলাখনৰ উন্নয়নৰ কাম-কাজ কৰাত কোনো বিশেষ সা-সুবিধাতো নিমিলেই বৰঞ্চ তেওঁলোকৰ আচাৰ-ব্যৱহাৰে মিজোসকলৰ মনত ৰাজ্য চৰকাৰে মিজোসকলক অভ্যস্ত অৱহেলাৰ চকুৰেহে চায় বুলি এক বন্ধমূল ধাৰণাৰ জন্ম দিলে। পৰিস্থিতিৰ আটাইতকৈ অৱনতি ঘটিল ১৯৫৮ চনত। সেইবছৰ মিজোৰামত হঠাৎ প্ৰচণ্ড আকাল হ'ল। পাহাৰৰ বাহুবোৰ হঠাৎ ফুলিল আৰু বাহৰ ফুল খাই এন্দুবোৰৰ অস্বাভাৱিক হাৰত বংশবৃদ্ধি ঘটিল। হাজাৰে হাজাৰে এন্দুৰে পথাৰৰ সকলো খাদ্য নষ্ট কৰি জিলাখনত কম সময়ৰ ভিতৰতেই ভয়ংকৰ খাদ্য অনাটন আৰু আকালৰ সৃষ্টি কৰিলে। মিজোৰামত এইটো আচছৰা ঘটনা নহয়, প্ৰতি ৫০ বছৰৰ মূৰে মূৰে এনেদৰে বাহু ফুলি যাবি যায় আৰু বাহৰ ফুল খাই এন্দুৰৰ বংশ বৃদ্ধি হয় আৰু শস্ত্ৰ নষ্ট কৰে। ইয়াক মিজোসকলে 'ম্বাওঁতায়' বুলি কয়। এই সময়ৰ জিলা পৰিষদৰ বাৰখাৰ অহুৰোধ সংঘেও বিয়লা প্ৰসাধ চলিহাৰ ৰাজ্যচৰকাৰে মিজোৰামৰ আকাল দূৰ কৰিবৰ বাবে খাদ্যশস্ত্ৰ পঠোৱাৰ কোনো খবৰকীয়া ব্যৱস্থা গ্ৰহণ নকৰিলে। অসম চৰকাৰৰ এই অকৰ্মণ্যতা আৰু উদাসীনতাই মিজোসকলৰ মাজত এই ধাৰণা বন্ধমূল কৰি তুলিলে অসম ৰাজ্যচৰকাৰে জনজাতীয় পাহাৰ অঞ্চলৰ দুখদুৰ্দশা আৰু উন্নয়নৰ বাবে একেবাৰেই আগ্ৰহী নহয়, বৰঞ্চ জনজাতীয়সকলৰ প্ৰতি অসমীয়া ৰাজ্য চৰকাৰৰ অৱহেলাৰ মনোভাবহে স্পষ্ট। এই আকালৰ যোকাবিলা কৰিবলৈ গঠিত মিজো নেচনেল ফেয়াইন ক্লষ্টড আইজালৰ জিলা পৰিষদৰ লালডেকা নামৰ কেবাৰী এজনৰ যোগদান আৰু তাৰ পাছৰ সংঘৰ্ষ কাহিনী আজি ইতিহাস হৈ পৰিছে। সেইসময়ৰ চিলঙত বহি থকা চলিহাৰ 'অসমীয়া চৰকাৰে' যদি মিজোসকলৰ অনাটনৰ সময়ত খাদ্যশস্ত্ৰ পঠিয়াই সাহায্যৰ হাত আগবঢ়ালেহেঁতেন, কোনে কব পাৰে, মিজোৰাম হয়তো এতিয়াও অসমৰ লগতে থাকিলহেঁতেন।

নাগালেণ্ড আৰু মিজোৰামৰ প্ৰশংগ হুটা এই প্ৰৱন্ধৰ পৰিলব্ধ উপাশন কৰাৰ উদ্দেশ্য হুটা। প্ৰথমে অসমৰ এই EXCLUDED এলেকা হুটা অসম-পৰা বিচ্ছিন্ন হৈ যোৱাৰ ঐতিহাসিক প্ৰেক্ষাপটৰ আভাৱ দিয়া। আৰু, বিতীয়াতে, এই পাহাৰৰ জনজাতিসকলে নিজে আগবাঢ়ি অহা সংঘেও, তেওঁলোকক বিখালত লৈ, অসমৰ মাজতে ব্যৱস্থাপালনৰ সা-সুবিধা দি, সন্মানে জীয়াই

থকাৰ ব্যৱস্থা, সুবিধা পায়ো গঢ়ি তোলাৰ ক্ষেত্ৰত অসমীয়া নেতাসকলৰ অজ্ঞতা, প্ৰশাসনিক অকৰ্মণ্যতা, বাস্তৱনৈতিক অপবিশুদ্ধতা আৰু বিফলতাৰ আভাৱ হিচাপে। পৰিতাপৰ কথা যে নাগাপাহাৰ আৰু বিশেষকৈ মিজোৰামত হোৱা এই ভুল তাতেই শেষ নহ'ল। প্ৰায় একেধৰণৰ ঘটনাৰ পুনৰাবৃত্তি মেঘালয়ৰ ক্ষেত্ৰতো হ'ল আৰু আজি কাৰবিআংলংৰ ক্ষেত্ৰতো একেখন নাটকৰ পুনৰাবৃত্তিৰ আৰম্ভ হোৱা নাইনে।

অসমৰপৰা জনজাতীয় সকল আঁতৰি যাব খোজা বুলি ডেঙলোকে বিছিন্নতাবাদী আদি আখ্যা দি জগৰীয়া কৰাৰ আগতে আমি নিজকে প্ৰশ্ন কৰি চাইছোনে যে অসমৰ মাজত জনজাতীয় লোকসকলক সন্মানো জীয়াই থাকিবৰ পৰিবেশ আমি অসমীয়া বাইজে, অসমীয়া নেতা আৰু বুদ্ধিজীৱিসকলে কৰি দিব পাৰিছোনে? এই প্ৰশ্নটো বোধকৰো আমি সকলোৰে নিজকে ক'বাতো ভাল হ'ব।

কাৰবি আংলং আৰু উত্তৰ কাছাৰ প্ৰসঙ্গ

ভাৰত স্বাধীন হোৱাৰ আগতেই কাৰবি আংলঙত আধুনিক অৰ্থত বাস্তৱনৈতিক সংগঠন আৰম্ভ হয়। তেতিয়া বিকিব পাছাৰ বুলি জনাজাত এই পাহাৰীয়া এলেকা দুভাগ হৈ নগাওঁ আৰু শিৱসাগৰ জিলাৰ লগত লাগেৰ বাই আছিল। ১৯৪৭ চনৰ মাৰ্চ মাহত, ভাৰত স্বাধীন হোৱাৰ আগতেই, হাৰাইপুৰত খৰকি ইংতিক সত্ৰাপতি আৰু চেয়চন সিং ইংতিক সম্পাদক হিচাবে লৈ কাৰবিসকলৰ প্ৰথমটো জাতীয় বাস্তৱনৈতিক সংগঠন কাৰবি-আ-দুবাবৰ জন্ম হয়। বৰফলৈ কলিঙি আগত কাৰবি জাতিৰ হৈ কাৰবি-আ-দুবাবৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ চাবসি টেকা, চম্ৰাং টেকা, চম্ৰাং ডেকা, বাকেল ডেকা আৰু কলং ডেকাও লাক্ষ্য দিয়ে। প্ৰথমবাৰৰ বাবে ডেঙলোকে কাৰবিসকলৰ বাবে জিলাপৰ্যায়ৰ স্বায়ত্তশাসনৰ দাবী তোলে। কাৰবি নেতাসকলে কাৰবি-আ-দুবাবৰ নেতৃত্বত সেই স্বাধীনতাৰ প্ৰাক্তকালতে স্টাৰ্ট আৰু স্বাৰ্থহীনভাৱে অসমীয়া বাইজৰ সহযোগী-সহযোগী হৈ অসমৰ বাইজৰ লগত থাকি, অসমৰ স্বাধীনতা কাৰবি বাইজৰ স্বকীয়তা বন্ধা কৰিব পৰাৰ ব্যৱস্থা ৰক্ষা এখন জিলা গঠনৰ জৰিয়তে স্বায়ত্তশাসনৰ সুবিধা বিচাৰিছিল। স্বাধীনতাৰ সেই নোকনোকালিতে কাৰবি নেতাসকলে অসম আৰু অসমীয়াৰ লগত অভিন্নভাৱে

ধাক্কিব ইচ্ছা প্রকাশ কৰি সমূহ অসমীয়া বাইজ আৰু নেতাসকলৰ ওপৰত যি গভীৰ বিশ্বাস আৰু আস্থা প্ৰকাশ কৰিছিল, তাৰ মৰ্যাদা আজি আমি বাখিব পাৰিছোনে ? আজিৰ কাৰবি আংলঙৰ সমস্তা বিচাৰ কৰোতে আমি এই কথা সদায় মনত বখাটো প্ৰয়োজন ।

কাৰবি নেতাসকলে বৰদলৈ কমিটিক দিয়া প্ৰতিবেদনত কিছুমান প্ৰস্তাৱ তুলি ধৰিছিল । নগাঁও আৰু শিৱসাগৰ জিলাৰ লগত সংযুক্ত কৰি বখা মিকিব পাহাৰৰ এলেকাখিনি লৈ ৪১৭৪ বৰ্গমাইলৰ এক সুকীয়া জিলা গঠন কৰিব লাগে আৰু সীমা নিৰ্দ্ধাৰণৰ বাবে এখন কমিটি তৎকালে গঠন কৰিব লাগিব । ভূমিৰ বৰ্ণণাবেৰ্ণণ, শিক্ষা আৰু সামাজিক নীতি নিয়মৰ সুৰক্ষাৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগিব । যোগা কাৰবি যুৱকক চাকৰি দিব লাগিব । অসমৰ ভিতৰত জিলাখনৰ স্বায়ত্ত শাসনৰ সুবিধা দিব লাগিব । ৫০ হেক্টৰৰ জন জনসংখ্যাৰ ভিতৰৰপৰা এজনকৈ অসম বিধানসভাৰ সদস্য ধাক্কিব লাগিব । ৰাজ্য মন্ত্ৰীসভাত জনজাতীয় কল্যাণ বিভাগটো জনজাতীয় লোকৰ হাতত দিব লাগিব ইত্যাদি ।

গোপীনাথ বৰদলৈয়ে নীতিগতভাৱে এই প্ৰতিবেদন মানি লয় আৰু সংবিধান সভাৰ ওচৰত কাৰবি আংলং আৰু উত্তৰ কাছাৰৰ বাবে সংবিধানৰ প্ৰস্তাৱিত বৰ্ষ অল্পক্ষেত্ৰৰ অধীনত জিলাপৰ্যায়ৰ স্বায়ত্তশাসনৰ সুবিধা দিয়াৰ চূপাবীচ কৰে । ইয়াৰ পিছতে সংযুক্ত মিকিব পাহাৰ আৰু উত্তৰ কাছাৰ জিলাৰ জন্ম হয় । তেতিয়াৰপৰা কাৰবি আংলং আৰু উত্তৰ কাছাৰ জিলাৰ জনজাতীয়সকলে অসমৰ ভিতৰতে থাকি স্বায়ত্তশাসনৰ সা-সুবিধা ভোগ কৰি আহিছে । তথাপিও যোৱা দশকটোত কাৰবি আংলংৰপৰা কেবাবাৰো অধিক স্বায়ত্তশাসনৰ সা-সুবিধাৰ বাবে দাবী উঠিছে । বিভিন্ন সময়ত সুকীয়া ৰাজ্য, কেন্দ্ৰীয় শাসিত ৰাজ্য আৰু সম্প্ৰতি অসমৰ ভিতৰতে সংবিধানৰ ২৪৪ (ক) ধাৰাৰ অধীনত স্বায়ত্তশাসিত ৰাজ্য গঠনৰ বাবে আন্দোলন আৰম্ভ হৈছে (সংবিধানৰ এই অল্পক্ষেত্ৰৰ ঐতিহাসিক প্ৰেক্ষাপট আৰু ব্যৱস্থাসমূহৰ বিষয়ে আগতে উল্লেখিয়াই অহা হৈছেই) । উত্তৰ কাছাৰ জিলাতো এই আন্দোলনৰ চৌ পৈ পাইছেগৈ আৰু ইয়াৰ সম্বন্ধত একাধিক লগঠনো গঠি উঠিছে ।

জিলাপৰিষদৰ স্বায়ত্তশাসনভকৈ অধিক কমতা বিচৰাৰ কাৰণবোৰ ক'ত সেইবখা বিচাৰ কৰি চোৱাতো প্ৰয়োজন আছে । আন্দোলনকাৰীসকলৰ দাবীবোৰ বিচাৰ কৰি চোৱাৰ সময়ত অৱশ্যে আনকেইটামান দিশো উল্লেখ কৰাটো অপ্ৰাণলভিক নহ'ব ।

কাৰবি আংলঙৰ বাজনীতিত আত্মপ্ৰকাশ কৰা প্ৰতিটো নতুন সংগঠন আৰু নেতাই সদায়েই এই সুকীয়া ৰাজ্যৰ দাবীটোৰ সহায় লৈয়েই ৰাইজৰ মাজত নিজৰ পৰিচিতি আৰু প্ৰভাৱ সৃষ্টি কৰিবলৈ যত্ন কৰি আহিছে, অৰ্থাৎ এই দাবীটোৰ জৰিয়তে তেওঁলোকে সহজে ৰাজনৈতিক আত্মপ্ৰকাশ আৰু প্ৰতিষ্ঠাৰ বাট এটা পাইছে। গতিকে সাধাৰণ ৰাইজ আৰু বিশেষকৈ শিক্ষিত জনজাতীয় যুৱকসকলৰ মাজত দাবীটোৱে যে এক জনপ্ৰিয় আৰু আবেগিক স্থান অধিকাৰ কৰি আছে সেইকথা নিশ্চিত। অসমৰ আনকেইখন পাহাৰীয়া জিলাত ইতিমধ্যে জনজাতীয় ৰাজ্য স্থাপন হোৱাৰ ফলত এই দাবীৰ জনপ্ৰিয়তাও বাঢ়ি আহিছে।

এই কথা ঠিক যে বৰ্ষ অল্পছোৱৰ অধীনত কাৰবি আংলং আৰু উত্তৰ কাছাৰ জিলাৰ গঠন হোৱাৰ পাছৰ দুটা দশক জুৰি ৰাজ্য চৰকাৰে জিলাপৰিষদক নামমাত্ৰ কৰ্মতাহে দিছিল। ১০ৰ দশকৰ মাজভাগতহে ৰাজ্য-চৰকাৰে বহুখিনি কাৰ্যকাৰী কৰ্মতা জিলাপৰিষদৰ হাতত অৰ্পণ কৰে। মেঘালয় ৰাজ্য সৃষ্টিৰ সময়ত কাৰবি আংলং আৰু উত্তৰ কাছাৰৰ জনজাতীয় নেতাসকলে অসমৰ লগত থাকিবলৈ সিদ্ধান্ত লোৱাৰ পাছতে এই অধিক কৰ্মতাৰ হস্তান্তৰ হয়। এতিয়া পৰ্বতীয়া জনজাতীয় নেতাসকলে কৈছে যে কাৰবি জাতিৰ জাতীয় আকাজকা পূৰণ কৰিব পৰাকৈ এই কৰ্মতাখিনি যথেষ্ট নহয়, বিশেষকৈ জিলাখনৰ উন্নয়নৰ বাবে পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰা, বাজেট নিৰ্দ্ধাৰণ আৰু বিত্তীয় কৰ্মতা যিহেতু ৰাজ্যচৰকাৰৰ হাততে আছে, গতিকে জিলাপৰিষদে জনজাতীয়সকলৰ উন্নয়নৰ প্ৰকৃত কাম-কাজ হাতত লবলৈ সক্ষম নহয়। সেয়ে সংবিধানৰ ২৪৪ (ক) অল্পছোৱৰ জৰিয়তে স্বায়ত্তশাসিত ৰাজ্য গঠন কৰিলেহে পাহাৰী জনজাতিসকলে স্বায়ত্তশাসন আৰু আত্মনিয়ন্ত্ৰণৰ প্ৰকৃত অধিকাৰ পাবলৈ সক্ষম হ'ব বুলি তেওঁলোকে দাবী কৰে।

আজি এবছৰৰ আগতে কাৰবি আংলঙত এই দাবীপূৰণৰ বাবে গঢ়ি উঠা 'স্বায়ত্তশাসিত ৰাজ্য দাবী সমিতি' নামৰ সংগঠনে ভাৰতৰ প্ৰধানমন্ত্ৰীৰ ওচৰত দাখিল কৰা এখন শ্ৰাবকপত্ৰত এই দাবী সাব্যস্ত কৰাৰ পক্ষে যুক্তি দাঙি ধৰিছে। তেওঁলোকৰ মূল বক্তব্য পৰীক্ষা কৰি চালে দেখা যায় যে তেওঁলোকৰ মতে বৰ্ষ অল্পছোৱৰ অধীনৰ জিলাপৰিষদৰ কৰ্মতা পাহাৰী জনজাতিসকলৰ জাতীয় আকাজকা পূৰণৰ বাবে যথেষ্ট নহয় আৰু এই ব্যৱস্থাই তেওঁলোকক জৈৱায়ব সংধ্যাশিষ্ট জনগোষ্ঠীৰ (অসীয়াৰ) অৰ্থনৈতিক, সাৰ্বভৌমিক আৰু সাংস্কৃতিক আগ্ৰাসনৰ বিৰুদ্ধে বন্ধপাবেন্ধপ দিবলৈকে যথেষ্ট নহয়। শ্ৰাবকপত্ৰখনত তেওঁলোকে কিন্তু অসম

চৰকাৰ বা অসমীয়া মানুহে পাহাৰৰ জনজাতিসকলক অৰ্থনৈতিক, সামাজিক, সাংস্কৃতিক শোষণ কৰাৰ কোনো ধৰণৰ সাক্ষ্য প্ৰমাণ তুলি ধৰিব পৰা নাই। ৩০-৪০ দশকত অসমীয়া ভাষাক 'অসমীয়া' ৰাজ্য চৰকাৰে আঁপনি দিব খোজোতে পাহাৰী জনজাতিসকলে বিদ্ৰোহ কৰাৰ ফলত অসম 'ভাগ ভাগ হ'ল বুলি তেওঁলোকে ভোলা অভিযোগটোও সঁচা নহয়। ৰাজ্য ভাষা প্ৰচলন আইন বলবৎ আৰু ইংৰাজীভাষাকে অসমত শিক্ষাৰ মাধ্যম কৰি বখা নবখাৰ প্ৰশ্নটোৱে ৰাজ্যচৰকাৰ আৰু জনজাতিসকলৰ মাজত উত্তেজনা বৃদ্ধি হৈছিল। জনজাতিসকলৰ এই প্ৰশ্নত আন্দোলনো হৈছিল। বহুকেইজন জনজাতি নেতাই অসমবপৰা ইংৰাজী মাধ্যম উঠাই দিয়াৰ বিৰোধীতা কৰি কৈছিল যে ই তেওঁলোকৰ ওপৰত অসমীয়া ভাষা আঁপনি দিব খোজাৰ এটা কৌশল। কিন্তু ভাষাৰ আবেগঘন প্ৰশ্নটো তেতিয়া জনজাতি নেতাসকলে বাস্তৱ প্ৰয়োজন বা বৈজ্ঞানিক কাৰণতকৈ ৰাজনৈতিক অস্থি হিচাবেহে ব্যৱহাৰ কৰিছিল। ৰাজ্যচৰকাৰ আৰু ৰাজ্যিক শাসকদলৰ লগত ৰাজনৈতিক মোকাবিলাৰ ক্ষেত্ৰত বিতৰ্কৰ তাৎকালিক কাৰণ হিচাবে ভাষা সমস্যাটো দূৰ দাঁতি উঠা দেখা যায়। অৱশ্যে এই কথা আমি সঁচাৰ মনত ৰখাটো প্ৰয়োজন যে অসমৰ লক্ষ লক্ষ জনগোষ্ঠীবোৰে নিজৰ জাতীয় অস্তিত্ব ৰক্ষাৰ বাবে সচেতন হওঁতে অসমীয়া ভাষা গ্ৰহণ কৰিলে অসমীয়া সমাজত তেওঁলোক বিলুপ্ত হৈ যাবলৈ বুলি আশংকা কৰাটো সঁচা। অত্যন্ত পৰিতাপৰ কথা যে অসমৰ ৰাজনৈতিক আৰু সাংস্কৃতিক নেতা, বুদ্ধিজীৱিসকলে এনে ভুল ধাৰণা দূৰ কৰিব পৰাতো দূৰে কথা, সময়ৰ সময়ৰে অবিবেচক আৰু দায়িত্বজানহীন মন্তব্য আৰু কাৰণে অসমৰ পাহাৰ জৈৱমণ্ডলৰ জনজাতিসকলৰ মাজত এনে ধাৰণা শক্তিশালীহে কৰি তুলিছে। অসম সাহিত্য সভাবোৰ ভূমিকা এই ক্ষেত্ৰত মুঠেই হুহু আৰু উৎসাহজনক নহয়।

অসমৰ জনজাতিসকলৰ মনত জন্ম হোৱা সংশয় আৰু অবিশ্বাসৰ বাবে যে অসমৰ সংখ্যাগৰিষ্ঠ অসমীয়াভাষী নেতা আৰু বুদ্ধিজীৱিসকলৰ কাৰ-কাজ আৰু কথা-বতৰাই মূলতে দায়ী সেই বিষয়ে কোনো সন্দেহ নাই। অসমৰ ৰাজ্যিক চৰকাৰৰ নেতাসকলে জনজাতিসকলক দেখুৱাই অহা অৱহেলা আৰু অনাস্থাৰ বাবেই প্ৰথমবৰণৰাই অসমত জনজাতি অ-জনজাতিৰ বিতৰ্ক বাঢ়ি আহিছিল। জনজাতি-সকলৰ মিলকলে (পাহাৰীয়া জিলাকেইখনৰ) জিলা পৰ্যায়ত ব্যৱস্থাপালনৰ সাক্ষ্যবিধাও পাইছিল আৰু পাইছে তেওঁলোকেও অসমৰ নেতাসকলৰ কাৰ-কাজৰ ফলত অসমৰ লগত সঙ্গমানে কলহাস কৰি নিজৰ নিজৰ জাতিৰ উন্নতিৰ অৰ্থ

কাম কৰিব পৰাৰ সম্ভাৱনা নেদেখা হৈ আহিছিল আৰু আহিছে। ইংৰাজি ধৰি প্ৰভুত হোৱা এনে অবিশ্বাসৰ পৰিস্থিতিত ভাষা, লিপি, সংস্কৃতি আদিৰ ক্ষেত্ৰত থকা সমাধান কৰিব পৰা প্ৰস্তাবোৰেই আবেগিক বহু লাগি চিন্তাৱাদী বিভ্ৰমৰ ক্ষেত্ৰ হৈ পৰিছে। যিহেতু অসমৰ ৰাজনৈতিক নেতাসকলে অসমৰ খিলঞ্জীয়া জনগোষ্ঠী-বোৰৰ ভাষিক, সাংস্কৃতিক, অৰ্থ নৈতিক উন্নয়ন আৰু অস্তিত্বৰ বাবে প্ৰথমপৰ্য্যাই কোনোধৰণৰ পৰিকল্পিত ব্যৱস্থা নল'লে গতিকে আজি এনে অবিশ্বাস আৰু বিভ্ৰমৰ পৰিবেশ অৱধাৰিতভাৱেই আহি পৰিল। অসমীয়া বুজিজীৱি আৰু সাংবাদিকসকলৰ ভূমিকা এইক্ষেত্ৰত আৰু লক্ষ্যকৰ। জনজাতিসকলক যুখেৰে উপদেশ বৰ্ণন কৰি দৈনন্দিন কাম-কাজত অৱজাৰ আচৰণ কৰাৰ বাহিৰে লম্বাটোৰ পতীৰলৈ সোমাই এটা সমাধানৰ সূত্ৰ আশ্বৰ্য্যোৱাত তেওঁলোক বৌদ্ধিকভাৱে পুৰ্ত্তো লগাকে ব্যাৰ্ধ। অসমীয়া নেতৃত্বৰ ওপৰত জনজাতীসকলৰ অবিশ্বাস আৰু অসহায়ীনতাৰ ইও এটা ডাঙৰ কাৰণ।

জনজাতিসকলৰ নেতৃত্বৰ যে দোষ নাই তেনে নহয়। কাৰবি আগলগ্ন কৰাই চোৱা যাওক; এই কথা ঠিক যে কাৰবি আগলগ্নত দুৰ্নীতি আজি এক সামাজিক পৰম্পৰা হৈ পৰিছে। জিলাখনৰ দুৰ্নীতিপ্ৰস্তু অৱস্থাৰ উন্নতি নহ'লে ব্যৱস্থাসমিত ৰাজ্য বা পূৰ্ণাঙ্গ ৰাজ্য একোৱেই জিলাখনৰ উন্নতি কৰিব নোৱাৰে, জাতিটোৰ বিকাশ আৰু অস্তিত্বকাল নিৰাপত্তা দিব নোৱাৰে। বোৱা ৩০ বছৰৰ ওপৰকাল যত অৱচ্ছেদৰ অধীনত জিলাপৰিষদৰ কৰ্মতা পোৱা সত্ত্বেও কাৰবি নেতাসকলে জাতিটোৰ বিশেষ উন্নতি ঘটাব নোৱাৰিলে। ভাৰতৰ আন কোনোঠাইতে ইমান সৰু জাতি এটাই এনে স্থিতি পোৱা নাই। অৰুণা আচ্ছাদিত কাৰবি আগলগ্ন আজিৰ টকলা পাছাবোৰেই কাৰবি নেতাসকলৰ দুৰ্নীতি আৰু ৰাজনৈতিক নেতৃত্বৰ হৈমন্ত্যকে স্পষ্ট কৰি তুলিছে। কাৰবি মুন্সংৰাজৰ হাজতো দুৰ্নীতিৰ বিৰুদ্ধে কোনো সামাজিক সচেতনতা দেখা পোৱা নাযায়, বৰক, বহুতৰ হাজত শাসন কৰ্ত্তাৰ আৰু স্থিতিৰ ভাগ নোপোৱাৰ কোডহে স্পষ্ট। জাতিটোৰ উন্নয়নৰ বাবে কোনো পৰিকল্পিত কাৰ্যসূচী—কটকৰ নিৰ্ধাৰ সেৱাৰ কোনো থচবা তেওঁলোকে (অকল কাৰবিয়েই নহয়—অসমৰ আটাইবোৰ জনজাতিৰ নতুন নেতৃত্বই) প্ৰভুত কৰিব পৰা নাই। ব্যৱস্থাসমিত বা স্বকীয়া ৰাজ্য পালেই আলাউদ্দিনৰ হাতৰ চাকি এটা কাৰো হাতত আহি নপৰেহি যে মোহাৰ হাবি দিলেই গছৰ বলত ৰাজিটোৰ ভিতৰত কাৰবি বাইজৰ হুহ অৱস্থাৰ কিবা মৌলিক পৰিৱৰ্ত্তন ঘটিব।

যোৰা ত্ৰিশ বছৰে অসম ৰাজ্য চৰকাৰ আৰু কাৰবি আংলঙৰ নেতাসকলৰ সম্পৰ্কৰ ক্ষেত্ৰত এটা কথা স্পষ্টকৈ দেখা যায়। যেতিয়াই ৰাজ্যচৰকাৰ আৰু কাৰবি নেতাসকলৰ সম্পৰ্ক সৌহাৰ্দ্যমূলক হৈ থাকে তেতিয়াই স্বায়ত্তশাসনৰ দাবীবোৰ ভাল পৰি থাকে। কিন্তু, যেতিয়া সম্পৰ্কত অবিশ্বাস আৰু বনোমালিগ্ৰ সোমায়, যেতিয়াই ৰাজ্যচৰকাৰৰ নেতাসকলে জনজাতীয় নেতাসকলক বিশ্বাসত নলয় বা লব নোৱাৰে তেতিয়াই কাৰবি আংলঙত হুকীয়া ৰাজ্যৰ দাবী উত্থাপিত হয়। সত্ত্বহতে অসমত আঞ্চলিকমূলৰ চৰকাৰ গঠন হোৱাৰ সময়তো এই ঘটনাই ঘটা দেখা গ'ল। অসম আন্দোলনৰ সময়ত যিসকল কাৰবি যুৱ নেতাই অসমৰ ছাত্ৰ নেতাসকলৰ লগ লাগি আন্দোলন কৰিছিল, ক্ষয়তালান্তৰ পাছত অসমৰ প্ৰাক্তন ছাত্ৰ নেতাসকলে কাৰবি যুৱ নেতাসকলক অৱহেলা আৰু উপেক্ষা কৰিবলৈ ল'লে। সহজ সুবিধাবাদৰ পোতনোৰোকাত সংগ্ৰামী মৈত্ৰীৰ ঐতিহ্যও পোত খালে। মন কৰিবলগীয়া যে এই অসম আন্দোলনত ভাগ লোৱা কাৰবি যুৱ নেতাসকলেই কাৰবি আংলঙৰ শেহতীয়া স্বায়ত্তশাসিত ৰাজ্য গঠন আন্দোলনৰ নেতৃত্বত আছে। দূৰ্ভাগ্যজনকভাৱে একেধৰণৰ ঘটনাবেই পুনৰাবৃত্তি ঘটিব ধৰিছে। পাৰ্থক্য এইবাব মাত্ৰ এটাই যে অসমৰ বুদ্ধিজীৱি আৰু সংবাদপত্ৰৰ এচাম এইবাব কিন্তু আগৰ নবে নীৰব নহয়।

কাৰবিসকলকে ধৰি অসমৰ অন্যান্য জনজাতিসকলৰ নতুন জাতীয় চেতনা বিকাশ আৰু অস্তিত্ব বন্ধাৰ আকাজকাৰ পৰিপেক্ষিতত গঢ়ি উঠা স্বায়ত্তশাসনৰ দাবীবোৰৰ ক্ষেত্ৰত ওপৰৰ কথাখিনি পাহৰি যোৱাতো ঠিক নহ'ব।

উদ্বাচল আৰু ভৈয়ামৰ জনজাতীয় লোকসকলৰ আকাজকা

আজি বহু বছৰৰ পৰা অসমত উদ্বাচল নামৰ জনজাতী ৰাজ্য এখন গঠনৰ দাবী উত্থাপিত হৈ আহিছে। উদ্বাচলৰ দাবীৰ পিছতেই অসমৰ কাৰবি আংলঙত স্বায়ত্তশাসিত ৰাজ্য আৰু সময়ে সময়ে হুকীয়া পূৰ্বাঞ্চ ৰাজ্য গঠনৰ দাবীও উত্থাপিত হৈছে। সময়ত হহুতো অসমৰ মিচিং, ৰাভা, ডিমা আদি জনজাতিসকলৰ মাজৰপৰাও হুকীয়া ৰাজ্যৰ দাবী আৰু ইয়াৰ বাবে আন্দোলন গঢ়ি উঠাৰ সত্যতনাও হুই কৰিব নোৱাৰি।

উদ্যোগলৈ বা হাবী বা আন এনেধৰণৰ বাজ্যৰ হাবীৰ প্ৰকংগ উপাধন হোৱাক লগে লগে দুটা প্ৰশ্নই আহি চুহুৰি মাৰেহি। এটা হ'ল অসমীয়া জাতি গঠনৰ প্ৰক্ৰিয়াৰ সমস্যাটো আৰু দ্বিতীয়তো এই সমস্যাৰ সমাধান নোহোৱাৰ বাবে উদ্ভৱ হোৱা অসমৰ বিভিন্ন থলুৱা জনগোষ্ঠীবোৰৰ জাতীয় অস্তিত্ব বন্ধা আৰু আত্মপ্ৰতিষ্ঠাৰ সমস্যা। পুনৰোন্মেষৰ দোৰহুটী হ'লেও এইসময়তে এই সমস্যা দুটাৰ বিষয়ে আকৌ কিছু আলোচনা কৰাটো প্ৰয়োজন।

আধুনিক অৰ্থত অসমীয়া জাতিগঠনৰ প্ৰক্ৰিয়া আহোমসকল অসমলৈ অহাৰ সময়ৰপৰা ভালকৈ আৰম্ভ হোৱা বুলি কব পাৰি। তাৰ আগতে অসমত বৃহৎ বড়ো-কছাৰী জনগোষ্ঠীৰ বিভিন্ন কৈফ আৰু আন সৰু সৰু জনগোষ্ঠীবোৰে বাস কৰিছিল। এই জনগোষ্ঠীবোৰৰ মাজত যুঁজবাগৰো যেনেদৰে হৈছিল, ভেদেদৰে আকৌ একোজন শক্তিশালী নেতাৰ অধীনত কেন্দ্ৰীকৰণ ঘটি একোখন ডাঙৰ বাজ্যও গঢ়ি উঠিছিল। উজনিৰ আহোমসকলে, নামনি অসমত কোঁচ আৰু কমতা বাজবংশই আৰু মধ্য অসমত ভূঞাসকলে নানান বাজ্য গঠনৰ ফলত অসমৰ বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ লোক একো একোটা সৰল আৰু স্থায়ী প্ৰশাসনৰ অধীনলৈ অহাৰ ফলত একেধৰণৰ সামাজিক, অৰ্থনৈতিক, ৰাজনৈতিক আৰু জাতিগত সংযত্ৰণৰ প্ৰক্ৰিয়া আৰম্ভ হৈছিল আৰু এনেদৰেই অসমীয়া জাতি গঢ়ি উঠাৰ বুনিয়াত গঢ়ি উঠিবলৈ আৰম্ভ কৰিছিল। শংকৰদেৱ, মাধৱদেৱ, দামোদৰদেৱ আদি বৈষ্ণৱ গুৰুসকলৰ ভক্তি আন্দোলনৰ কাম-কাজে এই বুনিয়াত আৰু শক্তিশালী কৰি তোলে আৰু বিভিন্ন বহিঃশক্তিৰ বিৰুদ্ধে হোৱা যুঁজ-বাগৰত এই যাদুহৰিণিৰ নিজস্ব ভৌগোলিক আৰু ৰাজনৈতিক সত্তা পঢ় লৈ উঠে। এই প্ৰক্ৰিয়াৰ মাজেৰে পূৰ্বৰ জনজাতীয় সমাজৰ গোষ্ঠীগত বান্ধোনবোৰ নাইকীয়া হৈ গৈ আৰ্য, আৰ্যতৰ-মহৌলীয় সকলো জাতি আৰু ভাষিকগোষ্ঠীৰ লোক মিলি লাহে লাহে 'অসমীয়া কুবকলৈ' কণাভৰিত হৈ অসমীয়া জাতি আৰু ভাষাৰ ৰাজহাড়ভাল গঢ়ি উঠে। কিন্তু, অসমৰ অৰ্বনীতিৰ, বিশেষকৈ কৃষি অৰ্বনীতিৰ দ্ৰুতবিকাশ ঐতিহাসিকভাৱে নোহোৱাৰ বাবে অসমৰ বিভিন্ন গোষ্ঠীৰ সকলো লোকেই সম্পূৰ্ণৰূপে 'অসমীয়া কুবকলৈ' কণাভৰিত হ'ব নোৱাৰিলে। অসমৰ সীমান্ধাৰী, অৰণ্য, নদী কাষৰীয়া আৰু পাহাৰীয়া অঞ্চলৰ বিৰাট সখ্যক জনজাতীয় লোক ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাত 'হাৰী খেতিবাতি, কেন্দ্ৰীকৃত প্ৰশাসন আৰু অৰ্বনৈতিক ব্যৱহাৰ মাজেৰে গঢ়ি উঠা স্থানীয় আৰু স্থায়ী 'অসমীয়া' খেতিয়ক সমাজখনৰ বাহিৰত, এই শক্তিকাৰ আগভাগলৈকে,

জনজাতীয় অর্থনৈতিক দ্ববর্তেই বৈ গ'ল। অসমৰ বৃহৎ বড়ো-কছাৰী জনগোষ্ঠীৰ এক বৃহৎ অংশ, কাৰ্বি, তিৱা, মিচিংসকলকে আদি কৰি বহু জনগোষ্ঠীয়েই এনেদৰে থাকি গ'ল। অসমীয়া সমাজখনৰ অত্যন্ত গুৰুত্বপূৰ্ণ অংশ আৰু নিকট সম্পৰ্কিত হ'লেও এওঁলোকৰ মাজত জনজাতীয় গোষ্ঠীচেতনা, বীড়ি-নীড়ি, ভাষা আৰু বান্ধোনবোৰ থাকি গ'ল। আনফালে বহু সংখ্যক জনজাতীয় লোক একেবাৰে চিন-ভিন নোহোৱাকৈ গঢ়ি উঠা অসমীয়া খেতিয়ক সমাজখনত লোমাই পৰি বিলীন হৈ গ'ল। মোৱামৰীয়া গণ-অভ্যুত্থান, মানৱ আক্ৰমণ, আৰু এই দুই ঘটনাৰ ফলত আহোম ৰাজ্য, ইয়াৰ প্ৰশাসনিক আৰু অর্থনৈতিক ব্যৱস্থা ভাগি পৰাত, সাম্ৰাজ্যবাদী বৃটিছৰ বিভেদকাৰী হস্তক্ষেপ, কানী বৰবিহঁৰ আগমন, ধৰ্মীয় গোড়ামি আৰু ভেদভাৱ—এনে এশ এবুৰি কাৰণে অসমীয়া কৃষক সমাজৰ অর্থনৈতিক আৰু সামাজিক বিকাশ বিভিন্ন ধৰণে পিছুৱাই গৈ থাকি এই লোকসকলক মূল সমাজখনত লোমাই পৰাৰ সুবিধা আৰু নিছিলে। স্বাধীনতাৰ পাছত প্ৰবৰ্তন কৰা বিভিন্ন সংস্কাৰৰ নীতিয়েও ইয়াত ইচ্ছন যোগালে। ৰাজনৈতিক, সামাজিক আৰু অর্থনৈতিক পৰিস্থিতিয়ে এনে পাবৰেশৰ সৃষ্টি কৰিলে য'ত আগৰ দৰে একীভৱন আৰু এটিমিলেচন প্ৰক্ৰিয়াৰ দ্বাৰা অসমীয়া জাতি গঠনৰ পথবোৰ এটা এটাকৈ বন্ধ হৈ আহিল।

৫০ৰ দশকৰপৰা লাহে লাহে শিক্ষাৰ প্ৰচাৰ আৰু জৰিয়তে এনে জনগোষ্ঠীবোৰৰ মাজতো এখন সৰু হ'লেও শিক্ষিত মধ্যবিত্তৰ সমাজ লাহে লাহে গঢ় লৈ উঠাব কৰা আগতেই উল্লেখ কৰি অহা হৈছে। ইয়াৰ লগে লগে মধ্যবিত্ত সমাজ বিকাশ হোৱাৰ স্বাভাৱিক নিয়ম আৰু ফলাফল হিচাবেই জাতীয় চেতনা-বোধেও বিকাশ লাভ কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিলে। এই ঘটনা যেনেদৰে এহাতে ঐতিহাসিকভাৱে অৱজ্ঞাতাৰী, আনহাতে ই ডেনেদৰে এক সৰ্বভাৱতীয় ব্যাপ্তি থকা ঘটনা। এনে জাতীয় চেতনাবোধৰ উল্লেখ দক্ষত থৈ আত্মনিয়ন্ত্ৰণৰ আধিকাৰ অধৰ্ণাৰিতভাৱেই বিচাৰিব। আজিৰ সৰ্বভাৱতীয় আৰু অসমৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত সমস্ত হৈছে এই ঐতিহাসিকভাৱে বিকশিত আৰু সংগত আকাঙ্ক্ষাক কেনেদৰে সমন্বয়ৰ মাজেৰে সমাজত প্ৰতিষ্ঠা কৰি ফলবতী কৰা যায়।

এনে জনগোষ্ঠীবোৰৰ স্বাভাৱিক আৰু সংগত আত্মনিয়ন্ত্ৰণৰ আকাঙ্ক্ষাক সময়ে সময়ে ইয়াৰ মধ্যবিত্ত নেতৃত্বই সম্পূৰ্ণ নিজৰ স্বযোগ-সুবিধাৰ বাবে ফলবৰ পৰিৱৰ্ত্তে কৰিব আৰু বিচ্ছিন্নতাৰ বিনষ্ট পৰিৱৰ্ত্তিত কৰে ৰাজনৈতিকভাৱে। তেওঁলোকক

এই কামত সহায় কৰে সমাজৰ শাসকগোষ্ঠী আৰু সংগঠনবিধ জাতীয় বা ভাষিক-গোষ্ঠীৰ অকৰ্মণ্যতা, অহুেলা আৰু মুৰ্খাণীয়ে। অসমৰ ক্ষেত্ৰতো উদ্বাচনকে আদি কৰি বিভিন্ন জনজাতীয় বাজ্য পণ্ডি উঠাৰ মূলো ইয়াতেই নিহিত হৈ আছে।

প্ৰশ্ন হৈছে একো একোটা নক জাতিসত্তাৰ জাতীয় বিকাশ আৰু আত্মপ্ৰতিষ্ঠাৰ বাবে এক বিভিন্ন আৰু সুকীয়া বাজ্যৰ সঁচাই প্ৰয়োজন নে? কেনেকুৱা যুক্তিৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি এনে দাবীবোৰ তোলা হৈছে? 'উদ্বাচন' বিচৰা হৈছিল মূলতে বড়ো জনগোষ্ঠীৰ বাজ্যনৈতিক, সামাজিক আৰু অৰ্থনৈতিক আকাঙ্ক্ষাৰ বাস্তৱ ৰূপ দিয়াৰ বাবে। কিন্তু, ইয়াৰ বাজ্যনৈতিক আৰু সাংগঠনিক ৰূপ কেনে হ'ব, অৰ্থাৎ ই পূৰ্ণাঙ্গ বাজ্য, স্বায়ত্তশাসিত বাজ্য নে সংবিধানৰ বৰ্গ অহুছেহৰ অন্তৰ্গত এখন স্বায়ত্তশাসিত জিলা হ'ব, সেই বিষয়ে ইয়াৰ মূল প্ৰবক্তা পি-টি-চি বা ভৈয়াম জনজাতীয় পৰিষদ নিজেও খুব স্পষ্ট নহয়। নিখিল বড়ো ছাত্ৰসন্থাকো তেওঁলোকে এই বিষয়ে স্পষ্টীকৰণ দিব পৰা নাই। দুইটা সংগঠনৰ হস্ত-পাৰ্শ্বকাৰ ইও এটা কাৰণ। ১৯৬৭ চনতে জয়লাভ কৰা পি. টি. চি. এ দলৰ হাজত এই কাৰণতেই ইতিমধ্যেই কেবাৰাধো বিভাজন খটিছে আৰু ইয়াৰপৰা বহুতো কৰ্মী ওলাই গৈ নতুন দল মূলিছে। অলপতে এই দলৰ একমুখী হ'ব নেতাই ইউ, টি, এন, এল, এফ (UTNLF—United Tribal National Liberation Front) নামৰ দল এটা খুলি বিধানসভাতলৈ নিৰ্বাচিত হৈছে। নেতৃত্ব দ্বন্দ্বিতা, লক্ষ্যৰ ক্ষেত্ৰত অস্পষ্টতা আৰু হোঁহোকা পিছলা মনোভাৱৰ বাবে ভৈয়াম জনজাতীয় পৰিষদ দলৰ হাজত বিভাজন খটিছে। আনহাতেহি এই দলৰ জন্ম আৰু কাৰ-কালে জনজাতীয় লক্ষ্যৰ হাজতো বড়ো-অনাৰড়ো জনজাতীয় বিভাজন আৰু মূল সুজাবুজিবো খৰি কৰিছে।

স্বাধীনতাৰ পাছৰ কালছোৱাৰ কংগ্ৰেছী চৰকাৰবোৰে জনজাতীয় বাইজৰ সৰ্বাঙ্গীণ উন্নয়নৰ বাবে একো কামেই নকৰিলে। জনজাতিসকলৰ জাতীয় বিকাশ আৰু সাংস্কৃতিক ৰক্ষণাবেক্ষণৰ ক্ষেত্ৰত চৰম উদ্বাসীনতা আৰু অহুেলায়ে প্ৰদৰ্শন কৰিলে। ইয়াৰ ফলতেই এনে দাবীবোৰ আদি এনেদৰে উৎপাদিত হৈছে। চৰকাৰী অধনমোদনীতা আৰু অহুেলাত বিকৃত নতুন চাব জনজাতীয় বৃহৎ আদি বিচ্ছিন্নতাৰ স্বাক্ষৰে জাতীয় আকাঙ্ক্ষা পূৰণৰ সন্মুখ বৰি দেখিবলৈ পাইছে।

অসমত জনজাতীয়, বিশেষকৈ ভৈয়াম জনজাতীয়সকলৰ 'উদ্বাচনকে' আৰু

কবি স্বকীয়া বাজা দাবী কৰাৰ প্ৰসংগত এটা কথা আঙুলিয়াই দিয়াতো প্ৰয়োজন। বৰ্তমান বড়ো বুলিলে যি জনগোষ্ঠীক বুজা যায়, ঐতিহাসিকভাৱে তেওঁলোক অসমৰ বৃহৎ বড়ো-কছাৰী জনগোষ্ঠীৰ এটা ঠালহে। বিকাশৰ বিভিন্ন পৰ্যায়ত বড়ো-কছাৰী মূল জনগোষ্ঠীটোৰ বিভিন্ন 'ফৈদে' বেলেগ বেলেগ ঠাইত স্বকীয়াকৈ আৰ্থ-সামাজিক আৰু সাংস্কৃতিকভাৱে বিকাশ লাভ কৰিছে। তেওঁলোকৰ আচাৰ-আচৰণ আনকি ভাষাও ওচৰ সম্বন্ধীয়া হ'লেও স্বকীয়া স্বকীয়া হৈ পৰিল। মূল বড়ো-কছাৰী জনগোষ্ঠীটোৰ বড়োসকলৰ বাহিৰে আন প্ৰধান ঠালকেইটা হ'ল বাস্তা, সোনোৱাল, চুতিয়া, মৰাণ মটক, টিকদাল-ঠেঙ্গাল আৰু ডিম্ৰাচাসকল। প্ৰাচীন জড়বাদী ধৰ্মবিশ্বাস পৰিত্যাগ কৰি হিন্দু ধৰ্ম গ্ৰহণ আৰু জনজাতীয় আচাৰ-আচৰণ, মদ, গাহৰীমাংস, আদি পৰ্যায়ক্ৰমে পৰিত্যাগ কৰা কছাৰীসকলক পৰ্যায়ক্ৰমে ডিঙলীয়া, মদপী আৰু শৰণীয়া বুলি জনা যায়। এওঁলোক ব্যাপক অসমীয়া সমাজখনত সোমাই পৰিছে। প্ৰাথমিকভাৱে জনজাতীয় বাজাৰ দাবীয়ে অসমৰ ভৈয়ামৰ সকলো জনজাতিকে সামৰি লবলৈ চেষ্টা কৰিছিল যদিও ই আজি কেবলমাত্ৰ বড়োসকলক কেন্দ্ৰ কৰি সংকুচিত হৈ পৰিছেহি। বাকীবোৰ গোষ্ঠীৰ বা ফৈদৰ মাজত উদ্ভাচলৰ বা জনজাতীয় লেণ্ড-টাইবেল লেণ্ড বাজাৰ দাবী আজি বিশেষ জোৰদাৰ বা জনপ্ৰিয় নহয়। গতিকে পি. টি. চি. এ., ইউ. টি. এন. এল-এক আজি পৃথক বাজাৰ দাবী তোলা জনজাতীয় বাজানৈউক দলবোৰে অসমৰ ভৈয়ামৰ সকলো জনজাতিৰেই আকাজকাৰ প্ৰতিনিধিত্ব কৰে বুলি ভবাটো ভুল হ'ব। এই সংগঠন-কেইটাৰ শক্তি আৰু ব্যাপ্তি আজি মূলতে বড়োভাষীসকলকৰ মাজতে সীমাবদ্ধ হৈ পৰিছে। ভৈয়াম জনজাতি পৰিষদ দলবপৰা ঘোড়া নিৰ্বাচনৰ আগে আগে ওলাই আহি এচাম নেতাই প্ৰতিষ্ঠা কৰা ইউ. টি. এন. এল-এক হলে পি. টি. চি. এ. দলতকৈ স্পষ্টভাৱে অসমৰ সকলো জনজাতীয় এলেকাক সামৰি লৈ টাইবেল লেণ্ড নামৰ এখন পূৰ্ণাঙ্গ স্বকীয়া বাজাৰ দাবী পূৰণা 'উদ্ভাচলৰ' দাবীতকৈ অধিক স্পষ্টভাৱে তুলিছে যদিও এই নতুন দলটোও মূলতে বড়োজনগোষ্ঠী কেন্দ্ৰীক। অসমৰ সকলো জনজাতীয় গোষ্ঠী বিলি অ-জনজাতি সকলবপৰা পৃথক এক বাজা গঢ়াব কল্পনা আৰম্ভণী হলেও বাস্তৱত কিন্তু প্ৰতিটো জনজাতীয় গোষ্ঠীয়ে স্বকীয়া স্বকীয়াকৈহে নিজা নিজা অস্তিত্ব বন্ধাৰ বাবে বেছি আগ্ৰহশীল হোৱাতো পৰিলক্ষিত হয়।

অসমৰ সমাজখনত জনজাতীয় আৰু অ-জনজাতীয় লোক ভৌগোলিক আৰু জনসংখ্যা বিভাজনৰ অৱস্থানবপৰা এনেদৰে আজি বিচ্ছিন্ন হৈ আছে যে কেইটাবান

বিচ্ছিন্ন এলেকাৰ বাহিৰে এওঁলোকক একোটা নিৰ্দিষ্ট এলেকাত ভাগ কৰা নাযায়। ভাগ কৰিবলৈ গ'লে গাঁৱে গাঁৱে হয়তো স্বকীয়া ৰাজ্যৰ সীৰাৰ জেঙৰা দিব লাগিব। বাস্তৱিকতেই ই সম্ভৱপন নহয়। আনহাতে জনজাতীয় এলেকা আৰু ভাৰ্য্যকৰিত ট্ৰাইবেল ব্লক আৰু বেন্টবোৰৰ ভিতৰত উচ্চবৰ্ণৰ লোকসকলক বাহু দিও যি বিৰাট সংখ্যক অতুচ্চিত জাতি, পিছপৰা সম্প্ৰদায়, নেপালী, ৰাজবংশী আৰু পমুৱা মুছলমান লোক স্বাধীনতাৰ বহুবছৰ আগবপৰাই বসবাস কৰি আহিছে, জনজাতীয় স্বকীয়া ৰাজ্য গঠন হ'লে এওঁলোকৰ কি হয়? এওঁলোক বিদেশীও নহয় যে বহিষ্ঠাব কৰা যাব। এনে জনজাতীয় ৰাজ্য গঠনৰ দাবীৰ মাজতে যে অসমৰ থলুৱা সমাজৰ জনজাতীয় অ-জনজাতীয় সকলোৰে বহুসংখ্যক লোক স্ববাবী এৰি ভগনীয়া হোৱা আৰু সাম্প্ৰদায়িক সংঘৰ্ষৰ উদ্ভাবনৰ প্ৰাণ লুকাই আছে, তাক আমি বুজিব লাগিব।

অসমৰ প্ৰতিটো জনজাতীয় গোষ্ঠী বা জাতিসমূহৰে জাতীয় অস্তিত্ব বন্ধাৰ লগতে সৰ্বাঙ্গীন বিকাশৰ ব্যৱস্থা কৰাৰ উৎকালিক প্ৰয়োজনীয়তা আছে। কিন্তু, ইয়াৰ বাবে স্বকীয়া ৰাজ্য লাগিবই এনে ধাৰণা কৰাটো সম্পূৰ্ণ একপাকীয়া কথা। জনজাতীয় স্বাৰ্থৰক্ষাৰ বাবে বিচ্ছিন্ন ৰাজ্যৰ দাবী উত্থাপন কৰাৰ মাজত মধ্যস্থিত জনজাতীয় নেতাসকলৰ কৰ্মতাৰ আকাঙ্ক্ষা নিহিত হৈ থাকিব পাৰে, কিন্তু অকল স্বকীয়া ৰাজ্য গঠনৰ মাজতে জনজাতীয় ৰাইজৰ মূৰ্ত্তিৰ প্ৰতিষ্ঠাতি সোৱাই থকা নাই। অসমত সৰু সৰু জনজাতীয় গোটসকলৰপৰা আৰম্ভ কৰি সৰ্বভাৰতীয় তুলনাত ক্ষুদ্ৰ অসমীয়াভাৱী সকললৈকে সকলো জনগোষ্ঠীয়েই অৰ্থনৈতিক, সামাজিক, সাংস্কৃতিক আনকি জাতিগতভাৱেও ইমান নিকট সম্বন্ধে বান্ধ খাই আছে যে সেই বান্ধ ছিঙিব খুজিলে প্ৰতিটো জাতিসমূহ হৰ্বল আৰু নিশ্চিহ্ন হৈ যোৱাৰহে সম্ভাৱনা অধিক। জনজাতিসকলৰ অস্তিত্ববন্ধা, সাংস্কৃতিক বিকাশ আৰু প্ৰতিষ্ঠাৰ বাবে এহাতে আইনগত সা-সুবিধা, দূৰদৃষ্টিমূলক দীৰ্ঘম্যাদী পৰিকল্পনা আৰু সমিল মিলনৰ মাজেৰে ৰাজনৈতিক স্বায়ত্তশাসনৰ সুবিধা দিব লাগিব। বিচ্ছিন্ন ৰাজ্যগঠন জাতীয় সমতা সমাধানৰ সহজ আৰু পোনপটীয়া বাজা নহয়। ইতিহাস আৰু পৰিস্থিতিয়ে আজি অসমৰ সকলো জনগোষ্ঠীকেই এনে অৱস্থাত আনি ঠৈ কৰাইছেহি যে আৰি নিজৰ অস্তিত্ববন্ধা, বিকাশ আৰু আত্মনিয়ন্ত্ৰণৰ বাবেও একেৰূপে থকাৰ বাহিৰে উপায় নাই। এইখিনি কথাৰে মনত ৰাখি এই প্ৰবন্ধৰ আগহোৱাত অসমৰ ভৈয়াম জনজাতীয় লোকসকলক অসমৰ ভিতৰত পাৰ্শ্বভিত্তিক এক স্বকীয়া সাম্প্ৰদায়িক চিন্তাধাৰাৰে স্বায়ত্তশাসন আৰু আত্মনিয়ন্ত্ৰণৰ পূৰ্বাধিক আৰু কাৰ্য্যকাৰী

ব্যবস্থা প্রদান সম্পর্কে এক নতুন পৰিকল্পনাৰ আভাস দিয়া হৈছে। এই দিশত আলোচনা-আলোচনা কৰাতো বোধকৰো উচিত হ'ব।

জনজাতীয় ভাষাৰ বিকাশ আৰু লিপিৰ সমস্যা

অসমৰ জনজাতিসকলৰ একো একোটা নিজস্ব ভাষা আছে। কিন্তু, এই ভাষাবোৰৰ নিজস্ব লিপি নাই। ভাষাৰ বিকাশৰ বাবে সেয়ে তেওঁলোকে একোটা লিপি গ্ৰহণ কৰাটো প্ৰয়োজন হৈ পৰে। এই ভাষা আৰু লিপিৰ সমস্যাটো যিহেতু শিক্ষা-বিস্তাৰৰ লগত যুক্ত, গতিকে জনজাতিসকলৰ সৰ্বাঙ্গীন উন্নতিৰ বাবে এইটো এটা বৰ ডাঙৰ সমস্যা। বৰ পৰিতাপৰ কথা যে অসমত বহুতে আজিও জনজাতীয় ভাষাবোৰক উপযুক্ত মৰ্যাদা দিব নোখোজে, বৰঞ্চ এইবোৰ ভাষাক তুচ্ছ ভাঙিলা কৰাৰ হে এটা মনোবৃত্তি দেখিবলৈ পোৱা যায়। অসমীয়া ভাষীসকলৰ ধাৰণা যে অসমত জনজাতীয় ভাষাবোৰ সুকীয়া সুকীয়াকৈ বিকশিত হবলৈ হ'লে অসমীয়া ভাষা আৰু সাহিত্য দুৰ্বল হৈ পৰিব। সেয়ে তেওঁলোকে জনজাতীয়সকলৰ ওপৰত অসমীয়া ভাষাতো জাপি দিব বিচাবে। আজি কিছু বছৰ আগলৈকে এনে মনোবৃত্তি অতি খোলাকৈ প্ৰকাশ কৰা হৈছিল, আজি যদিও ইমান খোলাকৈ কথোটো কোৱা নহয় তথাপিও এনে চিন্তা আৰু প্ৰচেষ্টা আজিও নাইকীয়া হৈ যোৱা নাই। এনে মনোবৃত্তি আৰু কাম-কাজে এহাতে যেনেদৰে জনজাতীয় আৰু অ-জনজাতীয়সকলৰ মাজত অবিখাসৰ সৃষ্টি কৰিছে, আনহাতে তেনেদৰে ই জনজাতীয় লোকসকলৰ জাতীয় অহুতুতিক আঘাত কৰি তেওঁলোকক কাষচপাই অনাৰ পৰিসৰ্ত্তে অসমীয়া ভাষা আৰু সাহিত্যৰূপৰা ক্ৰমে ক্ৰমে দুৰ্বলহৈ গৈছে। অবিখাসৰ এই পৰিস্থিতিত জনজাতীয় ভাষাৰ বিকাশ যিমানদূৰ ক্ৰটিগ্ৰস্ত হৈছে, তাতকৈ বেছি পৰিমাণে ক্ৰটিগ্ৰস্ত হৈছে অসমীয়া ভাষাৰ বিকাশ আৰু অসমত একতা আৰু উন্নয়নজনীয়া মানসিকতা গঢ়ি উঠাৰ বাটবোৰ।

অসমীয়া ভাষীসকল অসমীয়া ভাষাৰ কেন্দ্ৰত প্ৰয়োজনতকৈ সহায় বেছি স্পৰ্শ-কাণ্ডৰ আৰু আবেগিক। এনে হোৱাৰ বাস্তৱ ঐতিহাসিক কাৰণো নোহোৱা নহয়। অতীতলৈ চালেই আমি দেখিবলৈ পাবলৈক যে আধুনিক অৰ্থত অসমীয়া জাতীয়তা-বাদৰ জন্ম হৈছিল অসমীয়া ভাষাক কেন্দ্ৰ কৰি। অসমত ফুল, অকিচ, আদালতত

বাংলা ভাষাৰ প্ৰচলন আৰু তাৰ বিৰুদ্ধে নব্যশিক্ষিত অসমীয়াসকলৰ প্ৰতিবাদ আৰু
 দীৰ্ঘলীয়া সংগ্ৰামৰ অন্তত মাতৃভাষাৰ পুনৰ প্ৰতিষ্ঠাৰ কথা অসমীয়াই পাহৰি যাব
 নোৱাৰে। তাৰ পিছতো প্ৰতিবাবেই অসমত অসমীয়াই নিজৰ ভাষা আৰু অস্তিত্ব
 বন্ধাৰ বাবে যুঁজি আহিব লগা হৈছে। ভাৰতৰ অন্তৰ্ভুক্ত আৰু বিবেশবশৰা হোৱা
 ক্ৰমাগত প্ৰব্ৰজনৰ ফলত অসমত অসমীয়াভাষী সকলৰ সংখ্যা কমি যোৱাৰ আশংকা
 প্ৰত্যেক অসমীয়াভাষীৰে মজাগত হৈ পৰিছে। ইয়াৰ কিছুমান বাস্তৱ কাৰণো
 নোহোৱা নহয়। ৬০ ব দশকত আৰম্ভ হোৱা ভাষা আন্দোলনৰ সময়ত অসমৰ
 বংগভাষী লোকসকলৰ এচাম নেতাই অসমত বাংলা ভাষাক দ্বিতীয় চৰকাৰী ৰাজ্যিক
 ভাষা কৰাৰ বাবে উত্থাপন কৰা দাবী আৰু তাৰ ফলত হোৱা ভাষিক সংঘৰ্ষই
 অসমীয়াক আকোঁ এবাৰ তললৈ থুৱালে। এই তল অসমকো নহয়। অসমলৈ প্ৰব্ৰজন
 কৰা পূৰ্ববংগৰ মুছলমান কৃষকসকলে অসমীয়া ভাষা গ্ৰহণ কৰি নিজৰ মাতৃভাষা
 অতীজতে বাংলা হোৱা সত্ত্বেও লোকপিয়লত অসমীয়া বুলি নোকোৱা হ'লে ৬০ ব
 দশকতে অসমীয়া ভাষা সাঁচটাক ৰাজ্যখনত সংখ্যালঘুৰ ভাষা হৈ পৰিলহেঁতেন।
 তেতিয়াই বাক উপত্যকাত বাংলা ভাষাই দ্বিতীয় ৰাজ্যিক ভাষাবো হ'ব পাৰে।
 এইবিলাক ঘটনাই অসমীয়াভাষীসকলক যি তললৈ থুৱালে, সেই তললৈ পৰা আৰু
 তেওঁলোক মুক্ত হোৱা নাই। ৬০ ব দশকৰ পৰাই স্বাভাৱিকতে অন্ততঃ ব্ৰহ্মপুত্ৰ
 উপত্যকাত অসমীয়া ভাষাৰ স্থান খোলাৰ জৰিয়তে অসমীয়া ভাষা চলোৱাৰ চৰকাৰী
 ব্যৱস্থাবোৰো আৰম্ভ হয়। এই সময়ৰ পৰাই আকোঁ জনজাতীয় সকলৰো জাতীয়
 চেতনাবোধৰ বিকাশ ক্ৰম হৈ উঠে। অসমীয়াভাষীসকলে অসমীয়া ভাষা বন্ধাৰ
 জাতীয়ভাৱী সংগ্ৰামত জনজাতীয়সকলক সহযোগী হিচাবে বিচৰাৰ পৰিবৰ্তে
 তেওঁলোকক অসমীয়া কৰি দেখুৱাবলৈ চেষ্টা কৰে। গতিকে জনজাতীয় লোকসকলৰ
 ভাষাৰ বিকাশত, নিশি গ্ৰহণত তেওঁলোকে অগ্ৰয়োজনীয় হেঁচা দি জনজাতীয়সকলক
 অসমীয়া ভাষা গ্ৰহণৰ লগতে জনজাতীয় ভাষাৰ বাবে অসমীয়া নিশি গ্ৰহণ কৰাৰ
 ক্ষেত্ৰতো জোৰ দিয়ে। জনজাতীয়সকলৰ জাতীয় আকাংক্ষাক অসমৰ মাজতে প্ৰাণ্য
 ঠাই আৰু বিকাশৰ সুবিধা দিয়াতকৈ জনজাতীয়সকলক এচিমিলেট কৰা বা বহল
 অসমীয়াভাষী সমাজখনত সামৰি লোৱাৰ চিন্তা আৰু চেষ্টা অধিক প্ৰবল হৈ উঠে।
 ফলত স্বাভাৱিকতে বিকাশমান জনজাতীয় জাতীয় চেতনাৰ লগত অসমীয়া ভাষাৰ
 পৃষ্ঠপোষকসকলৰ এটা সংঘাট আহি পৰে। অসমীয়া নেতাসকলৰ (বৌদ্ধিক আৰু
 ৰাজনৈতিক) এনে দৃষ্টিভঙ্গী, উপলব্ধি ৰক্ষিত মনোভাৱৰ বিৰুদ্ধে একপ্ৰকাৰ

বিত্তোহ বোষণা কবি অসমীয়া ভাষা আৰু লিপিক এৰি পেলোৱাৰ চৰম সৰুৱা নতুন চাৰ জনজাতীয় নেতাই গ্ৰহণ কৰে। বড়োসকলে ভৈয়্যাত আৰু পাহাৰত খাটীসকলে এই প্ৰক্ৰিয়াত আগভাগ লয়। অৰ্থচ ভেতিয়াই যদি অসমৰ নেতাসকলে, সাহিত্যিক-বুদ্ধিজীৱি, আৰু অসম সাহিত্য সভাৰ কৰ্মধাৰকসকলে জনজাতীয় আকাংক্ষাক বুজিবলৈ চেষ্টা কৰি বহল অসমীয়া সমাজখনৰ মাজত তেওঁলোকক স্বকীয় অস্তিত্ব, নিজৰ ভাষা আদিৰ বন্ধা আৰু বিকাশত সহযোগীতা আগবঢ়ালে-হেঁতেন, ভেতিয়াহলে স্বাভাবিকতে জনজাতীয়সকলৰ জাতীয় চেতনাৰ বিকাশৰ কাৰ্য্যকাজে অসমীয়া ভাষাৰ জৰিয়তেই হ'লহেঁতেন। যিসকল জনজাতীয় লোকে বাণীব দশক আৰু তাৰো আগতে সাহিত্যচৰ্চা আৰম্ভ কৰিছিল, তেওঁলোকৰ ভাৱ প্ৰকাশৰ ভাষা আছিল অসমীয়া। অসমীয়া ভাষাতে তেওঁলোকে লেখামেলা, চিন্তাচৰ্চা কৰিছিল। কিন্তু, ৭০ৰ দশকৰ পাছৰপৰা অসমীয়া ভাষাত লেখামেলা কৰা এজনো শক্তিশালী জনজাতীয় লেখক আগব দৰে ওলোৱা নাই কিয়? জাতি এটাৰ বিকাশমান জাতীয় চেতনা আৰু আত্মপ্ৰতিষ্ঠাৰ প্ৰচেষ্টা কোনো উপায়েৰেই বন্ধ কৰি ৰাখিব পৰা নাযায়, ই ঐতিহাসিক ভাবেই অসম্ভৱ। কিন্তু এই বিকাশমান ধাৰাটোক সহায় সহযোগৰ জৰিয়তে ইয়াক সংঘাটৰ বাটৰপৰা সৰল আৰু মৈত্ৰীৰ বাটলৈ ঘূৰাই আনিব পৰা যায়। অসমীয়া নেতাসকলে এই কাম কৰা হ'লে আজি অসমত দেখা দিয়া জনজাতীয় অ-জনজাতীয় অবিশ্বাস আৰু ভাষা তথা লিপিৰ সমস্যা এনেদৰে উদ্ভৱ নহলেইহেঁতেন।

শিক্ষাৰ বহল প্ৰচাৰৰ বাবে জনজাতীয়সকলৰ মাজত মাতৃভাষাত প্ৰাথমিক শিক্ষা দানৰ ব্যৱস্থা গঢ়ি তোলাৰ প্ৰয়োজনীয়তা আছে। সকলোৰেই নিজৰ নিজৰ মাতৃভাষাত শিক্ষাসভা কৰিবলৈ সাংবিধানিক অধিকাৰ আছে। অসমৰ জনজাতীয় লোকসকলে নিজৰ নিজৰ মাতৃভাষাত শিক্ষা লাভ কৰিব পৰাৰ ব্যৱস্থা কৰাতো প্ৰয়োজন। ইতিমধ্যে নানান বিলাই বিশস্তিৰ মাজেৰে বড়োভাষা এইদিশত যথেষ্ট দূৰ আগবাঢ়ি গৈছে। প্ৰাথমিক পৰ্যায়ৰ উপৰিও বড়োভাষাত মজলীয়া স্কুল আৰু হাইস্কুল পৰ্যায়ত শিক্ষাদানৰ ব্যৱস্থা গঢ়ি উঠিছে। বিশ্ববিদ্যালয়তো বড়োভাষাৰ শ্ৰেণী খোলা হৈছে। কাৰবি ভাষাত প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ পৰ্যায়লৈ আৰু বিচিৰভাষাত সৰুহাতে এই পৰ্যায়লৈ আহি পৰিছে। ৰাভা, ডিৰা আদি জনসোণীবোৰৰ মাজতো এনে প্ৰচেষ্টা হৈছে। সমাজবিকাশৰ স্বাভাৱিক প্ৰক্ৰিয়াতে এনে হবই, ইয়াক কোনোও বাধা দি ৰাখিব নোৱাৰে। অসম চৰকাৰে যিমান সোনকালে সম্ভৱ এই

ব্যৱহাৰৰ পঢ়ি তোলা প্ৰয়োজন। বিলম্বই বিদ্বেষৰ জন্ম দি অসমীয়া ভাষা সাহিত্যৰে ক্ষতি কৰিব বেছিকৈ।

জনজাতীয়কলে তেওঁলোকৰ ভাষাৰ বাবে কি লিপি গ্ৰহণ কৰে সেইটো সম্পূৰ্ণভাৱে তেওঁলোকৰ বৌদ্ধিক নেতাসকলৰ ওপৰত এৰি দিয়া প্ৰয়োজন। কোনোবাই ধেনাগৰী। কোনোবাই বোমান লিপি গ্ৰহণ কৰিলেই যে অসমীয়া ভাষাৰ লোকচান হ'ব ভেনে নহ'ব। বৰকৈ তেওঁলোকক অসমীয়া লিপি জাপি দিব খুজিলেহে ইয়াৰ বিপৰীত ফল হোৱাৰ সম্ভাৱনা।

ভাষা, লিপি আৰু শিক্ষাৰ সাধ্যমৰ প্ৰশ্নটো শেষবিচাৰত জনজাতিসকলক স্বায়ংত্বশাসনৰ অধিকাৰ দান প্ৰশ্নটোৰ লগত জড়িত। অসমীয়াভাষী লোকে সেই জনজাতীয় ভাষাৰ উন্নতি কৰি দিবলৈ নোৱাৰে, সেইকাৰ জনজাতিসকলে নিজেই কৰিব লাগিব। কিন্তু, তাকে কৰিবলৈ সক্ষম হ'বৰ বাবে তেওঁলোকক প্ৰয়োজনীয় বাহ্যনৈতিক ক্ষমতা বা অন্তৰ্ভুক্ত স্বায়ংত্বশাসনৰ সুবিধা দিব লাগিব। এই প্ৰবন্ধত উল্লেখ কৰা বাহ্যনৈতিক ক্ষমতা বিজ্ঞানৰ ব্যৱস্থা বা ভেনেধৰণৰ অন্তৰ্ভুক্ত উপায়েৰে এই ক্ষমতা জনজাতিসকলে লাভ কৰাতো নিশ্চিত কৰিলে, এহাতে যেনেদৰে জাতীয় আত্মপ্ৰতিষ্ঠা আৰু স্বায়ংত্বশাসনৰ আকাংক্ষা পূৰণ কৰা হ'ব, আনহাতে যেনেদৰে শেষ বিচাৰত অসমৰ সমাজখনৰ পৰা বিতৰ্ক ওচাই অসমীয়া ভাষা সাহিত্য আৰু সমাজখনকে শক্তিশালী কৰাৰ কাৰ্য্যকাৰী ব্যৱস্থা লোৱা হ'ব।

অসমৰ বুকুত বড়ো ভাষাৰ অধিকাৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ ওঠৰজন বড়ো যুৱীদ হ'ব লগা হ'ল। অসমৰ সামগ্ৰিক মংগলৰ বাবেই আন জনজাতীয় ভাষাবোৰৰ প্ৰতিষ্ঠাৰ ক্ষেত্ৰত এনে ঘটনাৰ যাতে পুনৰাবৃত্তি নঘটে।

ভাষা সক্ষমত বড়োলকলৰ শেহতীয়া দাবী আছিল বড়োভাষাক সহযোগী বাজ্যভাষাৰ স্বৰ্গদা দানৰ দাবী। অসমলৈ আকলিক হ'ল চৰকাৰ অহাৰ আগতেই এই দাবীটো অসম চৰকাৰে নীতিগত ভাৱে মানি ললে যদিও আজিও তাক কাৰ্য্যকাৰী কৰাৰ কোনো ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰা হোৱা নাই। দাবীটো প্ৰথমে উপস্থাপিত হওঁতেই অসমত তুমুল বাক-বিতৰ্ক হৈছিল। আকৌ আগৰ দৰেই অসমৰ সাহিত্যিক বুদ্ধিজীৱিসকলৰ বেছিভাগেই প্ৰত্যাহ্বানৰ বিৰোধীতা কৰিছিল। কিন্তু, অসমৰ কিলতীয়া জনসোণীৰোৰ ভাষাই সহযোগী বাজ্যভাষাৰ স্বৰ্গদা যে অসমতেই পাব লাগিব, অসমৰ বাহিৰত পাব নোৱাৰে সেই কথাটো কোনেও ফল কৰি চোৱা নাছিল। অসমৰ আটাইবোৰ জনজাতীয় ভাষাই যদি সহযোগী বাজ্যভাষা হয়, আৰু

বিশেষ প্রশাসনিক ব্যৱস্থা গ্ৰহণৰ জৰিয়তে ইয়াক যদি কশায়িত কৰা হয়, তেনে অসমীয়া ভাষা আৰু সাহিত্যৰ ক্ষতি হোৱাবে পৰিৱৰ্তে, বিশ্বাস আৰু যৈত্ৰীৰ পৰিবেশত স্বাভাৱিক কাৰণতেই অসমীয়া ভাষা সংযোগ বন্ধাকাৰী ভাষা হিচাবে আৰু অধিক শক্তিশালী আৰু ব্যাপক হৈছে পৰিব।

অসমৰ সৰু সৰু ঠলুৱা জনজাতীয় ভাষাবোৰৰ এটা ভাষা নাইকীয়া হৈ যোৱা মানেই অসমৰ উম্মৈহতীয়া জাতীয় পৰম্পৰাৰ এটা ঐতিহ্য বিলোপ হৈ যোৱা। এনে দুখজনক ঘটনা যাতে নঘটে, তাৰবাবে অসমৰ প্ৰত্যেকজনে চিন্তাচৰ্চা আৰু চেষ্টা কৰা প্ৰয়োজন।

অসমৰ জনজাতীয়সকলৰ সাংস্কৃতিক বিকাশৰ সমস্যা।

অসমীয়া সংস্কৃতি মূলতে বহুধাবাৰ সন্মিলনৰে সৃষ্টি হোৱা এক সমন্বয়ৰ সংস্কৃতি। ঐতিহাসিক ভাৱেই অসমৰ বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ উপাদানেৰে ই গঢ় লৈ উঠিছে, সমন্বয়ৰ মাজেৰে লাভ কৰিছে ইয়াৰ প্ৰাণশক্তি আৰু গতিশীলতা। অসমৰ ঐতিহ্যই হৈছে সকলো জনগোষ্ঠীৰ একতা আৰু সমন্বয়ৰ।

যেনেদৰে উপাদানসমূহ স্বকীয় শক্তিয়ে শক্তিশালী হলেহে সমন্বয়ৰ মাজেৰে বিকাশ লাভ কৰা উম্মৈহতীয়া সম্পদটি অধিক শক্তিশালী হৈ বিকশিত হব পাৰে, তেনেদৰে অসমৰ খিলঞ্জীয়া জনগোষ্ঠীসমূহৰ নিজস্ব সংস্কৃতিসমূহৰ বিকাশৰ বাট মুকলি কৰিব পাৰিলেহে সমগ্ৰ অসমবাসীৰে সাংস্কৃতিক বিকাশ সম্ভৱপৰ হব। অসমৰ বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ ভাষা, সাহিত্য, কলা-কুট্টিক অধিক বিকশিত কৰি তুলিব পৰাৰ ওপৰতে নিৰ্ভৰ কৰিছে অসমীয়া ভাষা সাহিত্য আৰু সংস্কৃতিৰো গুৰিহীন।

অসমৰ বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ বিকাশমান সংস্কৃতিৰ উন্নয়নৰ বাবে চিন্তাচৰ্চা আৰু কাম কৰাৰ মানসিকতা আৰু ইয়াৰ প্ৰয়োজনীয়তা অসমৰ বহু স্তম্ভবৃদ্ধি সম্পন্ন সাংস্কৃতিক কৰ্মী আৰু সংগঠনে বৃদ্ধি উঠিছে। ই এক শুভ লক্ষণ। কিন্তু এই বিকাশৰ উপাদান আৰু প্ৰক্ৰিয়া কেনে হোৱাতো প্ৰয়োজন সেইবিষয়ে চিন্তা ভাবনা কৰাৰ প্ৰয়োজন আৰ্হি পৰিছে।

প্ৰতিটো স্বকীয় সংস্কৃতিত, ইয়াৰ বিভিন্ন বিকাশৰে—নৃত্য-গীত, সঙ্গীত, নাটক, কাব্য আৰু সাহিত্যতো মূলতে তিনিটা পৰ্যায় ধকাতো দেখিবলৈ পোৱা যায়। এই

পৰ্যায়কেইটা এক দীৰ্ঘনীয়া ঐতিহাসিক প্ৰক্ৰিয়াৰ যাজেৰে গঢ়লৈ উঠে আৰু এটা আনটোৰ লগত সম্পৰ্কযুক্ত। এই তিনিটা পৰ্যায় উচিত ভাৱে বিকশিত হ'লেহে এটা জাতিৰ সংস্কৃতিয়ে এক পূৰ্ণাঙ্গ ৰূপ পাব পাৰে। এই তিনিটা পৰ্যায় হ'ল লোক (FOLK), ক্ৰপদী (CLASSICAL) আৰু আধুনিক (MODERN)। অসমীয়া সংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰত লক্ষ কৰিলে দেখিবলৈ পোৱা যায় যে সংস্কৃতিৰ প্ৰতিটো বিভাগতে, সংগীত, নাটক, সাহিত্য আদিত, কৰ-বেছি পৰিমাণে এক দীৰ্ঘনীয়া ঐতিহাসিক প্ৰক্ৰিয়াৰ যাজেৰে এই তিনিওটা পৰ্যয়াই বিকাশ লাভ কৰি সামগ্ৰিক ভাৱে অসমীয়া সংস্কৃতিক আৰু ইয়াৰ প্ৰতিটো বিভাগকে পূৰ্ণতা প্ৰদান কৰিছে। উদাহৰণ স্বৰূপে সঙ্গীতৰ ক্ষেত্ৰতে দেখা যায় যে বিহুগীত, বনৰোষা, বনগীত, বিহুনাচ আৰু বিভিন্ন গীত যাত আদিৰে লোক সংগীতৰ এটা নিটোল পৰ্যায়; বনগীত আৰু সন্ন্যাসী গীতযাতৰ যাজত বাগ বাগিনী, তাল-যান আদি উচ্চাংগ সংগীতৰ ব্যাকৰণৰে পুঠি এক ক্ৰপদী সংগীতৰ পৰ্যায় দেখা যায়। কলাত্মক বিহু-বাতাই অসমৰ এই ক্ৰপদী সংগীতৰ ধাৰাটোকে কামৰূপী সংগীত বুলিছিল। আকৌ এই লোক আৰু ক্ৰপদী পৰ্যায়ৰ ওপৰত ভেটি কৰিয়েই জ্যোতিপ্ৰসাদ, বিহুবাঙা, পাৰ্বতিপ্ৰসাদ আৰু আন আন গীতিকাৰ-সংগীতজ্ঞসকলৰ চেষ্টাত গঢ়ি উঠিছে অসমীয়া আধুনিক সংগীতৰ ধাৰাটো। নাটকৰ ক্ষেত্ৰতো, তজাপালিৰ দৰে লোকনৃত্যৰ পৰ্যায়, অকীয়া নাটৰ দৰে ক্ৰপদী নাটৰ ধাৰা আৰু 'লজিতা', 'শোনিডকুঁৱৰী' আদি আধুনিক নাটকৰ পৰ্যায় দেখিবলৈ পোৱা যায়। সংস্কৃতিৰ প্ৰতিটো বিভাগতে কৰ বেছি পৰিমাণে এই তিনিটা পৰ্যায়ৰ সন্মিলন দেখা যায়।

অসমৰ অসংখ্য জনগোষ্ঠীবোৰৰ বিকাশমান সংস্কৃতিলৈ লক্ষ কৰিলে দেখা যায় যে বহুতো সংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰতেই এই তিনিওটা উপাদান সম্পূৰ্ণকৈ নাই। উদাহৰণ স্বৰূপে বড়ো নাইবা কাৰ্বি সংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰত দেখা যায় যে ইয়াত জন-সাধাৰণৰ জন্ম, বৈবাহিক জীৱনৰ প্ৰয়োজনীয়তা, আনন্দ-বিবাহ প্ৰৱণ-প্ৰীতি আৰু লৌকিক অহুষ্ঠানৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি গঢ়ি উঠা এক লক্ষ লোক সংস্কৃতিৰ ধাৰা আছে। লোক নৃত্য, লোক নৃত্য, লোক সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰতিটো জনগোষ্ঠিয়েই সবুজিলালী। কিন্তু ঐতিহাসিক কাৰণতেই এনে সংস্কৃতিবোৰৰ ক্ৰপদী পৰ্যায়টোৰ নষ্ট নহ'ল। ভাৰতীয় ক্ৰপদী সংস্কৃতি মূলতঃ কথা আৰু গায়কজ্ঞৰ পৃষ্ঠপোষকতাত জন্ম আৰু বিকাশ লাভ কৰা বস্তু। অসমৰ বিভিন্ন জনজাতীয়সকলৰ মাজলৈ এনে সংস্কৃতিৰ আৱহানি আৰু তাল সন্মীৰণ বিকাশ হয় মোহাবাৰ কাল হ'ল জনজাতি

গোষ্ঠীবোৰৰ মাজত শক্তিশালী সামন্ত পৃষ্ঠপোষক গঢ়ি তুলিছে। কছাৰী ৰাজ্যত বজাৰ পৃষ্ঠপোষকতাত বড়োসকলৰ মাজত এই ঐক্যী সংগৃহীত কল্পনাই নিশাইছিল বুলি অনুমান কৰাৰ লগত ঠগ আছে যদিও তথ্য প্ৰমাণেৰে ইয়াক প্ৰমাণ কৰাটো চান। বহু লক্ষ্য হয়তো ইতিমধ্যে হেৰাই গৈছে। এই ঐক্যী পৰ্যায়টো নথকাৰ বাবে জনজাতীয় সংগৃহীতমূহত আধুনিক সংগীত বা সংগৃহীতৰ ধাৰাটোও শক্তিশালী ভাবে গঢ় লৈ উঠিব পৰা নাই।

সাংস্কৃতিক বিকাশৰ কামকাজ সহায় এক কষ্টসাধ্য প্ৰচেষ্টা। প্ৰচুৰ আত্মত্যাগ আৰু শ্ৰেণী স্বীকাৰৰ জৰিয়তেহে এই দিশত কাম কৰাটো সম্ভৱপৰ হৈ উঠে। অলম্ব জনজাতীয় সংগৃহীতমূহৰ উদ্ভবোদ্ভব বিকাশৰ জৰিয়তে অসমীয়া সংগৃহীত বিকাশৰ বাবে জনজাতীয়, অ-জনজাতীয় সকলো সাংস্কৃতিক কৰ্মীৰ ঐকান্তিক প্ৰচেষ্টাৰ প্ৰয়োজন। লোক সংগৃহীতবোৰৰ বিজ্ঞানমূলক অধ্যয়ন, উদ্ধাৰ, প্ৰচাৰ আৰু প্ৰতিষ্ঠা কৰাটো প্ৰয়োজন। এইবোৰক কেৱলমাত্ৰ টেজত দেখুৱাব পৰা বস্তু কৰি নাৰাখি আজিৰ দিনৰ লগত খাপখোৱাকৈ, বাইজৰ কামত অহাকৈ, বিকাশ আৰু ব্যৱহাৰ কৰিব লাগিব। দ্বিতীয়তে জনজাতীয় সাংস্কৃতিক কৰ্মীসকলক ঐক্যী সংগৃহীত পৰ্যায়টোৰ লগত পৰিচিত কৰাৰ জৰিয়তে প্ৰতিটো জনগোষ্ঠীৰ মাজলৈ নিজৰ ভাষাত এনে সংগৃহীত একোটা সোঁত লৈ যাব পাৰিব লাগিব। বৰগীতসমূহৰ বড়ো বা কাৰবী ভাষাত অনুবাদ কৰি গোৱাটো এটা প্ৰাথমিক প্ৰচেষ্টা হ'ব পাৰে। তৃতীয়তে, জনজাতীয়সমূহৰ মাজত জনহোৱা আধুনিক ধাৰাটোক জনজাতীয় বাইজৰ জাতীয় জীৱন আৰু আকাংক্ষাৰ লগত খাপখোৱাকৈ বিকশিত কৰাত সহায় কৰাটো প্ৰয়োজন। এনে সাংস্কৃতিক কাম-কাজ কিন্তু ৰাজনৈতিক আদৰ্শৰ অবিহনে কৰা নাযায়, কাৰণ বাইজৰ ৰাজনৈতিক আদৰ্শৰ দ্বাৰা অনুপ্ৰাণিত সাংস্কৃতিক কৰ্মীয়েহে বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ মাজ জীৱনৰ মাজলৈ সোৱাই পৈ পাবলগিক বিনিময়ৰে সূত্ৰভাৱে সাংস্কৃতিক বিকাশৰ কামকাজ কৰিব পাৰে। জনজাতীয় সংগৃহীতৰ উন্নতিৰ জৰিয়তে বহুল অসমীয়া সাংস্কৃতিক জীৱনৰ বিকাশৰ অলপ কোৱো বিকল্প পথ চকুত নশে।

সমস্যা আৰু সমাধান : কোন পথেৰি ?

আজিৰ অলম্ব বেতিয়া জনজাতীয়-অ-জনজাতীয় বিভেদবোৰ নূন্য হৈছে, নূন্য হ'ব যদি একেলগে শক্তিশালী কৰাৰ কাম কৰা হয়। বহুত অবিদ্যমান আৰু অনুবাদ

পৰিবেশ গঢ় লৈ উঠিছে, ডেউকাই জাতি ভাৰা নিৰ্বিশেষে সকলো অসমবাসীৰ মাজত সমস্বৰ আৰু সন্ত্ৰীতিৰ জৰিয়তে এক ঐক্যবোধ আনিবলৈকো উত্তমুদ্ভি সম্পন্ন লোকসকলৰ প্ৰচেষ্টা আবন্ত হৈছে। সমস্বৰৰ প্ৰয়োজনীয়তা আৰু সাধনৰ পথৰ সন্ধান চলিছে। বিগত বছৰবোৰত যিটো যোৱাৰ দৰে ৰাজনৈতিক শক্তিবোৰে জনসম্প্ৰদায়বোৰৰ মাজত সাময়িক অন্ধ উত্তেজনাৰ সৃষ্টিকৰি সংঘৰ্ষৰ সূত্ৰপাত যাতে ঘটাব নোৱাৰে তাৰ বাবেও সাম্প্ৰদায়িক বুজাপৰা গঢ়ি তোলাৰ প্ৰচেষ্টা আবন্ত হৈছে। সাম্প্ৰদায়িক অবিদ্বেষ আৰু উত্তেজনাৰ কাৰণ বিচাৰি চালে দেখা যায় যে সাধাৰণতে ৰাজনৈতিক দলবোৰে নিজৰ ক্ষুদ্ৰ দলীয় স্বার্থ পূৰণ কৰিবৰ বাবেই সমাজত এনে চিন্তাধাৰাক উৎসাহ দিয়ে। দেশৰ শাসক দলৰ ইচ্ছাত সদায় এটা ডাঙৰ ভূমিকা থাকে। এই ভূমিকা কিন্তু ধৰা পেলোৱাতো সহজসাধ্য নহয়, সাপ হৈ খুটি, বেজ হৈ জৰাৰ মত্ৰ তাবতীয় শাসক দল আৰু আন্তৰ্জাতিক দলবোৰে ইতিমধ্যে ভালকৈ বশ কৰি পেলাইছে। এই দলবোৰৰ কাম-কাজ দেখে দেখকৈ সাম্প্ৰদায়িক নীতিৰ পৃষ্ঠপোষকতা কৰা দলবোৰতকৈ সদায় বেছি ভয়ানক কিয়নো বাহিৰত ধৰ্মনিৰপেক্ষ আৰু সাম্প্ৰদায়িকতা বিৰোধী মুখাখন এওঁলোকৰ সদায় থাকে, কাম কৰে গোপনে গোপনে। সেয়ে সমস্বৰতে ইয়াক বাধা দিয়াটোও অসম্ভৱ হৈ পৰে। কেউজিৱাৰা শাসক দলৰ বখীয়া বাহিনী—বিশেষকৈ পুলিচ, চি-আৰ-পি আদিকো এনে ভূমিকাত ব্যৱহাৰ কৰা হয়। এনে ধৰণৰ দলবোৰে সমাজত বিভিন্ন সম্প্ৰদায়ৰ মাজত অৰৈক্য আৰু বিদ্বেষৰ সৃষ্টি কৰিয়েই নিজৰ ৰাজনৈতিক ক্ষমতা বজায় ৰাখিবলৈ চেষ্টা কৰে। বাইজৰ আহুতাভাজন হবলৈ বাহিৰত সমস্বৰ সন্ত্ৰীতিবো কুচকাৱাজ কৰে।

সেয়ে আলোচনাৰ আবহাৱনিত এটা কথা স্পষ্ট হোৱাতো প্ৰয়োজন যে সকলো সামাজিক প্ৰক্ৰিয়াৰ দৰে সমাজৰ সমস্বৰ আৰু সন্ত্ৰীতিৰ ক্ষেত্ৰতো দুটা পথ দেখা যায়। এটা শাসকশ্ৰেণীৰ বা বজাৰবীয়া পথ আৰু আনটো ইয়াৰ বিপৰীতে জনসাধাৰণৰ বৈজ্ঞানিক পথ। বজাৰবীয়া পথৰ চৰিত্ৰৰ বিষয়ে কংসানান্ত উল্লেখ্যই অহা হৈছেই। সমস্বৰৰ বাবে কৰা এনে সকলো প্ৰচেষ্টাই হয় জোৰাজপতি যবা উপকৰা কাম, সমাজস্বীকৃত প্ৰতীকলৈ এইবোৰে একেবাৰে স্পৰ্শ নকৰে। বিভিন্ন জনশ্ৰেণীৰ নিজৰ সমতা আৰু আপা আকাংক্ষাক আন্তৰ্জন কৰি ভেঙেদোকে সমস্বৰ আৰু সহৃদয়ৰ সূত্ৰ ওপৰৰ পৰা জোৰকৰি আপি দিবলৈ চেষ্টা কৰে। এক চমুকৈ সন্ত্ৰীতিৰ বাস্তৱকৰণ সৃষ্টি কৰিব খোজাৰ মাজেৰে বিভিন্ন জন সম্প্ৰদায়ৰ

কোন্ড আৰু সমস্তাবোৰক হয় উপেক্ষা কৰা হয়, নতুবা হেঁচামাৰি চকুৰ আঁতৰ কৰি বাৰ্থিৰ বিচৰা হয় ফলত দেশৰ সমাজৰ সমস্তাসমূহ সমাধান নোহোৱাকৈ উন্নী উন্নী জলি থাকে আৰু কোনো স্ৰাস্ত্ৰদ্বাৰ্থৰ সামান্য চেষ্টাতে আকৌ যুৰুৱাতি উঠি সামাজিক পৰিবেশ সাম্প্ৰদায়িকতাৰ বিবেৰে বিষয় কৰি তোলে। প্ৰকৃত সন্ত্ৰীতি আৰু সমন্বয় গঢ়ি উঠাৰ পৰিবৰ্তে শেষ বিচাৰত সমাজত অনৈক্য আৰু অবিশ্বাস গঢ়ি উঠাৰহে সম্ভাৱনা প্ৰবল হৈ উঠে।

কেতিয়াবা এনে সমন্বয়ৰ প্ৰচেষ্টা চলোৱা হয় অত্যন্ত কোণলৰে। সমাজত বিভিন্ন জাতি ধৰ্ম বা ভাষিক সম্প্ৰদায়ৰ মাজত উত্তেজনা বাঢ়িলে বা সংঘৰ্ষৰ সূত্ৰপাত হলে শাসকগোষ্ঠীৰ উদ্ভোগত শাস্তি কমিটি, সমন্বয় কমিটি আদি স্থাপন কৰাৰ ধুম উঠে। এনে কমিটিবোৰত প্ৰতি জনগোষ্ঠীৰপৰা এজন বা দুজনকৈ সদস্য ৰাখি এক প্ৰতিনিধিত্বমূলক বহু ভৈৱাৰ কৰাৰ চেষ্টা চলে। উপক্ৰমাকৈ চালে দেখা যায় যে ইয়াত প্ৰতিটো গোষ্ঠীয়েই অংশগ্ৰহণ কৰিছে, ফলত জনসাধাৰণৰ মনত সমন্বয় সন্ত্ৰীতি সম্পৰ্কে এক মিছা আশাৰ সৃষ্টি হয়। কিন্তু, যিহেতু বিভিন্ন জন সম্প্ৰদায়ৰ নিজস্ব সমস্তাসমূহ তুলি ধৰা, বিচাৰ বিবেচনা কৰা আৰু সেইবোৰৰ সমাধানৰ বাট উলিয়াই কাৰ্যকাৰী ব্যৱস্থা লব পৰাকৈ সা-সুবিধা আৰু ক্ষমতা দি সমিতিবোৰ গঠন কৰা নহয়, গতিকে গোটেই প্ৰচেষ্টাটোৱেই এসময়ত প্ৰহসনত পৰিণত হয়গৈ। এনে কাম কৰিবলৈ এই বহুসমূহৰ সৃষ্টি কৰা হোৱা নাই, কৰা হয় মাথো বাহিৰত সমন্বয় সন্ত্ৰীতিৰ এক মোহজাল তৰি সমাজৰ প্ৰকৃত সমস্তাবোৰ লুকুৱাই ৰাখি শাসকগোষ্ঠীটোৰ তৎকালিক ৰাজনৈতিক স্বার্থ পূৰণৰ বাবেহে। সমন্বয় আকৌ এই সমিতিবোৰেই বিবাহৰ বন্ধ হৈ সাম্প্ৰদায়িকতাৰ কঠিনাভি হৈ পৰে। এনেধৰণৰ বজাঘৰীয়া জাকজমকীয়া অহুস্থান প্ৰতিদ্বন্দ্বীবোৰ চৰিত্ৰ আৰু কামকাজৰ কোণল স্পষ্টকৈ বুজি নাপালে সাধাৰণ মানুহ বিজ্ঞান হোৱাকেই সম্ভাৱনা বেছি, আৰু বাস্তবিকতে হয়ো। এনে প্ৰচেষ্টাই কেতিয়াও সমাজত স্থায়ী সমন্বয় আৰু সন্ত্ৰীতিৰ জন্ম দিব নোৱাৰে।

অসমৰ আজিৰ সামাজিক পৰিস্থিতিটো চাওঁক, জনজাতীয় অ-জনজাতীয়সকলৰ মাজত ঠায়ে ঠায়ে অবিশ্বাস আৰু বিদ্বেষ বাঢ়ি আহিছে আৰু ইয়াৰ সুবোৰলৈ নিজৰ হিঁদ পল কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছে বিভিন্ন জনজাতীয় অ-জনজাতীয়সকলে। এনে সামাজিক উত্তেজনা জীয়াই ৰাখিব পাৰিলেই তেওঁলোকৰ লাভ হয়। গতিকে যিকোনো সুকলিত অসমত জনজাতীয় অ-জনজাতীয়ৰ মাজত এক সংঘৰ্ষৰ সূত্ৰপাত

হোৱাৰ সম্পূৰ্ণ সম্ভাৱনা আছে। এনে হলেই ওপৰত বৰ্ণাই অহা ঐক্য মক, শান্তি মক বা সম্প্ৰীতি মক আটাইবোৰ এটা এটাকৈ দেখিবলৈ পোৱা যাব।

শেহতীয়াকৈ এনে কাম সামাজিক ক্ষেত্ৰৰ পৰা ৰাজনৈতিক মকলৈকে পৰিৱৰ্ত্তন হোৱা দেখা গৈছে। ৰাজনৈতিক ক্ষমতাৰ জাল-বস্ত্ৰাৰা কৰাৰ জৰিয়তে সৃষ্টি কৰিব বিচৰা হৈছে সম্বন্ধৰ। জাতি পটি ভুলিব বিচৰা হৈছে বিধান সভাৰ সজিয়াত। বহু চিন্তাশীল ব্যক্তিও এনে কোণলৰ সলনি চিন্তাৰ হৈছে। উদাৰনৈতিক ভাৱবাদী চিন্তাধাৰাৰে ডেওলোক ভাবিছে যে কেৰাও এক প্ৰতিনিধিত্ব মূলক ব্যৱস্থা তলৰ পৰা ওপৰলৈ পটি ভুলিব থাকিলেই সমাজত সম্বন্ধ আৰু সম্প্ৰীতি স্থাপন হৈ যাব লাগে এই তথ্যকথিত প্ৰতিনিধিত্ব মূলক ব্যৱস্থাত থকা বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলে নিজৰ নিজৰ জাতি আৰু সমাজৰ দ্বাৰা আৰু আকাংক্ষাক প্ৰতিনিধিত্ব কৰকেই বা নকৰক, সামাজিক সমস্যা সমাধানৰ ক্ষেত্ৰত ডেওলোক ইচ্ছুক হওঁতেই বা নহওক। স্বাভাৱিকতেই এই কথা স্মৃতি হৈ পৰে যে এনেধৰণৰ 'কূটনৈতিক কোণলৰে' গঢ়িব খোজা ব্যৱস্থা প্ৰকৃত সংহতি আৰু সম্বন্ধৰ পথ হ'ব নোৱাৰে।

তেনেহলে সম্প্ৰীতিৰ পথ কি? ক'ত আছে সম্বন্ধৰ সেন্দূৰীয়া আলি?

সম্বন্ধ, অসমত বসবাস কৰা বিভিন্ন জাতিগোষ্ঠী, জনজাতীয় আৰু অ-জনজাতীয় সমাজৰ মাজত সম্বন্ধ হ'ব পাৰে কেৱল মাজ বাইজৰ বাটেদি। সকলো ধৰণৰ কূটনৈতিক কোণল, মাজহক দেখুৱাবলৈ কৰা উপকৰণ একতাৰ ব্যৱস্থাবোৰৰ বিশৰীতে, প্ৰতিটো জনগোষ্ঠীৰ সমস্যাবোৰ পাশ্চাত্ৰী লুকাই ৰখাৰ পৰিৱৰ্তে মুকলিকৈ উলিয়াই আনি তাক পাৰস্পৰিক সম্ভাৱ আৰু বিশ্বাসৰ পৰিস্থিতিত আলাপ আলোচনাৰ মাজেৰে সমাধানৰ বাট উলিয়াব লাগিব। বিভিন্ন জনজাতীয় জনগোষ্ঠীৰ ঐতিহাসিক জাতীয় আকাংক্ষাক বুজিবলৈ চেষ্টাকৰাৰ জৰিয়তে, এইবোৰক প্ৰাণ্য সম্মান আৰু সমাজত স্থান দিয়াৰ জৰিয়তেহে দায়িত্বশীল এক ঐক্যৰ চৰ্ত সৃষ্টি কৰিব পৰা যাব। সমাজত এনে কিছুমান ব্যৱস্থা পটি ভুলিব থাকিব লাগিব যিবোৰে প্ৰতিটো জনগোষ্ঠীক স্বায়ত্বশাসনৰ দায়িত্ব আৰু ক্ষমতা দিয়াৰ লগতে বহল সমাজখনৰ মাজত ডেওলোকৰ অস্তিত্ব আকাংক্ষাও নাইকীয়া কৰে, আৰু সমাজখনৰ পৰা ডেওলোকক বিক্ৰিও কৰি নেশোৱায়। এনে এক ব্যৱস্থা গঢ়িবলৈ বহু বক্তৃতা বিশ্বাস আৰু ধ্যান থকাৰ জগা কৰি নতুনতক আহৰণ পাৰিব লাগিব। এই প্ৰকটৰ মাজত অসমৰ ভৈয়াম জনজাতিসকলক জাতীয় স্বায়ত্বশাসন প্ৰদানৰ ক্ষেত্ৰত

গ্ৰামভিত্তিক অথচ স্থকীয়া জিলা বা ৰাজ্য গঢ়াব প্ৰয়োজন নাইকীয়া হ'ব পৰা যি ব্যৱস্থাৰ ৰূপৰেখা দাঙি ধৰা হৈছে, তেনেধৰণে চিন্তা নকৰিলে জনজাতীয়, অ-জনজাতীয় দুইখন সমাজৰে বিপদ।

এনে ব্যৱস্থাত যে জনজাতীয় নেতালকল চিৰাই মান্তি হ'ব তেনে আশা কৰাতো তুল। বৰক পূৰণা ধ্যান ধাৰণাৰে তেওঁলোকেও স্থকীয়া জিলা, ৰাজ্য আদিৰ দাবীবোৰেই কৰি যাব। কিন্তু, সাধাৰণ মানুহৰ মাজত এবাৰ এনে ধৰণৰ ব্যৱস্থাৰ আদৰ্শ জনপ্ৰিয় হৈ পৰিলে কোনো স্বার্থায়েবী ৰাজনৈতিক শক্তিয়ে ইয়াক আক বাধাদি বাধিব নোৱাৰিব। এনে কাম হাতত ল'ব লাগিব দেশৰ প্ৰগতিশীল ৰাজনৈতিক আৰু সামাজিক সংগঠনবোৰে কাৰণ তেওঁলোকৰহে এনে কাম হাতত লোৱাৰ সাহল আৰু ক্ষমতা আছে; বুদ্ধিজীৱিকলৰ, সাহিত্যিক, সাংবাদিক, শিল্পীসকলৰ দ্বাৰাই এই ভাৱাদৰ্শক জনসাধাৰণৰ মাজত বিয়পাই দিয়াৰ। পৰিকল্পিত সৃষ্ট বিৰুদ্ধৰ মাজেৰে এনে ব্যৱস্থাৰ ৰূপায়ণৰ জৰিয়তে অসমৰ জনসমাজত যি ঐক্য আৰু সংহতিৰ পৰিবেশৰ—প্ৰকৃত সময়স্বৰ পৰিবেশৰ সৃষ্টি হ'ব, সি এহাতে প্ৰতিটো ঠলৰ জনগোষ্ঠীৰ জাতীয় আকাংক্ষা পূৰণ আৰু অস্তিত্বৰ বন্ধণাবেন্ধণ দিয়াৰ উপৰিও আনহাতে বহুল অসমীয়া সমাজখনলৈ প্ৰগতিশীলতা আনি অসমীয়া ভাষা সাহিত্য আৰু অস্তিত্বকে স্থানস্থিত কৰিব। ইয়াৰ বিপৰীত বাট কেৱলমাত্ৰ অবিদ্বান, সংঘৰ্ষ আৰু ধ্বংসৰহে বাট হ'ব পাৰে।

— — —

অসম সাহিত্য সভা আৰু

অসমীয়া মধ্যবিত্ত সমাজ

১৯১৭ চনৰ পৰা ৮৮ চনলৈ হুৰীৰ্শ সাতটা ব্ৰশক পাবলৈ গ'ল। যোৱা ৭টা ব্ৰশকেই অসম সাহিত্য সভা অসমৰ সামাজিক, সাংস্কৃতিক আৰু বাৰ্জনৈতিক জীৱনৰ লগত বৰ নিবিড়ভাবে জড়িত হৈ আহিছে। এই দীৰ্ঘলীয়া কালছোৱাত অসম সাহিত্য সভাই সময়ত অসমীয়া জাতীয় আশা-আকাংক্ষা প্ৰকাশৰ মুখপাত্ৰ হিচাবেও কাম কৰি আহিছে। নানা ৰাড-প্ৰতিৰাডেৰে ভৰা এই কালছোৱা। ১৯১৭ চনৰ পৰা আমি আৰু তিনিটা ব্ৰশক পিছুৰাই বাব লাগিব ১৮৮৮ চনলৈ। সেই বছৰতে কলিকতাত উচ্চ শিক্ষাৰ বাবে যোৱা কেইজনমান শিক্ষিত অসমীয়া যুৱকৰ চেষ্টাত অসমীয়া ভাষাৰ চৰ্চা আৰু উন্নতিৰ বাবে গঢ়ি উঠে 'অসমীয়া ভাষা উন্নতি সাধিনী সভা' (অ: ভা: উ: সা:) ভেটিয়াৰ পৰাই প্ৰকৃততে অসম সাহিত্য-সভাৰ আৰম্ভণি বুলি ক'ব পৰা যায়। অসমীয়া ভাষা উন্নতি সাধিনী সভাৰ উদ্যোক্তাসকলেই পাছত অসম সাহিত্য সভাবো মূল ব্যক্তি হৈ পৰে।

অসম সাহিত্য সভাৰ আনুষ্ঠানিক জন্মৰ আগতে অসমীয়া ভাষা সাহিত্য চৰ্চাৰ জৰিয়তে জাতিটোৰ উন্নতিৰ প্ৰচেষ্টা চলাবলৈ আৰু বহু কেইটা সংগঠনৰ জন্ম হৈছিল। ১৮৮৯ চনত চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালাৰ উদ্যোগত প্ৰকাশিত হোৱা জোনাকী আলোচনী খনেই এই প্ৰাৰম্ভিক আধুনিক সাহিত্যচৰ্চা আৰু জাতীয় ভাষাধাৰাৰ উদ্যেগৰ বাহন হৈ পৰে। জোনাকীৰ লেখকসকলে বিভিন্ন লেখনিৰ জৰিয়তে অসমত আধুনিক অৰ্থত সাহিত্যত জাতীয়ভাৱী ভাষাধাৰাৰ প্ৰৱৰ্ত্তন কৰিলে। ইয়াৰ আগতেও অসম আৰু অসমীয়াৰ জাতীয় উন্নয়নৰ চিন্তাচৰ্চা কৰাৰ বাবে কিছুমান সংগঠন গঢ়ি উঠিছিল। ১৮৫৮ চনতে অসম হেপহিষ্টেৰী সভা নামৰ এটি সংগঠনৰ জন্ম হয়, ১৮৭২ চনত গজাগোবিন্দ ফুকনৰ উদ্যোগত 'জানপ্ৰদায়িনী সভা' গঢ়ি উঠে। এই সংগঠনবোৰৰ কেইটামান বৈশিষ্ট আছিল। এই আটাইবোৰ নতুনকৈ পচিৱিয়া শিক্ষাৰে শিক্ষিত অসমীয়া ছাত্ৰ যুৱক আৰু মধ্যবিত্ত সোণসকলে গঢ়ি তুলিছিল আৰু পৰিচালনা কৰিছিল।

ভাৰতবৰ্ষত ভেটিয়া বিভিন্ন ঠাইত নৱ আশ্বৰ্যৰ সূচনা হৈছে। ১৮৫৭ চনৰ

চিপাহী বিদ্রোহৰ পিছত ভাৰত প্ৰত্যক্ষভাৱে ইংলেণ্ডৰ শাসনৰ তললৈ অহাৰ ২০-৩০ বছৰৰ ভিতৰতে ইংৰাজী শিক্ষাৰ জৰিয়তে ভাৰতৰ প্ৰতিষ্ঠাইতে শিক্ষিত মধ্যবিত্ত শ্ৰেণী এটাৰ জন্ম হৈছে। ১৮৮৫ চনত ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছৰো জন্ম হৈছে। এই সময়ছোৱাতে কলিকতালৈ পঢ়িবলৈ ওলাই যোৱা অসমীয়া যুৱকসকল বিভিন্ন ধৰণৰ অভিজ্ঞতা আৰু আদৰ্শৰ সংগ্ৰহলৈ আহিছে। লাহে লাহে ভাৰতৰ জাতীয় আগবণৰ প্ৰভাৱ তেওঁলোকৰ ওপৰতো পৰিছে আৰু তেওঁলোকেই অসমত এক সাংস্কৃতিক, সাহিত্যিক আগবণৰ নেতৃত্ব দিবলৈ চেষ্টা কৰিছে। এই শিক্ষিত মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীটো আৰু ছাত্ৰযুৱকসকলে প্ৰথমে অসমীয়া ভাষা উন্নতি সাধনী সভা স্থাপন কৰিছে, পাছত ইয়াৰ নামৰ পৰিৱৰ্তন হৈ ই এ, এছ, এল ক্লাব বুলি জনাজাত হৈছে। সাহিত্যকৰ্মৰ জৰিয়তে জাতীয় উন্নতিৰ চেষ্টা কৰা ছাত্ৰযুৱক সকলেই পিছত 'অসম ছাত্ৰ সন্মিলন'ৰ জন্ম দিছে। এই সন্মিলনে অসমত জাতীয় চেতনাৰ বিকাশত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰি গৈছে। ১৯২৮ চনত 'অ যোৰ আপোনাৰ দেশ' গীতটোক অসমৰ জাতীয়গীত হিচাবে গ্ৰহণ কৰা; অসমত লাচিত বৰফুকন, চিলাৰায় আৰু জয়ন্তী উৎসৱ পাতিবলৈ স্থিৰ কৰা; অসমৰ অপ্ৰকাশিত লোক-সাহিত্য আৰু লোকগীত সমূহ সংগ্ৰহ কৰি প্ৰকাশৰ ব্যৱস্থা কৰা; বিজ্ঞান, বাণিজ্য, সাহিত্য, স্বাস্থ্যনীতি আদিৰ বিষয়ে সৰু সৰু পুস্তিকা প্ৰকাশ কৰি গাঁও অঞ্চলত বিতৰণ কৰা; অসমত শিক্ষা, বিশেষকৈ উচ্চশিক্ষাৰ বিস্তাৰৰ বাবে কটন কলেজত স্নাতক আৰু স্নাতকোত্তৰ শ্ৰেণী খোলাৰ পৰা কলিকতা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ চিনেট সভাত অসমৰ প্ৰতিনিধিৰ অন্তৰ্ভুক্তিলৈকে এলানী দাবী বৰা হয়। মানসঙ্গণৰ সময়ত কাছাবত গৈ বসবাস কৰা অসমীয়া ব্ৰাহ্মণীনিৰ বাবে অসমীয়া ভাষাত শিক্ষা দানৰ ব্যৱস্থা কৰাও এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ দাবী আছিল। এই কথাখিনি এইবাবেই তুলি ধৰা হ'ল যে ১৮৮৯ বৰ্ষৰ পৰা ১৮২৮ এই চাৰিটা দশকত অসমীয়া ছাত্ৰযুৱক সকল আৰু মধ্যবিত্তশ্ৰেণীৰ নেতৃত্বত অসমীয়া জাতীয় চেতনাৰ উল্লেখ ঘটিবলৈ আৰম্ভ কৰে। ইয়াৰ মাজতে ১৯১৭ চনত স্থাপিত অসম সাহিত্য সভাও এই মধ্যবিত্ত জাতীয়তাবাদেৰে পুষ্ট হৈ পৰে প্ৰথমৰ পৰাই। আৰু অসমৰ জাতীয়তাবাদ বিকাশত যিহেতু অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰগতিও ওতঃপ্ৰোত ভাবে জড়িত হৈ আহিছে, গতিকে স্বাভাৱিকতেই অসমৰ জাতীয় আৰু সামাজিক জীৱনত অসম সাহিত্যৰ মূখ্য অস্থান অসম সাহিত্য সভাৰো এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰি আহিছে।

অসম সাহিত্যসভাৰ ইতিহাস অসমীয়া মধ্যবিত্ত সমাজখনৰ ইতিহাসৰ সঙ্গত ৰূপ

অংগাংগী ভাবে জড়িত। ১৮২৬ চনৰ ইয়াণ্ডাবু চুক্তিৰ পাছত অসম বৃটিছ কম্পেনীৰ অধীনলৈ অহাৰ প্ৰায় চাৰিটা দশকৰ ভিতৰতে অসমত মধ্যবিত্ত সমাজ এখন আধুনিক অৰ্থত জন্ম হবলৈ আৰম্ভ কৰে। অসমৰ দুখনমান চহৰত পশ্চিমীয়া শিক্ষাৰ প্ৰচাৰ আৰু প্ৰসাৰ হোৱাৰ লগে লগে মূলতে সমাজৰ প্ৰাচীন গায়ত্ৰীৰ অংগত সমাজখনৰ মাজৰ পৰাই এচাৰ নতুন শিক্ষিত যুৱকৰ জন্ম হয়। উপনিবেশিক প্ৰশাসনৰ ওপৰত চাকৰি-বাকৰি বা আন ধৰণে জীৱিকাৰ বাবে নিৰ্ভৰশীল এই শ্ৰেণীটোৱেই লাহে লাহে প্ৰাচীন ডা-ডাঙৰীয়া আৰু অভিজাতসকলৰ ঠাইত অসমৰ সমাজখনৰ আগবঢ়া অংশ হৈ পৰিল। মনিৰাম দেৱান, আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকনৰ যুগৰ শেষ ভাগ এইটো। বৃটিছ প্ৰশাসন, চাহবাগান, মূল আৰু লাহে লাহে দুই-এজন অসমীয়া মানুহ চাকৰি-বাকৰিত মকল হোৱাৰ স্বৰূপ স্থবিধা ওলাইছে।

গঢ়ি উঠা এই অসমীয়া মধ্যবিত্ত সমাজখনত জাতীয় ভাবধাৰা পিনাই পৰাত এইবাৰ সহায় কৰিলে বৃটিছ চৰকাৰৰ ভাষানীতিয়ে। সেই সময়ৰ বৃটিছ প্ৰশাসক-সকলে অসমত চৰকাৰী কাম-কাজ আৰু বিজ্ঞানসন্মত অসমীয়া ভাষাৰ পৰিৱৰ্ত্তে বঙলা ভাষাৰ প্ৰৱৰ্ত্তন কৰিলে। আনহাতে, নতুনকৈ গঢ়ি উঠা বৃটিছ বিজ্ঞানসন্মত শিক্ষালভ কৰি, কলিকতাত গৈ পঢ়ি অহা অসমীয়া মধ্যবিত্ত সমাজৰ প্ৰথমটো প্ৰজন্মও ওলাই আহিছে। পূৰ্ণ ভাৱভেদেই নহয়, সমগ্ৰ বৃটিছ ভাৱভৰ প্ৰশাসনিক আৰু সাংস্কৃতিক প্ৰাণকেন্দ্ৰ কলিকতা মহানগৰীলৈ এজন দুজনকৈ ওলাই যোৱা এই অসমীয়া যুৱকসকল পশ্চিমীয়া, বিশেষকৈ ইংৰাজী ভাষা-সাহিত্য আৰু শিক্ষাৰ বহুল জগতখনৰ সন্মত পায় আৰু তেওঁলোকৰ জকাইচুকীয়া মনৰ ঠেক গভীৰোৰ ভাতি ফৰকাল হৈ পৰে। ইতিমধ্যে বংগত চলিছে নৱজাগৰণৰ প্ৰচণ্ড সোঁত, প্ৰাচীন ভাৱভৰ বহুত সনাতন মূল্যবোধ আৰু অন্ধবিবাসৰ বিৰুদ্ধে বিদ্ৰোহ ঘোষণা হৈছে; শতীদাহ, বালা বিবাহ প্ৰথাৰ বিলুপ্তি, বিধবা বিবাহৰ প্ৰচলন আদি অতাবনীৰ সমাজ সংকাৰৰ কাম-কাজ আৰম্ভ হৈছে, আনহাতে ভাৰতৰ প্ৰাচীন, ঐতিহ্যমণ্ডিত আৰু গৌৰবোজ্জ্বল পৰম্পৰাৰ নিৰ্বাচিত সমলৰে এক জাতীয় চেতনাৰ নৱজাগৰণৰ অংকুবোদগমৰ ঘটনা হৈছে। অসমৰ ভেকালকলেও এই মহা হৰ্ষৰ মাজত নিজৰ হুকীয়া আঙ্গল বিচাৰি পংগাৰ পাবৰ পৰা বুঢ়া নুইতৰ পাবত এবিধো অসমখনলৈ চাইছে। অসমৰ অজীত গৌৰৱ পুনৰোত্থানৰ লগতে জাতীয় বিকাশৰ কথা ভাবিছে আৰু তাৰেই প্ৰথম পদক্ষেপ হিচাবে মানুহকৰা অসমীয়াৰ প্ৰচলন, প্ৰতিষ্ঠা

আৰু বিকাশৰ কথা ভাবিছে। সহায়কাৰী হিচাবে পাইছে কিছু আমেৰিকান, বিশেষকৈ বেণ্টিষ্ট মিছনৰ মিছনেৰীসকলক। তেওঁলোকেও সেইসময়ত অসমীয়া ভাষাৰ জৰিয়তে খৃষ্টান ধৰ্ম প্ৰচাৰৰ প্ৰয়াস কৰিছে। এওঁলোকৰ সময়তে চেণ্টাভে অসমত আকৌ অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰবৰ্ত্তন হ'ল। অসমীয়া জাতীয়তাবাদৰ উদ্বেগৰ সেই প্ৰথম অণুটোতেই সমগ্ৰ প্ৰক্ৰিয়াটোৱেই ভাষা কেন্দ্ৰীয় হৈ পৰিল; ভাষিক জাতীয়তাবাদ হৈ পৰিল জাতীয় চেতনাৰ প্ৰধান ধাৰা।

জন্মলগ্নৰে পৰা অসম সাহিত্য সত্তা মূলতে অসমীয়া মধ্যবিস্তৃত শ্ৰেণীৰ ওপৰতে নিৰ্ভৰশীল আৰু তেওঁলোকৰ জাতীয় চিন্তাচেতনাৰ বাহক হৈ আহিছে। অসমৰ সমাজৰ আগবঢ়া চাম হিচাবে অসমীয়া মধ্যবিস্তৃত নেতৃত্বই ইমানদিনে অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰতিষ্ঠা, জাতীয় সাহিত্যৰ সংস্কৃতিৰ বিকাশ আৰু শেহতীয়াৰ্কে অসমৰ বিদেশী নাগৰিক প্ৰদত্ত গঢ়ি উঠা জাতীয় অস্তিত্ব বন্ধাৰ নামত চলা আন্দোলনতো অসমীয়া সমাজখনৰ খেতিয়ক, বহুৱা, কাৰিকৰ, ছাত্ৰপুত্ৰক আৰু জনজাতিসকলকো একাংশক একত্ৰিত কৰি সামাজিক আৰু ৰাজনৈতিক ক্ষেত্ৰত নেতৃত্ব দি আহিছে। অসম সাহিত্য সত্তাও এই প্ৰক্ৰিয়াৰে মাধ্যম, সহযোগী, সতীৰ্থ আৰু সমন্বত আগবঢ়া মঞ্চও হৈ আহিছে। অসমীয়া মধ্যবিস্তৃত শ্ৰেণীৰ সামগ্ৰিক শ্ৰেণী চৰিত্ৰৰ পৰা স্বকীয়াকৈ সাহিত্য সত্তাবো কোনো বেলেগ চৰিত্ৰ নাই। সেয়ে এই মধ্য শ্ৰেণীৰ সমগ্ৰ দোষ-দুৰ্বলতা, দোহলাহানতা, আপোচকাৰীতা আৰু হুবিধাবাদী চৰিত্ৰ এই সত্তাৰ মাজলৈকো সম্প্ৰসাৰিত নোহোৱাকৈ থকা নাই। যিহেতু নেতৃত্ব মধ্যশ্ৰেণীৰ হাতত সেয়ে এই সাহিত্য সত্তাৰ সীমাবদ্ধতাও প্ৰচুৰ। মধ্যবিস্তৃত মানসিকতাৰ সংকীৰ্ণ আৰু মূলতে বন্ধপনীল চিন্তাধাৰাৰ পৰা ফালবি কাটি সাহিত্য সত্তাই অসমৰ জনজাতিসকল আৰু চাহবহুৱা সম্প্ৰদায়ৰ বাবে বিশেষ কাম-কাৰী নোহোৱাৰ মূলো ইয়াতেই নিহিত হৈ আছে।

আজি কিছু বছৰৰ পৰা অসম সাহিত্য সত্তা সেয়ে বহুসময়ত বহুজনৰ সমালোচনা আৰু আক্ৰমণৰ লক্ষ্যও হৈ আহিছে। বিশেষকৈ অসমৰ বায়পন্থী মহলৰ পৰা সত্তাক বহুধৰণে সমালোচনা কৰা হৈছে। সাহিত্য সত্তাৰ বিৰুদ্ধে এওঁলোকে উত্থাপন কৰা অভিযোগবোৰৰ অন্ততঃ হ'ল যে সাহিত্য সত্তা মূলতঃ এটা চৰকাৰৰ পক্ষ লোৱা অস্থান, অসমৰ ব্যাপক দুখীয়া বাইজৰ লগত এটা জাতীয় অহুহান হিচাবে ইয়াৰ সম্পৰ্ক বৰ বেছি নাই। সত্তাৰ বাৰ্ষিক অধিবেশনবোৰৰ বক্তৃত্ব স্থিতিশীল সাহিত্যিকতাকৈ সমন্বত অ-সাহিত্যিক ৰাজনৈতিক নেতাই বেছি সমন্বত

আসন গ্ৰহণ কৰি আহিছে। আজি কিছুবছৰৰ আগলৈকে সাহিত্যসভাৰ অধিবেশনবোৰৰ পৃষ্ঠপোষক, মুখ্য পৃষ্ঠপোষক হিচাবে ভাৰতৰ বাটপতিৰ পৰা আৰম্ভ কৰি বহু যত্নলৈকে সন্মান আৰু আশীৰ্বাদ পাই অহাতো গৈছে। অৱশ্যে স্বাধীনতাৰ পাছত মিসকল ৰাজনৈতিক নেতা সাহিত্যসভাৰ বন্ধন আৰি উঠিছিলহি, তেওঁলোক আছিল স্বাধীনতা সংগ্ৰামত অংশগ্ৰহণ কৰা বহিষ্কৃত আত্মত্যাগী আৰু লক্ষ্যনিষ্ঠ নেতা। এওঁলোক বহুভাৱে সাহিত্যিকমতো যথেষ্ট দক্ষ আছিল। কিন্তু শিহলৈ আৰু এনে হৈ নাথাকিলগৈ। দেশৰ ৰাজনৈতিক জীৱনত মূল্যবোধৰ অধঃপতনৰ লগে লগে যেনেতেনে কমতালৈ অহা শাসকবৰ্গৰ যিকোনো নেতাইয়ো এই বন্ধন উঠিবলৈ লগেহি। আজি দহবছৰ মানৰ আগৰ পৰা সাহিত্যৰ বহিষ্কৃত এই ৰাজনৈতিক নেতাইভাৰ দপদপনিৰ ফলত অসমৰ বিভিন্ন মহলত সাহিত্যসভা আৰু ৰাজনীতিৰ আন্তঃসম্পৰ্ক লৈ বিতৰ্ক আৰম্ভ হৈছিল; সাহিত্যসভাৰ কেবাজনো বিষয়বস্তুৰ প্ৰত্যক্ষ ৰাজনীতিত যোগদানে এই প্ৰশ্নটো আৰু প্ৰকট কৰি তুলিছিল।

অসমৰ সন্মান ইতিহাসলৈ লক্ষ্য কৰিলে দেখা যায় যে অসমীয়া মধ্যযুগীয় ৰাজ্যিক প্ৰশাসনৰ শাসন কমতাত নিজৰ শক্তিশালী অৱস্থান কৰি লৈছেহি আৰু এওঁলোকৰ স্বাৰ্থও সেয়ে ৰাজ্যিক চৰকাৰখনৰ লগত সন্নিবিষ্ট হৈ আছে। স্বাভাৱিকভাৱেই মধ্যযুগীয় নেতৃত্ব আন এটা অৱস্থান অসম সাহিত্য সভাৰ এটা স্থায়ী সামাজিক তথা ৰাজনৈতিক ভূমিকা থাকিব বুলি আশা কৰাতো কুল। অসমীয়া মধ্যযুগীয় সাহিত্যিক স্বাৰ্থ যেনেদৰেই বিপ্লৱৰ হোৱা নাই, তেনেদৰেই সাহিত্য সভাৰো কোনোদিন চৰকাৰৰ লগত যত্নত আৰু লক্ষ্যৰ দিশলৈ অহা নাই।

অসম আন্দোলনৰ আদে আদে অসমীয়া মধ্যযুগীয় চৰকাৰ, প্ৰশাসন আৰু সন্মানত তেওঁলোকৰ নেতৃত্ব বিপ্লৱৰ হব ধৰিছে বুলি অৱশ্যে কবিলৈ ধৰিলে। স্বাভাৱিকভাৱে বাটৰ দৰেই ৰাজত্যাগৰ পৰা হোৱা অৱস্থা জনগ্ৰন্থকৰ অসমৰ জনগণৰ বিৰুদ্ধে আত্মত্যাগী ভাৱত পালট কৰি দিব পাৰে বুলি, আৰু ইয়াৰ ফলত অসমৰ ৰাজনীতিত অসমীয়া মধ্যযুগীয় নেতৃত্ব ধৰ্মৰূপে বুলি এওঁলোকৰ লগতে সাধাৰণ অসমীয়া বাহিৰৰো বন্ধন আৰু সোহাগ। সেইবাবেই শাসকবৰ্গৰ অৱস্থা এই পৰ্য্যন্ত আত্মত্যাগৰ কেন্দ্ৰত থকাৰ ফলত নেদেখি এওঁলোকৰ অৱস্থাৰ ওপৰত কিছুই আৰু আত্মত্যাগী হৈ পৰে। আনহাতে অসমৰ গাওঁ অসম, নগৰ আৰু জনজাতি

অকল আৰু ছাত্ৰস্বৰূপকলৰ মাজত বায়লহী মতাদৰ্শ জনপ্ৰিয় হৈ পৰাত এওঁলোকৰ চিন্তা আৰু বাঢ়ি গ'ল। নিজৰ সামাজিক বাজনৈতিক স্থিতি আৰু কৰতা বজাই বন্ধাৰ বাবে পৰ্বভাৰতীয় হুলৰ বিকল্প হিচাবে আকলিকতাৰাহক এওঁলোকে বিচাৰি পালেগৈ। ফলত এইবাব অলমৰ সাহিত্য সভাও ডেভিয়াৰ কংগ্ৰেছী চৰকাৰৰ বিলবীত শিবিৰত অৱস্থান কৰিলেগৈ। সাহিত্য সভাৰ ডিফু অধিবেশনৰ সময়ৰ পৰাই সাহিত্য সভা আৰু বাজনৈতিক কৰতাসীন নেতাসকলৰ মাজৰ সম্পৰ্কৰ ক্ষেত্ৰত এটা নতুন সৱীকৰণ আৰম্ভ হ'ল। ডিফু অধিবেশনতে সভাই প্ৰথমবাৰৰ বাবে মুকলি ভাবে তদানীন্তন মন্ত্ৰীসভাৰ লগত সম্পৰ্ক নাবাধে। সভা এই সময়লৈ অলম আন্দোলনৰ অন্তৰ্ভুক্ত নেতৃত্বকাৰী সংগঠন 'অলম গণসংগ্ৰাম পৰিষদ'ত সোমাই পৰিছিল। ফলত চৰকাৰৰ লগত সংঘাত আৰম্ভ হৈছিল। সভা বঞ্চিত হৈছিল সকলোপ্ৰকাৰৰ চৰকাৰী সা-সুবিধা আৰু অহুৱানৰ পৰা। কিন্তু সভাৰ নেতাসকলে অলমৰ বাইজৰ জাতীয় আবেগ জগায় তুলি বাইজৰ আকৃষ্ট সহায় সমৰ্থনৰে এই অধিবেশন অতি সুকলমে সম্পন্ন কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। ইয়াৰ পিছৰ বঙাইগাওঁ আৰু বিহপুৰীয়াৰ অধিবেশনতো ইয়াৰ পুনৰাবৃত্তি ঘটিছিল। সাহিত্য সভা শাসককলৰ বাজনীতিৰ পৰা আঁতৰি অহাৰ এটা সুষ্ঠু পৰম্পৰাই গঢ় লৈ উঠিবলৈ আৰম্ভ কৰিছিল। যোৱা সাধাৰণ নিৰ্বাচনত আকলিক হুলৰ জয়লাভৰ পাছত আকোঁ এবাৰ সভা আৰু চৰকাৰৰ মাজৰ সম্পৰ্কৰ সৱীকৰণটো নতৈ পাতিব লগা হৈছে। অলমৰ আকলিক চৰকাৰত অলমীয়া নেতৃত্বৰ শক্তিশালী স্থিতি থকালৈ চাই লক্ষ্যতে অলম সাহিত্য সভাই হক কথাটো চৰকাৰ বিৰোধী অৱস্থান লোৱাৰ আশা কৰি।

সাহিত্য আৰু বাজনীতিৰ মাজত এবাৰ নোৱাৰা সম্পৰ্ক আছে। ইবাচলতে অকল সাহিত্যই নহয়, সমাজৰ প্ৰতিটো স্তৰতেই বাজনীতি থাকিব। কিন্তু, সাহিত্য সংস্কৃতিৰ জাতীয় অহুৱান বুলি কোৱা সংগঠন এটাই কিমানদূৰ কেৱল শাসককলৰ বাজনীতিৰ লগত সম্পৰ্ক বখা উচিত এই আত্মকলীয়া প্ৰশ্নটো বিচাৰ কৰি চোৱাৰ সময়সীমা আছি পৰিছে। শাসনৰ দ্বাৰীত থকাৰেই নাথাকক দেশৰ জাৰা সাহিত্য উন্নতিৰ বাবে ডেওঁলোকৰ কৰণীয় কৰ্তব্য থাকে আৰু এসে কৰোতে সাহিত্য সভাৰ হৰে অহুৱানৰ লগত সময়ত একেলগে কামকাজ কৰাৰো প্ৰয়োজনীয়তা আছি পৰে। এই ক্ষেত্ৰত দুটা বিশ মন কৰাটো প্ৰয়োজন। প্ৰথমে এই কামত বাতে সভাৰ সকলোবোৰ কৰ্মীসকল সাহিত্যিক আভ্য কৰি কোনো বাজনৈতিক নেতাই ব্যক্তিগত

প্ৰচাৰ আৰু সা-সুবিধাৰ বাবে পাক পাৰি বহিব নোৱাৰে আৰু, সাহিত্য সত্তাৰ স্বজিৱাত শাসকত্বলব বাজনৈতিক দৰ্শনত বিশ্বাস নকৰা বা বিবোধীতা কৰা লেখক সকলেও বাঢ়ে সন্ধান অংশ গ্ৰহণৰ সা-সুবিধা পায়। স্বাভাৱিকতে সাহিত্যৰ কেন্দ্ৰত সৃষ্টিশীল সাহিত্যৰ ধাৰাটো সঁহাৰ চৰকাৰী হাৰ্ণিশ্য আৰু শাসকত্বলব পৰা আঁতৰতহে প্ৰেৰণিত হৈ থাকে। গতিকে এনে অস্বাভাৱিক দৃষ্টিৰ সকলোৰে বাবে খোলা নাৰাখিলে সমাজৰ সৃষ্টিশীল সাহিত্যৰ ধাৰাটোক বাজনৈতিক বড়বড়ৰে হেঁচু কি বড় কৰাৰ উপক্ৰমহে কৰা হয়।

এই কথা স্বীকাৰ কৰিবই লাগিব যে যোৱা কিছু বছৰ ধৰি অন্য সাহিত্য সত্তাই অন্যৰ নতুন চাম সৃষ্টিশীল লেখকৰ পৰিষ্কৃত অংশকে সংগঠনৰ স্বজিৱালৈ আকৰ্ষণ কৰি অনাৰ কেন্দ্ৰত শোচনীয়ভাৱে বাৰ্ষ হৈছে। সাহিত্য সত্তাৰ যেন আগৰ সন্মোহন শক্তি যেন আৰু নাই, যি শক্তিয়ে এলয়ৱত সত্তাই ভাৰ-সাহিত্যৰ কনিষ্ঠজনকৰ বা জ্যেষ্ঠজনকলৈকে সকলোকে নিজৰ স্বজিৱলৈ টানি আনিব পাৰিছিল। যোৱা চুটী দশকত সত্তাৰ শাখা সংগঠনবোৰৰ স্বজিৱ শাসকত্বলব বাজনীতিৰ অবাধ অত্যাধিক আৰু অসাহিত্যিক লোকৰ প্ৰাধান্য বঢ়িছিল, তাৰেই অৱশ্যত্বাৱী ফলাফল হ'ল এইটো। এনেবোৰ অসাহিত্যিক লোকৰ ভাৰা সাহিত্য তথা সমাজৰ বিকাশৰ বাবে কাম কৰাৰ কোনোধৰণৰ আন্তৰিক দায়বদ্ধতা নাই। সংগঠনৰ জৰিয়তে সাহিত্য বিকাশৰ কষ্টকৰ কাম-কাজ কৰাতকৈ এওঁলোকে ব্যক্তিগত প্ৰচাৰ আৰু নিজা নিজা বাজনৈতিক স্বাৰ্থতহে সত্তাৰ ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰে। ফলত সাহিত্য সত্তাৰ স্বজিৱ এনে লোকসকলে চৰকাৰৰ ফলীয়া সুবিধাবাহী বাজনীতি নকৰা কোনো লোককেই লক্ষ্য কৰিব নোৱাৰে আৰু এনে লোকক সংগঠনৰ স্বজিৱাবণৰ বাহিৰ কৰাতহে আগভাগ লয়। এনে কাৰণবোৰ বিবক্ত হৈ প্ৰায়বোৰ লেখক, সাহিত্যিক সত্তাৰ পৰা আঁতৰি গৈ অলপ কোনো বায়শহী সাহিত্য সংগঠনৰ লগত জড়িত হয়, নাইবা স্বতন্ত্ৰবীৰ্য্যতাৰে ব্যক্তিগত উদ্যোগত সাহিত্য-চৰ্চা কৰে।

এটা সময় আছিল যেতিয়া বিভিন্ন বাজনৈতিক দৰ্শনত বিশ্বাসী, স্বকীয়া স্বকীয়া বাজনৈতিক দলত থকা লোকেও নিজৰ দলীয় স্বাৰ্থৰ ওপৰত থাকি সাহিত্যসত্তাৰ স্বজিৱাত একেলগে সাহিত্যৰ উন্নতিৰ বাবে কাম কৰিছিল। জ্যোতিপ্ৰসাদ, বিষ্ণুৰাম, হেম বৰুৱাকে আহি কবি বহুজন ৰখো। লেখক সাহিত্যসত্তাৰ লগত জড়িত আছিল। কিন্তু দুখৰ কথা যে আহি সাহিত্যসত্তাৰ স্বজিৱ তেনেদৰে কাম কৰাৰ পৰিৱেশো নাই আৰু দলীয় স্বাৰ্থৰ উত্তৰ একেলগে কাম কৰাৰ মান সীমাত

নাইকীয়া হৈ আহিছে। জাতীয় অজ্ঞান বুলিবলৈ হ'লে জাতিটোৰ স্বাভাৱত প্ৰবাহিত সকলোধৰণৰ ৰাজনৈতিক আৰু সামাজিক চিন্তাৰ প্ৰতিনিধিমূলক প্ৰতিকল্পন সংগঠনটোও বৰ্তিব লাগিব। এনে হলেহে অসম সাহিত্য সভাই অসমৰ সকলো জন-গোষ্ঠী, জনজাতীয়, অ-জনজাতীয়, চাহ মজদুৰসকলকে ধৰি অসমৰ পাহাৰ ভৈয়াম সকলোৰে সাংস্কৃতিক উন্নয়নৰ বাবে কাম কৰা কৰিব পাৰিব। এনেদৰে কাম কৰিব পাবিলেহে সভাই অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰো প্ৰকৃত সেৱা কৰাৰ লগতে অসমৰ সমাজত সমন্বয় আৰু সম্প্ৰীতিৰ যাতাবৰণ সৃষ্টি কৰিব পাৰিব।

প্ৰসঙ্গ বিষ্ণুৰাভা

প্ৰসঙ্গক্ৰমে :

বিষ্ণুৰাভাৰ বিশাল ব্যক্তিত্ব, বহুমুখী প্ৰতিভা আৰু সাহাজিক ভূমিকাৰ কথা এটা প্ৰেমদৰ পৰিসৰতে আলোচনা কৰা সম্ভৱ নহয়। সেয়ে বিষ্ণুৰাভাৰ কাৰ্যকাজৰ তিনিটা প্ৰধান দিশ সম্পৰ্কে ইয়াত আলোচনা কৰিবলৈ বস্তু কৰা হ'ব। আজি অসমত সময়ৰ আৰু সংহতিৰ প্ৰৱৰ্তোৱে যথেষ্ট গুৰুত্ব লাভ কৰিছে আৰু এই পৰিপ্ৰেক্ষিতত ইতিহাসৰ অধ্যয়ন আৰু চৰ্চাৰ কথাটোও হৈ পৰিছে অতি প্ৰয়োজনীয়। এই দুইটা দিশৰ লগত আকৌ নিগূঢ় ভাৱে জড়িত হৈ আছে ৰাজনৈতিক দৃষ্টিকোণৰ প্ৰৱৰ্তো। বিষ্ণুৰাভাই অসমত প্ৰথম চুটা বিঘৰত বাটকটীয়াৰ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছিল, সমাজৰ প্ৰচলিত সকলোধৰণৰ এগাভুকলীয়া চিন্তাৰ বিপৰীতে নূচনা কৰিছিল এক নতুন ধাৰা, যেনুৱাইছিল নতুন বাট। এই কথা ঠিক যে কি সময়ৰ প্ৰচেষ্টা, ইতিহাস চেষ্টনা বা সাংস্কৃতিক কৰ্মকাণ্ড আটাইবোৰ দিশতে বিষ্ণুৰাভাৰ চিন্তা আৰু কাৰ্যে নতুন ধাৰাৰ সৃষ্টি কৰিলেও সকলো ক্ষেত্ৰতে তেওঁ ইয়াক বিকশাই তুলিবলৈ নাইবা সম্পূৰ্ণ কৰিবলৈ সক্ষম হোৱা নাই। জনজীৱনৰ পৰৱৰ্তনৰ লগত থকা নিবিড় পৰিচয়ৰপৰা লাভ কৰা প্ৰজ্ঞা আৰু অগ্ৰপাৰী আত্মৰ্শৰ আলোকে তেওঁক নতুন নতুন চিন্তা আৰু কাৰ্যৰ নূচনা কৰিবলৈ সক্ষম কৰিলে যদিও নানা তৰহৰ ৰাজনৈতিক আৰু সাহাজিক সৰুই ইয়াক পূৰ্ণাৰূপে হৰলৈ নিছিলে। বিষ্ণুৰাভা জড়িত হৈ থকা ৰাজনৈতিক হল তথা সেই সময়ৰ ভাবভৱৰ বাৰ বহলৰ আত্মৰ্শসমূহ আৰু ৰাজনৈতিক সৰুই সৃষ্টি কৰা সাহাজিক পৰিকল্পনাই ইয়াৰ বাবে বহুলাংশে দায়ী। যি কি নহওক, জীৱনবি বিষ্ণুৰাভাই যেনুৱাই মোৰা পৰবৰ ভাংপৰ্য্য আজিও আছে।

অসমৰ বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ স্বকীয় সাংস্কৃতিক বিকাশ আৰু সকলোৰে মাজত এক সূত্ৰ সময়কৰণৰ বাবে বিষ্ণুৰাভাই সমগ্ৰ জীৱন ভূমি কাম কৰি গ'ল। ৰাজনৈতিক কৰ্মকাণ্ডবোৰ বহুখিনি তেওঁ কৰিছিল জনজাতীয় লোকসকলৰ মাজত। আজি কিছুদিনৰপৰা এজন সাহিত্যিক মহামোহকে বিষ্ণুৰাভাক এক জনজাতীয় বীৰ বিচাৰে তুলি ৰখিবলৈ চেষ্টা কৰিছে আৰু ইয়াৰ বাবেই তেওঁক সাহিত্যিক ভাংপৰ্য্যক শীৰ্ষকৰ আৰু মান কৰিবলৈ প্ৰয়াস পাইছে। এনে প্ৰচেষ্টাই কৰাৰপৰা সৰল আৰু আশাশূন্য

পাবই কাৰণ বিক্ৰমভাৰ আদৰ্শই এওঁলোকৰ মনত লকাৰ কৰে অনাৰী ভয়ৰ ; সেয়ে যিকোনো কৌশলে বিক্ৰমভাৰ পৰম্পৰাকো শৃঙ্খলত ৰাখিব পাৰিলে এওঁলোক আশ্বস্ত হয়।

বিক্ৰমভাৰ ৰাজনৈতিক ভূমিকাৰ ক্ষেত্ৰতো বিভিন্ন বিশেষণৰ হেঁচাত আচল কথাটো লুকাই পৰিব ধৰিছে। আজিৰ দিনৰ নিম্নোহ দৃষ্টিভঙ্গীৰে বিচাৰ কৰি চালে দেখা যায় যে সান্ন্যবাদী আদৰ্শত বিশ্বাসী ৰাজা আছিল প্ৰকৃতভাৱত এজন বাম বিপ্লৱী গণতান্ত্ৰিক (Left Revolutionary Democraete)। সেয়ে এহাতে যেনেদৰে ৰাজাই চিন্তাচৰ্চা, কলাকৃষ্টিৰ দিশত নতুন নতুন দিশৰ দূৰাৰ মূল্য দি কৰিছিল, তেনেদৰে এই দ্বিতীয় আৰু বিকশাই তুলিব নোৱাৰা বংবেই ই হৈ পৰিছিল সম্পূৰ্ণতাৰ বাটত এক সীমাবদ্ধতাৰ দৰে। যি কি নহওক, এই সমগ্ৰ দিশ লৈয়েই বিক্ৰমভাৰ ব্যক্তিগত গতি উঠিছে, ফুটি উঠিছে তেওঁৰ প্ৰতিভা। বিক্ৰমভাৰ সকলো ধৰণৰ কামকাজৰ মূল্যায়ণৰ ক্ষেত্ৰত আৰি এই কথা পাহৰি গ'লে নহব।

সময়ৰ প্ৰতীক বিক্ৰমভা

আজি কিছুদিনৰপৰা অসমৰ প্ৰত্যেক জনসমাজৰ সাধাৰণ লোকসকলে অনুভৱ কৰিছে অসমত বসবাস কৰি অহা বিভিন্ন জাতিগোষ্ঠী, ভাষা আৰু ধৰ্মৰ মানুহৰ মাজত এক প্ৰকৃত সময়ৰ আঁত প্ৰয়োজনীয়তা। বিশেষকৈ অসমৰ তৰুণ সমাজ আজি জনজাতীয় আৰু অ-জনজাতীয় লোকৰ মাজত সময়ৰ বাবে সঁচাকৈয়ে চিন্তিত হোৱা দেখা গৈছে। এই আকাজকা নিশ্চয় আমাৰ সমাজত এক নতুন লক্ষণ। এই কামত আগবাঢ়োতে সকলোৱে সময়ৰ এক প্ৰেৰণালকাৰী প্ৰতীক হিচাবে বিক্ৰমভাৰ কথা বৈছে, আলোচনা কৰিছে আৰু তেওঁ চোবোকাকৈ হলেও বিক্ৰমভাই দেখুৱাই যোৱা সময়ৰ বাটেৰে বাট মূল্যবো প্ৰদান আৰম্ভ কৰিছে। কিন্তু বিক্ৰমভাৰ সময়ৰ মহান আদৰ্শক যদি থকাৰ দৰে অসমৰ সামাজিক ঐতিহাসিক প্ৰেক্ষাপটত বিচাৰ কৰি বুজিব পৰা নাযায় তেনেহলে সময়ৰ সকলো মন প্ৰভেদতো বিক্ৰমভাৰ নাম সোৱাহে বা তেওঁক এক বিৰ্জীৰ প্ৰতীক হিচাবে সোৱাহোৱে দাব দিব ; সময়ৰ প্ৰকৃত অৰ্থত কোনোদিনেই নহব।

সময়ৰ সম্পৰ্কে বিক্ৰমভাৰ আদৰ্শ আছিল অসমত প্ৰচলিত সকলো আদৰ্শ

বিশ্ববীতে এক নতুন ধৰণৰ চিন্তা। এই চিন্তাধাৰা মনে গঢ়া ধাৰণাবে সজা নহয়, বৰক অসমৰ সামাজিক, অৰ্থ নৈতিক আৰু জাতীয় বাস্তৱ পৰিস্থিতিৰ কটলাখা অৱলম্বনানে। পৃথিৱীৰ আগবঢ়া চিন্তাৰ আলোকৰে উদ্ভাসিত এক বৈজ্ঞানিক চিন্তা-ধাৰা। অসমৰ জাগ্ৰত বৌদ্ধিক সমাজত এই চিন্তা ইমান অভিন্ন আৰু বৈশ্ববিক আছিল যে ঐশ্বৰিক আশোলন চিন্তাৰ অৰ্থে আৰু একলক্ষীৰ জাতীয় চিন্তা-ধাৰাৰ আৱৰ্জনাৰে খুন্দখোৱা যন্ত্ৰৰে মুখাছুটা লোকসকলৰ মনত ই বাকটকৰে জীভিৰ সকাৰ কৰিছিল। সেয়ে কোণলী আক্ৰমণ, অপপ্ৰচাৰ আৰু উপেক্ষাৰে এই চিন্তাক নাকচ কৰাৰ অপচেষ্টা চলিছিল। কিন্তু যি সময়ত অসমৰ প্ৰতিষ্ঠিত বুদ্ধিজীৱিহুলৰ ভূমিকা আছিল এনে ধৰণৰ সেই সময়ছোৱাত অসমৰ বোকাট গাঁৱৰ সাধাৰণ মানুহে কিন্তু বিক্ৰান্তাৰ সময়ৰ চিন্তাধাৰা বুজিব পাৰিছিল, পাবিছিল গ্ৰহণ কৰিব। কিয়নো বিক্ৰান্তাৰ চিন্তাৰ উৎস আছিল সেই নায় নোহোৱা হাজাৰ হাজাৰ য়েহনতী প্ৰজা, তেওঁলোকৰ সৃষ্টিৰ কৰ্মকাণ্ড আৰু প্ৰজাই বিক্ৰান্তাৰ দিছিল সময়ৰ বাটত কাম কৰাৰ নিৰ্ভুল পথৰ। সম্ভ্ৰীতি আৰু সময়ৰ গঢ়ি তোলে, বন্ধা কৰে আকৌ সময়ত ভঙ কৰে মনৰ গাঁৱত সিঁচৰিত হৈ থকা নিৰক্ষৰ প্ৰমজীবি এই মানুহখিনিয়ে। আজি অসম আন্দোলনৰ পটভূমিকাতো সময়ৰ সময় উত্তৰ হৈছে চহবীয়া মধ্যমিত্ত বুদ্ধিজীৱিৰ মাজত নহয়, গাঁৱৰ মানুহখিনিৰ মাজতহে। দলীৰ সংঘৰ্ষই কালসংহাৰ সৃষ্টি হৰিছে গাঁৱৰ পথাৰ, জাবি মাথ-তলতহে— চহৰৰ অলিগলিত নহয়। গতিকে সময়ৰ কৰ্মকাণ্ড হ'ব লাগিব মূলতে এই খাতিখোৱা মানুহখিনিক ভেটি কৰিয়েই। বিক্ৰান্তাই সময়ৰ বাট সেয়ে আৱিষ্টাৰ কৰিছিল এই মানুহখিনিক আৰ্পণ আৰু সংগ্ৰামৰ জন্মতে একত্ৰিত কৰাৰ মাজত। জনসাধাৰণৰ লিকা প্ৰকৃত সময়ৰ আৰ্পণ ভেঙে আকৌ মানুহৰ মাজলৈ ঘূৰাই নিব পাৰিছিল বুলিয়েই তেওঁ সময়ৰ জীৱন্ত প্ৰতীক হ'ব পাৰিছিল, মানুহেও অস্তৰে বুজি পাইছিল তেওঁৰ বক্তব্যৰ মৰ্ম।

আমাৰ মাজত সময়ৰ সম্পৰ্কে যিবোৰ ধাৰণা প্ৰচলিত হৈ আছে প্ৰায়বোকেই অত্যন্ত উপেক্ষা আৰু কোণোলা। যোৱা জাপনি মাৰি আমি সময়ত সময়ৰ সূত কাটাত কৰোঁ। যদিও আমাৰ বেছিভাগেই আভ্যন্তৰীণ সন্ধিভাৱেই এই কামত আগবাঢ়ে তথাপিও আৰ্পণতে কেবোপ বৈ মোহাৰ বাবে সময় প্ৰকৃত অৰ্থত কোনো দিবেই নকৰ নকৰেই। - আমি যিমান জাতিসোপী, জাতিসোপী নহিবা ধৰ্ম্মীয় সজাৱৰ মাজত সময় আৰু সম্ভ্ৰীতি কৰি কৰিবলৈ যাওঁ সেই জনসাধাৰণৰ

নিজৰ আৰু ঐতিহাসিক আশা-আকাঙ্ক্ষা আৰু সম্ভাৱনাত ধৰি মাৰি বুজিবলৈ চেষ্টা নকৰাকৈ বা এইবোৰক উপেক্ষা কৰিয়েই আমি কামত আগবাঢ়ো। বান্ধৱ সম্ভাৱণাৰ আমি আশুকাণ কৰো আমাৰ নিজৰ দৃষ্টিভঙ্গীৰ মাজত সংকট থকাৰ বাবে। ফলত আমি যিবোৰ সন্তোষ আৰু সমন্বয়ৰ কাম কৰো সেইবোৰ হৈ পৰে উপকৰা আৰু জাপি দিয়া।

বিক্ৰমভাই যি সমন্বয় আৰু সন্তোষ কাম কৰিছিল সি কিন্তু এনে উপকৰা বা জাপি দিয়া ধৰণৰ নাছিল। বিক্ৰমভাই কৈছিল বিশাল অসমীয়া জাতিৰ কথা, সমন্বয়ৰে গঢ়ি উঠা মহল অসমীয়া সংস্কৃতিৰ কথা। কিন্তু এই কথা কওঁতে ডেও অসমৰ খিলঞ্জীয়া জনগোষ্ঠীসমূহৰ নিজৰ ভাষা সংস্কৃতিৰ বিকাশৰ কথা পাহৰি যোৱা নাছিল, বৰঞ্চ এই সকলোবোৰৰ প্ৰকৃত মৰ্যাদা বন্ধা, স্থৰ বিকাশৰ জৰিয়তে সমন্বয়ৰ বিশাল অসমীয়া জাতি আৰু সংস্কৃতিৰ সপোন দেখিছিল। জনমানসৰপৰা বিচ্ছিন্ন বহুত লোকে আজিও এই কথা বুজিব নোৱাৰে কেনেকৈ অসমৰ আটাইবোৰ ভাষা সংস্কৃতিৰ উন্নতিৰ জৰিয়তে বিশাল সমন্বয়ৰ জাতি আৰু সংস্কৃতি গঢ়ি উঠিব। ডেও-লোকৰ মতে এনে হবৰ বাবে সকলোৱে অসমীয়া ভাষা কব লাগিব আৰু গ্ৰহণ কৰিব লাগিব অসমীয়া সংস্কৃতিৰ স্বপ্নবোৰ। অসমীয়া জাতি, ভাষা আৰু সংস্কৃতি গঢ়ি উঠাৰ বিশাল ঐতিহাসিক প্ৰক্ৰিয়াটোৰ বিষয়ে স্বপ্নমানে উপলব্ধি নাই বাবেই এওঁ-লোকৰ এনে ভুলভাৱ। সেয়ে জৰে এবিধেও কৰ্পটিয়ে নেবাৰ হৰে ভাৰাৰ ক্ষেত্ৰত 'অসমীয়া ভাষা অসমত বসবাস কৰা সকলোৱে উমৈহতীয়া ভাষা' হব লাগিব ধৰণৰ কথা এতিয়াও কৈ থাকে। এটা ভাষা যে উমৈহতীয়া ভাষা হোৱাতো কাৰো ইচ্ছা অনিচ্ছাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল নহয়, সত্য সন্নিতি পাতি যুক্তিৰ বেৰফালেৰেও এনে কাম কৰা নাযায়, বহুত বিকাশৰ নিজৰ নিয়মডেই হাতে বজাৰে ফৈনদিনী জীৱনত প্ৰচলিত হোৱা ভাষা স্বাভাৱিকতেই উমৈহতীয়া ভাষা হবই—জাপি যি কোনো ভাষাকে এই অৱস্থান দিয়া নাযায়। বিক্ৰমভাই এই কথা বুজিছিল, বাবে বাবে সেয়ে ডেও অসমৰ বিভিন্ন জনগোষ্ঠীসমূহৰ নিজৰ জাতীয় আকাঙ্ক্ষাক উপেক্ষা নকৰি উপলব্ধি আৰু সমন্বয় কৰিবলৈ সকলোকে সক্ৰিয় হিছিল।

অসমৰ ভাষা ভাষকৰ নিচিনা বৰ্ণাচা, বৈচিত্ৰ্যৰ সৰ্বাঙ্গ এখনত, ব'ত বিভিন্ন জাতি, ধৰ্ম, ভাষাৰ মাজেহে বসবাস কৰে, তাত লক লক জাতীয়, ভাষিক বা ধৰ্মীয় গোষ্ঠীসমূহৰ কেতবোৰ নিজৰ সমতা থাকিবই। সমস্ত অৰ্থত এইবোৰক অতি ক্ষুদ্ৰ জাতিসত্তাৰ সমতা বুজিব পাৰি। এই সমতাৰোৰ বান্ধৱ আৰু

বহুক্ষেত্ৰত ই কোনো বিশেষ জনগোষ্ঠীৰ জাতীয় আকাঙ্ক্ষাৰ লগত জড়িত এক স্পৰ্শকাণ্ডৰ সমতা হৈ পৰে। এই সমতা সমূহক বুজা আৰু তাৰ সমাধানৰ বাট হুলিউদাতৈ সমস্যা সন্দীতি কৰা নাহাৰ, উপেক্ষা কৰি, দাপ দি ৰাখি গঢ়া নাহাৰ একতা। বিক্ৰমোত্তৰই সেয়ে কৈছিল, “বিশাল ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ দৰে অসমীয়া ভাষা, কুটি, সাংস্কৃতিক ভেটিবৰ কাৰো সাধ্য নাই। সংখ্যালঘু সম্প্ৰদায়বোৰৰ ভাষা, কুটি আৰু সাংস্কৃতিৰ বৰণাবৰণৰ তাৰ সংখ্যাগৰিষ্ঠ সকলে লব লাগিব” (মানব জাতি/বিক্ৰমোত্তৰ বচনামলী পৃ-৩২)। অৰ্থাৎ সমস্যাৰ নামত আমি বাস্তব এই শিক্ষা হয় পাহৰি গৈছো বা ইচ্ছাকৃতভাৱে উপেক্ষা কৰিছো। ইয়াতোকৈ ভয়াবহ আৰু এটা সমস্যাৰ দৃষ্টি আমাৰ মাজত গা কৰি উঠা দেখিবলৈ পোৱা গৈছে, যিটোৰ প্ৰতি বহুত উদাৰপন্থী গণতান্ত্ৰিক বুদ্ধিজীৱিয়েও সমৰ্থন জনাবলৈ আবদ্ধ কৰিছে, সেইটো হ’ল যিকোনো কামতেই প্ৰতি জনগোষ্ঠীৰ পৰা দুই এজন প্ৰতিনিধি ৰাখি এক ‘সমস্যা আৰু সন্দীতি’ মক্ৰ তৈয়াৰ কৰাটো। এই প্ৰচেষ্টা শেহতীয়াতকৈ সামাজিক পৰিসৰৰ পৰা ৰাজনৈতিক সংগঠনলৈকে পৰিসীমিত কৰি তোলা হৈছে। বিভিন্ন জনগোষ্ঠী সমূহৰ মাজত প্ৰকৃত অৰ্থত সন্দীতি আৰু সমস্যা হ’লে হ’লে সমাজ চলাব মূল চাৰি-কাটি ৰাজনৈতিক ক্ষমতাৰ উচিত দায়িত্ব আৰু কৰ্তব্য প্ৰত্যেক জনসমাজে পাব লাগিব। এই কথা শাসন কৰা ৰাজতন্ত্ৰই হ’ল যেইটাই মূলবকৈ বুজি উঠিছে। কিন্তু বাস্তবিকতেই তেওঁলোকে প্ৰকৃত অৰ্থত এই কাম কৰাৰ বাবে প্ৰস্তুত নহয় বা ই তেওঁলোকৰ বাবে সম্ভৱো নহয় বাবে কূটনৈতিক কৌশলৰে বিভিন্ন জনসমাজৰ প্ৰতিনিধি ৰাখি এক ভূমি সমস্যা আৰু সন্দীতিৰ ক্ষেত্ৰ প্ৰস্তুত কৰিছে, গঢ়ি তুলিছে সংগঠন। কিন্তু এনেবোৰ সংগঠনত এই জনগোষ্ঠী সমূহৰ মূল জাতীয় আকাঙ্ক্ষা প্ৰতিকলিত হ’ব নোৱাৰে আৰু সমস্যাৰ কোনো প্ৰকৃত সমাধানো নোলায়। এনে কূটনৈতিক কৌশলৰে বিভিন্ন ব্যক্তিৰ ৰাজনৈতিক লাভ হ’ব পাৰে কিন্তু জনসাধাৰণৰ মাজত সমস্যা নহয়।

বিক্ৰমোত্তৰ কুটি ইয়াতেই যে এনে ধৰণৰ কূটনৈতিক কৌশলৰ কৌশলী হুৰিখাৰাৰী সমস্যাৰকৈ তেওঁ বিচৰা নাছিল, তেওঁ বিচাৰিছিল পাবল্যবিক বিকাশ আৰু সমতাৰ পটভূমিকাত, মূলি ভাবে, দায়িত্বস্বত্বৰে বিভিন্ন জনসমাজৰ নিজৰ সমতা আৰু জাতীয় আকাঙ্ক্ষাসমূহক চিহ্নিত কৰি, যেনে সামাজিক পৰিস্থিতিৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত এক প্ৰকৃত প্ৰতিনিধিত্ব মূলক ব্যক্তিত্ব গঢ়ি তোলাৰ

অবিয়তে এইবোবৰ সমাধান কৰা। আৰু বিশাল অসমীয়া জাতি গঢ়া, বহুল অসমীয়া সমন্বয়ৰ সংস্কৃতি গঢ়াৰ বিকুৰাজাই দেখুৱাই যোৱা পথো আছিল এইটোৱেই। তৎকালীন ভাবে ‘প্ৰকাৰতী ৰাজ’ ব্যৱস্থাৰ মাজেৰেই ইয়াৰ বিকাশ কৰিব পৰা হ’ব বুলি তেওঁৰ বিশ্বাস আছিল—তেওঁৰ প্ৰত্যয় জন্মিছিল যে এই নতুন সমাজ গঢ়াৰ একমাত্ৰ সংগ্ৰামৰ মাজেদ্বিহে আহিব সংহতি, সম্প্ৰীতি, হ’ব প্ৰকৃত সমন্বয়।

অসমৰ ইতিহাসক, অসমীয়া জাতি গঢ়ি উঠাৰ প্ৰেক্ষিতাটোক আমি সমন্বয়ৰ ইতিহাস বুলি কওঁ। কেনেধৰণে এই মহান কাৰ্য্য সংঘটিত হৈছিল তাক আমি আজি এবাৰ বিচাৰ কৰি চোৱা প্ৰয়োজন। সমন্বয় বুলিলে আমি সাধাৰণতে বুজো সাংস্কৃতিক সমন্বয়ৰ কথা। সংস্কৃতি এখন সমাজৰ অৰ্থনীতিৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি গঢ়ি উঠে আৰু বহুলাংশে ই স্বপ্ন পায় ৰাজনৈতিক চিন্তাধাৰা আৰু গঠনৰ আলমত। সংস্কৃতি সেয়ে সমাজৰ উপবিসোধৰ বস্তু যিটো নিৰ্ভৰশীল হয় অৰ্থনৈতিক ভিত্তিৰ ওপৰত। সেয়ে সংস্কৃতি আৰু অৰ্থনীতিৰ মাজত থাকে এক এবাৰনোৱাৰা নিগূঢ় সম্বন্ধ। সেয়ে, শেৰেবিচাৰত সাংস্কৃতিক সমন্বয়ৰ প্ৰশ্নটোতে অৰ্থনৈতিক দিশটো জড়িত হৈ থাকে, জড়িত হৈ থাকে ৰাজনৈতিক দিশটোও। গতিকে সমন্বয়ৰ চিন্তা কৰা লোক সকলৰ বাবে এই দিশটো উপেক্ষা কৰাৰ কোনো উপায় নাই—যদিহে তেওঁলোকে সৰ্বস্বত্বকৰণে বিচাৰে প্ৰকৃত সমন্বয়। অসমৰ বৰ্ণাচা ইতিহাসত আমি দেখা পাওঁ যে জনসাধাৰণৰ মাজত সাংস্কৃতিক সমন্বয় তেতিয়াহে দৃঢ়তৰ হৈ পৰিছে যেতিয়া ইয়াৰ লগত যুক্তহৈ পৰিছে অৰ্থনৈতিক আৰু ৰাজনৈতিক সংগ্ৰামৰ প্ৰশ্নটো, আৰু তেতিয়াহে প্ৰকৃতভাৱত যুক্ত হৈছে সাংস্কৃতিক বিকাশৰ দুৱাৰ—আগবাঢ়িছে জাতিগঠনৰ প্ৰক্ৰিয়া। বহুক্ষেত্ৰত সাংস্কৃতিক বিকাশেও আকৌ এই দিশত আগবাঢ়ি যোৱাৰ প্ৰেক্ষিতাটো স্বাভাৱিত কৰিছে।

উদাহৰণ স্বৰূপ আমি হেৰিবলৈ পাওঁ বিশাল যোৱাৰবীয়া গণ-অত্যাধীনত অসমৰ বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ মাজত হোৱা সমন্বয়ৰ অপূৰ্ব নিদৰ্শন। যোৱাৰবীয়া প্ৰজাবাহিনীত বাবুন, কলিতা, কৈবৰ্ত, বটক, হৰাণ, আহোম আৰু পাহাৰীয়া জনজাতিৰ লোকসকলে কান্ধত কান্ধ বিলাই যুঁজ কৰিছে। শত্ৰুৰূপে অসমত সত্ৰীয়া আৰু এশৰী সত্ৰুতিৰ যি জন্মহেঁতল বন্ধা আকল কৰিছিল সি আছিল এক সাধাৰণ সত্ৰুতি। উন্নত আৰু স্বাধীন কলকৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল এক

সামগ্রী অর্থব্যবস্থা আছিল ইয়াৰ প্ৰাণশক্তি। আনহাতে তদানন্তৰ শাসক-সকলে প্ৰত্যেক অর্থশোষণৰ কালত নিৰ্ভৰশীল এক বৈবাচাৰী সামন্ততান্ত্ৰিক ব্যৱস্থা চলাই ৰাখিব বিচাৰিছিল আৰু ই প্ৰজাসাধাৰণৰ স্বাধীন বিকাশৰ বাটৰ অস্তিত্ব হৈ পৰিছিল। সেয়ে প্ৰজাসাধাৰণে পাইক-প্ৰথাৰ স্বৈৰতান্ত্ৰিক সামন্ততান্ত্ৰিক ব্যৱস্থাৰ বিৰুদ্ধে বিদ্ৰোহ কৰিছিল। এই মহা কাণ্ডৰ ফলত অসমৰ ৰাজনৈতিক পৰিৱৰ্তনৰ সূচনা হৈছিল, বহু বস্তু, বহু পৰম্পৰা হেৰাই গ'লেও সৌৰভ্যৰ এই সংগ্ৰামৰ মাজেদি বিভিন্ন জাতিৰ জনগণৰ মাজত সমন্বয়ৰ বোলচাল হৃদয় হৈ উঠিছিল, আগবাঢ়িছিল জাতিগঠনৰ প্ৰক্ৰিয়া। অসমীয়া জাতিগঠনত শব্দসম্বন্ধ ভূমিকা কেৱল মাত্ৰ ধৰ্মৰ জৰিয়তে বিভিন্ন মাতৃহক একজিত কৰাতেই সীমাবদ্ধ নহয়, এক নতুন অৰ্থনৈতিক আৰু ৰাজনৈতিক ব্যৱস্থাৰ সৃষ্টি আৰু ইয়াৰ সাংস্কৃতিক সম্পদবান্ধী তৈয়াৰ কৰিব পৰাতহে ইয়াৰ প্ৰকৃত তাৎপৰ্য্য লুকাই আছে।

ঔপনিবেশিক বৃটিছৰ বিৰুদ্ধে জাৰতৰ জনগণৰ বীৰত্বপূৰ্ণ সংগ্ৰামৰ মাজেদিয়েই জাৰত তথা অসমৰ জনসাধাৰণ আকৌ এবাৰ একজিত হৈছিল। ফলত সম্ভৱ হৈছিল সমন্বয়ৰ আৰু এই প্ৰক্ৰিয়াৰ মাজেৰেই, ইয়াৰ লগত সংযুক্ত হৈছে প্ৰকাশ পাইছিল ৰণকৌশলৰ জ্যোতিপ্ৰসাদৰ অসম প্ৰতিভা। সাম্ৰাজ্যবাদ বিৰোধী সংগ্ৰামৰ মাজেদিয়েই জ্যোতিপ্ৰতিভাৰ ক্ষুণ্ণ সম্পূৰ্ণ হৈছিল।

অসমৰ বুকুত সাংস্কৃতিক সমন্বয়ৰ কেন্দ্ৰত বিকৃতিৰ আটাইতকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা আৰু কৃতিত্ব হ'ল যে তেওঁ ঔপনিবেশ্যৰ সাংস্কৃতিক সমন্বয়ৰ প্ৰক্ৰিয়া, ইয়াৰ ভিত্তিৰূপ অৰ্থনীতিৰ লগত যুক্ত কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। সামন্তশোষণ আৰু ধনী পুঁজিগতিৰ বিৰুদ্ধে কৰা তেওঁৰ বীৰত্বপূৰ্ণ সংগ্ৰামৰ মাজেদিয়েই তেওঁ অসমৰ বিভিন্ন জনগোষ্ঠী সমূহৰ বিশেষকৈ বড়োজনকলৰ সাংস্কৃতিক বিকাশৰ প্ৰক্ৰিয়াটোক আঁৰবঢ়াই নিছিল আৰু অসমৰ বিভিন্ন জনগোষ্ঠীসমূহৰ মাজত যুগ্মশাসনক সমন্বয়ৰ ভেটিকো হৃদয় কৰি তুলিব পাৰিছিল। এই সংগ্ৰামৰ প্ৰয়োজনতেই বড়ো ভাষাত আৰু অন্যান্য জনজাতীয় ভাষাত (অসমীয়াত লিখাৰ উপৰিও) বহু গীত আৰু নিবন্ধ ৰচনা কৰিছিল যিবোৰ আজিও এই ভাষাসমূহৰ বিকাশৰ কেন্দ্ৰত একোটা উজ্জল স্থানিক হব পাৰে। বিকৃতিটো বড়োজনকলৰ বাবে কিদূৰৈ কৰিলে যুগ্ম কোৱানকলৈ যুগ্মৰ পৰা মাই বা যুগ্মলৈ ইয়া কৰা নাইবা বিকৃতিটো জনজাতীয় ভাষা সাহিত্য সাংস্কৃতিক আধুনিক আৰু যুগ্মশাসনক

বিকাশৰ এক চানেকী আচনি আৰু বাট প্ৰদত্ত কবি গ'ল। বিক্ষুব্ধতাৰ বহু বড়ো ভাষাৰ বচনা অপ্ৰকাশিত অৱস্থাত থকাৰ বাবে বা হেৰাই যোৱাৰ বাবে বহুতৰে এনে ভ্ৰান্তি হোৱাতো অসম্ভাৱিক নহয়। কিন্তু এই ক্ষেত্ৰত বিক্ষুব্ধতাই দেখুৱাই যোৱা পথৰ বিকল্প একো বাট আৰু নাই।

নিজৰ কৰ্মময় জীৱনৰ চানেকীৰে, সংগ্ৰামৰ মাজেৰে বিক্ষুব্ধতাই প্ৰমাণ কৰি গ'ল যে সাংস্কৃতিক সমন্বয়ৰ প্ৰৱৰ্ত্তো প্ৰৱৰ্ত্ত অৰ্থত কাৰ্য্যকৰী কৰিব পৰা যায় তাক অৰ্থ নৈতিক উন্নতিৰ সংগ্ৰামৰ লগত সংযুক্ত কৰিহে। আৰু ইয়েইহে অসমীয়া-ভাষা, বড়োভাষা, মিচিংভাষা, কাৰবিভাষা, সকলো ৰাইজৰ নিজস্ব সাংস্কৃতিক বিকাশত অবিহণা যোগোৱাৰ উপৰিও বিশাল অসমৰ সমন্বয়ৰ অসমীয়া সাংস্কৃতিকো পৰোত্তৰ কৰি তুলিব।

আজি অগম্যত সমন্বয়ৰ কথা তথা প্ৰেডিক্সন ব্যক্তিয়ে বিক্ষুব্ধতাই জীৱন দি দেখুৱাই থৈ যোৱা সমন্বয়ৰ তথা সাংস্কৃতিক বিকাশৰ এই কামকাজৰ তাৎপৰ্য্য উপলব্ধি কৰিব লাগিব। বুজিব লাগিব যে সমন্বয় আৰু সাংস্কৃতিক বিকাশৰ সঁচাৰ কাঠিহাল থাকে এনে প্ৰচেষ্টাক জনসাধাৰণৰ আৰ্থ-ৰাজনৈতিক বিকাশৰ প্ৰশ্ন আৰু সংগ্ৰামৰ লগত সংযুক্ত কৰিব পৰাৰ সফলতাৰ ওপৰত।

বিক্ষুব্ধতাৰ ইতিহাস চেষ্টনা

বিক্ষুব্ধতা প্ৰচলিত অৰ্থত প্ৰতিষ্ঠিত ইতিহাসিক বা বুৰঞ্জীবিদ নাছিল। কিন্তু তেওঁৰ ইতিহাস চেষ্টনা আছিল অত্যন্ত গভীৰ আৰু বহল। আচলতে জনসাধাৰণৰ লগত প্ৰত্যেক সংযোগ থকাৰ বাবে তেওঁ এনে চেষ্টনাৰ অধিকাৰী হ'ব পাৰিছিল, পাৰিছিল অসমৰ ইতিহাস চৰ্চাৰ ক্ষেত্ৰত থকা এটা প্ৰধান বাট পূৰণ কৰিবলৈ। অসমৰ ইতিহাস চৰ্চাৰ ক্ষেত্ৰত আজিলৈকে থাকি যোৱা এই প্ৰধান বাট বা উপেক্ষিত অংশটো হৈছে অসমৰ আক্ৰমণ বাসিন্দা বিভিন্ন জনজাতীয় গোষ্ঠীৰ সামাজিক আৰু সাংস্কৃতিক ইতিহাসৰ অৱলম্বন। যেনেদৰে অসমীয়া জাতিৰো তিনি হ'ল জনজাতীয়লকণ, তেনেদৰে অসমৰ সামাজিক অৰ্থনৈতিক ইতিহাসৰো এক অন্ততম উৎস তথা শক্তি হ'ল এওঁলোক। অথচ কিছু নিৰ্ভৰিত ইতিহাসিক সমন্বয় বাহিৰে অসমৰ ইতিহাসত এওঁলোকৰ ভূমিকা আৰু অবদানৰ বিষয়ে আৰ্য্য

বিশেষ একো নাজানোৱেই। এই বিশটো এতিয়াও অক্ষকামাঙ্কিত। বিক্ৰমভাই হ'ল প্ৰথম ব্যক্তি যি বহু একাডেমিক পদবিৰ সন্মানস্বৰূপে বাহিৰত সাধাৰণ মানুহৰ আগত অসমৰ ইতিহাস পঢ়ি তোলাত জনজাতীয় লোক সকলৰ স্বকীয় অৱদানৰ কথা প্ৰতিষ্ঠা আৰু সন্মান কৰে। অসমৰ ভূগোল, বুৰঞ্জী আৰু সাহিত্য, কলা সংস্কৃতিলৈ জনজাতীয়সকলৰ অৱদানৰ কথা যুক্তিসিদ্ধ ভাষাতাত্ত্বিক বিশ্লেষণৰে ব্যাখ্যা কৰে। অসমৰ ইতিহাস চৰ্চাৰ ক্ষেত্ৰত থকা এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ আঙ্গোঁৱাহ দূৰ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত তেৱেই প্ৰথম পথ প্ৰদৰ্শক। বিক্ৰমভাৰ এই তাত্ত্বিকপূৰ্ণ ভূমিকাৰ স্মৃতি উপলব্ধি কৰিবলৈ হ'লে অসমত প্ৰচলিত ইতিহাস চৰ্চাৰ সাধাৰণ ধাৰাটোৰ বিষয়ে কিছু কথা জনাতো প্ৰয়োজন।

অসমৰ ইতিহাস চৰ্চাৰ ক্ষেত্ৰত চাৰিটা প্ৰধান ধাৰা আধাৰ চকুত পৰে। এই চাৰিটা প্ৰধান ধাৰা সাধাৰণভাৱে অসমৰ সমাজ বিকাশৰে চাৰিটা মূৰৰ লগত বহু পৰিমাণে যুক্ত হৈ আছে বুলি ধৰিব পাৰি। প্ৰথম ধাৰাটোক আমি প্ৰাচীন ধাৰা বুলি কব পাৰোঁ। অসমত নিয়ন্ত্ৰিতভাৱে ইতিহাস ৰচনাৰ কাৰ আৰম্ভ হয় আহোম সকল অসমলৈ অহাৰ সময়ৰ পৰা। আহোম সকলৰ উন্নত সাংস্কৃতিক পৰম্পৰাৰ ধাৰাবাহিকতাতে বজাৰীয়া পৃষ্ঠপোষকতাত ৰচনা সমূহ নিশিৰত কৰি ৰখা হৈছিল। ইয়ে পাচৰ কালত নাম পায় বুৰঞ্জী বুলি। বজাৰীয়া পৃষ্ঠপোষকতাত লিখা এই বুৰঞ্জীসমূহত স্বাভাৱিকতেই বজা মন্ত্ৰী সকলৰ কাৰকাৰেই মুখ্য ঠাই পাইছিল। পাছলৈ আহোম ৰাজ্যত সামন্ততান্ত্ৰিক অৰ্থ নৈতিক ব্যৱস্থা পঢ়ি উঠাৰ লগে লগে অভিজাত সামন্তপ্ৰভু শ্ৰেণী এটাৰ জন্ম হোৱাৰ ফলত তেওঁলোকৰ ব্যক্তিগত পৃষ্ঠপোষকতাতো বুৰঞ্জী লিখা হৈছিল। বাহগৰীয়া বুঢ়ামোহাঁইৰ বুৰঞ্জী, অনুলাপুৰ চকৰি কেটি আদি বুৰঞ্জী এনে ধৰণৰ। ইয়াৰ উপৰিও সামন্ততান্ত্ৰিক ধৰ্ম্মীয় অস্থান সমূহ আৰু পঢ়ি উঠাৰ লগে লগে ইয়াতো সজলস্বৰূপ নিজৰ বুৰঞ্জী আৰু ৰূপালী পুথিবহু লিখা হয়। ইতিহাস চৰ্চাৰ এই ধাৰাটোৱেই হ'ল 'প্ৰাচীন' ধাৰা। এইবোৰ বুৰঞ্জীত আধিবাসী জনজাতীয় সকলৰ দান হয় নাৱেই বা থাকিলেও অত্যন্ত পাৰ্শ্ব ভূমিকাতহে আছে। আহোম ৰজাসকলৰ সৌভাগ্য লিখা বুৰঞ্জীসমূহত সকলো এই জনজাতীয়সকলৰ উল্লেখ থাকিলেও সি ফলত আহোমসকলৰ লগত হোৱা যুঁজ বিগ্ৰহৰ বৰ্ণনা বা জয় পৰাজয়ৰ কাহিনীহে—জনসোপীসবুৰ ইতিহাস ই নহয়।

ইয়াৰ পাছত সামন্তস্বৰূপী বৃত্তিৰে অসমত ঔপনিবেশিক শাসন প্ৰচলন কৰাৰ

পাচত ইতিহাস চৰ্চাৰ বি ধাৰাটো আবৃত্ত হ'ল তাক ঔপনিবেশিক ধাৰা বুলি চিহ্নিত কৰিব পাৰো। স্বাত্ত্বিকভেদেই এই কালছোৱাত ইতিহাস চৰ্চা কৰা অসমীয়া বুৰঞ্জীবিদসকল বিদেশী শাসকসকলৰ প্ৰশংসাত পৰমুখ আছিল আৰু যোদ্ধাযবীয়া গণ-অত্যাখানত আৰু মানব আক্ৰমণত ধনবান্ হোৱা অসমক উদ্ধাৰ কৰাৰ বাবে বৃটিছৰ ওপৰত অত্যন্ত কৃতজ্ঞ আছিল। প্ৰকৃততে এনে বুৰঞ্জীবিদসকলৰ সামাজিক অৱস্থান আৰু অৰ্থ নৈতিক স্বচ্ছলতা বৃটিছৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল আছিল বাবেই স্বাত্ত্বিকভেদেই এওঁলোকৰ ভূমিকা আছিল এনে। বৃটিছ শাসনৰ বিৰুদ্ধে হোৱা গমধৰ কোৱৰ, গদাধৰ কোৱৰ, পিয়লি কুকন, চিংকো জনজাতি, খাচীবাৰ উত্তিৰং সিংহৰ সাম্ৰাজ্যবাদ বিৰোধী সংগ্ৰামক লৈয়ে তেওঁলোকে খোলাতাৰে গৰিহণা দিছিল। মণিৰাম দেৱানৰ লিখনিবোৰতো (যদিও তেওঁ লিখা বুৰঞ্জী বিবেকবদ্ধ বোলা পুথিখন পুৰাতত্ত্ব বিভাগৰ পৰা হেৰাল) এনে মনোভাৱ দেখা যায়। ঔপনিবেশিক ধাৰাৰ এজন ঐতিহাসিক পদ্যনাথ গোহাঞি বৰুৱাৰ লিখনীত আমি অসমৰ জনগোষ্ঠীসমূহক তুচ্ছতাছিয়া কৰাহে দেখিবলৈ পাওঁ। পাচন কালতো ফুলগুৰি, পাখৰিবাট আদিত বৃটিছ শোষণৰ বিৰুদ্ধে হোৱা সংগ্ৰাম লম্বুহো একে দৃষ্টিভঙ্গীৰেই চোৱা হয়। এডৱাৰ্ড পেইটন বুৰঞ্জীখন এই কালতে লেখা হ'লেও লিখকৰ অৱস্থান আৰু ইংলণ্ডৰ তদানিন্তন বুৰ্জেয়া উদ্ধাৰনৈতিক দৃষ্টিভঙ্গীৰ প্ৰভাৱৰ বাবে বহুক্ষেত্ৰত তথ্যসমূহ আৰু পৰ্যবেক্ষণমূলক হোৱাৰ এই বুৰঞ্জীখন মূল্য আৰু গুৰুত্ব হ্ৰাসীয়া। ঔপনিবেশিক শাসনৰ শেষৰ ফালে বুৰঞ্জী চৰ্চা কৰা আন লিখক সকল যেনে ডঃ সূৰ্য্যকুমাৰ তুঞা, বেহুধৰ শৰ্মা আদিৰ বুৰঞ্জী চৰ্চাত ঔপনিবেশিক মানসিকতাৰ বহুতো অৱশেষ থকা সত্ত্বেও, তাৰতৰ স্বাধীনতা আন্দোলনৰ বিশাল গণজাগৰণৰ প্ৰভাৱ পৰাত এওঁলোকৰ লিখনিয়ে কালক্ৰমত এক নতুন ধাৰা গ্ৰহণ কৰিলেগৈ। যিটোক জাতীয়তাবাদী ধাৰা বুলি ক'ব পাৰি।

তাবতীয়া স্বাধীনতা সংগ্ৰামত হোৱা প্ৰচণ্ড জাতীয় জাগৰণৰ সময়ছোৱাত আৰু তাকতে স্বাধীনতা লাভ কৰাৰ পাচত ইতিহাস চৰ্চাৰ যি নতুন ধাৰাটোৰ সৃষ্টি হ'ল তাক আমি জাতীয়তাবাদী ধাৰা বুলি চিহ্নিত কৰিব পাৰো। অসমৰ ইতিহাস বচনা আৰু চৰ্চাৰ ক্ষেত্ৰতো এই ধাৰাটো প্ৰতিপালী ভাবে গঢ়ি উঠিল। এই ধাৰা ক্ষেত্ৰত অতীত অসমৰ ইতিহাসক আখ্যা দিয়া হ'ল ঊন্থপালী যুগ হিচাবে, বৃটিছ শাসনৰ মূল্য কিছুমানক স্বীকাৰ কৰিলেও এই কালছোৱাক বটনাপলীৰ বিৰুদ্ধৰ মাজতে জীয়াবৰ বাখি স্বাধীনতা আন্দোলনৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়া হ'ল।

এই ঘটনা ঘটিছিল সমগ্ৰ ভাৰত জুৰি। অসমতো অতীত অসমৰ 'বৰ্মবংশ' প্ৰশংসা আৰু গুণাৱলীভৰত এই ঐতিহাসিকসকল প্ৰচুৰ হৈ পৰিল। সৰু সৰু বীৰক দিয়া হ'ল জাতীয় বীৰক বৰ্ধাৱ। আৰু ভাৰত ভাৰত ঐতিহাসিক বীৰকসকল আৰু বেছিকৈ ফুলাই তোলা হ'ল। এই ধাৰাত সেয়ে আমি প্ৰচুৰ তথ্যমূলক গৱেষণালব্ধ অৱদান পাওঁ যদিও ব্ৰাহ্মণ আৰু সমাজৰ বহুনিষ্ঠ বিদ্বেষন ইয়াত নাই। তাঃ সূৰ্য্যকুমাৰ ভূঞা আৰু বেজুৰাৰ পৰাৰ দৰে ঐতিহাসিক গৱেষণাত সেয়ে আমি প্ৰচুৰ ব্ৰাহ্মণ তথ্য পালেও জনজীৱনৰ আটল ছবিখন সদায় দেখা নাপাওঁ। ঔপনিবেশিক ধাৰাৰ স্বাক্ষৰতো দেখিবলৈ পোৱা অসমৰ বিভিন্ন জনজাতি-সকলৰ ওপৰত কৰা তথ্যমূলক গৱেষণাৰ কাৰ্য এই ধাৰাৰ স্বাক্ষৰতো বেছি নাই। বাধীনোন্তৰ কালতো সেয়ে অসমৰ ইতিহাস প্ৰণয়নত এটা প্ৰচণ্ড ঘাটি বৈ গ'ল।

ঘাটিৰ দৰ্শকৰ পৰা বহুবাৰী দৰ্শনৰ প্ৰভাৱত ইতিহাস চৰ্চাৰ যি চতুৰ্থ ধাৰা অসমত দেখা গ'ল তাক আমি বৈজ্ঞানিক ধাৰা বুলি ক'ব পাৰোঁ। কিন্তু এই ধাৰা এতিয়াও শক্তিশালী হোৱা নাই। বহুক্ষেত্ৰত ই একাডেমিচিয়ানৰ জানকী কচৰং ৰূপে একাডেমিক আৱেগৰ দ্বাৰা পৰিসৰত বৈ গৈছে আৰু বহুসময়ত ই বিভিন্ন বুদ্ধিজীৱিৰ স্বাক্ষৰত গভীৰ অধ্যয়ন আৰু অৱলম্বন নোহোৱাকৈয়ে মুক্তি সৰ্বস্ব বিতৰ্কৰ পলিটিকেল গালি-গালাজলৈ অধঃপতিত হৈছে। অসমৰ সমাজ ইতিহাস বচনাৰ ক্ষেত্ৰত বহু:কজন ব্যক্তিয়ে অত্যন্ত গুৰুত্বপূৰ্ণ কাৰ্যকাজ আৰু লেখালেখা কৰিছে যদিও ই জনপ্ৰিয় হৈ উঠিব পৰা নাই। তাৰ ঔপনিবেশিক ধাৰাৰ স্বাক্ষৰতো অসমৰ জনজাতীয় সমাজৰ সামাজিক ইতিহাস প্ৰণয়নৰ ক্ষেত্ৰত আগতে কৈ অহা ঘাটি কৈয়েই গৈছে। পূৰ্ণাঙ্গ পৰিসৰত অসমৰ ইতিহাস বচনাৰ ক্ষেত্ৰত এই ধাৰাৰ লিখক সকলে এতিয়াও খোজ পেলাব পৰা নাই।

ঐতিহাসিক নথিলেও বিক্ৰমভাষাৰ ইতিহাস অৱলম্বন আৰু কৰ্মৰ আটাইতকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ অৱদান হ'ল অসমৰ ইতিহাসৰ এই বিস্তৃত অৰ্ধ অতীত প্ৰয়োজনীয় বিশিষ্টোনে ডেঙৰ লাধাক ব্ৰাহ্মণ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰাৰ ঔপনিবেশিক অৱলম্বন আৰু বিদ্বেষৰে অসমৰ ইতিহাস তথা অসমীয়া জাতি, ভাষা, কলা-সংস্কৃতি বৰ্দ্ধিত উঠাত জনজাতীয় সকলৰ বিৰূপ অৱলম্বন কৰা পোন প্ৰথম বাৰৰ সুপ্ৰতিষ্ঠিত কৰালে। একাডেমিচিয়ানৰ আৱৰ্ত গভীৰ স্বাক্ষৰ নহয়—অসমৰ গাঁৱে-চহৰে নানান মেলে-মিঠিও ভাষণ যি যি অকলেই ডেঙৰ ইয়াক বৈজ্ঞানিক ভাবে প্ৰতিষ্ঠা কৰিলে। অসমৰ সামাজিক ইতিহাস বচনাৰ ক্ষেত্ৰত ডেঙৰ এটা বহুবিশীয়া ঘাটি পূৰ্ণ

কবিত্বলৈ নতুন বাট কাটিবলৈ আবন্ত কৰিলে। ঐতিহাসিক হিচাবে বিকৃৰ্ণাত্মক ই এক অনবদ্য আৰু স্বকীয় বা অবিজ্ঞানেল অৱদান। কিছু নিৰ্বাচিত উদাহৰণৰে এই কথা বুজিবলৈ আৰু বেছি সুবিধা হব।

‘মানব জাতি’ বোলা সুদীৰ্ঘ প্ৰবন্ধটোত সুখ্যা আৰু সৌৰভগুণ্ডৰ সৃষ্টিকৰণা পৃথিবীত জীৱৰ সৃষ্টি আৰু নিৰ্ভৰনৰ কথা আলোচনা কৰি বিকৃৰ্ণাত্মক বান্ধবৰণৰা মাৰুহৰ বিৰ্ভৰনৰ প্ৰেক্ষিতা আৰু আদিম মানৱ সমাজ গঢ়ি উঠাৰ মনোগ্ৰাহী যুক্তিসিদ্ধ আলোচনা আগবঢ়োৱাৰ উপৰিও, মানৱ সমাজত জুইৰ আবিষ্কাৰৰ উপস্থাপন কৰাছিনী আৰু মানৱ সমাজৰ বিকাশত ইয়াৰ বৈপ্লৱিক ভূমিকাৰ উল্লেখ কৰি সমসাময়িক সমস্যাৰ ওপৰতো আলোকপাত কৰিছে। ‘অতীত অসম’ প্ৰবন্ধটোত তেওঁ অসমৰ ভূতাত্ত্বিক গঠন আৰু জনসংখ্যাৰ ওপৰত আলোচনা কৰাৰ উপৰিও মানৱ সমাজৰ বিকাশৰ বিষয়ে এক বহুনিষ্ঠ বিশ্লেষণ আগবঢ়ায়। বিকৃৰ্ণাত্মক ইতিহাস অধ্যয়ন আৰু চেতনাৰ সূক্ষ্মৰ পৰিচয় পোৱা যায় ‘অসমীয়া কৃষ্টি’ বোলা তাত্ত্বিক প্ৰবন্ধটোত। আগতেই কৈ অহাৰ দৰে অসমৰ ইতিহাস ৰচনাৰ মূল সূত্ৰটোকৰণা বাহ পৰি বোৱা অৰ্ধচ অভিত্তিকত্বপূৰ্ণ ঐতিহাসিক আধাৰ স্বৰূপ অসমৰ জনজাতি-সকলৰ সামাজিক ইতিহাস চৰ্চাৰ প্ৰথম সচেতন প্ৰচেষ্টা ইয়াতে আৰম্ভ কৰে। অসমৰ ইতিহাস গঠনত স্বকীয় বৈশিষ্ট্যৰে মহীয়ান ভূমিকা গ্ৰহণ কৰা অসমৰ বিভিন্ন জনগোষ্ঠীসমূহৰ কাম কাজ আৰু অৱদানক ইয়াতেই প্ৰথমবাৰৰ বাবে জনস্বকত স্বীকৃতি প্ৰদানৰ জড়িততে এটা নতুন ধাৰাৰ সূচনা কৰা হয়। এই ধাৰাৰ পৰিপূৰ্ত্তিৰ ওপৰতে নিৰ্ভৰ কৰিছে অসমৰ পূৰ্ণাঙ্গ ইতিহাস প্ৰণয়নৰ সফলতা। এই প্ৰবন্ধতে অসমত বৌদ্ধ ধৰ্মৰ সহজীৱা পন্থা আৰু তান্ত্ৰিক ধৰ্মৰূপৰ উৎস সম্বন্ধে আলোচনা কৰি অসমৰ সমাজত বৰ্ণবাহৰ প্ৰচলনৰো বিশ্লেষণ কৰা হয়। লগতে জনজাতীয় ন্যায়, কাৰ্য্যকলাপ আদিৰ আৰ্হিকৰণ প্ৰেক্ষিতাটোৰো বিচাৰ কৰা হয়। অসমীয়া লিপি আৰু ভাষাৰ জন্ম আৰু বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত যত্নসকলৰ তাত্ত্বিকপূৰ্ণ অৱদান আৰু অসমৰ আৰ্য-নান্দৈতিক দ্বন্দ্বত কৈবৰ্ত্ত সম্ভাৱনৰ স্বকীয় ভূমিকাৰ কথাও কোৱা হয়। অসমৰ ভৌগোলিক নদ-নদী আৰু ঠাইনাথৰ প্ৰসিদ্ধতাৰ দ্বন্দ্ব পৰা আলোচনা কৰি অসমৰ সমগ্ৰ সাংস্কৃতিক বিকাশত জনজাতীয়সকলৰ অৱদানক তেওঁ প্ৰতিষ্ঠা কৰে। ইয়াতে তেওঁ সমগ্ৰ পটিকাৰণা বাহন পটিকালৈ অসম ইতিহাসৰ বিন্দুপ্ৰাণ কালছোৱাৰ এক বিশ্লেষণাত্মক আলোচনা আগবঢ়োৱাৰ লগতে অসমত লোহা, লোহ, কল আদি বাতুবিজাৰ বিকাশত কৰা জনসোজিব ঐতিহাসিক অৱদানৰ কথাও

আলোচনা কৰে। মুঠতে অসমৰ ইতিহাসৰ বাকী থকা খাটি কেইটা। পূৰ্বৰ বাবে বিদ্ভুৰাভাৰ কাষেই আশাৰ সকলোৰে বাবে পথ প্ৰদৰ্শক অৱধান।

কিন্তু আগতে কৈ অহা চাৰিওটা ইতিহাসৰ ধাৰাৰ কোনটোৰ আলমত বিদ্ভুৰাভাৰ এই ঐতিহাসিক অৱধান? সন্দেহ নাই যে চতুৰ্থ বৈজ্ঞানিক ধাৰাবেই বিদ্ভুৰাভাই তেওঁৰ ঐতিহাসিক অৱধান চলাইছিল। ডাঃ হামোদৰ ধৰ্মানন্দ কোশাৰী আৰু বাহুল সংক্ৰান্ত্যানে ভাৰতত আবৃত্ত কৰা এই জনধাৰাৰ বিদ্ভুৰাভাই অসমৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰথম পৰিকল্পনা। অসমৰ জনজীৱনৰ লগত তেওঁৰ লব্ধ অতি নিবিড় আছিল বাবেহে ইতিহাস চৰ্চাৰ এই গুৰুত্বপূৰ্ণ বিশেষতা তেওঁ বহুবাৰী চিন্তাৰ আলোকত সজায় তুলিব পাৰিছিল, পাৰিছিল ইয়াক প্ৰতিষ্ঠা আৰু জনপ্ৰিয় কৰি তুলিব। বিদ্ভুৰাভাই বাবে বাবে সেয়ে ইতিহাস অৱলম্বনৰ বাবে জনজীৱনৰ প্ৰধানসম লগত আত্মীক পৰিচয় আৰু লক্ষ্যৰ প্ৰয়োজন বুলি কৈছিল। ডাঃ সূৰ্যকুমাৰ ভূঞাৰ অৱলম্বনক তেওঁ বিজ্ঞানসন্মত নহৈ পূৰ্বৰ বক্তাৰ নতুন সংকল্প বুলি অভিহিত কৰিছিল আৰু অসমীয়া সংস্কৃতি, ভাষা তথা ইতিহাসৰ ক্ষেত্ৰত কাম কৰা বহু অসমীয়া মুধাছুটা পণ্ডিতৰ জনজীৱনৰ লগত প্ৰত্যেক লব্ধ নথকাৰ বাবেই সাধনাত বহুতো আশোঁৱাহ আৰু তুল বৈ যোৱা বুলি কৈছিল। প্ৰকৃততে তেতিয়াৰেই নহয়, আজিও অসমৰ বুদ্ধিজীৱিকলৰ অৱস্থা কোনো গুণে উন্নত নহয়। তেওঁলোকৰ সাহসৰ জীৱনৰ লগত চিনাকী নাই বাবেই বৈজ্ঞানিক সত্যৰ পৰিবৰ্তে পুৰণিত জ্ঞানবশৰা মনেগঢ়া ধাৰণা পঢ়ি সাহিত্য, সংস্কৃতি, ইতিহাস সকলো ক্ষেত্ৰতে কচকৰ চলাই গৈছে আৰু ইয়াৰ ফলত কিছু তথ্য উদ্ধাৰ হলেও লাভতকৈ সাংগ্ৰিকভাবে লোকচান হৈছে বেছি। এইকারণেই অসমৰ ইতিহাসক এতিয়াও বৈজ্ঞানিক ভিত্তিত প্ৰতিষ্ঠা কৰিব পৰা হোৱা নাই, ফলত সমাজত তুল ঐতিহাসিক দৃষ্টিভঙ্গী পঢ়ি উঠাৰ অহৰ প্ৰৱণতাই দেখা দিছে। উদাহৰণ স্বৰূপে অতীতৰ ওপৰত ঠিৱি বৰ্তমানক বিদ্বেষ কৰি ভবিষ্যতৰ কথা ভবা হৈছে, কিন্তু বৈজ্ঞানিক ভাবে বৰ্তমানৰ বাস্তব পৰিস্থিতিৰ আলোকত অতীতক বিচাৰ কৰিহে ভবিষ্যতৰ কাৰ্য্যপন্থা প্ৰস্তুত কৰিব পৰা যায়। ১৮২৬ চনলৈকে অসম স্বাধীন আছিল, লগে লগেই স্বাধীনতা যেনেকুৱাই নহওক কিয়, পণ্ডিতক আশাৰ বৰ্তমানৰ কাৰ্য্যকাল প্ৰৱেশোৱা উচিত যে ভবিষ্যতে আমি আকৌ আশৰ হব নহ পাৰো, এই নিশিনা অহৰ ঐতিহাসিক চিন্তাধাৰাৰ ভবি ইয়াতেই। ভাৰতৰ এককিত্ত দেশ বিজায়ে পঢ়ি উঠিছে এক ঐতিহাসিক প্ৰক্ৰিয়াত আৰু আজিৰ বাস্তব পৰিস্থিতিত ভাৰতবৰ্ষৰ ইতিহাস চিন্তা—১১

বিতাজন নহয় একতাহে অধিক কাৰ্য। এই বৰ্তমান বাস্তবৰ আলোকে আমি চাব লাগিব আৰম্ভৰ বৈচিত্ৰ্যৰ অতীতক, আৰু ভাবনাৰ পোহা শিক্ষা আৰু প্ৰেৰণাবে ভবিষ্যতে অথবা ভাবতৰ পটভূমিকাত সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ অসমবাসীৰ সকলো জনগোষ্ঠীৰ জাতীয় ওখা সৰ্বাঙ্গীন উন্নতিৰ পথ নিৰ্ণয় কৰিব লাগিব। ই কটনামা হলেও ইহে বৈজ্ঞানিক আৰু শুদ্ধ পথ। বিক্ষোভৰ ইতিহাস চেতনাই আৰম্ভক এই শিক্ষাকে দিয়ে, আমি ইয়াক ধ্বংসকৰ কৰিব লাগিব।

সংস্কৃতি-ওজা বিক্ষোভৰ বাজনৈতিক চেতনা

বিক্ষোভৰ বাজা অসমৰ সাংস্কৃতিক বিকাশৰ এখন প্ৰধান ধৰ্মিকৰ। জীৱন জুৰি অসমৰ সংস্কৃতিৰ বিকাশৰ বাবে তেওঁ প্ৰাণ পাতি কৰি গ'ল। বাজাই সন্মান বহল অসমীয়া জাতি আৰু সংস্কৃতিৰ কথা কৈছিল আৰু এই কথা আন বহুতৰে হৰে তেওঁৰ ক্ষেত্ৰত বক্তৃতাৰ ফলজাৰি হৈয়েই থকা নাছিল, বহল অসমীয়া সংস্কৃতিৰ নামত সকলোকে প্ৰাণ কৰাব যি গোপন চিন্তা বহুতৰ মাজত দেখা যায়, তাৰ বিপৰীতে বিক্ষোভাই সঠিকভাৱে এই বহল অসমীয়া সংস্কৃতি গঢ়ি তোলাৰ মূল সঁচাৰ কাঠি ক'ও আছে তাক ধৰিব পাৰিছিল। যি সময়ৰ প্ৰেক্ষিতা আৰু একীভৱন বা এটিমিলেছনৰ অধীনত অসমীয়া জাতি আৰু সংস্কৃতি গঢ়ি উঠিছিল, কি কি ঐতিহাসিক কাৰণত এই প্ৰেক্ষিতাৰ গতি শুদ্ধ সেই কথা বিক্ষোভাই বুজিব পাৰিছিল। তেওঁ উপলব্ধি কৰিছিল যে আপৰ প্ৰেক্ষিতাবে আজি আৰু বিশাল অসমীয়া সংস্কৃতি আৰু জাতি গঢ়ি উঠে, তাৰ দুৰাৰবোৰ এখন এখনকৈ বহু হৈ গৈছে। আজি মাথো কুহু অসমীয়া জাতি গঠন হব পাৰে অসমত বসবাসকাৰী সকলো জনগোষ্ঠীৰ স্বকীয় জাতীয় আৰু সাংস্কৃতিক উন্নয়নৰ অধীনত সমতাৰ ভিত্তিত হোৱা যেহেতু মূলক সময়ৰ অধীনতে। এই প্ৰয়োজনীয় প্ৰেক্ষিতাক আঁসবঢ়াই নিব এক আপৰুৱা বাজনৈতিক আদৰ্শইহে যি সাধাৰণ বাস্তৱক দেখুৱাব পাৰে সূক্তৰ আলোক বস্তুত। এই আদৰ্শৰ ভিত্তিত হোৱা আৰ্য-বাজনৈতিক সংগ্ৰামেহে গঢ়িব একতাৰ চৰ্চ, পোহৰৰ সাংস্কৃতিক বিকাশৰ পথ। বাস্তৱক সূক্তৰ প্ৰৱৰ্তনৰ লগতহে যে সাংস্কৃতিক বিকাশৰ প্ৰৱৰ্তন ওজা-প্ৰোতভাবে জড়িত সেই উপলব্ধি বিক্ষোভৰ উপলব্ধি।

অসমৰ গীত, নাটক, বৃত্ত, অভিনয়, বোলছবি, নাৰ্হিতা সকলো বিন্ধুতাই

বিক্ৰমভাৰ কাম কৰিছিল। অলম্ব বহুকেইটা জনজাতীয় ভাষা জনাব বাবে তেওঁ অলম্বীয়া ভাষাৰ লগতে এই ভাষা লম্বুভাৰে সংস্কৃতিৰ নানান কাম কাম কৰিছিল। বড়ো লক্ষ্যৰ মাজত ৰাজনৈতিক আদৰ্শৰ প্ৰচাৰ তথা সৃষ্টিৰ সংগ্ৰামত অলম্বৰেণা যোগাবৰ বাবে তেওঁ বহু বড়োগীত বচনা কৰিছিল। অলম্বৰ সংস্কৃতিৰ মাজমজিয়ালৈ নিজৰ প্ৰতিভাৰে তেওঁ কঢ়িয়াই আনিছিল জনজাতীয় নৃত্যকলাৰ বহু আপুৰুগীয়া মনি মৰকত। সংস্কৃতিৰ দিশত বিক্ৰমভাৰ কৃতিৰ বিষয়ে বহুতো আলোচনা-বিলোচনা হৈছে কিন্তু কিহৰ বাবেনো বিক্ৰমভাৰ এই বিৰাট সাংস্কৃতিক কৰ্মকাণ্ড আছিল, কি লক্ষ্যৰ প্ৰতি তেওঁ পৰিচালিত কৰিছিল তেওঁৰ সাংস্কৃতিক সংগ্ৰামৰ বৰ্ণামূল্য সেই বিষয়েহে আলোচনা অতি কম হৈছে, অথচ ইয়াৰ মাজতেই লুকাই আছে এই কৰ্মকাণ্ডৰ মূল তাৎপৰ্য।

জীৱনৰ প্ৰথমছোৱা কাল সংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰত এক পুনৰুত্থানবাদী ভাৱাধৰ্মৰে বিক্ৰমভাৰ পৰিচালিত আছিল, ইটালীৰ বেণেচাৰ আহিত অলম্বত এক জাতীয় নৱজাগৰণৰ সপোন দেখিছিল। সেয়ে অলম্বৰ অতীত ঐতিহ্য সম্পৰ্কে তেওঁ বাবে বাবে সকলোকে সোঁৱৰাই দিছিল। স্বাভাৱিকতেই এই কালছোৱাত অলম্বৰ জনজীৱনৰ বৈচিত্ৰ্য আৰু সম্ভাৱ লগত তেওঁৰ পৰিচয় আছিল কম। লাহে লাহে সাম্যবাদী ৰাজনৈতিক ভাৱাধৰ্মৰ প্ৰতি আকৃষ্ট হৈ কাম-বন আবদ্ধ কৰাত তেওঁ জন-জীৱনৰ লগত বেছিকৈ চিনাকী হোৱাৰ সুবিধা পালে। মাজলৈ লম্বুৰ সম্পৰ্কে তেওঁ বেছি জানিলে। ফলত তেওঁৰ সাংস্কৃতিক চেতনাও হ'ল আৰু বেছি গভীৰ আৰু পুৰঠ। ওপৰত কৈ অহা বাস্তব সমস্যা, জাতিগঠন, ইতিহাস, সাংস্কৃতিক উন্নতি সম্পৰ্কীয় ভাৱনা চিন্তাবোৰ ডেউকাহে লাহে লাহে পৰিপূৰ্ণতা পাবলৈ আবদ্ধ কৰিলে। বাস্তব সমাজ সচেতনতাৰ এক মৌলিক কণাস্তৰ বটিল।

কিনো আছিল এই কণাস্তৰ ?

এই কণাস্তৰ বটিল প্ৰথমে বিক্ৰমভাৰ চিন্তাৰ জগতৰ পৰা। প্ৰথম অৱস্থাত বাস্তব সমাজ সচেতনতা আছিল বহুলাংশে আবেগিক আৰু পঞ্চচেতনা আছিল বিবৃ্ত মানৱতাবাদৰ আধৰ্মৰে পুঠ। এতিয়া কিন্তু তেওঁৰ মানৱতাবাদ আৰু বিবৃ্ত হৈ নাথাকিল, পঞ্চচেতনা হৈ নাথাকিল আবেগিক। সমাজ সচেতনতাই ক্ৰমাৎ শ্ৰেণী সচেতনতাৰ ৰূপ পালে, ই হ'ল জমিক শ্ৰেণীৰ বৃ্ত মানৱতাবাদ আৰু আন্তৰ্জাতিকতাবাদ আধৰ্মৰ প্ৰকাশ। এই চেতনাই ব্যক্তি আৰু গভীৰতা লাভ কৰিলে সাধাৰণ ব্যক্তিবোৰা মাজলৈ লগত প্ৰত্যেক সচেতনতাৰ অৱস্থাত। সেয়ে

বাতাব কলা চৰ্চা বা সাংস্কৃতিক কামকাজ, বাতাব ইতিহাস চেতনা সকলোখিনি বাজনৈতিক দৰ্শনৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত হৈ নতুন ৰূপ পালে। আজীৱন অসমৰ বহুল অসমীয়া সংস্কৃতি তথা অসমৰ প্ৰতিটো জনগোষ্ঠীৰ সাংস্কৃতিক উন্নয়নৰ বাবে বাটকটীয়াৰ কাম কৰা বাতাই বুজিব পাৰিলে যে সামন্তবাদী অৰ্থনীতি আৰু ইয়াৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি গঢ়ি উঠা বৰ্ণভেদ, জাতপাত আদি কুসংস্কাৰাচ্ছন্ন, অন্ধবিশ্বাসেৰে পুতগন্ধময় এই সমাজব্যৱস্থাত এনে কাম সম্ভৱ নহয়, অসম সমাজব্যৱস্থাই এই কাম হ'ব নিদিৱে। গতিকে লাগিব মাজুহব মুক্তি—লাগিব ধনী দুখীয়াৰ প্ৰভেদ নথকা এখন নতুন সমাজ আৰু তেনে সমাজতহে সকলোৰে সৰ্বাঙ্গীন উন্নতি হোৱাতো সম্ভৱপৰ। সেয়ে বিক্ষুব্ধতাৰ বিশাল কৰ্মময় জীৱনৰ প্ৰধান কামকাজ হৈ পৰিল বাজনৈতিক আৰু এই বাজনীতিৰ বাবেহে আবশ্য হ'ল সংস্কৃতি চৰ্চা। বিক্ষুব্ধতাৰ এয়ে ৰূপান্তৰ বা উত্তৰণ। সংস্কৃতিৰ ওজা হৈ পৰিল সমাজ পৰিৱৰ্তনৰ বাজনৈতিক কৰ্মকাণ্ডৰ কাণ্ডাৰী।

বিক্ষুব্ধতা জড়িত হৈ থকা বাজনৈতিক দলৰ বাজনৈতিক কাৰ্য আৰু তাৰ পৰিণাম পাছলৈ যিয়েই নহওক লাগিলে, বিক্ষুব্ধতাই বিখাল কৰা আদৰ্শৰ প্ৰয়োজনীয়তা আৰু তেওঁ দেখুৱাই যোৱা আলোকবস্তিকাব পোহৰ আজিও অমান। সেয়ে বিক্ষুব্ধতাৰ কাম কাজৰ তাৎপৰ্য আৰু গুৰুত্ব বুজিবলৈ হ'লে এই বাজনৈতিক দিশটোও গুৰুত্বকৰ্ম কৰিব লাগিব। বাজনীতি বৰ্জিত সাংস্কৃতিক ওজা বিক্ষুব্ধতাৰ ভূমিকা বহুত গোণ হৈ পৰে। অসমৰ সহস্ৰ ৰাইজে ভেটিয়া বিক্ষুব্ধতাক বুকুৰ কুটুম বুলি গ্ৰহণ কৰিছিল, ভেটিয়া তেওঁলোকে বাজনৈতিক কৰ্মী বাতা আৰু সংস্কৃতিৰ খনিকৰ বাতাক সুকীয়াকৈ বিচাৰ কৰা নাছিল, সুকীয়াকৈ গ্ৰহণ কৰা নাছিল। তেওঁলোকে বিক্ষুব্ধতা বাতাক শাস্ত্ৰাত্মক ভাবে সকলো দিশক লৈয়েই গ্ৰহণ কৰিছিল।

উপসংহাৰ :

বিক্ষুব্ধতা এক বিশাল ব্যক্তিত্ব, এক বহুবী প্ৰতিভাৰ আকৰ, অসমৰ সমাজৰ গণ মানসত নৱ নৱ চিন্তা চেতনাৰ উদয়েৰ স্বচোৱা বাটকটীয়া সকলৰ এখন। জীৱন

কালতেই তেওঁ পাইছিল বাইজব বুকুৰ মৰম চেনেৰ, পাইছিল বিবাহীন আত্মনতা । বিক্ৰমভা বাইজব মাজত হৈ পৰিছিল কিংবদন্তীৰ এক প্ৰবাহ পুৰুষ । আজিও বিক্ৰমভাৰ নিবিড় সান্নিধ্য ধন্য যি সকল সাধাৰণ লোকক, লগ পোৱা যায়, আটাইয়েই একবাক্যে তেওঁৰ প্ৰচণ্ড প্ৰতিভাৰ লগতে বিনয়, নম্ৰতা, নিবহকাৰী চৰিত্ৰৰ, তেওঁৰ প্ৰচণ্ড কষ্ট সহিকুতা আৰু সাধাৰণ মানুহৰ জীৱনৰ লগত নিঃসতোচে মিলি যাব পৰা গুণৰ কথা একবাক্যে স্বীকাৰ কৰে । আজি জনগণৰ কথা চিন্তা কৰা প্ৰতিজন লোকৰ বাবে, জনসংস্কৃতিৰ বিকাশ ঘটাব খোজা প্ৰতিজন শিল্পীৰ বাবে এই গুণ নিশ্চয় অতুৰকৰণীয় । কিন্তু, কি শক্তিয়ে দিছিল বিক্ৰমভাক এই গুণ, এই চৰিত্ৰ ? সাধাৰণ মানুহৰ ওপৰত বিক্ৰমভাৰ প্ৰেৰণা আহাই আছিল এই শক্তিৰ উৎস ।

বিক্ৰমভাৰ প্ৰতিভাক পঢ়ি তুলিলে মানুহে, প্ৰতিপাল কবি বিকসিত কবি তুলিলে মানুহে । বিক্ৰমভাৰ গীতিকাৰ, ছবিকাৰ, নাট্যকাৰ, সাহিত্যকাৰ, চিত্ৰশিল্পী, ঐতিহাসিক আৰু বাস্তৱনৈতিক কৰ্মকাণ্ডৰ বাবে অতুৰত প্ৰেৰণাৰ উৎস আছিল মানুহ—অসমৰ গাঁৱৰ, চহৰৰ শত সহস্ৰ যেনেহনতী মানুহ । যি মানুহে, সমাজৰ যি প্ৰতিপোষক প্ৰেৰণাটোৱে কপালৰ ঘাৰ মাটিত পেলাই সমাজৰ সকলো সম্পদ নষ্ট কৰে, জয় দিয়ে কলা, শিল্প, সংস্কৃতিৰ, ইতিহাসক দিয়ে পতি, তেওঁলোকেই সকলো সম্পদ পত্তিভোলাৰ দৰে বিক্ৰমভাৰ দৰে প্ৰতিভাকে পঢ়ি তুলিলে নিজৰ জন্মৰ নষ্টনীল প্ৰেৰণাবে । বিক্ৰমভাৰ বাবে ‘মানুহ’ বুলিলে সমাজৰ সকলো মানুহ হৈ নাথাকিল । মানুহ বুলিলে নিৰ্দিষ্ট ভাবে তেওঁ সমাজৰ পৰিৱৰ্ত্তন আৰু হালোৱা হজুৰা বজুৰা ‘সমনীয়া’ক বুজা হ’ল । সমাজৰ প্ৰয়োজনতেই নষ্ট হয় শিল্পীৰ—যি আকৌ সমাজৰ কপালতৰ বাবে নিয়োজিত কৰে নিজৰ প্ৰতিভা । এই দৃষ্টিকোণৰপৰা বিক্ৰমভা এক সাৰ্বক জনশিল্পী ।

অৰুচ নিৰ্দোহ দৃষ্টিভঙ্গীৰে বিচাৰ কৰি চালে আমি দেখিবলৈ পাওঁ যে জীৱনৰ বেবলৈ বিক্ৰমভাই আগবঢ়বে আদৰ্শত দৃঢ় হৈ থাকিব পৰা নাই । নানাবকৰণ ব্যক্তিগত আৰু বাস্তৱনৈতিক বিচ্যুতিৰ ঘটনা ঘটিছে এই কালছোৱাত । এই প্ৰক্ৰিয়া কিন্তু কেবল মানুহ বিক্ৰমভাৰ নিজৰ কালতেই হোৱা নাই । কৰাচলতে লক্ষ্য বাৰ আকোশলৰ মাজেৰে সেইসময়ত সুবিধাবাহী আৰু হকিৰপৰী বিচ্যুতি আকত হৈছিল । এহাতে সন্দেহীয় পৰাজয় বোকাৰ পোত বাবলৈ আবত কৰা আৰু আনহাতে ভাবতৰ বেজত বিক্ষম নীতি নিৰ্দ্ধাৰণৰ কেজত দেখা দিয়া ব্যৰ্থতাই বাহ

শক্তিবোধক বিভ্রান্ত নকৰা নহয়। ভাৰতৰ বাহু আন্দোলনৰ কেন্দ্ৰত এক দুৰ্বোপৰ
 কণ সেহিটো। এনে প্ৰেক্ষাপটতহে অসমৰ বিফলতাৰ বাস্তৱনৈতিক বিচ্যুতিৰ
 মূল্যায়ন হোৱাতো প্ৰয়োজনীয়। এই প্ৰবন্ধৰ পৰিসৰত এইখিনি সন্তৰ্পণ নহয়
 বাবে ইয়াৰ উল্লেখ মাত্ৰ কৰা হ'ল।
